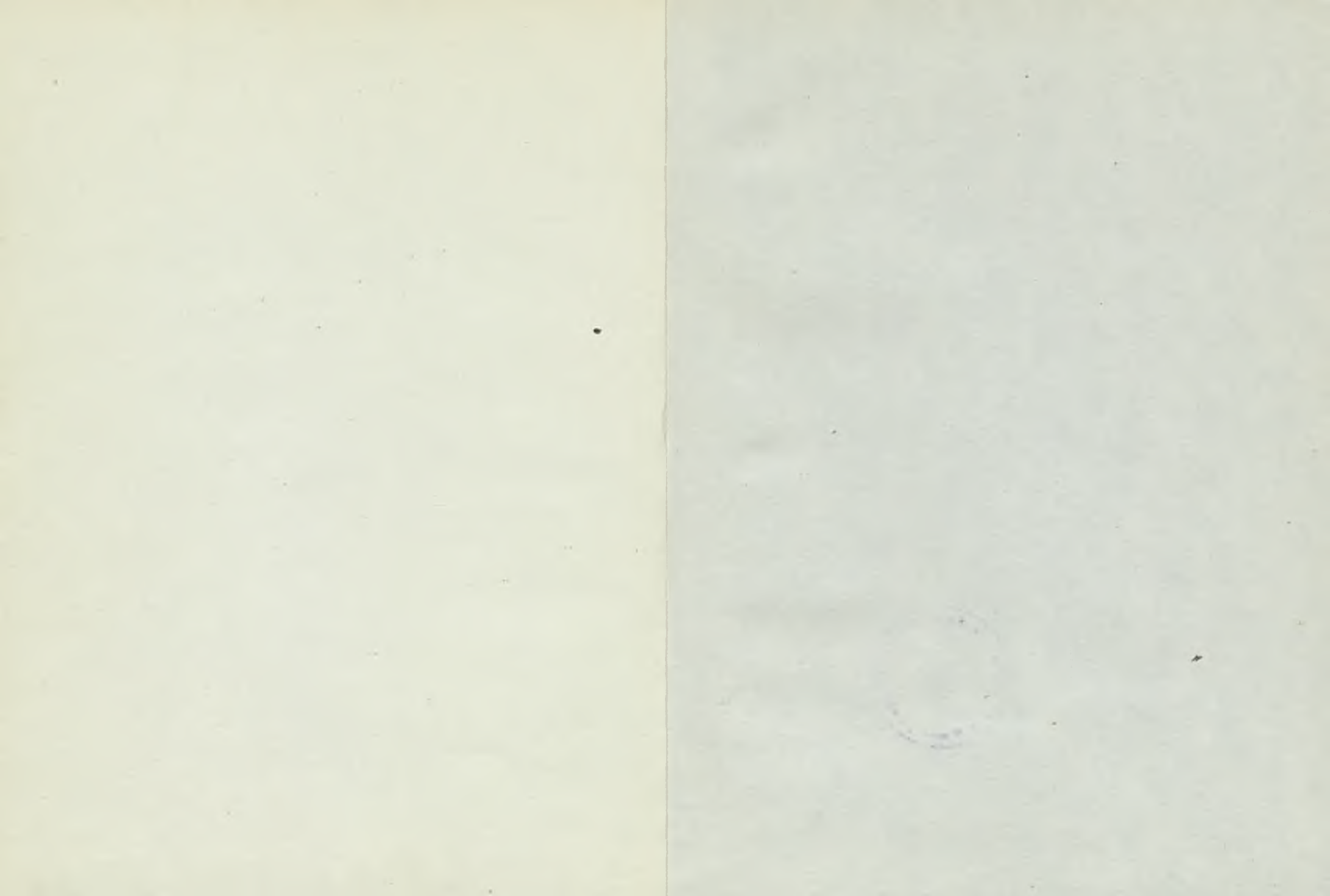

KLEYNOTY
Stolecznego Miasta
KRAKOWA,
ALBO
KOSCIOLY,
y co w nich jest widzenia godnego
y znacznego,
PRZEZ
PIOTRA HIACYNTHA PRVSCZA,
KROTKO OPISANE,
Powtornie zaś z pilnością przyzrzane, y do druku
z additamentem nowych Kościołow y Relikwii S.
PODANE,
z pozwoleniem Zwierzchności Duchowney

Roku Pańskiego 1745.

KLEYNOTY

Stołecznego Miasta

KRAKOWA,

ALBO

KOSCIOŁY,

y co w nich jest widzenia godnego
y znacznego,

PRZEZ

PIOTRA HIACYNTHA PRVSZCZA,

KROTKO OPISANE,

Powtornie zaś z pilnością przyzrżane, y do druku
z additamentem nowych Kościołow y Relikwii S.

PODANE,

z pozwoleniem Zwierzchności Duchowney

Roku Pańskiego 1745.

W KRAKOWIE

W DRUKARNI AKADEMICKIEY.

NAYIASNIEYSZEY
Niebá y Ziemie Krolowy,
NAYPOTEŻNIEYSZEY
Krolestwa Polskiego y Stołecznego
Miasta Kráková
OBRONIE,
PRZENAYSWIĘTSZEY
MARYI PANNIE
ŁASKAWEY.

Drogi Depozyt Kleynotow Sto-
łecznego Miasta Kráková, nie
może bydz bezpieczniey loko-
wany, iáko w nieośácowánym
Łask Twoich Skárbie. P.M.P. ŁASKAWA.
Skarb álbowiem Łask Twoich iáko iest nie-
przebrá-

przebrany, tak zewsząd przeciwko nieprzy-
iacielskim impeticyom Niebieską od wiekow
opatrzoney amunicyą. Ty samą jesteś For-
tecą, w ktorej znayduie się ten Skarb, nay-
obronnieyszą. Jesteś mocną Dawidą Wie-
żą, tyśięcznym uarmowaną orężem. Je-
steś niedobyty Miastem, żadnemu niepo-
dlegającym niebezpieczeństwu. Jesteś ogro-
mnym y strąśliwym Obozem samego piekła
zdrądliwe łamiącym syki. Ogniste nawet
strzały w rękách Twoich, lubo za Macie-
rzyńskim błaganiem zagniewanego na nie-
wdzięcznych grzesznikow Syna Twego, zła-
mane; zaostrzone iednak na postrách y po-
gromienie naiązdow wszelkich, przy Skar-
bie Łask Twoich za osobliwą obronę stąną.
Nie dopiero Stołeczne Miąsto Krąkow w

tym

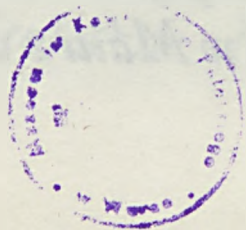
tym Skarbie wszystkie swoje pokłada ną-
dzieie. Ząd w niebezpiecznych przypad-
kách nieomylny zaciąga pomocy. Ząd
ma honor, sławę, zdrowie, y wszelkie po-
myślności. Niech się iako chcą nielitości-
we wyroki na to Miąsto srozą: niech zą-
wzięta na życie ludzkie Libitynā, kosę y
zęby zaostrzywszy na czerstwość zdrowia
Obywátelow, iako chce zamyśla po Mie-
ście grąssować; z nieprzebranego Łask Two-
ich Skarbu łatwy w tym razie ratunek, łá-
twa obronā y protekcyā. Doznał tego nie
raz podczas morowego powietrza roznemi
dolegliwościami ściśniony Krąkow; ząd oso-
bliwsze (lubo y inszych czasow w chwale Two-
iey nie ustąie) postanowił nabożeństwo,
ktore corocznie w Mąiu z wielkim aplau-

zem

zem na honor Łaskawego Imienia Twego
odprawuie. Słuszna tedy, aby y Kleyno-
ty Stołecznego Miasta Krakowa przez
Drukarską prasę na publiczny wychodząc
widok, oraz nieprzyacielskiej uchodząc
zdrady, w Skarbie Łask Twoich zamknąć
się mogły. Czego z expressyą charakterow
swoich pragnie

Nayłaskawzey Twoiey pod-
dająca się władzy

Drukarnia Akademicka

Do Czytelniká Gościa.

WIele zacnych oboygá stanu ludzi przez Krakow przechodza-
na mieysca Święte, Kálwaryjskie, Częstochowskie y Gidel-
skie, Czytelniku łaskawy; tak z rożnych Prowincyi Krolestw
Polskiego, iako też z pogránicznych Krolestw y Państw, a nie-
wiedzą o takich zacnych Kleynotách w Krakowie, o tak wielu
(mowię, Ciał Świętych, Relikwiách, Obrazách Cudownych, Ko-
ściołách wspániałych, Odpustami od Naywyższych Pásterzow
uprzywilciowáných, o Biáctwách rożnych Duchownych, w kto-
rych grzeszny człowick wiele może zyskác, y umárłym pomoc:
dla tegoż Czytelniku łaskawy, chcę abyś wiedział o tych Kley-
notách zacnych: to iest o mieyscách Świętych w Krakowie, y
gdy się do domu wroćisz, będziesz umiał drugim powiádác, iá-
kiegoś nabożeństwa záżył, na ktorýches mieyscách Świętych
był, coś pochwały godnego widział; to powiádając inszym, y
sam w sobie uważając, rzeczesz, że Krakow iest drugi Rzym, bo
niemasz żadnego dnia y godziny, w ktoraby człowick grzeszny
Odpustow nie miał rám pozyskác, Kościoły y mieysca Święte ná-
wiedzając, a Paćierze mowiac. To gdy usłyszysz niewiádomy, to-
bie doświadczonemu zdziwić się musi: ále ty

*Nie baw się, lecz ogloday oczymá osiátek,
Zadźwiś się, iák Świętych ma Krakow dostátek.*

Przydźże tedy Czytelniku łaskawy, ieślić prace y zabawy domo-
we pozwalają, a ogloday, przyznasz, że tak iest, a nie inaczey,
álbo też pilnie w tę Xiązkę weyrzcy: uwierzysz temu, gdy rze-
telnie wszystko zrozumiesz z poćiechą twoją.

Zátym cię Pánu BOGU oddám.

REIMPRIMATUR.

M. MATHIAS ZIĘTKIEWICZ,
 Sacrae Theologiae DOCTOR &
 PROFESSOR, CANONICVS Cathedralis Cracoviensis, Librorum per Diocesim Cracoviensem Ordinarius CENSOR, ac Universitatis Cracoviensis PROCANCELLARIUS.

KLEYNOTY
 Stołecznego
 MIASTA KRAKOWA.
 PIERWSZA CZĘSC.

W ktorey sie opisuje Miasto, y Kościoły iego.

Miasto Krakow naystawnieysze y nayprzednieysze w Krolestwie Polskim, ktore jest Głową Korony wszystkiey, założone od Krákuśa Monárchy, ieszcze Pogániná, Roku 700. od ktorego to Miasto ma swoje imię. Jest zbudowane ná miejscu pięknym, rozłożystym, w gruntách dobrych, nád Wisłą Portową Rzeką, przy skálách, murámi dwiema mocnymi, wieżámi y báształmi, przekopá murowaná, wálem grubym, y rzeká Rudáwą obtoczone. Ma Zamek twierdzy mocney, wielki y wspaniałý, Páłacámi przestawnych Krolow Polskich znaczny, ná gorze skálistey *Wáwel* názwaney, w ktorym jest Kátedrálny Kościół, kędy Koronácye y Pogrzeby niezwyćięzeni y świętosławni Krolowie Polscy swe odprężwuią. Mieszczánow Krákowski Lészko Czarny wszystkiey nobilitował, y wolnościámi nádał, Roku 1285. Ma to Miasto w łobie lądzi uczonych Stanu różnego dosyć, Obywátelów swych bárdzo wiele Cudzoziemców ze wszelkiego Narodu dostátkiem w Kupiectwá y Rzemieślniki bogáte: w żywność wszelką y potrzeby obfite, Ogrody rokoszne, ze wszy-

skich stron Przedmieścia wielkie. Za Herb używa trzech Wież o jedney Bramie, a w niey Orła białego z rozszerzonymi skrzydłami. Są też przyległe temu Miastu dwa Miasta znamienite, Kazimierz y Kleparz, albo Florencyja, od Świętego Floryana nazwany. Kazimierz Miasto, który Kazimierz Wielki od swego Imienia założył. Te Miasta Prawnych y rady używają: jest y trzecie Miasto przeklętych Zdraycow wszystkich Chrześcian Zydowskie, a tych jest wielkość niemała, zaraz przy mieście Kazimierskim, których takowa wielkość jest, iż się w twoim Mieście zmieścić nie mogą, y ledwie nie w czwartą część Miasta Kazimierzą wdarli się. Co w Tobie te Miasta mają, porządnie czytaj w Imię Pańskie, poczynając naprzod od Katedrałnego Kościoła.

Kościół Katedrałny w Zamku I.

Słusznie od tego Kościoła początek się wziąć ma, który między Kościoły Korony Polskiej, y Państw do niej należących, przodek po Gnieźnieńskim zdawną otrzymał. Ten jest na wysokiej Gorze nazwany *Wawel*, w Zamku kosztownie y pięknie, mocnie y kształtnie zmurowany, hojnie nadany; na koniec, wielą Świętych Patronów Polskich, Ciągłami y Relikwiami dostawnie ubogacony. Założony jest z tytułem Arcybiskupim od Mieczysława Pierwszego Xiążęcią w Polszcze, na cześć y na chwałę Panu Bogu, y Męczennikowi jego Świętemu Wacławowi, Roku Pańskiego, 866. potym od Bolesława Krzywoustego Krola Pierwszego w Polszcze rozprzeźstrzeniony. Na ostatek, gdy ogniem zepsowany był, za staraniem B. Nauklera Biskupa Kraskowskiego z Domu Oksza, y Kapituły jego, tym kształtem iako teraz jest, zmurowany; Roku 1320. a potym wieku terażniejszego od Biskupow sławney pamięci, Bernata Maciejowskiego, Kardyнала y Biskupa Krakowskiego, Piotra Tylickiego, Marcina Szykowskiego, Biskupow Krakowskich, Cmentarzem y posadzka

sadzka na nim odedrzwiłami kámmennemi y marmurowemi, y sam Kościół wszytek we wnatrz wielkim kosztem odnowiony; Obrazami, Historyjami S. Stanisława, y S. Wacława, do koła bardzo kosztownie przyozdobiony, od Krolow, Książat, y Panow oboygá stanow dostawnie ubogacony, z przyczynieniem Kapłanow, y z przymnożeniem chwały Bozey. Jest przy tym Kościele Biskup, Suffragan, Prálatow sześć, Kánonikow trzydzieści, Togami farby fiałkowej zwierzchu, a zespod kármázynowey bardzo pozornie przyozdobieni, z konsensu y nádania Naywyższego Pásterzá URBANA VIII. Wikaryow trzydzieści, Mánfyonarzow piętnaście, Pfałterystow szesnaste, y innych; tak, iż w każdy dzień niemal sto Mszy odprawuie się. Jest też y Szkoła, która ma swego Mistrzá, Bakałarzá, Kántorá, Młodzieńce, y żaki do śpiewania Kościelnego. W tej Szkole jest Káplićá, w ktorey *Sacrum* odprawuia na czasy pewne, dla chorych Studentow, y inszych szkolnych. Są też przy tym Kościele Świątnicy albo Poddáni do dzwonięcia, y inszych posług Kościelnych. Jest ich zawsze czterech, a na Świętą wielkie bywa ich ośmiu. W tymże Kościele jest Ołtarzow kilkadziesiąt, z nádaniem od różnego stanu. Przeto w tym Kościele chwałá Pańska we dnie y w nocy w śpiewaniu nie ustáie, Godziny *de Tempore*, o Nayświętzey Pánnie MARYI, y o Świętym Krzyżu odprawuia. A gdy to odprawia, następuia zaraz Pfałterystowie we dnie y w nocy śpiewaiąc, oprócz tego czasu, gdy Msze y Godziny śpiewaią, ktorých Mszey śpiewanych dziewięć na każdy dzień się odprawuie, okrom czytanych, a dzieśiata w Sobotę o Poczęciu Pánnie MARYI.

Pierwsza Msza śpiewana o S. Trocy, w Káplicy tegoż imienia y przezwiśká, od Krolowy Zofiy Zony Iágiełłowej, Mátki Kazimierzowej, fundowana; tę Seminariystowie śpiewaią. W tej Káplicy jest Grob ozdobny Piotra Tylickiego, Biskupa Krakowskiego

Wtóra Msza o S. Krzyżu, w Káplicy tegoż imienia y przezwiśká

zwilká, fundowana od Kazimierza Trzeciego, y Elżbiety Małżonki jego Rodzicow wielu świątobliwych to jest S. Kazimierza, Janá Olbrychtá, y Zygmunta Pierwszego, Krolow Polskich, y Fryderyká Kárdynała.

Trzecia Msza zá Umárte, którą spiewáią Psałterystowie u grobu Jágiellowego, który jest między filarámi po lewey stronie, idąc do Grobu Świętego Stánissáwá, od Krolowey Jádwigi Zony jego nádána.

Czwarta Mánfyonárska o Pánnie MARYI, w Káplicy Krola Stefaná, od Zawisze Biskupa Krakowskiego fundowana.

Piata w Káplicy Kroleyskiej, pod tytułem Zwiástowania Najswiętszey Pánni rzeczona *Rorate*, od tegoż słowá poczynájąc, fráktem odprawuá. Fundowana od Krolá Zygmunta Pierwszego, y Anny Krolowey Corki jego.

Szosta u Grobu Świętego Stánissáwá, w Poniedziałek o SS. Aniołách, we Srzodę o Świętym Stánissáwie, w Piątek zá Umárte. Fundowana od ś. pámieci Marciná Szyskowskiego Biskupa Krakowskiego.

Siodma, we Czwartek tylko w Káplicy, gdzie stoi Najsów: SAKRAMENT, o Najswięt: SAKRAMENCIE, którą Wikaryowie *solenniter* záwsze z Prozą spiewáią, z Fundacyi J. M. X. Łukaszá Dąbskiego, Kánoniká Krakowskiego.

Osma, w Káplicy tytułu Najswiętszey Pánni Snieżney, o Poczściu Najswiętszey Pánni we dni Sobotnie spiewána. Fundowana od Xiędzá Gárwáskiego, Kánoniká Krakowskiego, Jáłmużniká wielkiego.

Dziewiata Rána Msza, u Grobu Świętego Stánissáwá, spiewáią ná káždy dzień Wikaryowie.

Dziesiąta Msza u Wielkiego Ołtarzá w Chorze. W tymże Chorze *Magister Capella* z Muzyku swa, tak Wokálistow, iáko Instrumentálistow rózných, w káżdą Niedzielę y Fest Msza S. y Nieszpor odprawuá. Fundowana od Piottá Tylickiego, Marciná Szyskowskiego, Biskupow Krakowskich; także y od Przacney Kápiruły Krakowskiej. Przy tym wielkim Ołtarzu

Ołtarzu nie godzi się Mszey odprawić inszym Káplánom, tylko samemu J. M. X. Biskupowi, Suffrágánowi, y Kánonikom Krakowskim.

Káplice w tymże Kościele Katedrálnym.

P*ierwsza* u drzwi zachodnich po lewey ręce, pod tytułem Świętey TROYCE, fundowana od Krolowey Zophicy, ktorey ciało tu odpoczywa w grobie kamiennym. Jest tu w tey Káplicy Relikwiy Świętych Bożych dosyć, Appáraty kosztowne, dostátecznie spráwione od teyże Krolowey. Jest y grob wielce bogoboynego Piotrá Tylickiego, Biskupa Krakowskiego, defensorá y Jáłmużniká Szpitalow, Klastorow, Káplánow ubogich, dawce szczodrobliwego, ktorcmu Pan Bog niech odpłaca, ten był po wielkiej części pierwszym ozdobicielem tego Kościoła.

Wtora Káplica pod wschodem, tytułu SS. Młodziankow, gdzie jest grob PP. Hynczow z Rogożná, Fundátorá tey Káplice, w tey Káplicy są znaczne Reliquie śś. Niewinniátek.

Trzecia Káplica nád tąż Káplicą Świętego Stánissáwá, do ktorey powschodách chodzić w tey Głowá S. Stánissáwá bywa wystáwiona ná Świętá jego.

Czwarta Káplica przed Kápitulárzem Świętego Mikołáia, gdzie grob jest PP. Moskorzewskich y Kámienieckich, ná koniec Ołtarzem nowym przez X. Adámá Szyskowskiego, Kánoniká Krakowskiego przyozdobiona.

Piata Mácieiowskich, tytułu Pánni MARYI Snieżney, krata mosiężná zawárta. W tey jest grob Sámuelá Mácieiowskiego, Biskupa Krakowskiego, y Bernatá Mácieiowskiego, Kárdynała y Arcybiskupa Gnieźnieńskiego, nád którym Kápelusz Kárdynałski wiśi, przed Ołtarzem srebrna lámpá ustáwicznie goráiąca jest, tamże Obraz *S. Marie Majoris* dla przytomności Iáski Bożey, y poćiech, ktore od tegoż ludzic odnoszą, pięknymi y kosztownymi wotámi ozdobiony.

Szosta Świętego Mácieia, z gruntu wymurowána od Andrziá—

drzeiá Lipskiego, Biskupá Krakowskiego, y iego grobem ozdobiona mármurowym y Fundácyą.

Siodma Świętego Wáwrzyńcá, w zyskáká ozdoba przez X. Strán issáwá Szkárszewskiego, Scholástyká Krakowskiego, między Káplícami Świętego Máciaciá y Świętego Wáwrzyńcá. Jest Obraz Chrystusa Páná, Státury iego, iáko naypilniey mogło bydź, wymálowány: ma swe Odpusty uprzywileiowáne, kto tu odmowi pięć Paćierzy, y tyłoź Pozdrowienia Anielskiego, te Odpusty otrzyma, dla więkzsey uczcziowości świece przed nim zápaláją ludzie naboźni.

Osma SS. Kosmá y Dámiáná, PP. Zebrzydowskich, krata mosiężná zawárta. W tey jest grob Andrzeiá Zebrzydowskiego, Biskupá Krakowskiego, y Mikołáia Woiewody Krakowskiego, Fundátorá Kálwáryi przy Zebrzydowicach. W tey Káplicy w Świętá Uroczyste ukázuią puł gwoździá, którym było Ciáło Chrystusa Páná do Krzyżá przybite, w teyże Káplicy Szkołá Zamkowa *Salve* odpráwuié ná káždy dzień. Z iedney strony tey Káplice jest grob Tomaszá Strzemińskiego, Biskupá Krakowskiego, z drugiey Janá Rzeszowskiego: przeciwi icy po práwey stronie ku Ołtarzowi wielkiemu jest grob Władysławá Łokietká Krolá Polskiego, przy którym jest grob kámienny. Przy drzwiách Zákrystyi jest Ołtarz Obrazem Umęczenia Chrystusa Páná sławny, przez Cudá częste y wielkie, których naboźni ludzie doznawáją. Trádycya pewna jest, że do Błogosławioney Jádwiigi Krolowy Polskiey, Zony Jágiełowej, Corki Ludwiká Láisa Krolá Polskiego y Węgierkiego, mawiał: y rękę do niey ściągáł iákoby ná błogosławieństwo, gdy się modliłá przed nim. Tey naboźney y swiatobliwie żyjącey ciáło odpoczywa przed Wielkim Ołtarzem po lewey recc. Wspomináją iey uczynki dobre, miłosierne, y cudá, *Crom: lib: 16. fol: 328. Bielscius lib: 3.*

Tenże Ołtarz Krucyfixá jest uprzywileiowány od Stolice Apostolskiey zá Umártych, z wybáwieniem iedney dusze z Czyścá, zá ktorá się Msza odpráwi. U tegoż Ołtarzá sam Obraz jest

jest struktury wyborney, Snyczerska robota zrobiony, y swietnie pozłocony. Tablicá szczerofrebrna wielka ná łokci wzwyż siedm, á wszierz pułczwártá, á ná tey jest wyrobiona Historia Męki Páńskiey, zá stáranie y nakładem J. M. X. Woyciechá Serebryńskiego, Kánoniká Krakowskiego. Przed tym Ołtarzem w ziemnym sklepie odpoczywa ciáło wielkiey pokory, życia swiatobliwego, miłosiernych uczynkow, prac Kościelnych pełnego, Wielebnego X. Tomaszá Oborskiego, Biskupá Láodyckiego, Suffrágáná Krakowskiego, zmárłego Roku 1645. dnia 4. Lipcá.

Dziemiatá Káplícá ná wschod Słonicá S. Kátárfzyny Męczenickiey, krata mosiężná zawárta; w tey grob mármurowy, Piotrá Gámrátá, Arcybiskupá Gnieźnieńskiey, oraz y Biskupá Krakowskiego. Ktorá J. M. X. Jerzy Grochowski, Kánonik Krakowski, odnowił Mármurem y obrazámi przyozdobił.

Dziemiatá zá wielkim Ołtarzem Mánfyonárska, w ktorey zdawná Anná Gránowska, z Pilcze jágiełowá zóná pochowana jest, ták Jan z Rádlic Biskup Krakowski. Potym grobem Krolá Stefaná z wielu tá Káplícá byłá ozdobiona. A znówu w Roku Páńskim 1649. z szcudroblivosti s. pámieći J. M. X. Woyciechá Serebryńskiego, Kánoniká Krakowskiego, srebrzem, mármurem, y krata mosiężná ozdobiona, do ktorey *Tabernaculū Venerabilis Corporis Xsti*, tákże Antepedium bárdzo kosztowne szczerofrebrne do Ołtarzá spráwił. W ktorey Káplicy trzy srebrne lámpy wiszą, ogień w sobie ustáwnie máiące, z Koroną, z Jábkiem, y Berłem Krolewskim. Tegoż Roku J. M. X. Łukasz Dąbski Kánonik Krakowski parę lichtarzy wielkich srebrnych do teyże Káplice spráwił. Miedzy temi Káplícami są Ołtarze bárdzo piękne, S. Agnieszki, S. Wincentego y S. Anny, z obu stron przy weściu do Káplice, są Ołtarze bárdzo piękne y naboźne, spráwione kosztem X. Jáku-bá Ostrowskiego, Kánoniká Krakowskiego, á przeciwi tymże tegoż ciáło w grobie odpoczywa, przy tym nie dáleko w tyle Wielkiego Ołtarzá jest grob Janá Choinskiego, Biskupá Krak.

Jedenasta tytułu S. Tomasz, Biskupa Kantuarijskiego, Piotra Tomickiego, Biskupa Krakowskiego, moieżną kratą zawarta, grobem marmurowym dostatkim kosztownych-Apparatow tegoż Biskupa przyozdobiona y ubogacona.

Dwudziesta tytułu S. Janá Ewangelisty, Janá Grotá, ku południowey stronie, człeká swiatobliwego, w ktorey ciało tegoż B. Biskupa odpoczywa; także Wálentego Dębińskiego, Káosztelláná Krák: przy tey Káplicy leży ciało Stánisławá Borká, Dziekaná Krák: Jáłmużniká wielkiego, ktory ná 30. Studentow, iáłmużnę zostawił z pewney fundacyey, y dom Wikaryom (Borek nazwany) porządnie zmurować dał.

Trzynasta Kaplicá SS. *Corporis Christi* Janá Olbráchtá Krolá Polskiego, ktorego tu iest grob: Ma tá Káplícá Relikwiy Świętych piękny dostátek, między inszymi iest ciernie z tey Korony cierniowey, ktorą Chrystusowi Pánu ná głowę wtłoczono, tegoż Páná Krwiá przeydroższą skropione, w tey też Káplicy SAKRAMENT Ciála y Krwie Páńskiej przez Oktawę tegoż Świętá bywa, przeciw tey ku gorze Wielkiemu Ołtarzowi iest grob Kázimierzá Wielkiego Krolá Polskiego, y z Ołtarzem dobrze fundowany.

Czternasta S. Janá Chrzęcielá Káznodzieyska, Pánow Kościeleckich, w tey leży ciało Jákubá Zadziká, Biskupa Krák: człeká we wszelkie cnoty ozdobionego, ktory Bursę Jeruzalem reformował, y fundusz ná 30. Studentow uczynił. Táż Káplícá zá stáraním J. M. X. Alexándrá z Brzežia Brzeskiego, Kánoniká Krák: iáko Exekutorá tegoż Biskupa kosztem niemáłym w koło, marmurem czarnym y rożnym, pięknym sadzona y sporządzona kształtem.

Pietnasta Poczęcia Nayswiętszey Panny Penitencyárska, w tey iest grob Janá Konárskiego, Biskupa Krakowskiego, ten Penitencyarze Pismá Swiego Doktorow fundował, ciało iego odpoczywa w kámiennym grobie.

Szesnasta tytułu Wniebowzięcia Naysw: Pánni rzeczona *Rorate*, Krolewska, wedle drzwi południowych, złoćistym dá-

chem—

chem w karpiową łuszkę zrobionym nakryta, odpoczywá tu ciała Krolow Polskich, Zygmuntá Pierwszego, Anny Corki, y Augustá Syná iego. Táże Zygmuntá III. y Małzonki iego, wespoł z Potomstwem, Władysławá IV Monárchy, w boiu y w pokoju wielce sławnego; ktorym niech da Pan Bog wieczny pokoy, ozdobiona iest grobem marmuru czerwonego tych swiatobliwie zmárfych Pánow; ma Ołtarz srebrny, z konterfektem Páná JEZUSA, iest y Relikwiy SS. Bożych niemáły dostátek, Kleynoty drogie, Appáraty kosztowne, á fabryká sámá przez się wspaniála y pozorna, Krolewskie dzieło pokázuiaca, ma swe wielkie Odpuśty czasow swych.

Siedmnasta Káplícá, w drugą stronę drzwi południowych, w tey przedtym było, Ciało S. Stánisławá, ukázuiá tu Rękę iego z piarscieniem we dni Uroczyste y Stácye przy teyże Káplicy iest grob stáry S. Stánisławá, kosztownie niegdý przez Zbigniewá Oleśnickiego, Kárdynałá y Biskupa Krakowskiego spráwiony. Tu w tey Káplicy odpoczywa Ciało B. Janá Prándoty Biáłáczewskiego, Biskupa Krák: podniesione Roku Páńskiego, 1630. dnia 7. Czerwca, zá stáraním tego Biskupa, Kánonizácyá S. Stánisławá się stáła, y on cudem wielkim wstáwiony.

Osmnasta Száfránczowska pod dzwonámi, tá do *Collegium Iuristarum* iest inkorporowána od teyże Fámiliey Potomkow, W tey odpoczywa ciało Mácieiá Miechowity, Kánoniká Krakowskiego, Medyká y Historyká, człeká we wślystkim nie nágánionego żywotá Jáłmużniká wielkiego, zmárfego Roku 1523. w teyże odpoczywá ciała wielu y wielce swiatobliwych Doktorow, Professorow Akádemiey Krakowskiey.

Dziewietnasta Káplícá Tytułu Oczyszczenia Naysw. Pánni, MARYI Pánow Rożycow, kratą moieżną zawarta, od Philipá Pádniewskiego, Biskupa Krakowskiego grobem iego ozdobiona, w tey też Káplicy Chrzest Święty odpráwuiá.

Dwudziesta Krzyżá Świętego, podle drzwi zachodnich po prawey ręce; w tey iest grob marmurowy Kázimierzá Trzęćiego Krolá Polskiego, y grob Elżbiety Rákušánki Fundátorki tey

B

Káplice:

Káplice: ma tá Káplicá Reliquiy Świętych obfitość niemáłą, y áppáratow kosztownych dostátek.

Dwudziesta pierwsza Káplicá Władysława Jągiello Krolá Polskiego, między filárámi kratą zelázną zawártá, leży tu w grobie ciało tegoż swiatobliwego Krolá, Ołtarz ma nowy od X. Jáku-bá Náymáná J.U.D. Kánoniká Krakowskiego zbudowány: námálowano ná nim, iáko Krol Jągiello Litwę przywodzi do Chrtu Świętego, y Jádwigá Krolowa, ktora tákże téż Litwe do Korony iednoczy, Akádemiá Krakow: y Psałterystw funduic, &c.

Dwudziesta wtóra Káplicá Świętego Stánisláwá w poyśrzodku Kościoła, naprzod od Krolá Zygmunta Pierwzého zbudowána, y srebrnym Ołtarzem, ná którym żywot y śmierć S. Stánisláwá w Figurách się reprezentuic, ozdobia. Tu téż ciało Przewielebnego Męczenniká S. Floryána odpoczywa. W tey iest grob S. Stánisláwá, tá potym zá stáraniem J. M. X. Marciná Szytkowskiego, Biskupá Kráwskiego, nowo zgruntu wielkim kosztem y strukturą przedziwnie piękná wystáwiona (że téż y zá ledwie w Chrześciaństwie temu podobna moze byđż widziána) Naprzod redy ma gradufe z czarnego mármuru, ná których oblistwowanie ná bálásách stoi: w rogách zaś cztery Postumentá, káždy z nich oraz stupy w się Koryantowe bierze, ieden mármurowy, á dwa mosiężne złociste: te trzymáią Xems mármurowy bárdzo ozdobiony, ná kształt Kátáśálku, wyfoko aż pod samo sklepienie Kościelne wyniesiony, nád Xemsem Kopulá álbo dách tey Káplice w kárpiowá łuskę z miedzi złotniczá robotá pozłocony: w rogách słupow Xemsowych ná wierzchu dáchu są obrázy mosiężne złociste odlewáne Pátronow Polskich nád tymi zaś wyzey we czterech rogách tákże dáchu, są czterech Ewángelistow Obrázy, rákiegoż wizerunku pod Xemsem frámugi cerklowe, wktorych kraty zelázne, smelcem lázurowym kwiátámi złocistymi, tákże y Herbámi Biskupow Kráwskich ozdobione są. około tego grobu iest listwá mármurowa z mosiężnymi blásámi, w poyśrzodku czerwonym mármurem sadzona. Istóń álbo Ołtarz z czerwonego mármuru, ná którym Aniołow czterech zodlewanego srebrá

nową

nowá trunnę szczerosrebrná trzymáią: tę spráwił ś. pámięci Zyg-munt III. Krol Polski, á w tey druga srebrna y trzecia szczerozłota, w ktorey iuż ciało Przewielebnego Chrystufowego Męczenniká S. Stánisláwá, Biskupá Krakowskiego odpoczywa. Przy tey trunnie ná Ołtarzu stoi Obraz odlewány srebrny tegoż Świętego z Obrázem, tákże srebrnym Piotrowiná wskrzeszonego. Nád Ołtarzem zaś y po stronách są wotá złote, srebrne, y insze różnych ludzi stanu wszelkiego, ktorzy, w potrzebách swych ofiárując się do tego Świętego, poćiechy odnošili, y záwsze proszący odnošá. Są téż postáwione przed tym Ołtarzem lichtarze srebrne, kształtem chędogim y kosztem wielkim spráwione, ná cześć y chwałę Pánu Bogu, y wszystkim Świętym, od X. Woyciechá Srebrnyńskiego Kánoniká Krák: dáne. Tu Krolowie Polscy, y Hetmáni waleczni chorągwie z nieprzyačioł, Turczyná, Wołochá, Tátáryzná, y z inszych, zwycięstwo otrzymawszy zá przyczyná tego Świętego, zostáwuią. Są téż y lámpy srebrne ná ozdobę y uczćiwość temu Świętemu światłem opátrzone. Pierwiza od Wincentego Kádłubká, Biskupá Krakowskiego. Druga od Władysława Czwartego, Koronowanego Krolá Polskiego, ozdobnie kosztem niemáłym zrobiona. Trzecia od P. Stánisláwá Gárwáskiego, Káztellaná Płockiego, Stárosty Gostyńskiego, y inszych wiele. Pod tym grobem S. Stánisláwá iest grob ziemny, ktory gdy otwierano Roku 1630. náleżiono ciało z wonia wielká w trunnie kámienney. Trádycya pewna iest, że to ciało iest Błogosłáwionego Aároná Opátá Tynieckiego, siódmego y ostátniego Arcybiskupá Krák: przy tym iest grob podle filará z nágrobkim, zelázną kratá obwárowány, J. M. X. Marciná Szyfkowskiego, Biskupá Krakowskiego.

W Chorze Ołtarz wielki Męki Páńskiej, naprzod od ś. pámięci Krolá Zygmunta I. ozdobnie y kosztownie oddány; potym od J. M. X. Piotrá Gębickiego, Biskupá Krák: *de nova radice* ozdobnie y wydátnie wszystek złocisty wystáwiony, przed ktorym Lichtarze srebrne wielkiej ozdoby y kosztu od X. Andrzejá Łukomskiego oddáne, ná cześć y ná chwałę Pánu Bogu W szzechmo-

Bz

gącemu,

gacemu, są y lampy kosztowne srebrne: także też y Koroná kosztowna od X. Alexándrá z Brzežia Brzeskiego, Kánoniká Krák: przed tymże Ołtarzem jest zawieszona. Wisza też y Kápelusz czterech Kárdynałów y Biskupów Krakowskich; Fryderyká, nád grobem mościadżowym, ze stopniów wypaszczoneym. Zbyszka Kárdynała, także nád iego grobem. Jerzego Rádziwiła, który w Rzymie umarł Roku 1600. u Oyców Jezuitów *al Iesu* pogrzebiony jest. Janá Olbráchtá Krolewicá przed wielkim Ołtarzem, przy Ołtarzu (iáko się wyżej rzekło) Kápláni postronni nie celebriują, tylko Arcybiskup Gnieźnieński, Biskup Krakowski, y z Kánonikámi swemi. Jest ná tym Ołtarzu szczerosrebrny Ołtarz, przeniesiony z stárego Ołtarzá S. Stánisława, jest y inszych Ołtarzów po różnych mieyscach y filarách niemáły dostátek, á wszystkie ochędożnie, kosztownie, dostátecznie funduszámi opátrzone. Odprawuia się w tym Kościele Stácy siedmi Kościołów Rzymskich, z Odpustámi tymi co y w Rzymie, które są áplikowane siedmiom Kościołom Krakowskim. Te uprosił ná przód ś. pamięci X. Marcin Szyskowski, Biskup Krakowski u Naywyższego Pásterzá URBANA VIII. Roku 1621. dnia 14. Lutego, á powtore znowu od tegoż wzwyż miánowanego Oycá S. URBANA VIII. są prolongowane, zá uproszeniem y stáranien X. Já kubá Zádziká Biskupá Krák: y ludziom opowiedziáne Roku 1638. dnia 21. Lipcá: które to 3. Kościołów, y w nich Ołtarze: są ná końcu tey Książki specyfikowane. Jest też przy tym Kościele dostátnie fundowane *Seminarium* dla młodych Káplánów, od Jerzego Rádziwiła, y Bernatá Mácieiowskiego, Biskupów Krakowskich y Kárdynałów: tym rzadzi Kápitulá Krakowska. W skárbie Kościelnym jest też co widzieć ku podziwieniu, iáko Krzyżów złotych, srebrnych, w których drzewo Krzyżá S. jest, y inszych Relikwiy Świętych wielki dostátek: á te Krolewie Polscy, Xiażetá, Biskupi, temuż Kościołowi sprawiwszy, dostátnie y ozdobnie opráwné w kleynoty dárowáli: są y Infuly Biskupów Krakowskich różne y bogáte, między tymi jest stara, która S. Stánisław ná głowie swey miewał, gdy Osiárę Przenay-

świętszą

świętszą Pánu Bogu oddawał: druga kosztowna, od J. M. X. Andrzejá Lipskiego, Biskupá Krakowskiego dáná, ku temu Relikwie SS. y godne widzenia w tym Kościele Kátedrálnym te są:

S. Andrzejá Apostoła 30. Listopádá.
 S. Albiná Męczenniká 1. dnia Márcz Święto iego.
 S. Augustyná Doktorá Kościelnego, 28. Sierpnia Święto iego.
 S. Alexego Wyznawce 17. Czerwca Święto iego.
 S. Agáty Męczenniczki 5. Lutego
 S. Antoniny Męczenn: 17. Wrześniá
 S. Bárthłomiejá Apostoła Ręká, 24. Sierpnia,
 S. Bernárdá Wyznawce 20. Sierpnia Święto iego.
 S. Bárbáry Pánni y Męczenniczki 4. Grudniá.
 S. Bonifacego Męczenniká 14. Májá.
 S. Brygidy Krolewy Szwedzkiej 8. Pázdzierniká.
 S. Brykcego Ręká.
 S. Chryzogoná Męcz. 24. Listopádá, Ciernie z Korony Pańskiej w Wielki Piątek.
 S. Cyryáká Męczennika 8. Sierpnia.
 S. Konstantego Męczenniká.
 Drzewo Krzyżá Świętego 3. Májá y 14. Wrześniá.
 S. Doroty Pánni y Męczenniczki 6. Lutego.
 SS. Chryzántá y Dáryuszá Męczennikow, 1. Sierpnia.
 S. Eustáchiego Męczenniká.
 S. Euberego Męczenn: 28. Listopádá
 S. Eumeniego Męcz. 12. Wrześniá
 S. Egidziego Wyznawce 1. Wrześniá.
 S. Floryáná Męczenniká ciáło, Pá-

troná Krolestwá Polskiego 4. Májá.
 S. Felicjána Męczenn: 30. Sierpnia.
 S. Faustyná Męczenniká 19. Lipcá.
 Gwoźdz Páński w Wielki Czwarek. Krolewi Władysławowi od Ursiná Kárdynała dárowány.
 S. Giereoná Męczenn: 20. Pázdzier.
 S. Hippolitá Męczenniká Sierpnia.
 S. Hermetá Męczenn: 28. Sierpnia.
 S. Hiácynthá Wyznawce 20. Sierp.
 S. Hermáná Wyznawce.
 S. Janá Chrzciciela 24. Czerwca Czeluść z ust.
 Jedenaście tysięcy Dziewic 21. Pázd.
 S. Já kubá Apostoła 25. Lipcá.
 S. Já kúsa Papiežá 22. Kwietnia.
 S. Klemensa Papiežá y Męczenniká 23. Listopádá.
 S. Kálixtego Papiežá y Męczenniká, 18. Pádzieraiká.
 SS. Kosmá y Dámiáná Męczennikow 12. Listopádá.
 SS. Kántego, Káncyáná y Káncyóná Męczennikow,
 S. Kátarzyny Seneskiej Ręká.
 S. Krystyny 6. Czerwca.
 B. Kunegundy 3. Márcá.
 Lilia złota od Juliuszá Papiežá II. Krolewi Alexandrowi przysláná, *cum Inaugentia Plenaria*, tę ukazuią w Szrodopostną Niedzielę.
 S. Łukázá Ewángelisty 28. Pázdź.
 S. Domicylle 16. Wrześniá.
 S. Máciejá Apostoła 25. Lutego.
 S. Marcelliná

- S. Márcelliná Papieżá y Męczenniká 26. Kwietniá.
 S. Márcyuszá Męczenn: 26. Wrześ.
 SS. Máchnabeyskich Męczennikow 22. Wrześniá.
 S. Marciná Biskupá y Wyznawce 11. Listopádá.
 S. Máryny Pánni 18. Grudniá.
 S. Maurycyego Włócznia.
 S. Máryi Mágdáleny 22. Czerwcá.
 SS. Niewinniátek Męczennikow 27. Grudniá całe ciáślá.
 S. Názariuszá Męczenn: 28. Czerweć Opoká z Grobu Páńskiego w Wielki Tydzien.
 S. Oswalda Krolá Wyz: 23. Sierpniá.
 S. Piotrá Apostoła 29. Czerwcá.
 S. Páwła Apostoła 25. Stycz. Záb.
 S. Philipá Apostoła 1. Má á dwa páłce
 S. Prokopá Męczenniká 4. Lipcá.
 S. Pánkrácego Męczenniká 12. Májá
 SS. piáci Bráći Polskich Męczennikow 12. Listopádá.
 S. Pauliná Wyznawce 21. Lipcá.
 S. Remigiuszá Wyznawce 1. Páźdz:
 S. Stánisławá Męczenniká, Pátroná y Biskupá Krakow: od Bolesławá zámordowánego, 8. Májá.
 S. Stepháná pierwszego Męczenniká 26. Grudniá.
 S. Sebástyaná Męczenn: 10. Sierpniá.
- S. Syxtá Papieżá y Męcz: 6. Sierp.
 S. Sántuniná Męczenn. 29. Listopádá
 S. Zygmuntá Męczenniká 2. Májá.
 SS. Sergiusza y Báchá Męczennikow 7. Pázdzierniká.
 S. Serwiuszá Wyznawce 22. Páźdz Sześci Bráćiey Polakow.
 S. Sylwestrá Papieżá y Wyznawce 31. Grudniá.
 S. Stepháná Krolá y Wyznawce 20. Listopádá Ręká.
 S. Tomalzá Kántuariyskiego Bisk. Ręká
 S. Theodorá Męczenniká 8. Listop:
 SS. Trzech Lrolow 6. Styczniá
 S. Urbaná Papieżá y Męczenniká 26. Czerwcá.
 S. Wacławá Męczenniká y Pátroná Krolestwá Polk: 23. Kwietniá.
 S. Wincentego Męcz: 22. Styczniá.
 S. Wawrzyńcá Męczenniká 10. Sierpniá. część głowy.
 S. Woyciechá Męczenniká Pátroná Krolestwá Polskiego 23. Kwietniá
 S. Wiktorá Papieżá Męczenniká 28. Lipcá.
 S. Witá Męczenniká 15. Czerwcá:
 S. Wiktoryná Męczenniká 6. Márcá
 S. Wáłentego Męczenn: 14. Lutego
 S. Ubáldá Męczenniká 7. Lipcá. Y inszych Świętych Męczennikow y Wyznawcow, Pánien y Wdow:

Wieże przy tym Kościele są trzy, w iedeney jest Dzwon Zygmuntem nazwany, od Zygmunta Krola Polskiego sprawiony, wielki y głosu bardzo ogromnego: są też drugie, ale już mniejsze głosu iednak náder wdzięcznego, y wielkiego, á to w drugiey wieży Wikaryjskiej rzeczoney: W trzeciey zaś jest Zegar, ludziom czasy zamierzone ogłaszałacy.

STACYE RZYMSKIE.

Odprawiają się tu w tym Kościele Stacye Rzymskie, iedne z tych, które do siedmi Kościołów w Rzymie należą, u trzech Ołtarzow, które ná to są naznaczone Tablicami z takim napisem: *ALTARE STATIONUM*. Są y w inszych Kościołach też Stacye, o których przy każdym Kościele swym naydziesz.

2. Kościół Świętego MICHAŁA.

Od Bolesława Chabrego, Pierwszego Krola Polskiego, prędko po przyięciu Wiary Chrześcijańskiej, także w Zamku zbudowany, y nádány. Potym tenże od Kázimierzá Wielkiego potrzebami Kościelnemi ozdobnie opátrzony, Roku 1355. Ma dwu Prálatow, Proboszczá, Kustoszá, Dziekaná, y trzech Kánonikow, są y Mánfyonarze, którzy Kurs o Pánnie Nayświętszey odprawiają. Ma Odpusty, y Reliquiy Świętych dostátek.

3. Kościół Świętego JERZEGO.

Także w Zamku ten Kościół jest zaraz po przyięciu Wiary Świętey zbudowany, á to dla Stácyi Kátedrálnego Kościoła, zmurowány od Wielkiego Kázimierzá Roku 1346. ma Kustoszá czterech Kánonikow, y Mánfyonarze ma, y Odpusty pewnych dni, ma y Reliquie Świętych.

4. Kościół S. MÁRYI MAGDALENY.

Ten ná Kánoniczey ulicy jest podle *Collegium Iuristarum*, zbudowany od Piotrá Wyśzá, Biskupá Krak: y temuż Kollegium inkorporowany, y ochędostwem pięknym opátrzony, á Roku 1638. *de novo* kształtem pięknym restaurowany. W którym Kościele B. Jan Kápištran Mszą S. odprowował, który naprzod Zakon Bernárdynski do Polski wprowadził. Ma Reliquie SS. Bozych, y Odpusty pewne. Tu też Studenci z Burle *Iuristarum* Mszy Świętey słucháją, Litánie o Pánnie Nayświętszey, y insze nabożeństwa według ich ustaw, *ex fundatione Garuasciana* ná każdy dzień odprawiają.

5. Kościół SS. MICHAŁA ARCHANIOŁA y JOZEFĄ.

Oycowie Karmeliści Bosli ściślejszey obserwancyi przy tym Kościele swą rezydencyą mają, (oktorych przyściu do Polski czytay Kościół 45.) są fundowani na gruntych różnych Pánow, gdzie te pláce częścią iáłmużnami, częścią też kupnem są otrzymáne do Kościelnego y Klasztornego budowania, zá staraniem IchMM. Pánow X. Piotrá Tylickiego, Biskupá Krakowskiego Jegomości Páná Mikołaiá Zebrzydowskiego, Woiwody Krakowskiego, Jegomości Páná Andrzeiá Tęczynskiego, Kásztellaná Bełskiego, y inszych. Przyłożył się też znacznie do tej Fundacyi Jegomość X. Hieronym Powodowski, Archipresbiter y Kánonik Krakowski. Przy zakładaniu tego Kościoła pierwszy Kámién poświęcony świętey pámieći J. M. X. Hieronim Ręczáyski, Kánonik y Archidyákon Krakowski włożył, Roku 1611. W tymże Kościele najpierwszą Mszą miał J. M. X. Marcin Szyskowski, Biskup Krakowski, y błogossáwił miejscu temu, zwyśtáwieniem ná Wielkim Oltarzu Nayświętszego SAKRAMENTU. Do tegoż Kościoła Zakonnicy przeprowadzili się z Klasztoru NIEPOKALANEGO Poczęcia Nayświętszey PANNY MARYI z Ogródá zá S. Mikołaiem będącego, Roku 1618. dnia 25. *Oktobra*. Tenże poświęcony od J. M. X. Jákuhá Zádžiká, Biskupá Krakowskiego, Roku 1636. dnia 26. *Oktobra*. Ma wielkie swoje Odpusty y Reliquie Świętych Bożych, á mianowicie tych: Głowy cáte S. Fláwicy, S. Klaudy, Pánien y Męczenniczek, także dobrze znáczna S. Wálentego Biskppá y Męczenniká, dwu Bráciey Thebáńskich, Jedenástu tyśiác Dziewic, Alexandrá Męczenniká goleń cáła, S. Stánisłáwá Biskupá y Męczenniká Krakowskiego Reliquia znáczna, SS. Apostołów, Páwłá, Jákuhá, y Filippá, S. Floryáná, S. Bárbáry, S. Teressy Mátki tego Zakonu, dwie sztuce ciáhlá, Drzewo Krzyżá S. Obraz Weroniki S. prawdziwie wymálowány z tej iáka jest w Rzymie z Odpustámi, y inszych wielu Świętych Bożych w mniejszych pártýkulach.

tych. Jest także w tym Kościele Obraz wielce wspaniáły y Cudowny JOZEFĄ Świętego, do ktorego wszyscy w rózných dolegliwościách uciekáiacy się rátunek odbieráią. Jáko tráfíto się w Roku 1715. podczas Introdukcyi Solemney JOZEFĄ S. z Kościołá Panny MARYI do Kościołá OO. Karmelitow Boslych S. Micháłá, ná ten czas kiedy Miasto Krakow przyjmowáło go zá Pátroná J. P. Jan Słowakiewicz Medycyny Doktor, Rádczá Krakowski, Konsyliarz oraz y Promotor *Archiconfraternitatis S. Joseph*, designowany ná tę Introdukcyą S. JOZEFĄ, ciężko záchorowáł kilka dni *ante Introdutionem*, ktory gdy będąc práwie ná śmiertelnym łozku, slyszy, że Solemna záczyna się Introdukcyá do Kościołá OO. Karmelitow Boslych *in Assistentia* Xiążęciá Biskupá Krakowskiego, ná ten czas Łubieńskiego, z cáłym Duchowieństwem, kazáł się tenże Pan Słowakiewicz do okná záprowadzić, ktory co tylko oddawszy się JOZEFOWI S. ná zad sam odszedł od okná y uzdrowiony zostáł, ná podziękowánie poszedł do Kościołá S. Micháłá, krzyżem upadłszy ná ziemię przed Obrázem JOZEFĄ Świętego dziękowáł J. S. że go do zdrowia przyprowadził. Ci Zakonnicy wielká y szczerá obserwancyą Reguły swey záchowują w *silentium*, w umartwieniu ciáhlá ustáwicznym. Máją też ciż Oycowie swoje *Studium*, wedlug nauki S. Tomaszá z Aquinu, Ktorey iáko prawdziwey od samego Bogá, y od Pásterzow Stolice Apostolskiey ták wiele rázy ápprobowány, nigdy nie odstepuia. Odpoczywa też tu Ciáło wielce pobożnego y swiatobliwie pracowitego, X. Sebástyáná Nuceryná, w Piśmie S. Doktora y Professorá Akádemiey Krak: Káznodzieie Zamkowe, ktory Roku 1635. dnia 23. *Septembra* umárl, 1. *Oktobr*: pogrzebiony. W piéc lat potym bylo widziane ciáło iego naymniey nienaruszone, ktoremu Pan Bog niech uczynki iego dobre y prace wielkie pláci Niebem. Ciáło pobożnego Kápláná odpoczywa w grobie pod Oltarzem Panny Nayświętszey. Leży też tu także Ciáło W. O. Micháłá od S. Bártłomieiá tegoż Zakonu Oycá. ktory powróciwszy z Rzymu w tym tu Konwencie mieszkájac, przy wielkiej swiatobliwosci w ustáwicznym żył umartwieniu Wzrok utráciwszy

utrąciłszy na 7. lat przed śmiercią, w puchlinie umarł Roku 1640. dnia 19. Stycznia. Którego umarłego ciało przez lat kilka w wanie niegąszonym leżące znalezione jest całe, przeniesione jest teraz do Biblioteki y w kryształowey położone trunnicy, za którego intercessya już niemáło wielkiej od Bogá doznało łaski w różnych indyencyách. Leży Ciało wiele y inszych wielkich Pánow, którym upodobało się jeszcze za życia na tym Świętym po śmierci odpoczywać miejscu, czego świadkiem są wspaniałe wystawione Mausolea. Kłasztor zaś ci Oycowie z iałmużny J. M. X. Łukasza Dąbskiego, Kánoniká Krakowskiego, także y Wielmożnego J. M. P. Stánisława Lubomirskiego, Woiewody Krak: wystawili. Wielkim także do tej wystawienia Bazyliki był Benefaktorem J. M. X. Stánisław Rozdrzażewski Kánonik Krak.

Máia przezacne *Eremum*, trzy mile od Krakowá, w którym tak żyją, iáko S. Eliaż Pátryarchá ich na Puszczy żył. Po puszczy swe Celle przy Káplicach máia, chlebem á iárzynami iáłowemi, y wodą się niekiedy w tydzień posiłaiąc. Ludzie tu świeccy rzadko bywáią, á jeśli kiedy przyidą, *silentium* z tymi powinni zachować. Fundowani przez Jey Moś P. Agnieszkę z Tęczyná Firleiová, Woiewodziná Krakowská, Roku P. 1628.

6. Kościół WSZYTEK SWIĘTYCH.

TEN na Grodzkiej ulicy jest, zbudowany wpród drzewiány, á przynależa do S. TROYCE, Fárneho na ten czas Kościoła. Pó tym zmurowány y nádány od Szlachetnego Jákuśa Bobole, człeká pobożnego, y w sprawách Rycerskich zasłużonego. Ten wiele kosztownych Appáratow temuż Kościołowi zostawił, Ma ten Kościół Odpusty wielkie na czasy pewne, ma y Reliquii SS. Bożych niemáło, á miánowicie z Towárzyzek S. Urszule iednę Głowę, y w mniejszych pártykułách, SS. Pánien y Męczenniczek, jest y S. Stánisława znaczna Reliquia y cząstká drzewá Krzyżá S. Ma Proboszczá záfwe Professorá Akadémiey Krakow: Dziekaná, Kánonikow, także Wikáryow. Ten Kościół ozdobiony jest wszystkim, y Wielki Ołtarz, y inszych niemáło, á miánowicie przy drzwiách

drzwiách wschodnich jest Ołtarz SS. Kryspiná y Kryspiniáná Męczennikow, Mistrzow Cechu rzemieślá Szewskiego, dziwnie bárdzo piękney struktury. Ma tenże Ołtarz Reliquie Świętych y Odpusty, ma także Zegar głośny, za stáraniem X. Jákuśa Zákrytyáná zmarłego sprawiony. Jest Szkoła od Mácieiá Miechowity, Kánoniká Krak: y Chronikarzá stárego zmurowána. Jest y Obraz Pánny Najswiętszey piękności wielkiej kosztownie przybrány, á ten przyniesiony z Węgier przez támeznego Szláhcicá Roku 1647. y tutecznemu Kościołowi z funduszem darowány, jest y drugi także cudowny.

W tym Kościele przybyło Nabożeństwá, to jest że káżdego dnia Prymárye odprawuia się z wystáwieniem Najsów: SAKRAMENTU *in Pixide*, Supplikácy, przytym Koronká o TROYCY Przenajswiętszey spiewána bywa w káżdą Niedzielę po pierwszey Mszy Świętey. *Item* w káždy Czwartek po Prymáryi bywáią spiewáne Godzinki o Przenajswiętszym SAKRAMENCIE, także podczas Postu wielkiego w káždy Czwartek po południu bywáią Pásy z wystáwieniem Najswiętszego SAKRAMENTU, z Kazániámi y Dyscyplina Bráctwá TROYCE Przenajsów: &c. &c.

7. Kościół Świętego FRANCISZKA.

Roku Páńskiego 1237. od Bolesława Pudyká Monárchy Polskiego fundowány, (w krotce po śmierci Świętego Fránciszka, zmarłego Roku 1226. dnia 4. Páździerniká) gdzie w grobie marmurowym ciało jego odpoczywa, po lewey ręce w murze nie dáfeko wielkiego Ołtarzá. W tymże Kościele leży B. Sálomea Siostrá jego, (na ktorey instáncya oraz B. Kunegundy Małżonki swoicy też Bazylikę z Konwentem wybudował) Xieni pierwsza Pánien Świętey Klary Świętego Jędrzeiá, Cudámi zá żywotá y po śmierci sławna. Tá umarła Roku 1268. dnia 17. Listopádá w Skále, ktora przed śmierciá taka o pogrzebie Ciáła swego uczyniła dyspozycya Po śmierci moiey ciało wydác Bráći nášym Mnicyzym, iezeli go prágnąć będa u siebie pogrześc. Po ósmiu dniách Ciało B. Sálomei w prostey drewniáney trunnicy zawárte,

nie zawarłe, do ziemi spuściły Zakonne Siostry chcąc aby w po-
 srzodku Corek Mátká odpoczywała, y do niey w potrzebách bli-
 ski zawsze ákces miały. Lecz Oycowie Fránciszkańi Konwen-
 tu Krakowskiego, zápozwalí o wydanie B. Sálomei Ciáła, Za-
 konne Siostry, nádewszystko icy álleguiac wola, z kad taką *de-
 sinuivam* otrzymáli. *Corpus V. Salumea ante aliquot menses Scala
 ad lapidem S. Mariae humatum, exhumetur, Cracoviam transferatur,
 ac in Aede S. Francisci Fratrum Min. sepeliatur.* Gdy ná przeniesie-
 nie Ciáła B. Salomei Dzień 28. Czerwca był náznáczony, ziechá-
 ło się było do Kláztoru Pánien Zakonnych bárdzo wiele ludzi
 Duchownych y Swieckich, między ktoremi była S. Kunegundá
 życząc sobie wszyscy widzenia Jey Błogosławionego Ciáła y ie-
 mu w przeprowadzeniu ássystowác. Dobyte z ziemi B. Sálomei
 Ciáło w siedm zupełne Miesięcy, ználezione, gdy włożono
 ná woz w ktorym było záprzęzonych ósm wołow, ná znák Jey
 wielkiej pokory: asz oto one ósm wołow przy przymuszaniu
 bićiem, z mieyscá ruszyć Ciáła S. niemogły. Widzi to B. Woy-
 ńcieh B. Sálomei Spowiednik! á wiedzac iák wielkiej przed Bo-
 giem jest posłuszeństwo wagi, nie woly bić, ále B. Sálomeę mo-
 ca S. pusuśzeństwá zázádnal, upominájąc, áby iák zá żywotá
 tak y po śmierci posłuszną była, y zwierzchności Duchowney, y
 woli Przełożonych Zakonnych, ledwo co wymowił, woly isć zá-
 raz dobrowolnie poczęły. Kiedy przez Promnik prowadzono to
 S. Ciáło, ptaszek niezwyčajney piękności, z wysoká ípufzczał
 się ná nię, y usiadał często, znác pewnie dáiac o wielkiej chwa-
 le, ktorey w błogosławieństwie záżywała Niebielkim. W sam iuż
 Krakow w prowadzone to S. Ciáło, iák Miechowitá świadczy,
 Roku 1269. W pośrzodku Choru S. Fránciszká Bráći mnieyszych
 pogrzebione. Ale potym S. Jey Relikwie podniesione, y do Ká-
 plice nie dáleko drzwi (idac z Bráckiey ulice) ná Jey Honor
 zmurowáney przeniesione zostały. Táz Káplićá była niegdy Cie-
 śielska w ktorey do tych czas odpráwuia Cieślowie co Suchedni
 zá Dusze Zmárłych swoie Nabóżeństwo zákupuiac Msze SS. W
 ktorey Kápliey jest Ołtarz B. Sálomei wszystek mármurowy, Stá-
 tua B. Salo-

tua B. Sálomei Alábástrowa biała, y insze Osoby, Krolá Pudyká!
 y Máłzonki Jegoy inszych wiele sztuk Alábástrowych, jest tumbá
 ná kształt Cymboryu, w tey Tumbie skrzynká z Reliquiámi B. Sál-
 omei przed ktoremi we dnie y wnocy z elemozyny uproszoney lám-
 pá gorcie Táz Káplićá ádumbrowána pikturámi, odrzwie mármu-
 rowe do niey z kratá żelázna, posadzka y stopnie mármurowe:
 wspaniała y kondekorowana, miedziá pobita, w tey Kápliey
 znáyduie się grob JJ. WW. PP. Morstynow y JJ. PP. Zborowikich.
 W pośrzodku Kościoła jest ciáło B. Henryká Gwárdyaná, w ná-
 uce y wświátobliwosci sławnego, zmárłego Roku 1269. z iedená-
 stá Bráći od Tátárow zábitego. Táz Błogosławionego Ráy-
 mundá zmárłego Roku 1271. Władysłáwá, Micháła, Błázego,
 Leonárdá, Estárdá, Janá, Mikołájá, y inszych czterech, táz B.
 Bogusłáwá piątego ná ten czas Prowincyálá Prowincyi Pol-
 skiey, B. Sálomei Spowiedniká, ktory w pewnym widzeniu po
 śmierci B. Sálomei, ná tym mieyscu, gdzie Káplićá icy, widział
 dwie kolumny niby mármurowe od Niebá do ziemi wystáwio-
 ne po nich, niby drábinie B. Sálomea wstępuiáca do Niebá, y
 głos slyszal, zákwitlá y owoc wydałá rośzczká Aáronowa. U-
 márł Roku 1290. dnia 19. Augusta. Mamy téż to wiedziéc, że
 ten Kościół był záłożony pod tytułem Ciáła Páńskiego, ále w
 Roku 134. Stáło się że wyrzucono w błoto Nayświétsze Hostyc
 (we Wsi názwáney Báwoł. Gdzie dziś Miásto Kázimierz przy
 Krakowie) cudownie cálemu Krakowowi Bog obiawił zá swiá-
 tlem z stępuiácy, więc Krol Polski, ná ten czas Kázimierz
 Wielki, ná tym mieyscu Kościół wyfundowawszy, otrzymał to
 u OO. Fránciszkańow, áby tytułu ustąpili pierwszego, á S.
 Fránciszkowi Kościół poświęcili, czego była Confirmácya *in
 Concilio Basiliensi*, iednak ná pámiatkę do tego czasu ná káždy
 Czwartek bywa wystáwienie Nayświétszego SAKRAMENTU
 z Odpustámi od Stolicy Apostolckiey wiecznie nádánemi, jest to
 wypisane ná mármurze przy drzwiách w chodzác do Kościoła
 od Kláztorney Forty. Jest w tym Kościele Bráctw Ducho-
 wnych cztery. Pierwsze *Compassionis JESU Christi*, z wielka po-
 budką—

budką ludzi grzesznych do pokuty, gdzie Bracia tegoż Bractwa, w Piątek każdy Wielkopostny, przy zaczynającej się Páslyi w chodząc do Káplice witaia ludzi tymi słowy: *Memento homo mori: Pámietay człowiecze ná śmierć.* To Bractwo fundowane y wprowadzone od S. p. X. Marciná Szyskowskiego, Biskupá Krakowskiego, dnia y godziny tey, w ktorey Krol Władysław IV. narodził się, Roku 1595. dnia 7. Lipcá, godziny 19. stało się to z przezyrzenia y Opátrności Boskiej, to Bractwo wzięło sobie zaraz zá Protektorá tego Krolewicá JMci, zá ktorego osobliwie bywa Msza S. w każdy Piątek. To Bractwo od Oycá Świętego KLEMENSA VIII. jest potwierdzone, z Odpustámi wiecznie nádánemi, ma swoje Káplicę pobok Kościoła przy Ambonie. to Bractwo pomienione używa kap czarnych, zmálowánemi trupiemi głowámi, á z napisem takim, *Pámietay człowiecze ná śmierć.* Do tey Káplice bywa Processya z Krzyżem w Piatki y Msza o Męce Páńskiey spiewána. W Márcowe zá albo raczey Wielkopostne Piatki bywa w nicy konkurs ludzi wielki dla Odpustow ktorych tam ludzie dostępuia, y dla Nabozeństwá, ktore cały dzień trwa z wystáwieniem Nayświętszego SAKRAMENTU z Kazániámi czterémá to jest rannym, o godzinie pierwszy, o czwartey w teyże Káplicy y ná Kościele rázem, y Processyámi zá pozwoleniem Oycá S. KLEMENSA VIII. od ktorego jest tyż Ołtarz zá dusze zmárłych uprzywileiowany. Ma ieszcze to Bractwo prerogátywę, że w Wielki Piątek więźniá wyprasza od śmierci. Drugie Bractwo jest w Káplicy Włoskiej, Świętego Janá Chrzćcielá, ktore używa kap białych w Processyách, jest to Káplicá sztukáteryá y pikturá przednią kondekorowána, á kosztem IMCiow Panow Kupcow Włoskich reformowána, ma swoje Odpusty czasow pewnych. Tá Káplicá reprezentuie strukturę Domku Pánni MARYI Loretáńskiey, dla tego tę Uroczystość odpráwuie z wystáwieniem Nayśw: SAKRAMENTU z Kazániámi y Odpustámi, tak iáko ná S. Jan Chrzćciel. Trzecie Bractwo jest Chordy albo Paská S. Fránciszká, z Odpustámi od Stolicé Apostolskiej wiecznie nádánemi. Czwarte S. Antoniego. W Krucganku jest Ołtarz

tarz Miłosiérdzia názwany, zámykány, w ktorym stoia dwie Osoby Pán JEZUS y Nayswiętsza Pánná, o tym Pánu Jezusie jest taka famá od dawnych czasow tak w Konwencie między Oycámi, iáko w Mieście, że miał niegdys złodzieiá zá czuprynę uchwyćić, ktory Wotá stebrne zdeymował, y nie puścił go póki nie przybiecał Sąd (do ktorego należało) kára go dárować, z kąd ieszcze do tych czas ręká Státuy práwa zda się bydz ná doł spuszczone, y otwárta, do chwyćania gotowa, ktorey potym trzcinę ákkommodowano, że záś tego zápisanego iuz nie mász, rácyá jest iż kilká rázy Kościół y Konwent gorzał, nayprzod w Roku 1462. dnia 29. Kwietniá, w ten czas kiedy práwie półowá Krakowá zgorzáło, poczáwszy od Kánowney Ulicy, aż do S. Duchá, drugi raz w Roku 1655. od Szwedow spalony, przy rożnych rzeczách áktá zgorzáły. W tym Ołtarzu Pán JEZUS ná wcyżrzeniu jest stráśzny, grzesznym do skruchy prędki. Potyna jest Káplicá Złotnikow, w ktorey bywa co Suchedni zá Dusze zmárłych Nabozeństwo! bywa także Nabozeństwo raz do Roku z Kazániem, z wystáwieniem Nayśw: SAKRAMENTU z Odpustámi, ná Święto Świętego Eligiego Biskupá Pátroná tego Konsztu, co Święto, co Niedzielá odpráwuie się Msza Święta, ktorá w pięknym porzárku Pánowie Złotnicy konserwuia, y zá swoim kluczem y dyspozycyá máia. Jest także Káplicá S. Klary posadzka ozdobiona, wybielona, y zámknięta, kratę ma zelázná, y drzwi ma zelázne, ktora przedtym bylá Muzykáncka. Potym jest Káplicá Nayświętszey Pánni Bolesney, w ktorey odprawia się Litánia w Sobotę odwieczora z Odpustámi, przed tym Nayświętszey Pánni Ołtarzem Cudá Bog wielkie czynił, y ludzie tak doznawáia, iáko tabliczki ná ktorych cudá odmálowáne swiadcza! bywáia tam codzién Godzinki o Nayśw: Pánnie o godzinie piátey z raná y Msza S. przy zácznym konkursie ludzi, do tego Obrázu wielka dewocyá máiacych! bywa w tey Káplicy Kazanie ná Jey Święto, także w Wielkiy Czwartek gdy Bractwo Męki JEZUSOWEY ná śmierć dekretowánego z trupiá głowá przyprowadzi wyproszonego. Ná boku w tey Káplicy jest Ołtarz, w ktorym jest Páslya zákryta, gdzie Ukrzyżowánego

nego Chrystusa jest wizerunek bardzo straszny, lecz pokutującym wielce miły. W ścianach teyże Kaplice na przeciw Ołtarzow innych są Konfessyonały *Panitentiariorum* są y różnych Epitaphia. Między temi Káplicami w Krucganku na murach są Epitaphia Biskupow Krakowskich doskonale wykonterfektowanych, a to ieszcze od Kánonizacyi S. Stánisława Biskupa Krakowskiego, ktorv w Roku 1257. od Innocencyusza IV. Papieża w Kościele Asyjskim OO. Fránciszkanow Kánonizowany, od którego czásu według submissyi, Imieniem wszystkich Sukcessorow Biskupow Krakowskich Konwentowi Asyjskiemu od Posłow albo Kommissarzow Krolestwa Polskiego na pomienoną Kánonizacyą posłanych, dáney! Rytráchty Xiążat, Biskupow, Krakowskich zmárłych y piniędzy sto sztukow do Asyżá z Polskiej posyłać zaczęto: Aże odległość mieyscá do przesłania trudność czyniła, zaczęm OO. Asyjscy Konwentowi Krakowskiemu tego Honoru y práwá ustąpili. OO. zaś Krakowscy *in vim* tych Obrázow y summy pomienoney, dali Konwentowi Asyjskiemu Osobę S. Fránciszka trzytokciową srebrną, ktora sto dwádziesiąt ważyła grzywien. Z początku Sukcessorowie Ich MM Biskupow Zmárłych Obrázy na deskách málowáne dawáli, ktore potym widząc mieysce sposobne przemienione w kosztowne y bardzo ozdobne suto złościste Epitáphia. W tym Kościele Ołtarz Wielki mármurowy, struktury piękney y kosztowney, w którym jest Obraz S. Fránciszka: Formy bardzo wspaniałe, y kosztu wielkiego, Perłową macicą Męká Páná JEZUSA w *flores* w czarnym Chebánie sadzona jest, gdzie widá ć z jedney stronę Historyá Zywotá S. Fránciszka, z drugiey S. Antoniego w poyśrzodku málowaná. Nád temi Formámi Obrázy zbyt wielkie, a pilná pracą sławnego czásow swoich Málarzá Tomaszá Dolábellem wystawione, którym się Cudzoziemskie Gieniusze dziwiują y chwala. Z jedney strony reprezentuie się Sad straszny Boski, zmartwychwstanie umárłych, okropność mąk pickielnych. A po drugiey stronie zágniewanie Boskie na grzeźnikow, świat dla złości ich gubić zámysłájące! gdzie S. Fránciszek z S. Dominikiem

prezentowani

prezentowani od Naysw: Pánny stáwieni gniew Boski támuia. Na jedney stronie jest Ołtarz Nays: Pánny Niepokalánego Poczęcia rzezbą piękną suto złotą, z strukturą málowaną. Na drugiey stronie Ołtarz podobney struktury S. Antoniego Páde-wskiego, u którego Obrázu wiele ludzi łask w swych potrzebách doznáwają. Przed tym Obrázem odpráwuią się Wotywy przez dziewięć Wtorkow Nowenny na którą są nádáne Odpusty Zwy-stáwieniem Naysw: SAKRAMENTU, przez inne zaś Wtorki całego roku bez wystáwienia. W rogu jednym jest Ołtarz pięknego kształtu S. Ludwiká Biskupa Tolesáńskiego. W drugim podobny Ołtarz S. Bonáwentury, u którego Mátrony ciężárne łaski doznáją. Wedle tegoż Ołtarzá jest Ołtarz Przemienienia Páńskiego. Na frzodku tego Kościoła z jedney strony jest Ołtarz Nay: Pánny Poćieszenia, mieyscámi suto złościsty. Z drugiey strony podobnyż S. Anny. Wedle niego jest Ołtarz Trzech Krolow strukturą przednią cały sutozłoty z munificencyi JJ. WW. PP. Bełháckich wystáwiony, pod którym swoy grob máią, z tych dobroczynności na wielki Chur posadzka mármurowa jest dána, y znaczna summá Konwentowi na fundacyą zápisana. Ku końcowi jest Ołtarz przedni roboty S. Wáwrzyncá, mieyscámi suto złościsty. Z drugiey strony podobny temuż S. Dydáká, Obrázy w nich przedniego Málárskiego konfztu. Amboná suto złota. *Si quis miracula* reprezentuáca. Orgány wspaniałe jedne, drugie struktury piękney pomnieysze. Łáwki w Kościele dembowe Snycerska robota kosztowne z szcudrobliwey łaski J. W. JMci P. Jáná Morstyná Kásztellaná Wislickiego wystáwione, z którego dobroczynności ma ten Kościół báláfy mármurowe z drzwiczkámi mosiężnymi, gradusy mármurowe przed Wielkim Ołtarzem, odrzwi mármurowe z Bráckiey ulice idąc, inná hoyność na ozdobę tey Bázyliki. W tym Kościele bywa Odpust wielki od winy y káry, w dzień Pánny MARYI Anielskiey, rzeczoney *Portiuncula*, dnia 11, Sierpnia, ktory od Naywyższego Papieżá Alexándrá nádány. Także przez całą Oktáwę S. Fránciszka bywa odpust z Kazániámi ránnymi y wieczornymi, z Zwy-

D

stáwieniem

stawieniem Najsów: SAKRAMENTU, z Processyami przy wielkim konkursie ludzi. Na Święto Niepokalanie Poczętej Najsów: Panny MARYI Pátronki całego Zakonu, na S. Krzyż, na wypiątnowanie Blizn S. Fránciszka. Na Święto S. Antoniego. Na S. Bonáwenturę, w ktore Orátorską Eloquencyą o odwieczornych godzinách ieden z Przesławncy Akadémij Krakowskicy S. Doktorá depredykuie. Ma innych wiele Odpustow iáko to na Fest B. Sálomei. Na Świętá niektórych Pátronow Zakonnych zupełne Odpusty, iáko też ma Odpusty ná Świętá Pátronow Bráckich, y Mieięczne Braćw Niedziele. Ma y tę łáskę od Nayswyższego Papieżá Benedyktá XIII. przy Ołtarzu Niepokalanie Poczętej Najsów P. MARYI, że zá odprawieniem Mszy S. Dufzá z Czyścá uwolniona zostáie, w dni ná tablicy przy tym Ołtarzu záwieszoney wyrażone. Ma ten Kościół Reliquiy Świętych Bożych wielki dostátek, z ktorych niektore te specyfikowane sá: Głowy trzy z SS. Jedenástu tyśiác Dziewic, krew wyplyniona, z Obrázow z Rzymu tu do Krakowá dostána, część Ręki Leoná Papieżá, znaczną Reliquiá S. Pauliny w trunience, Głowę Świętey Sálomei y Rękę. Rękę S. Kunegundy w trunience z Reliquiámi B. Sálomei z Włósiennicy S. Fránciszka. Relikwiá S. Antoniego Pádewskiego, ktora wielką wonność y przedziwną z siebie wydáie. Roku 1718. z wielkim áplauzem w prowadzona, przez Jáśnie Oświeconego Xiążęciá Kázimierzá Łubinskiego Biskupá Krakowskiego. Ma w Zákrytyi Ołtarz B. Kunegundy wedle ktorego w koło Reliquie znaczne SS. Páńskich, y innych ták wiele. W teyże Záchrytyi znáyduia się Obrázy wśzytykch Instytutorow Zakonow. Ná tym Kościele bylá wielkicy wspaniáłości Wieża, ktora przy spaleniu od Szwedow Kościółá zruinowána zostáá. Znáyduie się insza, lubo nie ná tym mieyscu miedziá obita z gankiem żeláznym dla Trębáczow, w ktorey iest dzwon głóśny. Z Kościółá tego bywa Solenna Processya z Nayswiętzym SAKRAMENTEM, w Okrawie Bożego Ciáá po Rynku Miásta! pod czás ktorey Kongregácia PP. Włochow z świecámi lanemi y z báldachumem swoim ássystuie.

stanie. Przy tym Kościele iest Konwent wspaniáły w kwádranguł Ambity obszernie máiacy, z ámbitem przed Refektarzem dosyć szerokim. W ktorym Konwencie blisko sto znáyduie się Osob Zakonnych. Jest w nim *Kollegium Szyszkovianum, Illustrissimi Episcopi Cracov: Studium Theologicum, & Pbilosophicum* Nowicyat y Professat. Lubo ták obszerna Fámilia w tym Klasztorze S. Fránciszka Zakonnikow rezyduie, bez wielkich Folwárkow y Máiętności tylko z nickorych Wyderkaffow ma swoię wiwendę. Ale bárdzicy Cudowną y nieograniczoną y ledwie do wierzenia piętą żywi się Prowidencyą Boską przez łáskáwych Dobrodziciow.

STACYE RZYMSKICH KOSCIOŁOW.

TU w tym Kościele odprawuia się też Stácye siedmi Kościołow Rzymskich, u siedmi Ołtarzow táblicámi náznáczonemi.

PAŁAC BISKUPOW KRAKOWSKICH.

Od Świętego Fránciszka idąc po lewey ręce iest Páłac Biskupow Krakowskich, ktory nową strukturą od J. M. X. Piotrá Gębickiego Biskupá Krakowskiego kosztem niemáłym reformowány, y páńsko wystáwiony.

8. Kościół Świętego NORBERTA.

Nie dáleko, záraz przy Bramie Wiśney iest Kościół nowy S. Norbertá, z Klasztorém Imienia y Reguły tegoż Świętego, do ktorego Panny z Klasztoru Zwierzynieckiego sá wprowadzone 5. dnia Septembrá, kwitnie ten Zakon w swey szczerrey obserwáncyi, pod Regułą S. Augustyná, ma SS. Bożych Reliquie, záłożony Roku 1636. poświęcony Roku 1642. dnia 18. Máia, od X. Tomaszá Oborskiego, Suffrágáná Krak. zá stárániem J. M. pobożney Panny Doroty Kackicy, Xsięni Zwierzynieckicy.

9. Kościół Świętey ANNY.

W Tey ulicy S. Anny názwány, bylá przedtym Bożnicá Zydowska, mieysce urągania y czci uwłóczenia Imieniu Nayswięt szemu JEZUS, áleć tę szaránczá piekielną, y Pogáństwo nienásycone przećw prawowiernym Chrcześciánom, z tey ulicy wy-

gnano, z tey przyczyny; iż niewinne dzieciątko w Wielki Piątek zabili 27. *Martij*, Roku 1407. y ná Kápláná niofącego Nayświętszy SAKRAMENT do chorego kámiéními ciškáli, o czym powiadał ná swym Kazaniu Professor Akadémii. Krák: w Piśmie S. wielki y żarliwy Káznodzieiá Budek u S. Bárbáry. Po wygnaniu tych Żydow, á poświęceniu tey Bożnice, ná Kościół, oddány jest Akadémii, áby Professorowie Chwałę Páńską żarliwie rozmnażáli przez młodź im się powierzona, co z łaski Boskiej czynią pilnie. Ma ten Kościół Proboszczá swego, Dziekaná, Scholástyká, Archidiákoná, Kánclerzá y Kánonikow, z teyże Akadémii, także Wikáryow. Ten im inkorporowál Jágielko Krol, y Succesorom ich. Jest to Kościół Páráfiálny, w którym Świętemi Sákraméntami Páráfiánom swoim ádministruiá, ma Bráctwo S. Anny z Odpustámi wielkimi, we Wtorki odprawuiá Wotywę o S. Annie, Bráćia tego Bráctwá używáią kap szarych płóciennych, odpoczywa tu Ciáło w mármurowym grobie w wielkim Chorze po lewey ręce przy ścienie B. JANA KANTEGO, Doktorá w Piśmie S. y Professorá Akadémii Krákowskiej, wielka poćiechá ludzi wśytskich Korony Polskiej. Tu bowiem przy iego grobie, ślepi, głuszcy, chrami, wrzodowáci, y chorobámi roznemi ściśnieni, u Páná Bogá przez przyczynę tego Świętego zdrowie upraszáią, y opętáni wolni od diabelstwá zostáią, day Pánie Boże do czekáć tego Świętego Kánonizácyi. Doznał łaski Páńskiej za przyczyná tego Świętego w swey ciężkiej chorobie ś. pámiećci X. JákuB Zadzík, Biskup Krák: w Roku 1638. gdzie zaráz pewná sumę Jáłmużny odłożył ná Kánonizácyá y ná Káplícę tego Świętego. Czego y przedtym inszych wiele roznemi chorobámi złożeni á z tych 83. od rozumu odchodzących, konájących także 6. prawdziwie umártych 16. doználi. U tegoż też grobu Świętego, jest Otrarz uprzywileiowány zá umárte z wybáwieniem iedncy dnsze z Czyścá kto Mszą Świętá zá te odpráwi: znáyduie się wiele y wielce pobożnych (w pracách y wéwieniu młodzi codziennym) Mágistrow, á osobliwie Grzegorzá Wigiláncyuszá, Sámbo rytáná, wielkicy pobożności człká: Antoniego, Aná-páchoniuszá,

páchoniuszá, Szymoná Hálicyuszá, nád którym, gdy umárł, gwiazdá we dnie świeciłá, y inszych wiele żywotá nie nágánnego, o czym *Manuscripta Kollegium* ich, X. Piotr Skárgá w Żywotách SS. pierwey Akadémicy á potym *Societatis JESU* Professor, Wielebny X. Fábian Birnowski Dominikan w swoich Kazaniách, X. Szymon Stárowolski *in sua Polonia*, świadczą. Ma ten Kościół Reliquiy SS. Bożych dostátek y z Odpustámi, má Szkołę zmurowáná od Máćieciá Miechowity, Kánoniká Krákowskiego, w ktorey Professor y Studenci mieszkáią.

STACYE VII. KOŚCIOŁOW RZYMSKICH.

Trzy tu Otrarze sá náznáczone tablicámi dla obchodzenia Stácyi siedmi Kościołow Rzymskich.

To jest opisanie stárego Kościołá Świętey Anny; Nowego záś z fundámentu erygowánego dosyć wspaniáła Strukturá ze wśytskimi swemi szácunku y podziwienia godnemi ozdobámi lubo iuz przez X. M. Jędrzeiá Buchowskiego tegoż Kościołá Kánoniká obszernie y zupełnie w osobliwey Książce, ktorey tytuł: *Gloria Domini*, stylem łácińskim opisana, iednák y w Additámentách tey Książki ná końcu podobná tey stylem polskim zebrańá dełkrypcyá znáydziesz.

A C A D E M I A MATER DOCTRINÆ, VIRTUTIS, PIETATIS, ET REIPUBLICÆ SEMINARIUM.

TV iuz przystápmy do Przewacney Akadémii Krákowskiej Márki wielu ludzi Uczonych, od Krolow Władysławá Jágielłá y Máłzonki iego Jádwigi fundowána, Roku 1361. ná Káżimierzu wprzod, potym do Krákowá przeniesiona Roku 1400. W tey uczá náuk wśelkich potrzebnych ludziom młodym: má Kollegia troie, w których Professorowie mieszkáią, y żyá pod posuszeństwem (iáko Zakonnicy) iednego Rektorá. Te Przywileiámi wzwyż miánowány Krol z Rzeczápospolitá umocnił, y ktoby

y ktoby na nie nie ludzko następował, tego przeklina, mówiąc tak: *Si quis autem has nostrae erectionis studij comessionumque pro ipso libertatum & exemptionum ac jurium literas de Successoribus nostris, aut quibuscunque violare & infringere presumpserit, iram vindicem districti iudicis & miserabilem infelicitatis horrendum & inopinatum eventum noveris se incursum.*

Pierwsze Kollegium nazwane Wielkie, albo *Unwersitas*, do którego wchodząc z ulicy S. Anny, jest Obraz Chrystusa Páná, przed którym się Błogosławiony JAN KANTY modliwał, gdy bywało Kollegium zawarte. W tym mieszka Theologow y Filozofow 20. w tymże Kollegium jest Szkoła albo Lektorium 6. na dole, w których *in omni scientia & facultate*, co godziną inși á inși Mágistrowie audytorom swym przez cały dzień (Hebráyskiego y Greckiego ięzyk *ex Professo* nie opuszczając) lekcye czytają. Siódme *Lektorium* na gorze nazwane *Theologorum* wspaniałością swą dosyć ozdobne, w którym nie tylko *Professores Theologia* w Piśmie S. lekcye swoje, ale też rozmaite ákty publiczne *in utraq; facultate, tam Theologica quam Philosophica*, także y Promocye *curandum facultatum*, przy bytności *Serenissimorum Regum, Ducum, Illustrium Cardinalium, Amplissimorum Senatorum*, z wielką chwałą y ozdobą *totius Christianitatis* odprawują. W tymże *Lektorium Theologorum*, jest Obraz Umęczenia Chrystusa Páná wielkiej pobożności, także Jągiełła Krolá y Małżonki jego Jádwi-gi S. Cudowney wspaniałości konterfekt.

Wtore Kollegium Máte rzeczony, w tym Artystow trzynaście mieszka, ci w co dzienney á prawie niewytknioney pracy żyją aż do samey niemal śmierci, czytając Studentom lekcye, y dysputując w Kollegium Wielkim. Máia też swego Dziekana iako y Teologowie, których powinność tá jest, podawać Questye do dysputacyi Mistrzom, Bákálarzom, y Studentom, na każdą Sobotę y Niedzielę; przy których *praesentes* powinni być, y Questye o rzeczách trudnych y wątpliwych rozprawdzać, y dostatecznie solwować: pokázując dostatecznymi rozumu wywodá-mi, w czym jest omyłká, á w czym prawdá, y iako ma być obro-niona.

niona. Te tedy utarczki Filozowskie bywają czynione dwá kroć w tydzień, lubo to są y od samych Professorow árgumentámi trudnemi záwikłáne, y potężnemi rácyámi z obu stron umocnioné. oni te decydują, y prawdę ízczerá iáko *Iudices* uznawáją, na ktorey *Disputatores* oná się kontentuiąc, przestawáją: żyją *ex communi mensa*.

Trzecie Kollegium rzeczony *Juristarum*, na Grodzkiej ulicy przy Kościele Máryi Mágdáleny, w którym siedm Mágistrow w Práwie uczonych mieszka, w tymże lekcye swe czytają, *ex oppo-sito* tego jest Bursa nazwana *Juristarum*, zbudowana y nádána od Janá Długoszá, Kánoniká Krakowskiego Roku 1480. dla Studentow Práwá się uczących: przy tym mieszka jeden Professor y jest im Seniore, do tey fundacyi przybyło inszych niemáło, á osobliwie X. Stánisławá Gárwáskiego, Kánoniká Krak: ktery trzydziestu trzech Studentow rocznym káždodziennym wiktém opátrzył. Powinność studentow: Naprzod byđ Kátolikiem, Pánu Bogu służyć y Najswiętszey Pánnie, *Officium* o Pánnie Najswiętszey na káždy dzień *in Communitate* odprawić, także y Litánie; sposob życia im dobry y z kárnością wkszałt Zakonny, ktoremu Pan Bog niech płáci, podał: do czego znácznie się przyłożył ś. pámięci Gábryel Władysławski, niekiedy *Alumnus* tey Akádemiey, á potym pilny dozorcá y *Præceptor* w młodych leciech Nayaśnieyszego Władysławá IV. Krolá zmárłego w Roku 1548. Tu też o tym wiedzieć potrzebá, że jeden *Doctör Medicina Facultatis, ex fundatione & Profess:* powinien ubogich rádá, lekárstwem, według możności ráutować. Wszyfcy w tych Kollegiách Professorowie, iáko Zakonnicy pod rzádem iednego Rektorá: z iedney szpiżárnie, y z iedney kuchni żyją, *in Communitate* iadają. Przy swym obiedzie w teyże izbie u tegoż stołu, gdzie y sami záwsze Ubogiego miewáją, *ex fundatione B. Cantij*, równá mu swoię porcyá dáiac: ktery gdy do izby wchodzi, tak go witáją: *Pauper venit, Christus venit*. Piękny uważenia y pámięci godny zwyczaj stároswiecki przyimowánia go-sciá. Záprawdę Akádemia Krakowska, Mátká nászá, pochwały wielkiej

wielkiej godna, *ex qua tot togate militie Duces prodeunt*. Wiedzieli bowiem te prace wierności y szczyrości dowcipy bystre Naywyżsi Pasterze, y łączno pozwolili przez swoje *Breve*, czytać Theologią, Pismo S. wykładać, według sensu Oycow SS. á miánowicie *Bonifacius IX. Urbanus V.* tegoż potwierdzili: *Martinus V. Ioannes XII.* y inși. A słuszna, bo co dzień większe *incrementa capiunt alumni* tey Mátki, *textu S. Tomaszá* nie odstępuiąc.

Przy tych Kollegiách iest kilká Burs, w których Studenci swe rezydencye máią, kázda z nich ma swoje fundácye od Biskupow, Xiążąt, Doktorow, Pánow y Miašt, á ci zá Dobrodzieie swoje powinni Páná Bogá prosić.

Bursa *Hierusalem*, od Zbyłzká Oleśnickiego, Kárdynała y Biskupá Krakow: Roku 1456. fundowáná, á potym od wielu innych eleemozyną szcudra nádána, ktore się tu nie wylizáią. Ma swoje sposobne *Oratorium* iest ná ścienie murowány Obraz Pánny Nayświętzey málowány: o nim tá pewna wiadomośc iest, że do Studentá niektorego nabożnego mawiał. O czym świádecтво záwieszone tamze iest ná ścienie w tymże *Oratorium* Dziś mieszkáiący Studenci ná kázdy dzień Litánie o Pánnie Nayświętłzey odprawuią. Między inszemi iest znáczna y wielkopomna eleemozyná Bártłomiejá Nowodworskiego, Rycerzá y Káwálerá Máłteńskiego dla Tucholczykow. Tęż Bursę J. M. X. Jákuł Zadzik, Biskup Krak: *de novo* restaurował, y eleemozyną dla 30. Studentow Ziemie Sierádzkiej nádął, z tey okázyi, *memor* będąc *bona institutionis*, że w tey Bursie ieszcze młodym będąc, sam mieszkał.

Bursa *Pauperum*, od Jágiełłá Krolá dochodem rocznym opátrzona, Roku 1409. do ktorey eleemozyny Anná Krolowa przyczyniła się. Ma swoje Káplię y Kápláná, ktory we dni Święte odprawuie *Sacrum*, tę sami Studenci spiewáią, y Litánie w kázdy dzień: ktorych ná tey eleemozynie bywa podczás y 200. z ktorych Studentow wiele ich Káplánami, Bákáłarzami, Professorami, zá pilną náuką y błogosłáwieństwem Páńskim, zostáie: do ktorey się fundácyi Krolowy Anny ś. pámięci X. Piotr Tylicki, Biskup Krakowski, znácznie przyłożył. Bursa

Bursa *Philosophorum*, od Andrzejá Noskowskiego, Biskupá Płockiego, dla 40. Studentow fundowána, Roku 1560. á potym y od rożnych inszych szcudrą eleemozyną opátrzona.

Bursa *Zyziniatarum*, od Doktorá Pismá S. y Kánoniká Włocłáwskiego, Janá Zyziniuszá fundowána, y dorocznym dochodem dobrze opátrzona: w tey Studenci w szátách Kłeryckich chodzą.

W Roku Páńskim 1643. przybyła Bursa *Staringelliana*, szcudrobliwą prowizyą *pia memoria Perik. olim & Adm. Rndi. Laurentij Staringellij, primo quidem in inclita Academia Zamoscen: Philos: Doct: & Profess: deinde Eccl: Coll: S. Thoma Decani Insulati* opátrzona. Ktorey Bursie czynsze y dochody, ná dobrách y máiętnościách dziedzicznych Jáśnie Wielm: niegdy Jákuł Sobiełskiego, Káosztellaná Krak: y iego Potomkow zápisane są, á drugie ná Lesieczánách, máiętności J. M. P. Marciná Boneckiego, tákże ná Hrossynie, Jey M. P. Serney w Chełmskiej ziemii Grodowymi zápisany obwárowáne: á po te látá, dla buntow Kozáckich y Tátárskich, zá powodem y zdrádu Chmielnickiego, te máiętności iz spustoszáły, czynsze też zátrzymáne są. *Viget in eo Contubernio, usus Latina Lingua perpetuus; Pietatis verò matutina ac vespertina Officia, ac Litaniarum decantatio religiose admodum observantur. Ac prater auditas in privatis vel publicis Scholis Lectiones styli exercitia: tum qualibet feriá sextá Declamationes, propositis ab Excell. D. Seniore Physicis atque Quaestionibus Politicis, secundum cuiusque alumni ordinem, exhibentur.*

Contubernium Gelanianum, alias Smiełskovianum dictum, od Doktorá Medycyny Akadémii Krak: ná ten czás Rektorá, człowická *in Latinis Gracisque Literis* biegłego, Páná Wáwrzyńcá Smiełzkowicá z Brzeżin, ná Ziomkow swoich, y ná Szlácheckie dziatki *in vicinia* Brzeżin mieszkáiące, w Roku 1645. fundowáne, y dorocznym dochodem *sufficientissime* opátrzone. Do ktorego wszystko swoje dosyć dostátanie *ex operosis Medicina laboribus* zebráne obrocił *peculium*; chcąc, áby *cultus Divinus* przez Alumnów iego był ná potym promowowány. Wystáwione iest

przeciwno małemu *Kollegium*, kosztem niemáłym, Prowizorem jego powinien bywáć z wielkiego *Kollegium Theology Professor*, który Brzezińszczykow zá Rádných Pánów Miásta pomienionego zálecciem, á Szlácheckie dziatki zá X, Proboszczá Brzezińskiego áttestácyá przyjmowáć, y wszystkie potrzeby do stołu należące opátrowáć ma. Do tegoż prowizocy należą Anniwerfaryze dwá, ieden w Krakowie w Kościele S. Anny, drugi w Brzezińskich; Senior pomieniony Bursę y Bákálarz Szkoły Brzezińskiej Fárny, którym według ordynácyi Testamentu tegoż Fundátora máią bydź oddawáne ná káždy rok zá prace ich *condigna Salaria*. Były y insze Bursę, iáko to Niemiecka, Węgierka, ále dla tych Nácyi Herezyámi zaráżonych, Studentow w nich nie máią—.

Klasy albo Szkoły mnieysze, te fundowane wprzód z nakládu s. pámięci Bártłomiejá Nowodworzkiego, Káwálerá Máltáńskiego. A teraz *de novo* z gruntu wystáwione z láski y nádania J. K. M. WŁADYSŁAWA IV. Roku 1643. ná przeciw Kościołowi S. Anny, iáko widzieć káždy moze. W tychże zaráz jest práwie wspaniáłe y dostáteczne *Oratorium* dla Studentow, gdzie ná káždy dzień *Sacrum* słucháią, w nim *Officium B. M. V.* y *Rosarium* odprawuiąc, Pieśni nabożne według czásu spiewáią, ná káždę Swiętá Orácyę odprawuią, Spowiedzi, y Nayświętszego SAKRAMENTU używáią. Máią swe wielkie Odpušty, nádáne od Stolice Apostolskiej, poświęcone pod tytułem Niepokalánego Poczęcia Pánni MARYI, *die 2. Junij, Anno D. 1643* przez J. M. X. Piotrá Gębickiego, Biskupá Krakowskiego, Kánclerzá Akadémii, y przy bytności J. M. X. Andrzejá Gębickiego, Biskupá Łuckiego, tákże y wielu znácznych osob, ták stanu Duchownego Przešwietney Kápituły Krák: iáko y stanu swietckiego wielu Woiewodow Kásztellanow, y rožney Sziáchty Narodu Polskiego, tákże y przy bytności Przechácznego Senatu Miásta Krakowá. W tym *Oratorium* jest Obraz Pánni Przenayświętszey, dziwne miłcy piękności y znácznych dobrodziejstw, których Studenti zá przyczyná tey Pánni doznawáią, iáko Wotá świadczą.

ALBOWIEM

ALBOWIEM

Tu buyny kwiat młodości krzewi się beroko,
Zá przyczyna tey PANNY, wzbiia się wysoko:
Czešto bowiem tá PANNA ošwieca ciemności
Młodych Studentow, y im dodáie mądrości:
Słuźcieś tedy tey PANNIE, á strzeżcie się złego,
Da wam mądrość, y przyście do końca dobrego.

W Kollegiách wszystkich y w Bursách wzwyż miánowanych są *Oratoria*, ábo Káplice, w których *Sacra* odprawuią, ták dla zdrowych, iáko y dla chorych Studentow, którym gdy potrzeba Sákramentá Swięte dáią: w tych iáko y w inszych wszystkich Szkołách Litánie y Pieśni nabożne w káždy dzień czásow swoich Studenti spiewáią. Czego dogládáią *Seniores*, żeby nie ustáwáła chwálá BOGA Wšzechmogácego, y Nayświętszey Pánni: czynią to słuźnie, gdyż wšytká *Universitas* wzięlá iá sobie zá ofobliwá Pátronkę dla czego teź wszędy w Szkołách Obrázy tey Przenayświętszey Pánni bárdzo piękne málowáne máią.

10. Kościół Świętego SZCZEPANA.

OD Tego S. imienia teź ulicę rák názywáią. Kościół ten Fárny dawny murowány sklepiony, ma swego Proboszczá y Wikáryow, którzy Párochiánow swych opátuią Przenayświętziemi SAKRAMENTAMI. Jest to Párochia wielka, ták w Mieście iáko y po Przedmiešciách, y teź po Wsiách rožciága się *cura animarum*. Ma teź ten Kościół stárodawne Bráctwo Urszule, S. ábo Jedenástu tyšiac Dziewic z Odpuštami wielkimi. Używa kap czerwonych w Procešsách. Wielki Ołtarz pod tytułem Swiętego Szczepaná nappierwszego Męczenniká, ma rožnych—Swiętych Reliquie w rožnych Pártykułách. Odpušty we wšytkie Swiętá Solenniysze, náwet y w niektóre Niedziele są temu Kościołowi nádáne y wiecznemi czásy pozwolone. Bráctwo ma ieden Ołtarz S. Urszule y Tey Swiętey znáczne Pártykuły Reliquii, drugi Ołtarz Nayświętszey MARYI Pánni Łáskámi slynácy, zaráz przy Ołtarzu S. Urszule. O obudwoch Oł-

Ez

tarzách

tarzách ma stáranie Bráctwo y osobne do nich należące Inwentarze y niektóre fundácyce. O inszych Oltarzách, iáko to o Oltarzu S. Anny Kongregácy Gárbárzy białyh; o Oltarzu S. Szczepaná Krolá Węgierskiego, Kongregácy álbo Cech Gáncarzow Krakowskich. O Oltarzu Najswiętszey MARYI Pánni Niepokalánie poczętey, Kongregácy Krupnikow; O Oltarzu S. Mikołájá Kongregácy Gárbárzy Czerwonyh; o Oltarzu S. Máryi Mágdálény Kongregácy Ogrodnikow, máią stáranie y w przypadájące Święto Nabożeństwo swym sumptem prowaduią, Msze Suchedniowe prokuruią. Przy tym Kościele od wschodu Słońca jest Káplícá S. Stánisláwá Kostki *Societatis JESU*, Pátroná Krolestwa Polskiego: z drugá stronę od południá Káplícá Świętego Ignácego Fundátorá Oycow, kosztem y funduszem Ich MM. PP. Korycińskich opátrzona. Máią obiedwie swe Odpusty, Msze Święte fundowáne osobliwie Káplícá S. Ignácego, ktore Xięża Wikáryowie odprawuią. Do tych Káplíc y do całego Kościoła długi czas bo lat sto kilkanaście interesowali się OO. Jezuići, máiąc ná to *Privilegium* od Krolá Stefaná Batorego y pozwolenie z ápprobácy *Privilegij à loci ordinario*, ále teraz w Roku 1732. Kościół od nich odebrány, & *Titulus Parochi reintegratus*. Tá tylko obligácy przy Jezuitách zostála, że z nich od S. Mácieiá ieden powinien w káżdą Niedzielę w Święto y kiedy potrzebá Kazánie miewác, drugi Spowiedzi słuchác, do niczego się więcey nie intryguiac, gdyż wízelka dyspozycya Kościoła *ab intra & ab extra* y stáranie do Proboszczá zupełnie należy. Ma Szkołę y Professorá, Kántorá y Studentow, y dzieci w náukách progres znaczny biorący dostátek. Tá Szkoła zbudowána od Mácieiá—Miechowity, Kánoniká Krakowskiego, ná tey jest wymalowány Obraz Pánni Przenajswiętszey, przed którym Liránie dzieci Szkolne spiewuią. W tey ulicy nie dáleko tegoż Kościoła jest Szpital dla ubogich y podupádłych Mieszczanow Krakowskich porządny, ktorych opátruie Bráctwo Kupieckie z Kościoła Najswiętszey P. Máryi z rynku. Tego Prowizorem jest J. M. X. Archipresbiter y Pánowie Rádcy Krakowscy. Máią

tu *Commo.*

tu *commoditatem* piękną ubodzy, máią Kápláná y *Oratorium*, w ktorym modlitwy swe cięż stárzy Mieszczanie ná káždy dzień, y ile ktory chce, odprawuią. Tým tymże Szpitalnym ubogim Sákrámentá Święte dáią, y Msze Święte dla nich odprawuią z Odpustami nádánemi.

11. Kościół SS. MACIEIA y MATHEVSZA.

Kościół ten Mácieiá y Mátheuszá Świętych Apostołow, przez Stánisláwá Reiá z Kobylan, ná ten czas Plebaná támtecznego, zbudowány w ktorym Oycowie Jezuići swoje Komunie y Nabożeństwa przy Nowicyácie odprawuią, kédy jest Obraz Najswiętszey Pánni *Maiores*, bárdzo piękny y cudowny. Ma też y Reliquiy rożnych Świętych niemáło.

12. Kościół Świętego KAZIMIERZA.

Około Roku Páńskiego 1630. wystáwiony był ná Przedmieściu *ex opposito* Kościoła Świętey Anny, oraz z Klastorem Zakonnikow ścisleyszey Obserwáncyi Reguły S. Fránciszka álbo Reformatorow. Po ktorego spaleni przez Szwedow R. P. 1655. inny wystáwiony jest w Mieście ná Rogáckiey ulicy przez J. W. JMCi Páná Fránciszka Szembeká Káztellaná Kámiennickiego. Zyią przy tym Kościele ci Zakonnicy, we dnie y w nocy chwalác Páná Bogá, ustáwiczní w słuchániu Spowiedzi, dyspozycyi chorych ná śmierć, máią záfwsze Studium Teologij S. y często po rożnych Kościołách opowádáią Słowo Boskie, bofo záfwsze y pieszo chodzą ták niżsi z nich iáko y wyżsi náwet y sami Prowincyałowic. A choć w liczbie znaczney tu mieszkáią, nie máią iednák áni przyimowác chcą żadnych Dobr, áni Prowizyi, nie máią żadnego Qwestarzá, ále tylko álbo z osiárowanych dobrowolnie iálmuzn, álbo wyproszonych dyskretnie rzeczy, potrzeby swoje opátruia, sami nic włáfnego nie máiąc, á wielu ubogich codziennie sustentuiac. W tymże swoim Kościele máią Reliquij wiele, osobliwie Ciáło S. Máxymá Męczenniká dárowáne im w R. P. 1603. od J. W. JEMci Páná Janá Hrábi Wielopolskiego Kánclerzá W. Koronnego, tákże Pártykułę Autentyczná

tentyczną Drzewá Krzyżá S. y inne. Znáyduie się tu Obraz Nayświétszey Máryi Pánni piástuiącey Syná swego, zdawná srebrná sukienką y różnemi kleynotámi ozdobiony, dárowány tym, Oycem od świątobliwey Pánni Zuzánni Amédowney pierwszego ich Klasztoru Fundátorki (ktorey y ciáło do tego Kościoła jest przeniesione) u którego Łáski różne wierni odbieráią. A ná Krudzgánku Klasztornym w Ołtarzu jest Obraz bárdzo powážny Zbáwicielá nášzego cierniem ukoronowánego, w ktorey postáwie R. P. 1707. Dniá 24. Listopádá gdy ciężkie y długie powietrze w Krákovie pánowáło, pokazał się ná iáwie W. Oycu Jákobowi Mikowskiemu, po innych Zakonnikách zmárłych pozostałemu, y Litánie o Nayśfodszym Imieniu swoim, z nim odpowiadájącym, záchywał, á potym laszczką którą trzymał w ręku, trzy rázy w stoł uderzył, mowiąc: Dofyc, dofyc, dofyc. Od którego czásu y w Klasztorze y w Mieście ustáła morowa plagá. Przed tym Obrázem codziennie bywáią Msze SS. y wielu łask, poćiech, ludźie nabożni doznáią. Jest w tym Kościele wiele Odpustow, osobliwie codzienne á wielkie y nicomylné, odprawuiącym Drogę Krzyżá JEZUSOWEGO, dla czego choć jest w káście Miástá, konkurs iednák ludźi do niego jest znáczny.

13. Kościół Świętego M A R K A.

NA Słáwkowskiej ulicy ten Kościół jest (od Bramy nie dáleko) który *Boleslaus Pudicus* zbudował y nádał, Roku 1200. w który Kościół wprowadził Zakonnikow, których zowią *Fratres de Panitencya BB. Martyrum, sub Regula D. Augustini*, z Prági Miástá sławnego Korony Czeskiej R. P. 1257. żeby we dnie y w nocy Páná Bogá ná tym mieyscu chwalili: záżywáią ci Zakonnicy Hábitu biáłego, y Szkáplerzá, ná którym krzyż czerwony z sercá wychodzący. Przy tym też Kościele jest Bráctwo S. Zofii, ktore od Oycow Świętych Papieżow Rzymskich wielá Odpustow ubogácone, á osobliwie od Grzegorzá VIII. y Leoná X. potym konfirmowáne od Páwła V. á tych powinność Koronkę Páná JEZUSOWE odmawiać, ubogich zmárłych dármó grześć, y kószule,

szule, przykryćie zwyczajne dármó dáć, álbó užyczyć, ieśli iej nie ma. To Bráctwo ma Káplię swoię, tymże tytułem Zoficy S. z Obrázem cudownym Nayświétszey Pánni, który jest bárdzo podobny Obrázowi Czéstochowskiemu, á ten cudámi wielkimi słynie. W teyże Káplicy leżą troie Ciáła BB. Męczennikow od Tátárow pomordowáných Roku 1260. X. Sámuel Nakielski, *in Historia Miechoviana*. Są też w tym Kościele Obrázy osobliwie Krucyfix, który rozmawiał częstokroć z B. Michálem tegoż Zakonu Zakonnikiem, także Obraz drugi przy ścienie Pánni Máryi który wielkimi cudámi słynie. Odpoczywa w tymże Kościele Ciáło B. Michála Giedroicá Xiążęciá Litewkiego, Brátá tegoż Zakonu. Przy tym Ciele y Grobie B. Michála Giedroicá tyśiączne iák zá żywotá ták y po śmierci Łáskawy Bog przez zasługi tegoż B. Michála z ufnością się ućiekájącym ludźiom łáski świadczy, ktore *in Registro Miraculorum* w Skárbcu S. Márká Ewángelisty, pretenduiącemu *latius patebunt*. Tu *de recenti* Roku 1737. Dniá 1. Páździczniká JMć. Pan Michał Gárwáski Kápitan ná ten czás pod Drágoniá Buławy Polney przybył y *Conscientiosé* pod przysięgá w Konfystorzu Krák. wypełnioná zeznał iáko *male cadente alea* w potyczce od Woyská Rossyjskiego zábrány, áž ná Stolicę prowadzony był. W tey niedoli *ad Patrocinium* B. Michála Giedroicá ućiekłszy się, codziennie pięć paćierzy z nabożeństwem mawiał, nie bez skutku iednák próžby swoiey, kiedy zá wielowładną tego Pátroná protekcya dziwnym sposobem *miraculosé* z niewoli uszedł, y tu *pro gratiarum accióne* przyszedłszy, *ore tenus* B. Michałowi podziękowawszy, nam oznáycił.

W tymże Kościele w Grobie Bráci Zakonu tego spoczywa pod Wielkim Ołtarzem Ciáło B. Jákobá z Przyrowá. o którym w Fortecy Polskiej pobożny *Investigator* doczyta się. Ten B. *honorifice* ná gradufách złożony leży dziwny zá żywotá ábstynencyi wstąpiwłszy álbowiem do Zakonu *Canonicorum Regularium de Panitentia* przez 57. lat *computando* od uczynioney Profeslyi miéśca nie iadał, dyscyplinami ciáło martwił, Zimie w śniegu, Lećie w pokrzywách tarájąc się, podczas ciężkich upałow ná gorącym stońcu klękał.

cu kłękał. Ostre paski na ciele przyroście nosił, straszna Ofiarę Mszy S. z tak rzęsiłymi odprawował łzami, że częstokroć mokry Korporał do Zakrytyi odnosił, tak dziwną świątobliwością słynąc Roku 1659. z tym się pożegnał światem, przepędził w sześcioletniej świątobliwości od Narodzenia swego 76. y Miesiący 6. Jest w tymże Kościele głową całozupełną S. Doroty Panny y Męczenniczki, także y Ołtarz: przy którym do tej S. Panny Matrony *pragnantes* o pomoc się uciekają, y poćiechy wielkiej y ratunku doznają.

14 Kościół PRZEMIENIENIA PANSKIEGO.

ALBO KOLLEGIUM SCHOLARUM PIARUM.

Świątobliwy y uczony Zakon *Scholarum Piarum* Przewielebnych Oycow, od Szkół pobożnych ma swoy tytuł y nazwisko, gdyż gdzie pobożność y bojaźń Pańska, która jest początkiem mądrości, tam oraz nierozdzielnie znajduje się szkoła nauki, y rozumu dobrego doskonałość. Aby tedy w Stołecznym Mieście Krakowie, pobożność większa rozmnożyła się, Boska ordynacya sprawiła, że ci przewielebni Zakonnicy, Szkół Pobożnych Professorowie, szczęśliwie przybyli wprzód do Kaziemierskich, a potem do Krakowskich Rezydencyi.

Roku Pańskiego 1660. Nayaśniejszy Krol Polski Jan Kazimierz w Krolewską swoię wzięwszy ten Zakon S. Przewielebnych Oycow Piarow protekcyą, wyraźnym swoim konsensem, Indultem, y Przywilejem wiecznym z Kancellaryi Koronney w Warszawie, dnia 29. Maja, Roku Pańskiego 1654. wydanym, pozwolił tymże Przezacnym Oycow, aby się mogli fundować w Krakowie, lub między murami, lub za murami. Przychodzących do Krakowa, przyjął tychże Oycow Uczonych y Pobożnych bardzo ochotnie Nayprzewielebniejszy Jasnosc Oświecony Xiążę Siewierskie, J. M. X. Andrzej Trzebicki, Biskup Krakowski y z Pasterkiej swoiey czuności przypuścił ich, iak y innych Zakonnikow, do pospolitey prace duchowney około Chrystusowey Winnicy, pozwalając im mieyscá według ich upodobania

bánia, lub na Kazimierzu, lub w Krakowie, Roku Pańskiego 1660. dnia 2. Czerwca. Tu na Kazimierzu otrzymali mieysce, za promocyą y osobliwszą szczodrobliwoscia Przewielebnego J. M. X. Jana Markiewicza J. U. D. Krakowskiego, Warmińskiego Kanonika, y Infulara Tarnowskiego.

Mieysce iednak Kazimierskie, nie było wygodne, dla tych Pobożnych Zakonnikow z wielu racyi Kanonicznych, sam Pan Bog raczył znieść tę niewygodę, przenioższy tych Oycow do Krakowa Roku Pańskiego 1675. Dnia 15. Marca.

Dla obrony Stołecznego Miasta, przy murach Mieyskich, między bramą Floryańska y Slawkowską otrzymali mieysce dość ścisłe, za cały Rzeczypospolitey Sejmie wálnym Grodzinskim, w Roku P. 1679. od wszelkich ciężarow Mieyskich uwolnione.

Osobliwa Pasterka pobożność, J. O. Xcia Nayprzewielebniejszego J. M. X. Jana Malachowskiego, Biskupa Krakowskiego, murować y wystawić im Kaplice pozwolił. R. P. 1682. Dnia 14. Stycznia. Ktorą pod tytułem Pana Jezusa na Gorze Tabor przemienionego benedykował, albo błogostawil, Nayprzewielebniejszy J. M. X. Mikołaj Oborski, Biskup Lodyceński, Roku 1685. Dnia 3. Lutego. Roku zaś 1691. pozwolił J. O. X. w teyże Kaplicy odprawiać wszelkie Uroczystosci Kościelne; tak należące na chwałę Boską y iego Świętych Wybranych, iako też na poratowanie dusz prawowiernych sluzace.

Z daru Stolice Apostolskiej w tym Pobożności *Kollegium*, mają tu całeciało święte, Świętego Hyppolita Męczennika, ktore w terażniejszym Kościele, na poćiechę y poratowanie Krakowa, przed Boskim Máięstątem, jest wystawione.

Roku Pańskiego 1720. J. O. Xzna Izabella z Lubomirskich Sieniawska Kástellanowa Krakowska, Hermánowa W. Koronna, Pani osobliwey ku pomnożeniu chwały Boskiej pobożności y szczodrobliwosci, wielu Kościołow, dostátniemi fundacyami znamienita, z wdzięcznością Panu BOGU przedziwne Korony Polskiej uspokojenie po długich woynach y spustoszeniach, postanowiła to wypełnić, ile mogło byđ nayprędzey.

Więc z wrodzonego ku Zakonowi *Scholarum Piarum* od swoich Antecessorow, ná wielu przedtym mieyscách w Polsce fundowanemu, áffektu, deklárowała y szczęśliwie zczętá przy Kolegium Krakowskim Kościoł, pod przereczonym tytułem Przemienienia Páńskiego, przydawszy do tego drugi tytuł, Przenajświętszey MARYIPánni Opiekunki y Krolowy Polskicy. Ják zá tá wieczny pámieći godna Fundátorká, ná ten Kościoł nie záłowála kofzru, wspaniałość Jego pokázuie.

Przyložyl się do ozdoby tegoż Kościoła znácznemi nie raz iálmuznámi Xiążę ś. p. Konstánty Felicyan Szániáwski Biskup Krakowski pámietny Senator, ktory ręká swojá y pierwzy kámién ná fundáment záložyl, y potym szczęśliwie dokończony uroczyście Konsekrował, R. P. 1729. w dzień SS. Trojcy, náznáczywszy rocznicę Poświęcenia, Niedzielę Mieściacá Páździerniká nástępującá zaráz po Święcie Rozáńcowym. Tenże Xiążę Biskup, życząc áby OO. *Scholarum Piarum*, w tey Metropolij Krolestwá w pracách ná chwałę Boską y zbáwienia bliźniego zdawná podiętych nieustawáli, pobudził ich, że tu Náukę S. Teologij záložyli, lubo przy szczupłości mieyscá y Prowizyi. Nie mnicyszmy stáraniem y promocyá, doświadczoná od kilkudziesiat lat po wielu Kościołách Krakowskich w ustáwicznych Kazániách tychże Zakonnikow ochotę, y práwie codzienná gotowość ná dálszy czás chcąc utrzymác, do Ambony Kátedrálneho Kościoła zá uprzejmym Przeświétney Kápituły Kátedrálney konsensem Káznodzieciow ich przypuścił, gdzie częstemi Kazániámi iáko też y po inszych Kościołách przysługuiá się chwale Boskicy. Niektore też pláce puste y zániedbáne ná Przedmieściu przy Kleparzu Biskupie názwanym, tymże Oycom osobliwym Práwem y Przywileiem od cáley Przeświétney Kápituły ákceptowanym, ná potrzebny ogród dárował, wielá inszemi dobrodzieystwy temu Zakonowi pámietny ná záwsze Protektor.

Procz wyższego Kościoła, iest tu drugi Kościoł kształtnie między fundámentámi ná dole ákkomodowany pod tytułem Wzięcienia JEZUSOWEGO, á w nim osobliwa do Nabożeństwá pobudká

pobudká Stopnie Páná JEZUSA, ná kształt Rzymskich ozdóbnie y kofztownie wystáwione, á roznemi Reliquiámi, iáko też y Odpustámi zá instáncyá Náyiáśnieyszego ś. p. Krolewiczá Polskiego Jákobá Sobieskiego, od Oycá S. BENEDYKTA XIII, ubogácone. To mieysce lubo codzién ná Nabożeństwo do Męki Páńskicy iest otwárté, szczegulniey iednák w Piátki przez cáły Rok, w ktore tu bywa przy Muzyce Msza o Męce Páńskicy z fundácyi ś. p. JMCi Xiędzá Stefaná Dembińskiego, Kánoniká Kátedrálneho Krák: Kustoszá Koronnego, Insulátá Tárnowskiego, tudziez y JM. X. Jerzego Miroszewskiego, Kánoniká tákże Kátedr. Krák: y Kustoszá Koronnego, y intzych zánnych Dobrodzieciow, miánowicie JKCi Páná Antoniego Bekierskiego, Oboźnego Wielkiego, Koronnego, ktory nie tylko fortuna, ále też krwiá swojá w oddánym do tego Zakonu Synem swoim, znamieniće się do fundácyi przyložyl.

W Kościele wyższym znáyduiá się dwa Brástwa z osobliwzemi Nabożeństwámi, pierwsze pod rytulem Przemienienia Páńskiego, drugie pod tytułem Opieki Najswiętszey Pánni, Krolowy Polskicy. W dolnym zá procz pomienionych Odpustow, zwyczajnie co Rok ná Wielki Piątek reprezentuie się Grob Chrystusow. Táme między fundámentámi, są skryte y udzielne Cástákumby to iest groby ná chowánie Ciał przystoynym kofztem rozporządzone. Od Bramy Floryáńskicy, záčzetá iest Fábryká Collegij sumptem Xiążęcía ś. p. Szániáwskiego, Biskupá Krák: ktorey śmierć nád spodziewánie předsza dokończyć mu niedopusciłá, zostáwiwszy dotąd Fábrykę w nádziei szczegulney Opátrznosci Boskicy.

Przydáie się tu dla wiadomości, że Fundátorem tego Zakonu *Scholarum Piarum* od Bogá przeznaczonym, y dziwnie do tego Zakonu chwalebneho *Institutum* prowadzonym W. X. Jozef Kálálsancyusz rodem z Hiszpan Kánonik y Officyál generálny niegdys w Dyecezyi Urgelláńskicy, ktory po wielu chwalebnych spráwiedliwego Zycia, cierpliwości, y gorliwosci pracách, ná chwałę Páná

Bogą y bliźniego zbawienia podiętych, wielą cudami w Procefsach Rzymskich, do bliskiej Kánonizácii wywiedzionemi dorąd pámiętnie slynie. Pełen lat y zasług umarł w Rzymie dnia 25. Sierpnia Roku 1648. przeżywszy lat 92.

Zakon *Scholarum Piarum* Za Instytucya Władysławá IV. Krolá Polskiego y Szwedzkiego, pierwszego w Wárszawie Fundátorá, w prowadzony do Polski Roku 1642. á potym tegoż samego Roku y prawie rázem ná Spisz do Miasta Podolincá przez J.O. Xiążęciá Stánisławá Lubomirskiego, Woiewodę y Stárostę Krák: po krorey fundácii po róznym mieyscách Krolestwa Polskiego rozkrzewiony iest.

15. Kościół Świętey V R S Z V L E.

NA Świętego Janá Ulicy ten Kościół iest, przy którym Szpital y z Klastórem Zakonnikow názwanych *Boni Fratres*, ktorzy są *re vera Boni Fratres*, bo ubogich chorych opátrznosci żadney niemájących, opátruią Doktorem, Apreká, Cyrulikiem, iedzeniem y pićciem, łozem y pościelá, onym co dzień ścielac, chustami białemi ochędazájąc: owo ze wszystkich miar chorym sami wystuguią y wygadzáia. Máia dla nich Infirmáriá bárdzo sposobná, wielká, ochędózna y ciepłá: łozek w niey trzynásćie, y Ołtarz, przy którym Mszą S. odpráwuią, gdzie tychże chorych Sákrámentami Świętymi opátruią. Chorzy tu postu nie máia, bo im to Kościół S. pozwolił, á gdy tu z nich ktory umrze, otrzymuie *in absolute plenariam indulgentiam, concessam á Summis Pontificibus, & toties confirmatam*. Służą y inszym ludziom Indulgencye, ktorzy ten Szpital y chorych w nim nawiedzáia. Zakonnicy sami używáia Hábitu wszystkiego czarnego, żyia z samey cleemozyny, z ktorey y ubogich chorych żywia. Przyrowadzeni do Krákowá Roku 1612. przez Szláchetnego Páná Sebástyaná Montolupiego, Szláchćicá niegdy Florentskiego, á potym od s. pámięci Nayiásniejszego Zygmunta III. *ob praeslata merita ad immunitates & prerogativas Reipub.* przyiętego, y z Domem zacnym spowinowáconego. Máia Reliquiá zacną y znaczną

y znaczną S. Urtzule, y insze, Kościół z cleemozyny z gruntu wymurowány: w którym odpoczywa Ciało B. Bonifacyuszá Konwersa Niemcá, życia światobliwego, Konwentu Wiedeńskiego. Umarł ten miłosierny, posłuszny, y ostro żyjący Brat Roku 1633. dnia 17. w Konwencie Zebrzydowskim, tego ciało z pewnych przyczyn, przywieziono do Krákowá, gdzie odpoczywa do tad ieszcze cále: zá umarłych, ktorzy u tych Bonifratrow umieráia, z powinności Zakonney ci Zakonnicy odpráwuią Święte Rozáńce, á Kápláni Msze SS. W Infirmárii był Obraz Panny Nayświętszey bárdzo piękny nád drzwiami, od ktorego głos slytżany był mowiący do Bratá Infirmarzá, *wstań Bráćie, o to chory bez Spowiedzi umiera*, ten chory zá gdy się wyspowiadá, umarł. Ten Obraz Panny Przenayświętszey ktory w Infirmárii zostawał, iest teraz do Kościoła przeniesiony, zostaie przy Ambonie w Ołtarzu, do tego Obrázu ludzie máia nabozeństwo, y ná każdá Sobotę slucháiaci Litánii zá pozwoleniem Stolicy S. Apostolskiej otrzymuia sto dni Odpustu zupełnego. W tymże Kosćiele iest Pásłya do ktorey dány iest Odpust zupełny, zá Dufze w Czyścowych mękách zostaiaace, od Klemensa XII. gdzie wiele ludzi doznowáia łask. Tenże Klemens XII. nádał Odpust zupełny *cum Ośława Sancti Raphaelis Archangeli*. Przybyła w tymże Kosćiele Reliquia Pátryárchy tegoż Zakonu S. Janá Bożego wielka pártykuła, ktora się wystawia *pro omni Festo Solemni*.

16. Kościół Świętego JANA CHRZCICIELA y EWANGELISTY.

TEN iest ná ulicy tegoż názwišká wymurowány, od Piotrá Duńczyká Komesa z Krzynná, nowo repárowány około Roku 1715. Ma w Ołtarzu Obraz PANNY MARYI Łáskami wstawioney ktory w Roku 1633. tu iest przeniesiony z kátá przy filarce, y w Ołtarz wstawiony, gdzie ludzie wiele łask doznowáia, iáko rózne Votá świadczá, y zeznáia rózných osób, ktore zachowuia. Przy tym Kosćiele iest teraz *Conservatorium* álbo pomieszkánie dla Zgromádenia Pánien pod tytułem Osiárowania

rowania Najświętszej Panny MARYI, których powinność jest dawać ćwiczenie w pobożności y różnych robotach osobliwie Sierotom, y one żywić według fundacyi zaczętej przez pobożną y Szlachetną Zofią Czeską, w Roku 1623. a przez różnych pobożnych Dobrodzieiow przyczyniona. Te Panny z Kámenicy ná Szpitalney Ulicy są przeprowadzone ná to miejsce w Roku 1726. po zakończonym po części wymurowanym mieszkaniu z iáłmużny różnych Fundátorow. Są te Panny pod dyrekcją Archipresbiterá Krakowskiego, y mają swego Kápellaná y Spowiedniká.

Jest w bliskości tego Kościoła Dom dla Káplánów, Prowizorami jest Bráctwo Kráwieckie, a ci należą do Kościoła Panny MARYI w Rynku gdzie ná nabożeństwach bywać powinni.

FUNDACYA PANIEN CHARITATIS.

Albo raczey Siostr Miłosiernych ná usługę ubogich chorych, a pospolicie Siostr Szarych nazwanych.

Tych Siostr dwoiáká jest obligacya od Świętego Wincentego a Paulo Oycá Fundátorá y Instytutorá Ich włożona. Pierwsza usługa, pilność y dozór koło chorych ubogich, opátrując im wszelkie potrzeby przy wygodach, tak co do ducha iáko y ciała należy, przyjmując ich do siebie, y zbierając po ulicach oboiey płci, w osobnych Konserwatoryách albo Infirmáryách, w jedney dla Mężczyzn, w drugiey dla białyh głów zporządzonych, onych konserwując. Druga obligacya wychowanie ubogich sierot, dzieci Pánienek, ktorych do siebie przyjmując y edukacyą przy boiáźni Bożey, należyta dając robot niepospolitych uczą z wielkim dozorem y pilnością koło nich chodząc, zapalone miłością Páná Bogá y bliźniego. Y te nayıpierwszy początek swoy wzięły we Fráncyi Roku Pánskiego 1630. od S. Oycá Fundátorá swego. Oktorych Instytucie y pracách koło tak zbawiennych uczynkow, dowiedziawszy się Nayıśnieysza Ludowiká, Zoná Janá Kázimierzá, Krolowa Polska, wzbudzona ogniem miłości

miłości Boskiej y bliźniego, z prowadziłá Ich do Polski y fundowałá Ich w Wárszawie Roku Pánskiego 1652. z wielkim pożytkiem tak Mieszczánow Miasta Wárszawy, iáko też y Obywatelów Woiewodztw támeicznych. W prędcie potym widząc dozór stáraniá y chodzenie tak około ubogich chorych, iáko też y Sierotek Pánienek pomienionych Siostr, támeiczna Zwierzchność, nie tylko im Szpitale dawne w dyrekcją oddałá, ale też y kilká domow nowych wystáwiłá, mając obfite żniwo miłości Páná Bogá y bliźniego. Y samym skutkiem doznając fityg y prac wspomnionych Pánien *Charitatis* wielkie pożytki odnoszą. Rozszerzył się ten ogień miłości Boskiej y bliźniego po miejscách Wárszawy, kiedy niektorzy Bogoboyni Fundátorowie, przypatrzwszy się zwyczajom tak pobożnym po różnych Miasteczkách Oneż fundowali.

Wznicił Pan Bog w dobrotliwym Sercu s. p. J. W. IMC X. Michała Szembeká Suffragáná Dziekaná y Offycalá Krakowskiego tenże sam ogień miłości bliźniego, y kompásyá nád ubogim zchorzałym, kiedy tenże s. p. Fundátor w Roku P. 1714. Dnia 5. Czerwca Toż Zgromádenie Wielebnych Pánien *Charitatis* albo Siostr Miłosiernych do Krakowá sprowadził y Onym ná rezydencya Kámenicę swoię własną narożną ná ulicy S. Janá leżącą oddał. W tej Kámenicy albo Rezydencyi założony jest Szpital do ktorego pomienione Wielebne Panny ubogich chorych przyjmują, y onym w osobnych dwóch Izbách albo Infirmáryách, ná dole ná płec Męską, ná gorze ná białogłowską zporządzonych, choć przy ciáśności miejscá z pilnością usługują. A lubo pomieniony s. p. J. W. Fundátor nie obligował ich tylko do dwunastu chorych opátrowania, sześć Mężczyzn, sześć białyh głów, nádawszy im máłá Wioskę sześć mil od Krakowá leżącą, przecięż kompásyá w nich wrodzona y ogień miłości Boskiej y bliźniego, tudzież náciśk ubogich do nich uciekających się y gárnących, ile widząc koło drugich pilność y stáranié, a nayıbárdzicy widząc bárdzo chorych od nich zdrowemi powracających y szczupłość miejscá, zátánować niemogá ustáwicznie

wiecznie proszącym się za chorymi, tak że koło dwudziestu pięciu osob oboicy płci konserwują pożywienie dają, w chorobach do zdrowia różnemi lekárstwy pomagają, dozor y pilne stáranie koło nich mając, częścią z Wioski nádánecy á wiécycy z elemozyny y pracy rąk swoich prowidując im wszelkie wygody ochędostwa y wiktowania. W tymże Szpitalu iest máła Káplićá y Ołtarz Najswiętszey Pánny Niepokalánie Poczętey, w którey dla chorych y námienionych Wielebnych Pánien, co Święto y co Niedziela odprawuie się Msza Święta, przez Káplánow *Congregationis Missionis* tegoż Fundátora S. Wincentego á *Paulo*, Domu Krakowskiego, Stradomskiego. Máją w tym Szpitalu swoim y máłą Apteczke dla ubogich chorych, która domowey roboty Ich prace y fatygi essencyami, wódkami, liquorami y inżemi przyozdobiona iest, robiąc koło tego też same Siostry, dla czego lubo z Fundacyi czterech Ich tylko bydz powinno, á teraz Ich sześć tu mieszka, aby wystárzyć mogły uszudze ubogim. Aże czekać musza ná dalszą Fundacya dla Sierot, Pánienek, żeby drugicy obligacyi zadołyć czynić mogły, teraz Sieroty po ulicach z głowami szpetnymi zbierają y one im opátrują. Aza Pan Bog wzbudzi iákiego Dobrodzieia dla rozprze-strzenienia im mieysca, y ugruntowania Fundacyi należycie, gdyż we wżyszkim szczupłość wielka.

17. Kościół P A N N Y M A R Y I.

IMMACULATÆ CONCEPTIONIS.

TO mieysce Klasztorem teraz Oycow Bernardynow ozdobione iest, gdzie przedym była Katedra brzydkich heretyckich Ministrow, Brogiem nazwana, teraz za stáraniem y nakładem J. M. P. Stánisława Lubomirskiego, Hrábi ná Wisńiczu, Woiewody Krakowskiego, stánał Kościół wspániálny lubo nie wielki, ná chwałę Pánu Bogu, y Niepokalánego Poczęcia Najswiętszey Pánny. Jey Uroczystość odprawuia solennie z Oktawa, z wystáwieniem Najswiętszego SAKRAMENTU, z Kázániami y Processyami. Ma y inże Odpusty, y Reliquiami Świętych Bo-

żych

żych obdárzony dostátecznie. Stárzy tu tylko powinni mieszkać przy tym Kościele.

18. Kościół Świętego D U C H A.

PRzy tym są Zakonnicy nazwani *de Saxia*, różni krzyżakami białymi od Swieckich Księży, te noszą ná sukniach ná piersiach przy boku lewym. Naprzod fundował ich Fulko Biskup Krakowski, w Sławkowie w swym Miasteczku, ktorych przyzwał z Widniá Roku 1203. Potym B. Iwo Biskup Krakow: z támrad przeniosł ich ná Pradnik Roku 1223, Po trzecie, B. Jan Prándorá Biskup Krakowski dla niesposobności mieysca przeprowadził ich do Krakowa Roku 1244. y dał im Kościół Fárny Świętego Krzyża z dzieścicą. Tenże Biskup zbudował im Kościół S. Duchá ná gruncie Fárnym, y Szpital przynim bárdzo przestrony z kilka izb, dla białychgłow ubogich y dla dzietek porzuconych, y dla ich mámek, które dzieatki przerzeczone karmią y opátrują. W ktorym Szpitalu przechodzi osob trzysta. Prowizorami tego szpitalu są Pánowie Rádczy Krakowscy. Jest w tym Kościele Braćwo S. Duchá z wielkimi Odpustami y Stácyami u Ołtarzow: w Wielką Szrodę táme Odpust bywa *instar magni Jubilai* od Stolicy Apostolskiej nádány. Ma też y Reliquii Świętych dostáták, *particulariter Lignum Crucis Sanctæ*. Szkoła, która *propter hostilitates & defectus Provisionum* lubo upadła, ále icdnák czasu swego erygować się ma.

19 Kościół Świętego K R Z Y Ż A.

Tym Kościołem rządzá ci Oycowie wzwyż pomienioni *de Saxia*, y Párásiánom we wżyszkim usluguia, ma swe Indulgencye y Reliquii Świętych dostáték,

K L A S Z T O R P A N I E N S K I.

Nie dáleko tych Kościołow máia Pánny swoy Klasztor, teyże Reguły, y tego Hábitu używają, z prace rąk swoich y z elemozyny świętey się żywiąc, powinności podlegają tey co y Kápláni.

G

20. Ko-

20. Kościół Najsów: Panny MARYI, pod tytułem Jey Zwiastowania, y Świętey Scholastyki.

TEN ná ulicy nie daleko Klasztoru Świętego Duchá zbudowany Roku 1648. dnia 25. Pázdzierniká y z Klasztorem, w którym Panny Zakonne S. Benedyktá swą residency máia. Wprowadzone z Stániątek przez Jey M. P. Annę Cecylią Trzcinka Herbu Sulimá, Xięniá rámechná. Tákże y przez J. M. P. Marciná z Swichowá Swichowskiego Herbu Sulimá, Jey M. P. z Gorek Gáiówskiej Herbu Szeligá, sumptem tychże zbudowany, y prowizyá opátrzony. Zyiá te Panny według Reguły swey, onę szczerze záchowuiąc, prowadząc żywot w przykazániách Zakonnych práwie Anielskich, w czuyności, w ostrości, w wielkim nabożeństwie, y pracách Klasztornych; są y Kápláni do služby Bożey, ma y Odpusty Zupełne, ná Zwiastowanie Panny MARYI, ná S. Benedykt, y ná S. Scholastykę.

21. Kościół Świętego R O C H A.

PRZY tym Kościele jest Szpital dla chorych Studentow, w którym jest łozek 12. dostárnie według potrzeby ochędożone; máia tu chorzy wygodę, Infirmáryá ciepłą, Doktorem, Cyrulikiem, y Apteká, y też słusznym wyżywieniem. Prowizorámi są Pánowie Rádczy Krakowscy, ma swego Proboszczá, który rezyduie przy tym Kościele, y chorym administruie Święte Sákramentá, są y Odpusty, tákże y Reliquie Świętych Bożych, y Obraz w Ołtarzu wielkim dziwney piękności, y poćiechy chorym. Odprawuią tu chorzy Litánie ná każdy dzień o Pánnie Najswiętszey, y Pśalmy zá umártych Studentow.

22. Kościół Świętego T O M A S Z A.

PRZY tym Kościele mieszkaia Oycowie Kármelići, gdzie przedtym było brzydkie bluźnierstwo Aryáńskie Chrystusa Páná y Mátki iego Przenajswiętszey, teraz się tu służbá Páńska porządnie odprawuie. Jest ochędostwo piękne, y Reliquii Świętych Bożych niemáło, zá stáranie pobożnego y czci godnego

stárcá

stárcá Xiędzá Spiridioná tegoż Zakonu, któremu przez X. Ambrożego Korniewiczá z Rzymu przyssano, które on po rożnych Klasztorách Zakonu swego porozsyłał: temu Klasztorowi zostáwiwszy Ręce SS. Cyryáká y Felixá Męczennikow, wierzchłowy S. Hiácyntá Męczenniká, cále *Crura* SS. Męczennikow, Eweliuszá y Antoniná. Jest y Ołtarz uprzywileiowany zá umárte: to jest Ukrzyżowanego Páná JEZUSA ná Fest Świętego Tomaszá Apostoła y ná Najswiętszey MARYI Panny Szkáplerzney, y ná Świętá Cecyliá, jest Odpust zupełny. Ma ná Niedzielę pierwszá po Wielkiej nocy to jest Przewodná bywáią czterdzieści godzin. Jest tu Obraz bárdzo piękny Panny Przenajswiętszey, przed którym w Sobotę y we Szrodę Litánie spiewuá *cum Indulgentijs*.

23. Kościół PANNY MARYI ná Grodku.

TEN ná tymże miejscu ták nazwanym Grodek zmurowány, gdzie był pierwszy Grod Krakowski. Ten Kościół y przy nim Klasztor, (iuż ná swoim gruncie) s. p. JMC. P. Anná z Ruśco Lubomirska, Kásztellanowa Woynicka, Mátká J. M. P. Stánnisláwá Lubomirskiego, Woiewody Krakowskiego, zmurowawszy oddála Pánnom Zakonnym drugiego Hábitu O. S. Dominiká y Instytutu S. Panny y Mátki Agneszki *de Monte Politiano*. Ktorey Świętey Kánonizowánicy od BENEDYKTA XIII. bylá Solemna Introdukcyá Roku 1727. z Kościoła Archiprezbiterálnego Panny MARYI *in Circulo*. Do tegoż Pánien Kościoła przy Solemney Assystencyi J. W. JMéi X. Micháła Kunickiego, Biskupá Arsyoneńskiego, ná ten czas Suffrágáná y Archidyákoná Krák: y ták wiele inney liczney frequencyi rożnych Stanow całego Miasta Krakowá, y przez cáła oktawę z Kazániámi y Processyámi odprawiona Uroczystość Kánonizácyi S. Mátki, sumptem Pánien Zakonnych y rożnych Dobrodzieiow. Tey S. Pánnie wystáwiłá wspaniáły Ołtarz Wielki, J. M. Páni Kátárzyná Popielowa Miecznikowa Zydáczowiká, osobliwsza Dobrodzieyká tego Klasztoru, w którym długi czas przez lat kilkana-

G2

ście

ście upodobawszy sobie to miejsce rezydowała. W Wielkim Ołtarzu Obraz N. P. MARYI bardzo piękny, wspaniały, w Rzymie malowany y poświęcony od Urbána VIII. Papieża z Odpustami. Obraz ten różnemi wstawiony Cudami, bo w 7. lat po wystawieniu Kościoła tego gdy ochłanał ogień wielki Kościół y Klasztor, od pobożnych niektórych Oboz Zakonnych była widziana Mária Nays: iako jest na tym Obrazie, pokrywająca Płaszczem ogniście pożary, iako świadczą Relacje w Xiegách zapisane tegoż Klasztoru, y innych czasow pobożnie przyznając, broniła ją S. Marka y od ognia y od ruiny Szwedzkiej, gdy dobywali Miasta Krakowa. W tym Klasztorze jest Obserwancya wielka Reguły Świętego Augustyna.

W tym Grodku czyli Ogrodku wielkie różnych pobożnych Zakonnic z różnych cnot wonności przy Rozánkowym Nabożeństwie y wonniejącej Mistycznej Roży MARYI. Przy śniegach tych kándor Pánieński, różne umartwieniá wydátne w Pánkách Zakonnych milczenia wielkie zachowujących medytacye, w czułości wielkiej żyjąc prawdziwe násládowniczki S. Oycá Dominiká y Mátki swoley Agnieszki.

Ten Kościół zmurowany Roku 1634. dnia 9. ~~Octobra~~ poświęcony od J. W. XiędzÁ Oborskiego, Biskupá Láodyckiego, Suffragáná Krak: Roku 1635. dnia 8. Wrześniá.

W tym Klasztorze pierwszÁ Przeorzyšką byłÁ Ludwiná Koperná wzięta z Klasztoru z drugÁ Pánną Pobożnych Pánien trzeciego hábitu. Które przy Solenney Introdukcji ná miejsce Grodeckie wprowadzone ná nowa fundacyą, nie rozumiejąc po Łácinie áni umiejąc czytać spiewály z náuki Boskiej *Te Deum laudamus*, przed tym Tá byłÁ Krewna bliška s. p. J. O. Anny z Rušce Lubomirskiej, Fundátorki tegoż miejsca.

W Kościele tych Wielebnych Pánien są różne nádáne Odpusty, y Reliquii Świętych Bożych wiele, á miánowicie te: Świętego Serwiliáná, S. Márcyuszá, Ziebro S. Sáturniná, S. Felixá Papieżá y Męczenniká, S. Hilárego, S. Euzebiego, S. Tarcyuszá,

cyuszá, Záb S. Florencyuszá, S. Maurycyuszá, Paćierz S. Ełorentego, Świętey Laurencyi Pánny y Męczenniczki cála kosc z ręki, S. Eugieniey, S. Zosij Pánny Rzymiánki, S. Teofise, S. Cyrylle, S. Benedykty czelusc cáła y z zębami, S. Rustyki, S. Zuzanny Pánny, S. Kándydy, S. Semetryzi, y inszych wielki dostátek w mniejszych pártykułách.

W tymże Klasztorze s. pámięci Rekollekcye swoie y Nabożeństwo częste odprawowála Fundátorká tegoż Klasztoru J. W. Jey MC. P. Anná Lubomirska Kázt: &c, &c. ktorey Obraz icst w tym Klasztorze odmálowány z prawdziwÁ fizognomiá.

Táke podczas jubileuszu wielkiego J. O. Xiężna SÁnguszkowa, y J. O. Xiężna Czártoryiska Roku 1726. odpráwiály swoie nabożeństwa, y medytacye, y ták wiele innych zacnych Dam Senatorских, ná tym świętym miejscu swoie oddawály nabożne Votá Mátkce Nayswiętszey.

W grobie tych Pánien Zakonnych jest iedná Pánná leżaca w nieskázytelnosci cáła, iuz od lat czterdziestu, iako widzą ludzie przy sepulturze, y niektore Zakonnice od dawnych czasow zostájące W Kościele tym jest piéc Ołtarzy, Káplicá iedná w ktorey dwá Ołtarze, Chur *pro Officio Divino* Pánieński z Pozytywá, táke y ná dole pod Churem Káplicá z Ołtarzem.

24 Kościół Nayswiętszey PANNY MARYI

W N I E B O W Z I Ę C I A, w R Y N K U.

Jako Author náture położył serce w pośrodku ciáła ludzkiego y innych zwierząt, áby z niego żywot ná wszystko ciáło pochodził, ták Kościół ten wspaniały znáyduie się w Rynku Krakowskim, áby z niego ták dufny przez Sákramentá y náuki zbawienne, iako y doczesny żywot przez przyczyny Świętych y Modlitwy nabożne Sług Bożych w nim odprawuiące się, ná cáte Miasto rozchodził się. Postáwiony y wymurowany jest większÁ częścią od Błogosłáwionego Iwoná Biskupá Krakowskiego, Stryjá Świętego Jácká, Roku 1222. ná zamiánę Kościoła S. TROYCY, gdzie pierwey byłÁ Fára, y przez Jáłmużny wielu ludzi pobożnych dokończony,

dokończony. Jest wieżami dwiema przyozdobiony, z tych każda ma dzwon Zegárowy, a na iedney są dzwony Kościelne, na drugicy znáyduie się Trębáčz po godzinách wytrębiuacy, y uznawájący, áby, gdzie się ogień pokaże, przez otrąbienie Miásto wczesnie do rátkunku pobudził.

Tenże Kościół nowo jest pokryty blachą miedziána, za stá. raniem JMci Xiędzá JACKA ŁOPACKIEGO, KANONIKA y ARCHIPREZBITERA Krakowskiego, zdiawszy ołowiáną blachę dla ciężaru y ustáwiczney repáracyi. Znáyduia się teraz w tym Kościele Ołtarze mármurowe, przez pomienionego Prálatá nowo wystáwione, y Obrázami Włoskiemi przyozdobione. Ma ten Kościół, Káplice piękney struktury, w których ciáta Fundátorow pobożnych odpoczywáia, y te Káplice iáko y Ołtarze máia swoich Káplánow do odpráwowania Mszy Świętych.

Przy tym Kościele jest PRAŁAT ARCHIPRESBITER *Infulatus*, y Káplánow wiele zostájących pod Jurisdycyą pomienionego ARCHIPRESBITERA, z których są máiający swoje domy do mieszkánia Vikáryowie, Sákramentá Święte chorym y zdrowym administrujący, Penitencyarze dla sluchánia Spowiedzi, Mánfyonárzystowie dla codziennego spiewánia dwoygá *Officium* Nayświętszey Pánnie y Mszy Świętych, Psáłteryystowie káždego czasu po skończonym Nabożeństwie we dnie y wnocy Psáłmy Dawidowe spiewájący przed Nayświętszym SAKRAMENTEM. Są tákże Altáryystowie ták przy Kościele iáko y gdzie indziej mieszkájący, według Fundácyi Msze Święte przed Ołtarzami swemi odpráwuiący, ma innych ludzi: Klerykow, Szkołę, Kápellę, do usługi Kościoła należących. W tymże Kościele Wielki Ołtarz jest wystáwiony Sznycerská robora, piękna, znacznym kosztem wyzłocony, który cały záwiera się, a przy nim Stołá albo Mensa, na którym Celebruiá, jest całowity na łokci siedm w długości, grubości puł łokciá, szerokości łokci trzy, z kámienia Gágátkowego, cáła sztuka bárdzo piękna, y rzadka w swoicy wielkości, z obcych Krájow sprowadzona. Wedle tego Ołtarzá Wielkiego po lewey stronie, jest Ołtarz tytułu Świętego Longiná Męczenniká.

czenniká. *Trzeci Ołtarz* podle tego Wielkiego Ołtarzá po prawey stronie tytułu Offiárowánia Nayświętszey Pánnie. *Czwarty* jest Cymborium *Corporis Christi* y dzieściáciu tyśięcy Męczennikow, gdzie Nayświętszy SAKRAMENT konserwuiá, nowo mármurowany, cały z kámienia, y álábástrowá sztuká Kielichá miśternie wyrobiona przyozdobiony, bywa tu spiewána Msza S. w káždy Czwartek. *Piaty Ołtarz* Krzyzá Świętego, który to Crucielkiemi Cudámi słynie, iáko y Votá świadczą, wśzytko *Corpus* tego rázem y z Krzyżem jest z całowitego kámienia wyrobione, ktore gdy chćiano odnowić, ten który był na odnowienie sporządzony doznał: że nie iáko kámienia ále iáko człowieká ciáta ciepłego się dotknął, czego potym y drudzy doświadczyli, iáko mánuscripta Kościoła tego opowiedáią. Od tegoż Crucifixá był głos slyszány do B. Świętosłáwá Mánfyonárzysty Kościoła tegoż, gdy Psáłteryystá zániedbał spiewác Psáłterzá: *Cur silet Ecclesia*, czemu milczy Kościół, iáko świadczy pobożne y świątobliwe życie pomienionego B. Świętosłáwá, wielce nabożnego do Ukrzyżowánego Zbáwiciela na tym mieyscu. Crucifix jest w Ołtarzu mármurowym przez wżwyz pomienionego Prálatá nowo wystáwionym, na którym w Trunience jest zložone Ciáło Świętego Teodorá Męczenniká. Ma ten Ołtarz kolumny cztery mosiężne, piękney roboty, ktore przeniesione są z Káplicy S. Anny Pánow Wizembergow, przy filarze będącey, na szrodku Kościoła. Jest ten Ołtarz uprzywileciowany zá dusze zmártych, ma rózne fundácyje ná Msze S. Tu bywáią gráne Pásllye w káždy Piątek przez rok cały y codziennie w Poście z wystáwieniem Drzewá Świętego, y inŝe Msze spiewáne. *Szosty Ołtarz* S. Janá Nepomucená w Káplicy, ktorá w tych czasach repárował, przyozdobił, y fundácyą ubogácił, Máciey Barstch, Rádczá Krakowski, z grobem dla siebie y swoich Sukcesorow. *Siodmy Ołtarz* Niepokalánego Poczęcia Pánnie MARYI przy drzwiách Kościelnych, na południe leżących. *Osmy* w Káplicy nád Bábincom tychże drzwi tytułu *Compassionis B M V.* S. Janá y Erázmá, do ktorey Káplicy *Pernus* Rádczá Krakowski fundá

ski fundacją uczynił. *Dziewiąty* Ołtarz tytułu S. Antoniego Pustelniká, Hieronimá, Kátárzyny, przy tychże drzwiach stojący. *Dziesiąty* w Káplicy Leśniowolskich, gdzie jest fundacja ná Mśze y grob tej Fámilij, z nadgrobkim pięknym Woiewody Podolskiego z tegoż Domu. *Jedenasty* S. Károlá Boro-meuszá, ktorego Uroczystość iáko Pátroná Bráctwá zá Dusze zmártych y grzesznikow zákámiátych solennie odprawuie się. *Dwunasty* w Káplicy Zbilitowskich, tytułu Pánny MARYI Śnieżney y Osiárowania. *Trzynasty* Bożego Miłosierdzia, gdzie Dziadkowie Nabożeństwo miewią w dzień S. Łázárzá. *Czternasty* w Káplicy Pánow Koślinskich, tytułu S. Páwła Návrocenia, do tej Káplicy ze Cmentarzá są wschody. *Piernasty Ołtarz* w Káplicy pod Wieżą tytułu S. Alexego, gdzie jest Obraz Nayświęt: PANNY MARYI Częstochowskiej, dawnego y podobnego do oryginału málowania (gdyż miał bydź málowany podczas przewożenia támtę Obrázu przez Krakow ná Jáfną gorę) Tá Káplicá jest nowo repárowána Ołtarzem mármurowym y wymálowaniem przyozdobiona. *Szesnasty Ołtarz* w Káplicy Słowikowskich przy drzwiach Kościelnych, pod Wieżą drugą, tytułu S. Antoniego Pádewskiego, y Wenceśláwá, gdzie tákże jest y drugi Ołtarz. *Siedmnasty* S. Apolonij y Świętego Liboryuszá, teraz mármurowy. *Osmnasty* S. Máryi Mágdálény y Máryi Egipcyańki, tákże mármurowy. *Dziewiętnasty* przy filarze, S. Anny y Elżbiety z Hebánu pięknie zrobiony, od PP. Wizemberkow fundacją opátrzony, pod którym jest y grob tej Fámilii. Ten Ołtarz był otoczony kratą y kolumnámi moieżnemi, ktore do Ołtarzá Krucyfixá są przeniesione. *Dwudziesty Ołtarz* S. Filippá Nerjuszá, w ktorego Święto bywa Wotywá grána, ten Ołtarz jest mármurowy nowo wystáwiony. *Dwudziesty pierwszy* przed ławką Pánow Rádcow tytułu S. Jákubá większego, przy tym filarze odpoczywa Ciáło światobliwego Janá Leopolity, w Piśmie Świętym Doktorá, pracowitego przeciw heretykom. *Dwudziesty drugi* Ołtarz, mármurowy, tytułu Świętych Trzech Krolow y S. Jácká. *Dwudziesty trzeci* przy filarze Świętego Jozefa y Joáchymá

y Joáchymá z Hebánowego drzewá. *Dwudziesty czwarty* S. Sebástyaná, mármurowy. *Dwudziesty piaty* Zwiástawiania Nayśw: PANNY MARYI, tákże mármurowy. *Dwudziesty szósty* Ołtarz, nazwany Loret, gdzie Obraz Nayświętzey PANNY MARYI Łáskámi slynący, tárn jest fundácia y grob Szembekowski. Káplicá tá przez Fundátorow piękna moieżną kratą przyozdobiona, y fundacją opátrzona ná Exhorty y Litánie w każdą Sobotę, ná Mśza grána w pierwszy dzień káżdę Miesiáca, y ná infze Mśze Święte. *Dwudziesty siódmy* w Káplicy Bonárow, gdzie jest Ołtarz Świętego Janá Chrzcicielá, robotą dawną y doskonałą Szyncerską wyrobiony, tárn jest grob y nadgrobki tej Fámilii. *Dwudziesty osmy* S. Piotrá y Páwła. *Dwudziesty dziewiąty* w Káplicy Chełmskich, gdzie jest fundácia y grob tego Domu. *Trzydziesty* S. Mikołaiá y Benedyktá przy drzwiach Kościelnych ná pułnoc. *Trzydziesty pierwszy* w Káplicy náđ Bábiniem tychże drzwi, tytułu S. Micháłá. *Trzydziesty drugi* Ołtarz, S. Agneczki przy tychże drzwiach stojący. *Trzydziesty trzeci* Celestow, tytułu Przemienienia Páńskiego, gdzie w Piątki bywáią Litánie o Imieniu JEZUSOWYM. *Trzydziesty czwarty* tytułu S. Stánisláwá y S. Kátárzyny. *Trzydziesty piaty*, w Káplicy kámienney ná Cmentarzu pod Świętą Bárbárá, Ogródzic nazwanej. *Trzydziesty szósty* Ołtarz w Káplicy tákże ná Cmentarzu pod S. Bárbárá, tytułu Imienia JEZUS. Y te wszystkie Ołtarze máią fundácie ná odprawowanie Mśzy Świętych przez swoich Kápłánow.

Przy tym Kościele jest Bráctwo Wniebowzięcia Nayświętzey PANNY MARYI, odprawuiąc Wotywy gráne w Soboty y rózne Świętá. Jest tákże Bráctwo Nayświętzego Odkupicielá zá dusze zmártych, y zá grzesznikow zákámiátych, dla czego w káždy Poniedziátek bywa Mśza grána y leśty z rozdawaniem jałmużny ubogim, w káždy kwártal Kázánie y Vilie ze Mśzami, iáko y w Niedziele po dniu Zadusznyrn przez trzy dni Nabożeństwo zá zmártych odprawuie się. Obieraia sobie w pisuący się w to Bráctwo godziny dniowe lub nocne, z obligacją tego

dnia Spowiedzi, nabożeństw y modlitwy za grzeszników zakamiątychy dusze zmarłych. Odprawuie się w tym wspniałym Kościele nieustanne nabożeństwo, y w różne dni osobliwsze bywa, iako to pod czas Świętą Wniebowzięcia Najswiętszey PANNY MARYI z Oktawą, z Kázaniami, y Czterdziestą godzin. W dzień Najsów: PANNY MARYI Łaskawey, na pamiątkę uwolnienia Miasta od Powietrza. W dzień S. Sebastyána, Filippa Neryusza, S. Apollonii y winfze dni ktore Krakow z Nabożeństwem odprawuie.

Ma ten Kościół różne Odpufty, osobliwie na dni Najsów: MARYI PANNY na Niedziele Brackie y inne Świętą.

W tymże Kościele są różne Reliquie Świętych Páńskich, a miánowicie część z drzewá Krzyża Świętego, całe Ciało S. Teodorá Męczenniká, pálec cały z Ciałem S. Kosmy, Damiána, Ciało całe iedno z Młodziankow onych ktore Herod kazał zabijác podczas Narodzenia Pána JEZUSA. Reliquie znaczne SS. Apostołów, Piotrá, Andrzeiá, Jákobá, Bártłomiciá, Tomaszá, Márká Ewángelisty, Szczepaná, Wáwrzyńcá, Wincentego, y inszych w liczbie 23. Męczennikow, także y Jedenastu Wyznawcow, S. Máryi Mágdáleny, S. Anny y inszych Wdow, także y Świętych Pánien, Dziewicy y inszych Świętych Relikwij w par. tykułách mniejszych bárdzo wiele, Argenteryi także y Apparatow rożnych, za stáranie wzwyż pomienionego Prálatá przysposobionych, ma dosyć. Odpoczywa tu w tym Kościele Ciało B. Świętoślawá Mánšionarzá, zmarłego Roku 1491. w Káplicy zaś pod Wieżą Zegárovą świątobliwego Kápłána Szymoná Albimontána á Kásluby, Pielgrzymá do ziemię Świętey y do Grobu S. Jákobá, ciało leży zmarłego 1615. dnia 1. Lutego.

W tym Kościele pierwsza Msza ranna *cum expositione Sanctissimi*, bywa z Litánią graną, z pobożney fundacyi Wodźlickich. Kazania procz Niedziel y Świąt, przez Post codziennie bywają. Zgoła ten Kościół wspniały, zawsze był y iest porządkiem pięknym y ozdobnym opátrzony, nabożeństwem nieustannym y godnemi Káznodżiciami znaczny.

STACYE

STACYE RZYMSKIE.

Odprawuia tu w tymże Kościele Stacye siedmi Kościołow Rzymskich, z Odpuftami tymi co y w Rzymie przy siedmiu Kościołách są, ktorych może záżyć kto chce, odprawuiać Paćierze, także ile kto chce przy Ołtarzách tych ktore są naznaczone tabliczkami, może począc od ktorego mu się będzie podobáło. Ma y inszych wiele ten Kościół odpuftow, nád to Stacye ieszczé insze, ktore są w samym Kościele S. Piotrá w Rzymie, siedmi Ołtarzow, ktore ilekroć kto nabożnie obeydzie bę, dąc w łasce Bożey, otrzymuie zupełny Odpuft. Jest y Szkoła zmurowána, ktora ma Seniorá Professorá ze dwiemá Bákálarzami na ćwiczenia dziełek Micylskich: dostátek ma Studentow do spiewania. W poyśrodku tey Szkoły iest Obraz PANNY MARYI piękny y wspniały, przed ktorym we dni Święte świece gorywają, á w káždy dzień y noc lámpá w láterni nie zgasza: tu też w káždy dzień Litanie spiewają Studenci z teyże Szkoły.

25. Kościół Świętey BARBARY.

Ten zaraz na Cmyntarzu Panny Najswiętszey iest zmurowány pod ten czas, gdy y sam Kościół Fárny stánał. W tym Nacya Niemiecka, niegdy Nabożeństwo swe odprawowála, y Literáckie Bráctwo bywáło; ále w Roku 1583. dnia 5. Lutego za Krolá Stefaná, Jezuitom Professorom, tenże Kościół dány, z kąd potym Bráctwo Literáckie przeni osło się do Kościoła S. Woyciechá w Rynku: Wszakże iednák na mieysce Bráctwa Literáckiego, przybyły do Kościoła S. Barbáry Kongregacye inne, iako to za stáranie Wielebnego X. Piotrá Skárgi S. 7. świątobliwością y náuką sławnego Bráctwo Miłosierdzia Páńskiego, wespoł S. Łázarzá, y S. Mikołáia z wielkimi Odpuftami. Wtorey Niedzieli káżdego Miesiáca, bywa Spowiedź miesięczna z Kongregacyi Miłosierdzia, z wystáwieniem Najswiętszego SAKRAMENTU, z Odpuftem zupełnym. Są inne nabożeństwá y Odpufty z tegoż Bráctwa. Druga iest Kongregacya Szláchecka pod tytułem Wniebowzięcia Najsów: Panny; do ktorey także przyłączona iest Kongregacya

H2

gregacya S. Barbary, ma Kápliec swoię z przystoynym sprzętem u Forty Zakonney. Trzecia jest Kongregacya Mieyska pod tytułem Narodzenia Naysw: Panny. Ma Kápliec swoię, wspaniałą y ozdobną nád bramą przy tymże Kościele. Te obiedwie Kongregacye, tak Szlachecka, iáko y Mieyska, wielkie Odpusty mają, nádane sobie od Stolicy Apostolskiej. Mają y Obrázy w Ołtarzách, łáskami słynące. Co do Kościoła samego; ten piąciż łokci, jest przyczyniony od wielkiego Ołtarzá, y w semicyrkuł zásklepiiony przed lat kilkádzieśiat, nie dawno też po więkzey części; bláchą miedziáną pobity. W wielkim Ołtarzu, jest Obraz wspaniały Nayswiętszey Mátki Boskiej. W tymże, jest drewniány Krucyfix wielki, cudowny, który przedtym był w szrodku Kościoła wystáwiony, á do modláccy się przed sobą Swiátobliwey Panny, Barbary Łángi przemowił; iáko jest w życiu icy. Miálá rá swiátobliwa Pánná, w Káplicy swey domowey, inny z drzewá cudowny Krucyfix; o czym obszerniey w życiu icy; y ten Krucyfix oddány Domowi Profesow Soc: JESU, roku 1621. dnia 1. Pázdzierniká. Krucyfix cudowny w Wielkim Ołtarzu, bywa odkryty przez cały Wielki Post, w Uroczystości S. Krzyża, w Niedzielę drugá káżdego Miesiacá, w Piátki po Gromniczney Nays: Pánie, aż do Wielkiej nocy. Potym po Wniebowstápieniu, aż do Bożego Národzenia; w ktore to Piátki ná drugiey Mszy bywa Páslya grána; á po Mszy, ciernie z Korony JEZUSOWEY dáie się do pocałowánia wiernym, ktore bywa w Reliquiarzu swoim wystáwione ná teyże Mszy drugiey. Tenże Wielki Ołtarz jest uprzywileiowány, przy którym w Szrody y w Piátki májacy Mszą S. Káplán, dużę z Czyseá wybawić może. Co się też ma rozumieć o dniu Zaduszny, y o wszystkich dniách przez całą Okrawę iego. Bliśko Wielkiego Ołtarzá, jest Ołtarz S. Michála Archánioła; á pod nim jest Ołtarz máły, w którym jest Cudowny Obraz Naysw: Panny Loretáńskiej. Cudá tego Obrázu, są wypisane w Historii domowey. Z drugiey strony korresponduiący temuż Ołtarzowi, jest Ołtarz S. Stániślawá Kostki; á pod nim Ołtarz máły S. Jozefa. W tym Ołtarzu Obraz S. Kostki, z Rzymu przywieziony,

wieziony, jest cudowny, który w Roku 1632. przez cały czas poránnny, wfzystek był zmoczony, choćiáż go często ocierano. Z rofkázu zwierzehności Duchowney, bylá ná to wywiedziona Kommissya. Jest do tego czasu tá chustká, ktora pot cudowny z tegoż Obrázu był ocierány. W dzień S. Kostki, ná Ołtarzu iego, wystáwuią tę chustkę, y Reliquią tegoż Swiętego; ktora Reliquią po Nieszporách, do pocałowánia ludziom dáia. Dálej są dwa Ołtarze, z iedney strony *Salvatora*, á z drugiey S. Rozálii, ktorey Uroczystość dla więkzszego konkursu ludzi, z wystáwieniem Naysw: SAKRAMENTU, z dwiemá Kazániámi obchodzi się w Niedzielę pierwszą Wrześniá, gdzie y Reliquia tey S. dáie się do pocałowánia ludziom po Nieszporách. Są dálej dwa Ołtarze, z iedney strony, S. Ignácego, z drugiey, S. Xáwerego; do ktorych Swiętych wydáie się nabożeństwo w ludziách, przez odprawione dccennia; y w rózných potrzebách swych zwykli się udawać ludzie. Idzie dálej Kápliacá Naysw: Panny Bolesney, w ktorey wiele Reliquii Swiętych jest złożonych. W tey Káplicy jest Státua Nays: Panny Bolesney, siedzacey, trzymájacey ná łonie Mácierzyńskim, z diętego z Krzyża, Syná swoiego. Tá Státua z iednego kámienia, osobliwą sztuka y kształtem wyrobiona; do ktorey wielce lud nabożny. W Piátki Wielkiego Postu, ná cześć Naybolesnieyszey Mátki Boskiej bywa odwieczora Kompletá z expozycyá *Sanctissimi* w Monstráncyi. Po Kompletie Páslya gra Muzyká, gdzie dyscypliny bywáia od ustroionych wkápy; y Kazanie Ná Uroczystość Naysw: Panny Bolesney, w Piątek przed Kwietniá Niedzielá, jest pozwolony Odpust bywa expozycyá *Sanctissimi*, Msza spiewána, Kazań dwoie. Z drugiey strony jest Ołtarz S. Joáchimá, w którym także są Reliquie rózných Swiętych. Znáczne Reliquie, oprócz Reliquii S. Kostki, y S. Rozálii, w tym Kościele są te. S. Xystá, S. Chrystyny, S. Márcelli, S. Pauliny, S. Lucylli, zupełne Ciáło, także też y S. Seweryná. Jest Ręká S. Kátárzyny Panny y Męczenniczki Alexandryjskiej, ieszcze cáła z ciáłem, skora uwiędła. Są Reliquie znáczáne S. Barbary, S. Pryłzki, S. Firmá, S. Anástázego, S. Witálisa,

rálifá, S. Fortunatá, S. Piotrá Męczenniká, S. Wiktorá, S. Quadrata, S. Anástazyi, S. Kremencyuszá, S. Serwiliáná, S. Soterá, S. Felixá, S. Synezyuszá, S. Pánkrácyuszá, S. Kálwierá, S. Sekundy, S. Jędrzeiá, S. Cyrylli, S. Pámfilego. Trzy znaczne Reliquie SS. Pánien y Męczenniczek, Towárzyшек S. Urszuli. Pomniejszyze Reliquie są SS. Apostołow, Piotrá, Páwłá, Jędrzeiá, Jákuhá większego, Tomaszá, Bártłomieiá, Máteuszá, Tádeuszá, Łukaszá, Márká, Bárnáby. Innych także Świętych, S. Woyciechá, S. Stánisláwá Męczenniká, S. Stefaná pierwszego Męcz: S. Wáwrzyncá, S. Wácláwá, S. Mikołáiá Biskupá, S. Kázimierzá, S. Jácká, S. Filippá Neryuszá, SS. Młodziankow, S. Ignácego, S. Xáwerego, S. Borgiaszá, S. Fránciszka Regis, S. Aloizego, S. Anny, S. Jádwiigi, S. Kunegundy, S. Cecylii, S. Agneszki, y wielu innych Świętych. Jest y Ciało świątobliwie żyjącej Pánny Bárbáry Lángi. Umárlá Roku 1621. 16. dnia Wrześniá, przeżywszy lat 54. w ciężkich y uśtáwicznych chorobách. Jest także ciało J. W. IMci Páni Doroty Bárziny, Woiewodziny Krak: Páni cnot osobliwych, która u kratek w Kościele S. Bárbáry klęcząc, codziennie 10. Mszy śś. słucháła, á ubogich osobliwie Pánien Bogu służących, więcey niżeli 20, w Domu swoim uśtáwicznie swoim sumptem żywiła. Jest wiele innych Ciał, ták Zakonnych iáko Swieckich ludzi, ktorzy w świątobliwości żyli, y umárli, á tu są pogrzebieni. Co do innego wtym Kościele nabożeństwá. W káżdą Niedzielę, w Świętá Chrystusowe, Mátki Boskiej, SS. Apostołow, y innych, bywáią dwie Kazánia, iedne ná Mszy spiewáney, drugie po wtorey godzinie z południá, á czásem y trzedie o Nieszporách. Frequencya ludzi, znaczna jest, do używánia SS. Sákrámentow. Co do Odpustow zupełnych, są te pospolite innym Kościołom tegoż Zakonu. Ná S. Ignácego, S. Xáwerego, S. Borgiaszá, S. Regisá, S. Aloizego, S. Kóśtki, SS. Męczennikow Jápońskich. Jest także pozwolony zupełny Odpust, odprawuiącym Decennia ná cześć S. Xáwerego. To jest: corocznie odprawuiący to Nabożeństwo, ieden Piątek zupełnego dostápią Odpustu. W inne záś Piátki, nádáne są Odpusty,

pufty, 7. lat, y tyleż Quadragen. Tákże odprawuiącym ná cześć S. Aloizego Gonzági, pozwolone są Odpusty zupełne przez szczęć Niedziel, nieprzerwanie przed Uroczystością jego, lub też innego czásu obráných. W dzień Nowego Láta, Odpust zupełny ná kształt Jubileuszú, od Páwłá III. y od Grzegorzá XIII. potwierdzony. Ná czterdziestogodzinne nabożeństwo podczas dni Zapustnych. Ná poświęcánie Kościołá. Ná ten dzień, pod którego tytułem jest Kościół S. 7. Odpusty Rzymskich Stácyi, y wiele innych Odpustow. Jest przy Domie Professow S. 7. dzwonek zá konáiacych, którego dzwonenie słyszący, á modlácy się, dostépuie czterdzieści dni Odpustu. Inne Odpusty są w drukowáných Xiążkách wyrażone.

26. Kościół Świętego W O Y C I E C H A.

W Sámym Rynku Krakowskim ten Kościół jest który był przedtym Bálwochwálski, potym ná Honor S. Woyciechowi poświęcony, dáný Akdemii Krakow: od X. Piotrá Myszkowskiego, Biskupá Krakowskiego, do którego Kościołá przeprowadzone Bráctwo Literáckie, pod tytułem Wniebowzięcia Nayświętszey MARYI PANNY, Roku 1383. dnia 1. Lutego, także y Nácya Niemiecka, która w tymże Kościele Kazánia y Nabożeństwo swoje miewa. Ten Kościół bárdzo szczupłe fundácyje ma, iáko też Bráctwo Literáckie, które wszelkie potrzeby y Nabożeństwo z Cudowney Páná Bogá Opátrznosci przewiduie, gdyż do Roku kilká Tysięcy Mszy SS. bez żadney fundácyi odprawia się; á to z osobliwszego Nabożeństwá do S. Janá Nepomucená Męczenniká, y Świętego Onufrego Pustelniká. To Bráctwo drugi tytuł przyięło S. Janá Nepomucená, zá pozwoleniem Oycá Świętego Benedyktá XIII. z nádaniem Odpustow. y Jego Fest solemnie obchodzi corocznie przez dni trzy, z Odpustem zupełnym. W Szrody záś przez Rok cały ludzie nabożni odprawuiąc Nowenny, Kościół ten wizytuią liczno. Wielki Oltarz wystáwiony ná Honor S. Woyciechowi, Arcybiskupowi Gnieźnicńskiemu, Pátronowi Krolestwá Polskiego, y Wniebowzięcia,

bowzięcia Najświętszey MARYI PANNY Pátronki Bráctwá. Drugi Ołtarz ná boku Mátki Boskiej. Trzeci Ołtarz w puł Kościoła S. Janá Nepomucená wspaniały złoćisty, przy którym wiele wotow wiśi ná znak odebranych łask ludziom świadczo-nych przez przyczynę tego Świętego Cudotworcy. Czwarty Ołtarz S. Onufrego Pustelniká, Krolewiczá Perskiego, z nátu-ralney skály, misternie wyrobiony, w tymże Ołtarzu wstawio-ny Crucyfix Cudowny, który był przedtym w puł Kościoła ná Tęczy, przed którym klęcząca Státua Świętego Onufrego, jest w Ołtarzu. O tym Krucyfixie jest trádycya, że ieden nabożny Niemiec z niego światło wynikájące widywał, y temuż w go-dzinę śmierci pokazał się. Są przy tym Ołtarzu niektóre Votá od ludzi nabożnych oddáne, nád tym Ołtarzem gorą jest tak-że Obraz S. Máryi Egipcyáki Pustelnice pokutuiących Pátronki, w skále náaturalney ákkomodowány. Ná Fest S. Onufrego, jest Odpust Zupełny nádány, ná który wiele ludzi zgromadza się. Zá pilnym stáraniem Bráctwá Literáckiego, Solemnie w prowadzo-ne Reliquie Świętego Nepomucená z Kátedrálneho Kościoła, w Roku 1731. dnia 23. Wrześniá, iáko też y Reliquie S. Onufre-go, Roku Páńskiego 1741. dnia 11. Czerwca. Ma także to Bráctwo inne Reliquie iáko to Pártykułę Drzewá Krzyżá Świę-tego, Reliquiá znaczną Błogosławionego JANA KANTEGO Pátro-ná Polskiego, y inne iáko to S. Woyciecha, S. Stániślawá, S. Floriáná S. Elżbiety y innych Świętych, także S. Wiktoryi y S. Kolumby znaczne Pártykuły. To Bráctwo obchodzi także So-lemnne Festá Opieki Mátki Boskiej, y Oczyszczenia Jey. Ná tym mieyacu S. Woyciech gdy przyszedł do Krakówá, Słowo Páńskie y Ewángeliá Świętá Krakowiánom opowiadał, także S. Jácek, S. Jan Kapistran Bernárdyn. W tym Kościele wiele Heretykow náwrociło się, między temi wilkiey świątobliwości Zakonnik B. Michał Láiczek Dominikan, Cudámi w życiu y po śmierci sławny, o czym świadczy Xiążká Fortecá názwana Krolestwá Polskiego, y Aktá Zakonu Dominikańského Kon-wentu Krakowskiego.

27. Kościół Przenajświętszey TROYCE, Wielebnych Oycow Dominikanow.

PRzy tym Kościele Oycowie Dominikáni mieszkáją, gdzie przedtym Fára byłá. Lecz B. Iwo będąc Biskupem Krak. był w Rzymie, tám wziąwszy z S. Dominikiem znáíomość, przypá-truiąc się náuce, życiu, y cudom Jego, prosił Oycá S. o Bráciá do Polski, ktorých ićszcze nie wiele miał ná ten czas. Widząc *de-siderium* Iwoná Stryjá swego Jácek S. Kánonik Krakowski, á z miłosci nowego Zakonu prosił się do S. Hábitu pospołu z swo-im rodzonym Brátem Cestlawem, z Henrykiem Moráwiánem, y z Hermánem Niemcem, ktorých S. Dominik chętnie przyjął. Tych zaś po wyćwiczeniu w Zakonie y uczynieniu Profeslyi do Polski posłał. A gdy do Miásta Krakówá wchodzili, z wielką radościá y uczciwościá Biskup Iwo z wszystkim Duchowieństwem, także Leszko biały Monárchá z wszystkim Dworem y gminem ludu pospolitego przed Miásto wybiegájąc w drogę, onych z nie-wymowną radościá przyimowali, y witáli. Wprzod tedy wpro-wádził ich B. Iwo do swego Dworu w ktorým przez lat 4. mie-szkáli, (kázywaiąc, Spowiedzi slucháiac, y inne swe powinno-ści Zakonne odprawuiąc) do tąd, aż Fárny Kościół Pánni MA-RYI w Rynku zmurowano. Ten gdy skończono, Biskup z Ko-ścioła TROYCE PP. do P. MARYI Fárę przeniósł, á Kościół *vide* PP. TROYCE Dominikanom inkorporował Roku 1223. kwi-<sup>Exo-
um de</sup> tnie w tym Klatztorze Chwałá Páńska, y wszelka obserwán <sup>gestu Pol
soli r</sup> cya, według Reguły S. Augustyná y Praw Zakonnych, bo *est* *Conventus de observantia*; w ktorým *perpetuo* iest *jejunium* od mięsnych potraw; bo w dni mięsne połowá tylko Zakonnikow (z osobliwszego Indultu od Stolicy Apostolskiej pozwolonego, dla prac czy Szkolnych, czy Káznodzieyskich) pożywa mięsa; á połowá z mástem potraw, ile w Nowicyacie zostáiacá Młodź podczas czasu probácyi swoicy, zostáie umartwiona od mię-snych potraw. Tá młodź ná Nowicyacie, według Praw Zakon-nych zostáie *sub cura Magistri Novitiorum*, y káždy z Młodzi Za-
I konik,

konnik, musi zostawiać na Nowicyacie *usq; ad Presbyteratum*. Miał swoje *Exercitia Spiritualia*. Rekolekcye w wielki Post; y Uroczystość S. Wincentego Męczennika y Lewity solennie corocznie odprawia, zawsze co osobliwszego w kolumnach ognistych, w różnych Figurach, tryumfalnych Processjach, reprezentują, w konkursie wielkim ludu całego Miasta Krakowa y wystawiają Reliquią, to jest ramię tego S. Męczennika na frzodku Kościoła w Feretrum. Miał nadane Indulgencye na to Święto od Oycow SS. Ten Męczennik jeszcze od S. Oycy Dominika dany jest za Patrona Zakonowi temu; a gdy Bog wstawił ten S. Zakon tak wielu Świętymi, potym oddany jest za Patrona Nowicyatowi tegoż Zakonu.

W tymże Klasztorze na Nowicyacie nadany jest Odpust zupełny na dzień Nawiedzenia Najs. P. MARYI, od Innocentego Papieża XIII, Benedykta XIII, od Klementa XII, y jest Nabożeństwo przez całą oktawę przed Ołtarzem Najs. M. P. ^{1726.} Roku ^{1735.} który Ołtarz niedawno wystawiony z osobliwszej różnych ^{4 Maja} Dobrodzieiow jałmużny. Ten Obraz Matki N był przed tym w Kościele, w Kąplicy Trzech Krolow, gdy Archikonfraternia Rozanicz S. odprawowała swe Nabożeństwo w tej Kąplicy. Ma ten Obraz sukienkę piękną, y wotą różne srebrne, dane od różnych Osob Duchownych za łaski wyświadczone od Matki Najs. na tym tam miejscu.

Przed tym Obrazem zawsze codzień Rozaniec, y salutacye, *Officium B. V. M.* Nowicyat odprawuie, y *Officium Defunctorum* po oktawie Nawiedzenia Najs. P. M. Przez Oktawę zaś solenną *Visitacionis* Litanie bywają spiewane y wygrawane Hymny, na ktore Nabożeństwo schodzi się cały Klasztor, y Osoby świeckie Mężczyzny, różni Goście godni, y Msze Święte odprawia się na tym miejscu przez całą oktawę.

W tymże Nowicyacie znayduie się Xięga *in magno folio*, w ktorey zapisane są wszystkich Zakonnikow czyniących Profesję Imioną y Przewiską, począwszy *ab Anno 1509. usq; ad Annū* ^{Ex Libro} ^{Nostrum} *presentē 1742.* y rachując wszystkich w pisanych, *summa* ^{Pro-} ^{nistr.} *scilicet* tego Konwentu jest *numero 1401.* W tym

W tym Konwencie jest *Studium generale*, w którym jest 3. Professorow S. Theologii, 3. Filozofij, według Przywileciu y approbacyi Przełożonych Zakonu swojego, iako też y Kommissarz Nayszew: Damiáná *d Fonseca* S. Theologii Doktorá, Wizytatorá Generalnego Prowincyi Polskiej, od S. Stolice danego. Temu Konwentowi pozwolono mieć 6. S. Theologii Doktorow, z ktorych każdy powinien pracować na ten honor w Zakonie tym przez lat 16. czy na funkcjach Szkolnych Filozoficznych, Teologicznych, czyli też na Ambonach różnych sławnych publicznych. Także temu Konwentowi pozwolono mieć siedmiu S. Theologii Prezentátow, czyli Bakałarzow. Pozwolone publiczne promocye od Stolice S. Apost: tak na Lektorye S. Theologii, iako też *pro Pradicatura generali, pro gradu Praesentatura vel Magisterij sive Doctoratus S. Theologiae*, y na inne Honory Zakonne y Urzędy, *pro Officio Regentis, Actualis Baccalaurei, Magisterij Studentium*, tak Konwentu tego Professorom, iako też y całej Prowincyi, *cum licentia Superiorum* wolno się promowować. *In hoc Studio Generali* Klasztoru tego, bywają *varij actus Scholastici*, częste publiczne Dysputacye, pracujących y uczonych Professorow, przez konkluzyc *in lucem publicam* wydane *infra octavam S. Thoma de Aquino A. D.* bywają y prywatne co tydzień dysputy Filozoficzne y Teologiczne z różnych materji, *examina varia & publica tam pro Officijs Ecclesiasticis, quam Scholasticis.*

Ma ten Klasztor różne Przywilecie nadane od Kommissarzow S. Stolice Apost: osobliwie od wzwyż pomienionego ^{Ex Albo} ^{concur-} ^{dia Var-} Damiáná *d Fonseca* Wizytatorá, ktorego Dekretá approbował *Paulus Papa V. ad perpetuam rei memoriam pro hoc Con-* ^{scien-} *ventu & Provincia Poloniae, iako & ordinationes ejusdem Commissarij. Privilegium* tego Konwentu że ma *Studium Generale pro Provincia, & Ratham pro Officijs Scholasticis, & tertiam partem Kano-* ^{di-} ^{cal-} ^{ium} *Provinciae, tertius ex Conventu Cracoviensi eligitur. Eadem Ratha* jest *pro Electione tam Definitoris Capituli Generalis, iako też & Capituli Provincialis.*

Przeor tego Konwentu ma Tytuł, y Urząd przydany, że iest *Vicarius Provincialis, contrata minoris Polonia*, mając pod władzą swoją Konwentow pomnieyszych innych *num: 14.* to iest: Oświęcimski, Przemycki, w którym iest Teologiczne y Filozoficzne—*Studium formale*, Sandomirski, S. Jakubá Apostoła, y drugi S. Máryi Mágdaleny w tymże Mieście. Gidelski, Dzikowski, Piotrkowski, Klimuntowski, Borecki, Zmigrodzki Łancucki, Samborski, Bocheński, y Opátowiecki, y Konwentow Pánien Zakonnych 5. Piotrkowski, Przemycki. W Krakowie Grodecki Nayś: P.M. Snieżney drugiego habitu, Wielki Klasztor y mnieyszy, Pánien Zakonnych trzeciego Instytutu S. Dominiká *de Penitentia*.

Ma także ten Klasztor rożnych y sławnych w talentách, y w Predykácii Apostolskiej Káznodzieiow, ile Káznodzieyskim Tytułem od Stolicy S. Apost. udárowány, Káże w Kátedrálnym *Ex Li. Kościele* ná rożne Niedziele ieden Zakonnik tegoż Klasztoru, zá konsensem łaskáwym J. O. Kápituły Krakowskiej.

W Kościele P. M. *in Circulo* ná Ambonie *per gratiam & liberam Electionem Nobilissimi Magistratus Crac:* odprawia funkcją Apostolską tegoż Klasztoru Zakonnik, y z łaskáwey ákceptácii tegoż Szlachernego Mágistratu. Co wypisuje z zaszczytem X. Dominik Frydrychowicz. *Et profecto ita liberaliter duplicatos recipit, quia hac, qua Angelico ore docuit, dum vobis amplissimo auditorio, Totius, fidei Populo ex Archi-Presbyterali Exedra Mariana, à B. Ivonis temporibus Divo Hyacintho ejusq; Filijs collata, jamq; Prædicatorij Ordinis quinq; sæculorum irrigata sudoribus, ossibusq; nostris adnata, dum (inquam) Vobis per suos discipulos salutis documenta denuntiat. Duo talenta à Vobis se percepisse gaudet. Primum: Charitatis in omni necessitate misericorditer sublevantis. Alterum manutentionia penes eandem exedram nos stabiliter conservantis.* Dawnych lat po S. Jácku Wyzn: y Káznodziei rożnemi subjektámi w Fundácii Káznodzieyskiej szczyći się, ktorzy ná Honor Boski prácuiać, wielki w ludziách słowem Bożym czynili pożytek, ktorychby kártá szczyplá nie obięlá wyliczáiać. Atoli niedawnemi *L. in Prof. ad Nobilit. Magistr.* czály miał ten Klasztor Seweryná Roxoláná Káznodzieię wielce pracowitego, nástępującego ná Herezye y ná wy-

stępkę

stępkę ludzkę. Miał W. X. Melchiorá Mofcycensa, który był Spowiednikiem Zygmuntá Augustá, ktoremu ten śmiały stárzec w Piotrkowie czásu Seymowego pióro z ręki wytracił, gdy *O rym* się chćiał podpisowáć w Xięgách Heretyckich, licencyá im *Kroniki Polskie.* do druku dáiać. Ktoremu gdy Krol August konferowáł Biskupstwá Przemyckie y Kámienieckie, przyiać ich niechćiał. Ná tym S. stárcem, według relácii Ludwiká z Przemyślá tegoż Zakonu, widywáli Bráćia światłość wielką ná głowa iego gdy z Schizmátykami y Heretykami subtelne y uczone dysputacye miewáł, y Kazánia náuki zbáwienney pełne czynił. Po śmierci iego, ciáło wdzięczną wonność z siebie wydawáło. Tenże *Vide* przeciw Ochinowi Apostácie, dziwnie mądry y náuki swiá- *Bzysko in prop. S. Hyac.* tobliwey pełny pisał List.

Miał W. X. Fábianá Birkowskiego S. T. Doktorá, Káznodzieię J. K. Mći Władysłáwá Zygmuntá IV. który ták wiele *Ex Cone. Kazán* y ták wiele Xiąg wydrukowáł, ná ktorego pochwałę *Panegy. crica sua* ná pogrzebie máiać Kazanie W. X. Adam Mákowski, *Soc. nebrál: Makow ski, Soc. IES V.* Roku 1636. dnia 10. Grudniá Obraz w Propozycji swoicy, z wielkich cnot doskonałości z tego Mężá Apost. wystáwił, ná *Thema: Spectaculum facti sumus mundo, Angelis, & hominibus.* Wyprowadzáiać iego swiátobliwość, gorácość ducha, y pilne *s. Pan-* przygotowanie ná Słowo Boże, Xiąg czytánia z pożytkiem *lu.* Názwáł go tenże Káznodzieiá Orátorem: *Orator Domitianus, Orator Christianus.* Tenże Mąż Apostolski ná pracy Káznodzieyskiej u P. Máryi zostáiać, zákończył życie, cztery rázy spowiedáiać się przed samá śmierciá; y 3. rázy kommuniuiać. W Litániách Imienia Jezusowego słucháiać słow: *Sponse Virginum,* ręce złożywszy podniósł do Niebá, przed śmierciá Litániá o Mátcę Nayś: z Brátem odpráwiwszy; y nucáć *Canticum Magnificat,* y Hymn *Ave maris Stella* zámknął mowę, & *in osculo Domini,* iáko *Omni* Moyesz drugi zasnáł w Pánu, żyiać blisko 70. lat. Wstá- *Gide w Forciy sol 266. 210* piwszy do Zakonu 1592. A.

Byli inni ieszcze Káznodzieie P. Máryi, iáko to *Hyacinthus* Miakowski,

Miakiowski S. T. Doktor, y Przeor Konwentu tego, który tak wiele Pánegirycznych Kazań publicznych podał do druku. Jego mowá *vox dulcis & decora* była u różnych Prálatow, Krolow, Senatorow, &c.

Miał ten Zakon ozdobę z W. X. Floryána Strászyńskiego, Ex Prowincyała Prowincyi Litewskiej y Polskiej przez lat 30. pracującego w słowie Bożym, ktoremu Szlachetny Mágistrat Krakowski konferował *unanimi voto* Ambonę P. Máryi ná długie lata. Był w tym Klasztorze Káznodziecia P. Máryi W. X. Stánisław Orminski, który lubo w stárości swoiey stracił wzrok, iednak ná funkcyi Káznodziejskiej zostájący, otwierał oczy rozumne Audytorowi swemu do czci y chwały Boskiej, różne także wydrukowawszy pracy Apostolskiej Pánegiryki, osobliwie *pro positione Lapidis* ná Kościół S. Anny.

W. X. Bonifacy Trybowicz *Pradicator* Generálny w náuce Káznodziejskiej, iáko Bonifacy, *bene omnia fecit cum zelo & doctrina*. Záchęcając do obserwánéyi Praw Boskich.

W. X. Tomasz Frydrychowicz, S. T. Doktor wielki moralista y Káznodziecia, iáko drugi Tomasz iásniał w konspécie całego Miasta Krakowa, który *ex sua industria Piclor, multas imagines depinxit mirabiliter*.

W. X. Cyprian Sápecki, S. T. D. y Káznodziecia P. Máryi, ná ktorey funkcyi iáko *Cypresus in monte Sion* zászczepiony w Winnicy Chystrusowey kwitnął *in odorem* Pánu Bogu y całemu Miastu Krakowu. Pracował ten główny y mowny Káznodziecia przez lat 11. w samym Mieście Krakowie, będąc ordynarynym Káznodziecia w Kościele P. M. y Kátedrálnym ná Zamku z fundacyi Gárwálskiej, y po różnych innych sławnych Ambonách. Poznać iego wielką naukę z Xiążki Rożáncá Káznodziejskiego wydrukowánéy, ná chwałę piętnastu tájemnic Rożáncá S. w 15. Kázániách, y innych Pánegirycznych Kazań, ná Święto B. Stánisława Kázmierczyka, pod Tytułem *Fenix* odrodzony ná drzewie Krzyżowym. Ná Święto S. Norbertá Bisk: pod tytułem y Propozycyá: Popis generálny S. Norbertá y Zakonu iego. Ná

Konkluzyá

Konkluzyá Oktawy Ser: O. y Pátryarchy S. Fránciszka z Propozycyá: Koroná z conceptow Dominikáńskich uwita, Filádelicznym áffektem S. Fránciszkowi. Ná Święto B. Kántego, S. T. D. y Pátroná K. P. z Propozycyá. *Essentia* Cnot y doskonałości Świętych Janow, w Świętym Janie Kántym złożona. Ná Koronácyá Mátki Nayśw: w Obrázie Częstochowskim Orácyá Káznodziejska, czyli *Salve Regina*, oddáne nowonárodzoney MARYI. Ná dzień S. Ignácego z Propozycyá: Prace Jezuickie w Winnicy Jezusowey pokazáne. Ná dzień S. Augustyna W. y D. w Kościele Miechowskim *Canonicorum Sanctissimi Sepulchri*, ogłoszonego Sekretarzem Troycy PP. Te drukowáne Kázania wielką mu dáją Szymę przed światem, y podáją impet do conceptow. Káalendarz roczny Świętych PP. ná cały Rok wydány wierszami, z expressyá życia SS. Páńskich y wielkim conceptem potomnym wiekom iest ná pámiatkę. Których prac trudno wylíczyć boby czas nie pozwolił; ále ten pobożny Káznodziecia nie pretendujący chwały światowey oddał się ná chwałę Boska y Duchá swego Roku 1724. przy protekcyi swoiey Pátronki Máryi Mágdáleny, do ktorey z młodości miał Nabożeństwo, tey S. grzesznice nawiedził grob, w Mársylii *anud S. Maximinum* leżácy, powracájąc z Włoskich Kráíow Lektorem. Y będąc w wielkim niebezpieczeństwie życia swego ná pewney gorze wylókicy, oddawszy się S. Mágdálenie uwolniony był od Łotrow szczęśliwie z szedłszy z gory, wyznał ten cud ná Kazáníu S. Mágdáleny w Kościele Troycy PP. iáko ieszcze żyją ci ktorzy slyszeli. Smiertelnemi ściśniony boleściami zostájąc w ápoplexyi páralizem zaráżony nie mówiąc kilká godzin, iák Zakonni Bráćia poczęli spiewać Litániá przed Ołtarzem S. Mágdáleny, uprosiła mu tę łáskę u Bogá, że przyszedł do siebie y generálnie wyspowiedawszy się wszystkim grzechow W. X. Názárenu Bętkowskiemu, ná tedy Zákrystyanowi Kościółá Troyce PP. iák skończyli Nabożeństwo Zakonni Bráćia, tak też y ten pobożny Káznodziecia z żalem zá grzechy serdecznym, otrzymawszy generálná ábsolucyá, zámknął mowę, y po tak wielu pracách w dzień

Sobotny

Sobotny Najs. M.P. ktorey był wielkim *Cultorem requievit* w Pánu Bogu. Ná ktorego pogrzebie tłum wielki ludzi ássystował, żałując utrąty tak zacnego Káznodzieię. Ozdobá to była wielka tych czasów tego Zakonu, zá ktorego wielkie *suffragia* odprawiały różne Zakony, osobliwie *Soc. JESU* z *Kollegium SS. Apostołów Piotra y Páwła*, wiele odprawiłá Mszy. Z Prześwietney Akadémij Krák: (z ktorey on iáko z Mátki wszelkier nabył doskonałości) znaczny ieden Professor y Orátor, wystáwił ná *Ferretum* wiersze nád głowá iego, *cum lemmatibus* czyniąc kondolencyá. Tákte Profes Zakonu tego *Frater Melchior Kozłowski*, iáko Oycu swemu, z ktorego rąk przyiáł Hábit S. wydał Pánegiryk dla więkšej kondolencyi y pámiatki tak wielkiego Mężá; *1. 1724 sub Titulo Feralis Cupressus, in Laurum transformata.* Ten Kádnodzieiá P. MARYI, *cujus memoria in benedictione est*, do tych czas zostáiacy w chwale ludzkiej, niech zostáie y w Chwale Boskiej, *zyczy totis precordijs* ten, z ktorego nabył náuki ná funkcyá Káznodzieyská, ássystuiąc mu *pro Socio* przez 4. látá, ná Ambonę P. Máryi, ktory *cum summa animi iueunditate & eruditione* tegoż wielkiego Káznodzieie z godnym Audytorem rad *incessanter* słuchoł. Ná ktorego pochwałę máło co podáie Lektorowi pobożnemu wiadomości, bárdziej się oświadcziąc nie tak Orátorem, iák Exorátorem w konspekcie Boskim, zá s.p. Prceorá, Promotorá, y Dobrodzieiá swego.

Z tego Konwentu bywa obrány z łáski Szláchetnego Mágistratu Kták: sprzyiáiącego dawno temu Konwentowi Káznodzieiá Niemiecki do Kościołá S. Woyciechá, iuz tákte od kilkudziesiát lat, słowo Boże opowiáiący, przez rożnych Mężów Apostolskich Niemieckier Náci, y zá prace te łáskáwa szcrodrotá y dobroczynność, záwsze pensyá suchedniowa opátiwie, z dyspozycyi Szláchetnego Mágistratu Krakowskiego.

W Kościele Kollegiáckim Akadémickim S. Floryáná ná Kleparzu bywa tákte z tego Klasztoru Káznodzieiá godny, Professor álbo Filozofij, álbo Teologij *per liberam & gratuitam Electionem* Ich MCiow Prálatow y Kánonikow támeczney Kollegiaty obrány.

Z tego

Z tego Klasztoru y w Kościele Kollegiáckim Wszystkich SS. z łáskáwego respektu Prześw: Kápituly y Kollegiaty Zakonnik ma pozwoloná funkcyá Káznodzieyská.

Tákte w Kościele Kollegiáckim S. Anny, Ich MC Práłáci y Kánonicy zá rocznego Káznodzieię, ná Swiętá y Niedziele z tegoż Klasztoru sobie *ad placitum* obieráią iákie godne *Subiectum*, Filádelficznym certuiąc áffektem ku temu Zakonowi z dawnych czasów. Y S. Idziego Kościoł ma usługę z tych Zakonnikow, gdy codzień dwie Msze S. odpráwiá, y Rożániec S. ná tymże miyscu promowuiá, ássystuiąc spiewáiacym ludziom, y co Swięto Kazánie y Exhortę miewáią, dla pożytku dusz ludzkich.

W Kościele przewielebnych Pánien Zakonnych ná Grodku, słužá słowem Bożym, y Spowiedziá przez zacnego iákiego Spowiedniká. Y u siebie w Kościele máią dwóch Káznodzieiow, z ktorych, ieden ráno co Swięto, co Niedzielá opowiáda z pożytkiem słowo Boże, drugi záś W. X. Promotor ná Nabożeństwie Rožáncowym po obiedzie ma swoje Exhorty. Záś przy wielkich Uroczystościách Táiemnic Rožáncá S. po Nieszporách y Processyách miewa Kazánia. Dzieiáćiu tedy w tym Klasztorze zostáie ná funkcyi Káznodzieyskiej, y owszem tego Zakonu Profesya iest *laudare, benedicere & predicare*. Co Dominikan, to Káznodzieiá, bo Káznodzieyskiego Zakonu.

Ten Klasztor ma tak wiele Subjektow, y miał *in vārijs Scientijs*, osobliwie z Prześw: Akadémij Krák: náuki, ktore *in vim obligationis perenni votó* są ochotne ná wszelkie rozkazy.

Szczyći się Filádelfiá gruntowná, *in vim* ktorey corocznie zápraża *pro Solemnitate* S. Tomaszá z Aqv: tak *pro Officio celebrationis* Nieszporow, iáko wielkier Mszy. Sprzyia tá zacna Mátká Akadémia Synom swoim, zacnego y mądrego wystáwiáiac záwsze ná pochwałę S. Doktorá, Káznodzieię, y Orátorá po południu. Ktorych praca iák iest zacna, Pánegiryki wydrukowáne, práwie z Propozycyámi *per Alphabetum* rożnemi, od kilkudziesiát lat są świádkiem. Ktorych Łask będąc wdzięczny ten Klasztor Imieniem swego Doktorá y Orátorá zdobywa się ná áplauzy:

K

Benedicat

*Benedicat corona Academica Rex Omnipotens & Magnus Rex Rektor
Dam 12. Illorum in Honore sit, & omnium potentior Sapientia non de-
relinquat Eum, donec afferat Illi Sceptum Regni & det Illi clarita-
sap: 10. tem aeternam. & omnes populi ejus delectantes sedibus & Sce-
sap: 6. ptis Sapientia, in perpetuum regnent.* Taki zyczył publicznie
pewny tego Konwentu Orator & Doctor in Oratione Gratiarum
aetoria pro Doctoratu S. Theologia.

Kościół ten ma 12. Káplie pięknych, z Fundacyi różnych,
Pánów y Senatorow, y Dobrodzieiow, ktorzy w nich pogrze-
by swoje máia.

Pierwsza Káplia, pod Tytułem S. Kátarzyny Seneskiej, J.
O. Xiążąt Zbáráwskich, w chodząc do Kościoła po lewey ręce,
tá z gruntu kosztem wielkim zbudowana, z marmuru czarnego
y białego, słupami wielkimi koryántowemi, y grobami tych
Xiążąt przyozdobiona. Odprawuia tu Msze śś. zá dusze zmar-
łych Dobrodzieiow y Fundátorow w każdy tydzień, y coroczny
Anniwersarz in *Martio* w Kwádrácezymę *die non impedita* zá du-
sze tych ś. p. J. O. Xiążąt Zbáráwskich. Ktory Anniwersarz—
zdobi dwóch Prálatow Prześw: Kápituły Krak: prezencyą swoią.
W tey Káplicy J. O. Xiążąt Zbáráwskich leży ciało B. Pánny
Imieniem *Beaty* Zakonnicy trzeciego Instytutu S. Dominiká.

Druga Káplia, wedle tey jest pod założeniem S. Wincentego
Ferreryusza wielkiego Cudotworce. W tey Káplicy Pánny
Zakonne trzeciego Instytutu Dominiká S. názwane *de Penitenti-*
tia (ktorych jest 2. Klastory, większy y mniejszy nie dáleko
tego Kościoła) máia swe Nabozeństwo, Mszy S. sluchaiac y Kom-
munie przyimuiac, w Świętá wielkie Zbáwiciela P. y Nays: M.
Pánny, y kiedy się odprawia iákicy Tajemnice Rozáncowey Uro-
czyść. W Niedzielę pierwszą y drugą każdego Miesiáca, w
Świętá Świętych Pánńkich Zakonu swojego, w Niedziele Ad-
wentowe y Kwádrácezymálne, w Piátki Márcowe Postne, ná
chwałę Męki Pánńkiej y S. Wincentego Ferre: W ktorey Kápli-
cy znáyduie się piękna Státua y bogáto stroyna Nays: M. Pánny
od tychże Pánien, także y Portret Obrázu Częstochowskiego N.

M. Pánny

M. P. Ołtarz w tey Káplicy jest przyozdobiony różnym áppará-
mentem należącym do Ołtarzá od tych Przew: Pánien. W tey
Káplicy odpoczywa ciało wielce świątobliwey Bábáry Dembiń-
skiej Kásztelanki Krak: ktorą wspominaia *manuscripta* Klastorne.

Trzecia Káplia Ich MM. PP. Ligęzow ktorych tam spoczywa-
ia ciała. W tey jest Ołtarz pięknie wystawiony expensą IM Ci
P. Woyciechá Cichońskiego, osobliwego Dobrodzieia Klasto-
ru tego, w ktorym jest Krucyfix Zbáwiciela Páná, wielce żało-
bliwy y pobudzaiący zá grzechy do żalu ludzi; ktory *ex traditi-*
one antiqua Conventus, miał przemowić do pewnego Zakonniká
Kápláná stáruszká te słowá: *caute ambula, nam quod gressus facis,*
tot Sanctorum corpora calcas. Jáko poznać z otwartych Jego ust.
Różnych doznaią poćiech w utrapieniu zostaiący ludzie ućieká-
iący się do tego Ukrzyżowanego P. Jest pod tym Krucyfixem S.
Kájeráná W. Ołtarzyk máły, do ktorego w potrzebách udiá się
ludzie, zebrzac przez Jego instancyą Prowidencyi Boskiej. Jest
y Ołtarz ná boku w tey Káplicy S. Kántego Pátroná K. P. Tá
Káplia dawnych czasow założona jest pod Tytułem S. Stáni-
ślawá M. Biskupá Krak: nád ktorą ná znak y pámiátkę założenia
jest Obraz S. Stániślawá. W tey Káplicy przy tym Ołtarzu da-
wnemi czasy Dziádowie ubodzy mieli swoje Bráctwo pod Imie-
niem Ubostwa Páná Jezusowego, wielkimi Odpuściami uprzywi-
leiwáne, y ci Dziádowie mieli obligacyą w solennych Proces-
syalch przed Zakonnikami chodzić z swiecami. W tey Káplicy
ma grob IM Ci P. Przechlaw Niewiárowski, Máz w uczynkach do-
brych y miłosiernych pobożny, tych Zakonnikow szczerulny
Benefaktor. W teyże Káplicy zložone jest ciało ś. p. P. Woycie-
chá Cichońskiego, y Matzonki jego, ktory z dobroczynności
swoiey kazał pokryć cały Kościół dáchowką, zá Przechlaw Przew:
X. Tomaszá Engwerá S. T. Doktorá; y ná znak wdzięczności
Anniwersarz odprawuie się zá duszę tegoż Dobrodzieia, y Msze
pewnych czasow bywaią *de Requiem* spiewáne w tey Káplicy zá
tegoż Dobrodzieia y zá innych. W tey także Káplicy jest dość
Obrázow różnych SS. tegoż Zakonu, przez pewnego Brátá Ká-

K2

zimierzá

żimierzá Cifowskiego Konwersa tegoż Zakonu Málárzá málowá-
nych; z których co Święto iákie Zakonu tego S. álbo Świętey,
wystawiony bywa Obraz, *in honorem* tego, ktorego Uroczyśćó.
A te Obrázy málowane zá stáraniem Przeorá Wielebnego X. Se-
weryná Oczká S. T. Doktorá, ktory máiac Nabożeństvo do SS.
Zakonu swiego ták Kánonizowáných iáko y Błogosławionych,
czcił ich Wigilie o chlebie y wodzie. Umárl we Wsi Konwen-
ckiey názwaney Jodłownik. Roku 1726.

Czwarta Káplícá, iest S. JACKA Wielkiego Wyznawce y Syná
przyposobionego MARYI P. do ktorey iest w chod przez scho-
dy mármurowe w gorę. Jest to Káplícá struktury bárdzo piękney
y kosztu wielkiego, z mármuru y kámieniá, roznemi sztukáte-
ryámi, málowáním cudow S. Jácká przyozdobiona. Ma Ołtarz
mármurowy kształtnie bárdzo zrobiony, y tumbę z mármuru,
ktorá 4. Aniołów trzymá. W tey tumbie iest ciáło Jácká S. W.
ktory umárl Roku 1257. przedtym y teraz cudámi niezliczone-
mi słynie w rozných Krolestwach y Pánstwach, máiac Kościo-
ły ná Honor swoy wystawione y Státuy. Jest Kánonizowány
od Klemenfa VIII. Naywyższego Papietzá Roku 1594. zá stárá-
niem s. p. Krolá Zygmunta III. y W. X. Seweryná Roxoláná
Doktorá y Káznodźcie Krak. Ten z Oycá pobożnego Eustáchiego,
Odrowázá y Mátki ná Imię Beáty, y w samey rzeczy Błogosła-
wioney. Z Fámilij S. Jácká dosyc wylicza Świętych y Błogo-
sławionych X. Dominik Frydrychowicz. Káplícá tá zá szczo-
drobliwością jáłmużn rozných Pánow y Pań stánęłá. Jest
w tey Káplicy 12. słupow czyli Filarow złotem wedle po-
s. T. Bac trzeby ozdobionych, z álábástru biálego rozných figur,
Pror Cr. z wierzchámi ná chwałę S. Jácká. Ná grobem Jácká S. czę-
sto widziane były swiátości, y gorejące pochodnie ná
3. C. 43. tym mieyscem, y ryki Diabelskie w ciáłách opętáných wy-
dawáły jego swiátobliwość y wielkie łáski ludziom swiad-
czone, dla których nie raz, nie tysiąc rázy ustępowáć musieli.
Byłá y wonność wdzięczna y niesłychána z rych Reliqwij Świę-
o tym tych pochodząca, ktora pokázywałá sławnego w cudách
Grodzie

S. Jácká

S. Jácká. W Tumbie S. Jácká iest cedulá ná kárcie pár-
gáninowey pisana, od s. p. Piotrá Gámrata Arcybiskupá
Gnieźnieńskiego, y Biskupá Krak. w Roku 1544. dnia 8.
Sierpnia, máiac swiádectwo Kości złożenia, tego S. Wyzna-
wce przy liczney ássystencyi Ich MM. Biskupow, Prálatow, Ká-
nonikow y Senatorow. Poświęcony ten Ołtarz Roku 1583.
w Niedzielę, dnia 7. Sierpnia, od Nayprzew: Jákuhá Milewskie-
go, Biskupá Láodyceńskiego, ná ten czas Suffrágáná Krakow.

W tym Grobie Jácká S. tenże Nayprzew: Biskup złożył pár-
tykuł Reliquij ss. to iest S. Stánisláwá, Biskupá Krak: S. Flo-
ryáná Męczenniká, S. Tomaszá z Akw: y S. Seweryná, z nádá-
niem Odpustow, do tegoż Grobu przychodzących ná dni 40.
W tymże Grobie leży ciáło B. Witá Biskupá Lubuzáńskie-
go, tegoż Zakonu, ktorego Heretycy w przepowiadániu
słowá Bożego y Ewángelij S. srodze zámordowáli. Łáski
zá S. Jácká S. przy Grobie swiadczone nie policzone; icdnák-
że według niektorych Autorow specyfikuiá się niektore. A nay-
przod: Umárlých wkrześlił 54. konáiacym doskonále zdrowie
przywrocił 76. ciężká choroba złożonych uzdrowił 36. nie-
znośne głowy bolenie usmierzył 22. Bol zębów cierpiącym od-
dalił 50. Ná oczy choruiącym, między ktoremi byli y ślepi wzrok
dał. 33. Ná gárdłá, ięzyká, ust, y szyie bolenie 15. Głuchym słuch
ziednáł 42. Ná áffekcyá pierśi zápádłym dopomogł 83. Ná ręce y
nogi choruiącym 48. od gorączki uwolnił 80. Trędowátých oczy-
ścił 29. Kádúk cierpiących uzdrowił 18. Nieplódnym Pániom
plód uprosił 33. á w niebespieczeństwie rodzenia dopómogł 40.
Opuchłých, párálizem zaráżonych, zránionych, w rozných pá-
roxyzmach zostáiacých nieprzeliczona rzecz. *Frater Hyacintbus*
młody *Professus* czásu iednego modláć się przed Grobem Jácká
S. prosząc o pomoc w konserwácii czystości aż do śmier-
ci, słyszał głos z grobu po 3. rázy *Hyacintbe, Hyacintbe, Hy-*
acintbe, ex parte Dei to mu obiecuiąc o co prosił, y potym
prédko záchorowawszy, y Spowiednikowi oznámiwszy o
łásce Jácká S. w wielkiej swiátobliwości umárl. J. W. Jey Mć
P. Anná

P. Anná z Ruśce Lubomirska, Hrábina ná Wiśniczu Káosztellanká Woynicka, Sandomirska, Spiska, Dobrzycka &c. Stárościna głosiła przed W. X. Jáckiem Miiakowskim Doktorem y Przemyskim orem PP. TROYCE, y Káznodzieią Fárnym to mowiąc: Zem ia wżyskie łáski y počiechy moje w Kościele Przenayśw: TROYCE u Grobu Jácká S. sobie y Działkom swoim uprosiła. Tákże przypadkiem spadł pewnego času mármurowy bálás gruby z schodow Jácká S. ná głowę młodey Pánny, przy záwołaniu y oddaniu się Jáckowi S. przy ciężkim impećie uwolniona od nagley śmierci.

Ná Honor Jácká S. káždego roku po Kánonizácii jęgo solenna z Kazániami y Processyami przy wystáwieniu Przenayśw: SAKRAMENTU odpráwuie się Oktawá, przy wielkim konkursie ludzi. Ná jęgoż Honor po Oktawie názáiutrz w Poniedziátek po południu o godzinie pierwszej bywa Kazanie ná pochwałę Jácká S. po którym przy wielkim konkursie bywa jęgo spuszczone Chorągiew, ná ktorey iest Obraz Jácká S. ktora przy Kánonizácii CLEMENS VIII. benedykował. Przyniesiona iest przez J. W. JMci Páná Stánisławá Mińskiego, Woiewodę Łęczyckiego, powracájącego z Rzymkiey Legácii z rożnemi insigniami po Kánonizacji Jácká S. Tę Chorągiew odebrał X. Suffrágan Krák. y nioś z wielką Assystencyą całego Miásta Krák: y z Processyą do Grobu Jácká S. Cudowny Jácek S. w Chorągwi, bo

Ex mo-
numen-
tibus
ius. według trádycyi dawnych, gdy iedná stroná lewa Kościoła gorzáła y chor mnieyszy w požarách ogniistych zostájąca Chorągiew Jácká S. wiśiáła nienáruszona, y przez przyczynę tego Świętego była práwie zasłoną, że się dáley ogień szerzyć, wzniećony przez iednę złą Osobę námowiona od Zydow, by spalić Wielki Ołtarz, nie mógł. Tákże o tey Chorągwi iest relácia że strážna Czartom, bo gdy raz z spuszczájacey upadł kutas ná opętánego, záraz Czárći ustąpili, wyznájac moc S. Jácká. J. O. Xiężna Eufemia Rádziwiłowa Syná májac chorobá złożonego, od Medykow opuszczonego, zá do-
Grodzic
tus
Xiegech tchnieniem tey chorągwi zdrowego ogladáła. Siostrá Zakonna

fol: 5-6, in Vita. konna máła pártykułkę miawşy Chorągwi tey, wolna została od ciężkiey choroby páralizowey. Ná Wiśle tonący Mieszczánin Krák. Jákob, májac pártykułkę Chorągwi Jácká S. tym znákiem uwolniony od niebespieczeństwa. Jedni w Szkáplerzách, inni w szátách konferwowáli málinkie pártykułki z tey Chorągwi Jácká S. áby byli wolni álbo od nieprzyiacielá, álbo iákiego nieszczęścia. Ták wślawiony Jácek S. y przy grobie y przy Chorągwi, ktora przed Grobem Jęgo bywa ná Kościele záwieszona co rok przez Oktawę.

Pia a Káplićá Trzech Krolow pod Káplićá Jácká S. w ktorey przedtym Archikonfraternia Rożáńcá S. miáła swoje Nabożeństwo, teraz záś májaca osobliwą Káplićę. Jest w tey Káplicy trzech Krolow w Ołtarzu Obraz S. Piufa V. Papieżá, Kánonizowanego od Klemenśa XI. Tęgoż Świętego Introdukcyá po Kánonizácii była z Kościoła Káredrálnego Krák: Roku 1713. dnia 4. Májá w Sobotę, z wielką Assystencyą Prálatow. Introdukowána była y Státua tego S. ná ktorey Introdukcyi ássystował Pontifficaliter J. O. Xiążę Siewierskie Kázimierz Łubieński, ná ten czas Biskup Krák: przy ássystencyi trzech innych J. W. Biskupow, & totius Alma Universitatis Cracoviensis, Zakonnikow wżyskkich Processionaliter idących y ták wiele Pánow Senatorow. Ná tey Processyi W. X. Floryan Strážyński S. T. Doktor y Káznodzieiá Fárny od kilkunastu lat in Circulo B. M. V. zostájący, nioś Chorągiew, ktora spráwił ná honor Introdukcyi S. Piufa. W tey Káplicy trzech Krolow odpoczywáia ciáła 3. Błogosławionych Bráći rodzonych, tegoż Zakonu, ktorych Imioná: Brát Wáclaw Káplán, Brát Władysław Dyákon, B. Wisław Subdyákon. Ktorych iednego dnia do Zakonu przyięto, iednego dnia zmárli po Kommunj S. w zwykley medytácii. R. 1262. Oycowie stársi widzac to, rozumieli ich bydz niegodnemi przyięcia Nayśw: SAKRAMENTU, y dla tego w sadzie pogrzesć ich kazáli. Lecz P. Boc ináczey sádzi, pátrzac w skrytości sercá. Owi Bráćia zmárli po kilká kroć stárszemu cudownie przez widzenie pokázowali się, upominájac go áby ich ciáła ná miejsce Święte

Święte przenieść kazał, to przydając, że nas P. Bóg w ten czas do siebie wziąć raczył y Niebem darował, gdy nas sposobnych widział, dla tego nieślufznie od pogrzebu Bráci iestesmy odłączeni.

Leżą ieszcze y drugich ciałá Błogosławionych, iáko Benedyktá Przeorá, Bogusławá Supprzeorá, Hieronimá y Janá Lektorow, Uczniow S. Jácká, także y B. Floryáná, ktorego S. Jácek pod Wisłogrodem ná Kápie przewiośł. Tego widziano ciało całe Roku 1589. Z tey Káplicy do Choru idąc, w rogu Chorowym iest Ołtarz Rożáncá S. á podle tego iest grob mośiadzowy Filipá Kálimáchá człowieká uczzonego. Przy tym Ołtarzu odpoczywa ciało, wielce świątobliwey Pánny Anny Wierzbowskiej. Máły chor dość iest wspaniały, w którym Formy Snycerskiej roboty, po práwey stronie żywot S. Dominiká, á po lewey S. Jácká reprezentuią. Przed wielkim zaś Ołtarzem odpoczywáią ciałá wielce pobożnie żyjących 4. Suffrágánow Krák: tegoż Zakonu, Jákobá z Bydgoszcze, Páwiá z Krák: zmárłego Roku 1544. Przy Zalkryfty iest Ołtarz, ná którym stawiaią Relikwiarz wielki pełen Reliqvij SS. Bożych. W ścianie przy tym Ołtarzu iest *Epitaphium* Leczká czarnego Monárchy Polskiego, ktorego kości w tymże Ołtarzu są złożone. Przed drzwiami Zalkryfty leży ciało ieszcze całe wielce świątobliwey Pánny Kátárzyny Biáłuszyny z Melsztyná zmárłey Roku 1418. przeciw tey ná drugiej stronie odpoczywa także ciało w cnoty wielkie przybráne Eufrozyny Fámilij Xiążąt Oświećimskich. Zá pulpitem w máłym chorze iest Grob mármurowy kosztownie wystáwiony od s. p. JMci X. Węzyká Arcybiskupá Gnieźnińskiego. W tym leży ciało B. Iwoná Biskupá Krák: Fundátorá tego Zakonu, zmárłego w Mutynie Mieście Włóskim, ktorego Oycowie z rámtąd przenieśii y tu pogrzebli; wstawiony cudámi: o czym *manuscripta* Klastorne opiewáią. Ukrazy iest grob Janá Zaborowskiego Biskupá Hełmińskiego, człowieká wielkiej świątobliwości w iednym Grobie y z Mátką rázem pochowanego.

Szośtá Káplićá Rożáncowa nayprzed wystáwiona od PP. Polakowskiich.

wikich, w ktorey odpoczywa ciało (tak rzeczonego) Polaká *de Kárnkow* Kárnkowskiego, Kásztelaná Gnieźnińskiego, Stárośty Głogowskiego y Międzyrzyckiego, ktory umárł Roku 1503. Potym repárowána y rozszerzona z rożnych jałmużn Dobrodziciow, Roku 1688. iáko nád Káplićá iest wyrażono, zá stáraniem W. X. Laurentego Sádowskiego L. y X. Atánázego Ciężkiewiczá Promotorow. Tá Káplićá pobita iest miedziá z łáski niektorych Dewotow Rożáncowych, zá stáraniem wzwyż pomienionego Promotorá X. Ciężkiewiczá. Także málowanie ścian, y podniebienia zá iego stáraniem. W tey Káplicy iest Obraz Nayśw. P. MARYI Cudowney, niewypowiedziáney pięknosci, y wielkiego Májestátu, w Ołtaru wspaniałym pozłóćistym z rożnemi Zakonu tego Osobámi y z Ołtarzykiem máłym niżej stojącym JOZEFÁ S. Oblubieńcá N. M. P. Ten iest málowany w Rzymie poświęcony, od Oycá S. CLEMENSA VIII. y od tegoż Odpuśtámi ubogácony, á przez Bernatá Máciejowskiego, Kárdynałá y Biskupá Krák: przywieziony, y Bráctwu Rożáncá S. dány. Ten zdeymuią z Ołtarzá 1. *Dominica 8bris*, z którym Processyc po Rynku Krák: *cum magna Solemnitate & devotione*, Stanu rożnego czynią, przypominájąc cudowne zwycięstwo, ktore P. Bog pokazał nád Turczynem. Około tego Ołtarzá iest 2. Kolumn Reliquij rożnych SS. Páńskich, y iest *Altare Reliquiarum*, zá stáraniem X. Fránciżká Bystrzyckiego ná ten czas Promotorá Rożáncá S. Także W. O. Atánázy wymogł u Stolice S. Apostolskiej Indult ná 100 Mężow y ná 100 Mátron w Rożáncu S. zostájących, y zowie się Konfráternia Centuryáńska, pozwolona od Innocentego XII. Roku 1694. y od Benedyktá XIII. potwierdzona Roku 1724. *Congregatio centum Virorum & centum Mulierum sub Titulo BVM. de Rosario*. Ufundowána tá Centurya ná ratunek duśz w Czyscu będących, y z Odpuśtem zupełnym, tym którzy się wpisuią w to Zgromádenie, z pewnemi kondycyámi, ktore widzieć w Książkách Centuryáńskich y w Bulli. Liczbá Mężow w pisanych w Centurya *ab A. 1694.* iest *n. 304.* Niewiaśł zaś *n. 349. usá ad A. 1742.* Odpráwia się *Lominica 2. post Festum Omnium Sanctorum* z Odpu-

stami, nadaneni Centuryanom, którzy będą asystować Na-
bożeństwu. Centurya ta na iasnużnie postanowiona, ka-
żdy albowiem Centuryan dać po groszy 40. z których powinno
się odprawić 100. Mszy za Duszę zmarłego Centuryana, przy
frecyencyi wszystkich Centuryanow żyjących asystujących Mszy
S. wielkiej, każdy z świecą zapaloną na *Offertorium* idący. Ta
Konfraternia Centuryańska z takimż Indultami nadana jest
Kościołowi Poznaniuńskiemu Dominikańskiemu, y Kościołowi War-
szawskiemu. W Kąplicy Rożancowey co Święto rożni Urzę-
dnicy Arcy-Bractwa Rożancá S. odprawia *Officium B. M. V.* z rá-
ną po godzinie osmy Mszy S. słuchając.

W Kąplicy tej Rożancowey jest *ad interim* w Ołtarzu na bo-
ku Ołtarz S. Wincentego Ferreryusza W. który Obraz przywiozł
z Rzymu W. X. Benedykt Burzyński, benedykowany od O Świę-
tego Benedykta XIII. Ten Obraz przystroiony w Hábit Domi-
nikański z Lámy białey, y w Kápę z czarnego Axámitu, rożnemi
Wotami (dla wielkich łask, których doznają ludzie od tego S.
w potrzebách uciekający się) przybrány. Jest Reliquia tego S.
w prowadzona solennie z Processyami z Kościoła Kollegiaty
Świętey Anny, do Kościoła PP. Troycy, przy Assystencyi W.
JMci X. Janá Lukiniego, Kánoniká Krák: na ten czas Rektorá
Prześw: Akadémij Krák: Roku 1740.

Na prawey stronie jest także Ołtarz, w którym jest Obraz
Pána JEZUSA z bokiem otwartym bardzo miłosierny, od JMci
Pána Jozefá Krášíńskiego, dány z sukienką piękną, y z Re-
likwiami około tego Obrázu, y z wszelkim porządkiem należa-
cym do Ołtarzá. W tej Kąplicy jest grob J. WW. Ich MM.
Pánow Czernych.

Siodma Kąplica X. Piotrá Myłzkowskiego, Biskupa Krák:
jątmużniká wielkiego, zmurowána z mármuru. Odprawia tu
Zakonnicy Míze Święte za dusze zmarłych, także wigilie, Ka-
zania czasów pewnych. Z tej Fámilij máia tu pogrzeby swoje.
W tę Kąplice wniesiony jest Obraz Dominiká Świętego *de Suri-*
ono, (w tym Suryanie tego Świętego jest Obraz, który Najsiw:

Pánná

Pánná MARYA z Niebá malowany przyniosła, y Bráci tamte-
czney dárovála za wielki upominek, przed którym gorąca
lámpę mieć kazála, samá w nią oliwy wprzód nalawszy, y onę
zapaliła, ktorey oliwy biorą chorzy na rożne uleczenia) z tam-
tego *proportionaliter* odmalowány, przed tym tam rożne stają się
cudá, y tu przy tym w Krakowie niemniejszy, ktorých codzién
doznawamy, przez przyczynę tego Świętego Pátryarchy, iáko
wotá gęste dáia znáć. Ten Obraz s. p. X. Jan Wáxman, Pro-
fess y Przeor Konwentu Krák: powracając z Cudzych Kráio-
w Roku 1642. przywiozł z sobą, y za drogi Kleynot w Ołta-
rzu lokował. Ten Ołtarz poświęcił s. p. JMci X. Tomasz
Oborski, Biskup Láodyceński Suffrágan Krák: na ten czas.

Obraz ten wielkimi cudami słynął. Nayprzód cud u-
znał W. O. *Alanus* Chodowski, Przeor *quondam* Krák: á
potym Prowincyał. Który przyechawszy na wizytę do
Konwentu tego tak był ciężko západł, że mu aż w wne-
trznościách piekielny wszczął się ogień. Zdesperowany
od wszystkich Medyków, gdy się do cudownego uciekł O-
brázu S. Dominiká, przeudownie zdrow został, wolnym
będąc od ognia piekielnego, na którą pamiątkę za do-
brodziejstwá doznáne, oddał *Votum*, to jest lámpę srebrną
do tej Kąplice.

W Roku 1684. Pánná Reginá Gniemczołká utrapioną będąc
od czártá, kiedy za instrukcyą OO. Dominikanow dwie do ro-
ku poszczac Ovindenny w Poniedziałki do S. Dominiká, dnia
10. Sierpnia przy wszystkich ludziách z podziwieniem uwolnioná
została od czártá, chwalać Bogá w S. O. Dominiku, oddała *Votum*.

Roku 1684. dnia 11. Lipcá, Sławetna Máryánná Mieszczká
Krák ofiarowała Syná, którego umárłego porodziła, przed ten
Obraz S. Dominiká, przyniosszy go, żywego oglądała y do
Chrztu zániosła, y dáno mu Imię Dominik. Na pamiątkę
tego Cudu jest ofiarowane *Votum* srebrne *sub figura* Dzie-
cięciá pod nogami Świętego Dominiká. Roku 1694. dnia

18. Lipcá Sławetna Kátáryzná Więckowicowa Wdowá, dwa

L2

rázy

rąży zarazona paralizem, nie mogąc mówić ani się żegnać, przyszedłszy do Kąplice S. Dominiką przemowiła y zdrową została. Także iedną Mieszczką udawiwszy się kością z Ryby, ofiarowawszy się do Ołtarza tego Świętego, zdrową została, kość wyplanawszy z gardła, tą kość została do tychczas na Obrązie S. Dominiką, na łańcuszku srebrnym wisząca. Inni ludzie doznają łask przy tym Obrązie, co wyświadczaia *Vota y manuscripta* Klasztorne.

Na Honor tego Obrązu corocznie Bracia Konwersi odprawia Uroczystość w oktawę Narodzenia Najsł: MARYI Panny z jałmużn różnych Dobrodzieiow. Z tego Obrązu biorą miary Mátromom ciężarnym, aby szczęśliwie mogły rodzić, y doznają łask Świętego Oycá Dominiká, iáko osobliwego Pátromá w tey potrzebie.

Osma Kąplicá Orlikowska nazwana, Ołtarz w niey pod Tytułem S. Mikołaiá, w ktorey odprawia Nabożeństwo swoje Pickárskiego Konfztu czeladź, gdzie także co Suchedni spiewána Msza S. Rekwialna bywa. W tey Kąplicy są różne Reliquie SS. także y Głowy z iedenastu Tysięcy Dziewic, także y innych Świętych.

Dziewiata Kąplicá Włochá Profaniego, *de Familia Columnorum* w ktorey Szewskiego Konfztu czeladź odprawia swoje Nabożeństwa, słuchaiąc Mszy S. co Niedziela y co Święto.

Dziesiąta Kąplicá S. Bartłomieia, w ktorey Mszy S. słuchaią Kráwieckiego Konfztu czeladź. Ci wszyscy asystuią z Pochodniámi w Kościele na Processyách przed Najsł: SAKRAMENTEM chodząc, w Świętá Uroczyste y Niedziele Mieięczne. Inne Cechy, iák Kowálíki, Stolaríski, y Mulárski ma swoje dewocye w tym Kościele, y Msze Święte nájmuia zá zmárłych Bráci swoich co Suchedni. Tych słuchaiąc spiewáných.

Jedenasta Kąplicá J. WW. Ich MM. PP. Lubomirskich *de Lubomirz* Komesiow *de Wisnicz*. Jest to Kąplicá sumptem y dostátkiem Páńskim wystáwiona. Tu w tey Fámilie przerweczone máia swe pogrzeby. W tey leży ciało niewinney Pánni Eleonory, Coriki J.W. Sebástyáná Lubomirskiego, Kászrelaná Woynickiego, y An-

go, y Anny z Ruśce Małzonki iego, á Siostry J. W. Stánisłáwá Lubomirskiego, Woiewody y Generála Krak: doyżrzáley w cnotách Świętych. Ktora w Domu u Rodzicow została, żyła w Anielskiej czystości, w szesnastym roku na Gody Niebieskiego Oblubieńcá poszła. Przybył iey na pomoc P. Jezus z Niebá, gdy się do niego zábierála, gdy po rozmowách serdecznych, ogniistych y Niebieskich, ktore miałá z JEZUSEM, od samego tegoż Páná nakarmiona iest Przenayś: SAKRAMENTEM Ciála y Krwie Páńskiej, y tę dobroczynność w klar wszystkim przytomnym opowiedziála. Jákwiać naywonnieszy dnia 19. Kwiernia do Ogrodu Niebieskiego przeniesiona iest. Roku 1613. według świádeckwá, miedziánego pozłocistego nadgrobku, ryfowanemi literámi wystáwionego w głowie tey niewinney Pánni; na ktorey do tychczas nie zwiędły wieniec została, z podziwieniem oczu ludzkich. Przybyła áxámitem obita czerwonym trunná, y galonem złotym na kości tey Pánni, z szcudroblivey łaski od J. O. Xiążęćciá Sánguszká Mieczniká Litewskiego, Roku 1742. Tá Kąplicá J. O. Xiázar Lubomirskich opátrzona wiecznemi fundacyámi, y na káždy dzień powszedni zá Prześw: Antenatow odprawowaním Mszy Sw. *de Requiem* spiewáney ubogácona. Ma w sobie málowanie piękne y nabożne. Ołtarz w tey Kąplicy pod Tytułem S. Sebástyáná y S. Roży Limáńskiej Zakonu tegoż, ma kratę mosiężną w Floresy robioną. W tey Kąplicy pogrzebione iest ciało s. p. J. O. S. R. P. Xiężny na *Wisniczu* y Járosláwíu Hrabiny, I. M. P. Anny Konstáncyi z Lubomirzá Máłáchowskiej, Woiewodżiny Poznáńskiej, Stárościny Łukowskiej, Krzeczowskiej, osobliwey Dobrodzieyki tegoż Klasztoru która umárła Roku Páńskiego 1727.

Dwunasta Kąplicá iest Świętego Antoniná Arcybiskupá Florenckiego w Kruchcie, w ktorey spoczywáia ciála Ich MM. PP. Mierzeńskich, przyozdobiona różnemi Obrázami.

W Kruczganku iest Krucyfix konterfektu bárdzo żałowliwego, odnowiony Roku 1636. sumptem iedney zacney Mátromy. Przed tym Krucyfixem támteczni Zakonnicy odprawuią paćierze swe y modli-

y modlitwy za Dufce zmarłych co Piątek. Ten Krucyfiks przy-
płynął Rzeką wisłą pod Kraków, który gdy chcieli rozni Za-
konnicy y Kápiáni brąc do swych Kościołów, tych opuściwszy
dał się OO. Dominikánom wziąć, y ná to miejsce postawić gdzie
teraz cudán i słyńie. Podle tego leży ciało B. Stánisláwa Ko-
kofzki, Zakonniká, w Piśmie S. Bákálarzá, do którego ten Kru-
cyfiks gdy się przed nim modlił, mawiał, á Bráćia Zakonni wi-
dywáli ogniste koła nád głową iego. Ná troie stápienia od te-
go iest grob, w którym leży on sławny Zydek *Severinus Roxola-
nus*, którego prace są wiadome światu á żywot Chrystusowi Pá-
nu. Wielki to był Dysputator z Heretykami y zwycięzca ich,
złotey wymowy Stárzec, y świętobliwosci wielkiej, Káznodzie-
iá w Kościele Kátedrálnym Krakowskim y w Kościele potym P.
MARYI ná Herzyc dowodny, ná występki trogi, za którego pracá
y stárániem, łzczęśliwie Kánonizácia S. Jácká doszła. Ten iedździł
z Possámi od Korony Polskiej, po Zygmunta III, s. p. ná Krole-
stwo Polskie obránego. Przy śmierci z iego ciała wielka wonia
wychodziła, którą czuć było po wszystkim Kościele, Kruczgan-
ku, Dormitarzu y Celách. *Ex relatione Patrum ejusdem Ordinis.*

W Kápitularzu iest Grob wymurowány Bráći Zakonnych,
w tym odpoczywa ciała Zakonnych bárdzo wiele, między kto-
remi te są Błogosławionych ciała. Dominiká z Seceminá, Kán-
clerzá Gnieźnieńskiego, y B. Rudolfa Prowincyalá tegoż Za-
konu obá *Doctores S. T. & jurisutriusq* iednego dnia zmarli y
pogrzebieni w iednym grobie Roku 1510. Jest tá onich trády-
cya, że po śmierci znaleźiono ich wzáiem obłápionych; toby
miłość spráwiła którą oni mieli za żywotá z sobą, iáko wy-
świadcza *Epitaphium* ich w ten sens. *Hoc compressi lapide Beati
manes requiescunt &c.*

W tymże Kápitularzu leży dużo ciał wielce mądrych y prá-
cowitych Doktorow, Káznodzieciow, y innych pobożnych Za-
konnikow. Jest ciało s. p. Ferdynánda Ochmá Jánušowskie-
go, S. Teologij Doktorá, wielce pobożnego żywotá, który
práciując kilkanaście lat w tymże Klafztorze, będąc Bákálarzem
S. T. Re-

S. T. Regentem, y w *Archiepiscopium* Tynieckim będąc Professorem
u Wielebnych OO. Benedyktynow, wielką pracy swoicy zostawił
pamiętkę, ten D. w Xięgách wydanych y wydrukowanych Filo-
zoficznych y Teologicznych całe wydrukowawszy *secundum sen-
tentiam* Świętego Tomaszá, *Sententias morales pro confessionibus,
ac sententias pro utilitate ordinandorum.*

Spoczywa ciało s. p. Teologá y Doktorá wielkiego Domi-
niká Frydrychowiczá, który z mlodości wstąpiwszy do Zakonu
S. wielkim był sluga Boskim y Rozáncowey MARYI, kiedy ná
chwałę Jey nápisał *Sermones & var os conceptus, in Dominicam
Orationem & Rosarianas quateras, in Salutationem Angelicam im-
pressam in Claro monte Czestochovia, & in Symbolum Apostolorum.
Remanent ejus scripta ad Typum parata in Typographia Clari montis
Ubi aveniuntur libri manuscripti 30. in varijs materijs in Bibli-
otheca illius Conventus.* Które byłyby wydáne *in lucem publicam,*
gdyby były dobroczynności iakiego Benefaktorá. Wydrukował
tenże Oćiec Frydrychowicz Xiążkę, czyli żywot S. Rozálij, y
Modum introducendi Rosarium cum ceremonijs, Xiążkę o S Jácku
dowodząc że iest wielkim Pátronem Korony Polskiej. Xiążkę
sub Titulo Przyiaciel w ostátniey potrzebie doznány, czyli o Brá-
ctwie Nayśw: Odkupiciela Ukrzyżowánego, ná rátunek Dusz
w Czyścu gorájących, sumptem Bráctwa tegoż. Kazánia nie-
które Pánegiryczne, ná S. Jan Kánty, ná Koronácią Cudo-
wney Mátki Nayśw: w Obrázie Czestochowskim, Y kiedy Ká-
zánia záczywał ten pracowiry Káznodzieciá to od tych poczynał
słow: *CHRISTUS JESUS*, ná fundámentie Páwla Świętego,
nos pradicamus JESUM Christum, & hunc Crucifixum. Wydał ro-
żne Teologiczne máteryc. *In honorem Serenissimi Augusti II. Regis
Poloniarum,* Nápisał przeciw Teologowi Wárszawskiemu *Sapi-
entissimam resolutionem sub Titulo: Saxo percussit Philisteum.* Wy-
pisał Pánegiryk wierszami o Świętym Alexym w Kleynotách.
Herbownych niezwyćięzonego Ruskiej Monárchij Czárá Nayś-
ńnicyszego, Piotrá wielkiego, 28. Kleynotow, wierszami opisu-
jący rożnych Xięstw Monárchii Ruskiej. Ten Zakonnik umiał
Język

Język Grecki y Hebrajski, iako świadczą *Scripta* jego y tran-
slacye rożnych Textow Pismá S. *Ad Polyantbeam Marianam in*
Libros 18. distributam ab Authore Hyppolito Maraccy e Congregatione
Clericorum Regularium przydał z wielką pracą Registr, któremu
dał Tytuł, *Concordantia Rerum & verborum Mariana Polyanthea.*
w Dzikowskim Klasztorze pisał *ob hostilem Svecorum incurssionem*
calamo itinerario. Śmierć tego Wielkiego Doktorá była Roku
1716. który niż umarł, generalną uczynił Spowiedź w dzień ten
w który spiewał ná chwałę Nayśw: MARYI Panny Wotywę
Rorate; ná jego pogrzebie był wielki konkurs Godnych Prálatow
Centurya solennie odprawiona była zá Duszę jego, ná ktorey
ná wielkiej Mszy po Ewángelij miał Kazanie Przew: JMĆ X.
Antoni Rozmárynowski Proboszcz Świętego Krzyża ná Kle-
parzu, w którym wyráził *ex relatis* cásle życie jego pobożne,
osobliwie, że gdy go raz do Kościoła przyniosła Mátká jego
máłego w powiciu, w ciźbie wielkiej iákoś trefunkiem zginę-
ło owo dziećię y upádo, które potym po kilku godzinách ná
ziemi w ławce znalezione bez żadnego náruszenia zpodziwie-
niem Rodzicow. Ten pracowity Mąż stárał się y wymogł Cen-
turyą od Srolice Świętey Apostolskiej, z Xiędzem Promotorem
wzwyż pomienionym. Tenże wymogł pozwolenie u Przełożo-
nych, Pánnom Zakonnym trzeciego Hábitu ná Szkáplerze białe,
w ktore ie przybrał Wielebny Xiądz Tomasz Mdzewski, ná ten
czás Prowincyał Prowincyi Polskiej, w dzień Świętego Domi-
niká *de Suriano*, zá Przecorostwá s.p. Kázimierzá Napolskiego, zá
pozwoleniem Nayprzewielebniejszego Generála Antoniná Klo-
chego, Roku 1695. dnia 15. Wrześniá.

Spoczywa także ciało Wielkiego Świętey Teologij Doktorá
Mikołaiá Oborskiego, Exprowincyałá Fámiliántá znacznego y
Kolligatá Jáśnie WW. IchMM Łubieńskich. Ten *dilexit deco-*
rem Domus Dei, bo dwa ápparaty ieden biały háftowany srebrzem,
drugi zielony także háftowany (obádwá bogáte) spráwił do Ko-
ścioła, Chorągiew zieloną srebrzem háftowaną Nayświętszey
MARYI Panny Wniebowzięcia. Jego sumptem odmálowáne

Obrázy

Obrázy Świętych Apostołow wiszące ná Filarách w Kościele,
także nád Zákrystią y Kruczgankiem, Obrázy jego fundácyi.
Ten Mąż był wielkiej estymácyi, zá jego Przecorostwá w tym
Klasztorze wicło przybyło ozdoby. Pracował przez kilká lat w
Kościele Kátedrálnym będąc niektorych Swiát z Fundácyi Gár-
wáscyáńskiey Káznodzieiá. Xiąg drukowáných wicło przybyło
po jego śmierci. Umarł Roku 1716.

Támże w Kápitularzu jest złożone ciało dwóch wielkich Te-
ologow s. p. Albertá Káduá, Świętey Teologij Presentátá,
Bákálarzá y Professorá, ten wielki Teolog umiał ięzyk Hisz-
páński, Fráncuski, Włoski, Niemiecki, Polski, y Łáciński. Był
znaczný w spiewániu w gránium, y w wszelkiej Muzyce Mágister.
Umarł *in Festo Pentecostes* Roku P. 1727. Także odpoczywa
ciało S. T. Bákálarzá Pátrycego Liczewiczá, który był Sekre-
tarzem Prowincyi, u trzech Wielebnych Prowincyałow, Przeo-
rem w kilku Klasztorách, Profes Konwentu Gdańskiego, umarł
z wielką dyspozycyá *munitus omnibus Sacramentis* Roku 1737. Le-
ży także ciało Sławnego w Prowincyi y Woiewodztwie Wo-
łyńskim Teologá y Doktorá Tomaszá *de Aquino* Słubicz, Za-
łęskiego Biskupá, Nominatá Bákowskiego, Wołoskiego, kto-
remu przed śmierciá expedyowáne od Stolicy Świętey Apostol-
skiey *Sacra*, ále ciężką złożony chorobá niemogł byđz Konse-
krowány, umarł Roku 1733. z wielką skruchá. Był Profes
Konwentu Łuckiego znaczný Fámilij.

Umarł w tymże Konwencie zacny Teolog y Káznodzieiá,
Roku 1730. *Albertus* Balcerkiewicz. To *Subiectum in Theologi-*
cis & Philosophicis było *in admiratione* innych Teologow który
fluidé, fundamentaliter, & ingeniose cum nova specie dawał rezo-
lucye ná wielkie trudności. Jáko też *oppugnando sententias adver-*
sariorum sapienter instabat. Sławný przez 2. Roki ná Ambonie
w Kościele Troycy Przenayświętszey, y po rożnych Kościołách
ná Chwałę Boską pracuiąc. Umarł Roku 1730.

Reverendus Pater Lector Athanasius Ciężkiewicz, *Plenus*
dierum & meritorum Promotor SS. Rosarij ferventissimus przez 28.

M

lat.

lat pracujący y promowujący po różnych miejscach Honor Rozáncá S. codzién się spowiedájac, w Hábitách fukiennych chodząc, w uboſtwie Zakonnym *strictè* żyjąc, w pokorze wielkiej, dla krorey nie ákceptował wyższych Honorow Zakonnych, Nayśw: MARYI PANNY ſługá, poſpolicie názwany od ludzi Apoſtołem Rozáncowym, wiele dobrego uczyniwszy Konfráternij Rozáncá S. y w Wárſzawie y w Krák. Zoftájac w chorobie, nie uſtawał w chwale Bożey z wielką gorácością Duchá, przyjąwszy Sákrámentá Święte, umárł Roku 1731. z wielkim żalem całego Krákowa. Tenże Káptan pobożny ná drugich Prymicyách w Nowy Rok odpráwionych, R. 1726. miał liczną áſſyſtencyą wielkich Pánow y Szláchetnego Mágistratu Krák: z káżdego Bráctwá ktore ieſt w Krákowie byłá áſſyſtencya ná Proceſſy y Mſzy tego Káptáná, ktoremu ſławny Káznodzieciá JMć X. Rozmárynowski, Proboszcz S. Krzyżá dał pochwałę ſłowy Świętego Auguſtyná, názwawszy go Symeonem. *Symeon famoſus, annofus, probatus, coronatus, qui plenus erat pietate.* Wiele ten uczynił porządku w Konfráternij Rozáncá Świętego, wydał Xiążki o Nayśw: MARYI PANNY Rozáncu y Nayſłodzszego Imienia JEZUS, w tych ieſt opiſane Nabożeńſtwo o Sw: Oycu Dominiku, to ieſt *Quinlená*, czyli 15. Poniedziátkow poczynájących się od Świętá S. Woyciechá, aż do Świętá S. Dominiká. Wiele przybyło Nabożeńſtwá, Protektorow, Dobrodzieciow, Bráci y Sioſtr do Archikonfráternij Rozáncá S. y znaczny porządek uczyniony ſtánył zá iego ſtárániem.

Támże w Kápitularzu pogrzebiony ieſt ſ. p. R. P. L. *Sigifmundus* Grycyni, ktory przez 32. lat był *vigilantiſſimus Supprior* tegoż Konwentu, wednie y wnocy áſſyſtując Chwale Boſkiej *ex vi Officij ſui*, Praw Zakonnych y Reguły znaczny *Obſervator*. Umárł *in ſenectute ſua* po odpráwionych drugich Prymicyách Roku 1729. Leży tákże ciáło ſ. p. Ambrożego Szczepánowskiego, S. T. Doktorá y Exprowincyałá, ktory iádąc do Rzymu ná Kápitulę Generálná, będąc Definitorem umárł w tymże Kłaſztorze Roku 1721. Umárł w tymże Kłaſztorze Roku

1724. Adm: Reveréndy Pater S. T. Magiſter Pater Juſtin Gofkowiſki, ktory 2. rázy będąc tego Kłaſztoru Przeorem znaczną uczynił pámiatkę *in adificijs* y ták wiele młodzi uczonych z Akadémij Kr: przyimował do Hábitu S. zá ſwego Przeoroſtwá, ktory temi czáły żyją w tymże Kłaſztorze ná różnych zoſtájac Funkcyách. Miał tákże ten Konwent Abráchámá Bzówiuſzá, ktory ten Koſciół Obrázami w Rzymie zrobionemi przyozdobił, ktory tákże uczynił fundacyą w Rzymie ná dwóch Profeſſow Konwentu Krák: *in Collegio S Thoma de Urbe ſuper Minervam* Ten piſał ſilá Xiąg ^{O 1727} ^{Forreca} ktore ſą iáwne całemu práwie ſwiátu. Miał tákże ſ. p. Ká- ^{fol. 272.} zimierzá Napolſkiego, S. T. Doktorá, ktory 3. rázy był Przeorem w tym Kłaſztorze. Ten przyozdobił Koſciół Tęczą wyzłoconą w ſrzodku Koſciółá, nád ktora ieſt Ukrzyżowány Pan JEZUS, tákże Ambona wſzyſtká wyzłocona, Státuą S. Jácká nád Grobeni iego y promieniámi około niey. Jeſt ták wiele innych Mężow Zakonnych ciáł w tym Kápitularzu ſpoczywających, ktore dla ſzczupłoſci karty nie wyliczáją się. W tym Kápitularzu mieszáli przedtym Ich M. PP. Studenci z Akadémij Krák: *Oratorium*, iáko poznać *ex tabula fixa* nád Kápitularzem. Tá-mże znáyduie się odmálowáných Obrázow málarſka iſztuka *n 12.*

Kruczganek tego Koſciółá idzie w kwádrat, doſć obſzerny, ná iedney ſtronie, Hitorye Świętych Zakonu tegoż ná Obrázách odmálowáne, *circumcisa*, ráchuiąc ieſt ich *n. 28.* zá Przeoroſtwá ſ. p. W. X. Cypryaná Sápeckiego. Te Obrázy iedne *de nove* odmálowáne, á drugie repárowáne z więkſzey częſci. Który tákże W. X. Sápecki, Fortę nowá kazał wymurować, przyozdobiwszy iá Obrázami y drzwiami należytymi, Obrázow tych w Forcie z rożnych Hitoryi tegoż Zakonu ieſt 8. záś ná drugiey ſtronie, *circumcisa* w Kruczganku około Protele wielkiej, ſá Obrázy Biſkupow Polſkich Dominikánow rożnych Dyecezyi, *expenſá W. X.* Hieronimá Miłońſkiego S. T. Doktorá y Exprowincyałá *N. 24.* málowáných. Tenże ſ. p. X. Miłońſki uczynił fundacyą ná Wotywę do Grobu Jácká S., áby byłá odpráwiána raz w tydzień we Szrodę, iczeliby nie było iákicy przeſzkody. Uczy-

nił także aukcyą Prowizyi na Professorow támtécznego Kłasztoru, pracujących *in Studio Generali*. W tymże Kruczganku jest dość grobow; przy Forcie zaś Apteká znacznym wystawiona kosztém, dla wygody tychże Zakonnikow, y sumptem pewnego Zakonniká ieszcze żyjącego opátrzona, w rózne medycyny, y rózne do Apteki potrzebne máteryaly.

Ten Kłasztor ma znaczną Bibliotekę, pokrytą blachą w R. 1732. Ma tá Biblioteká Bánkow czyli szaf wielkich N. 17. mniejszych zaś 16. pełne te szafy wszystkie Xiąg rozmaitych, których jest ná kilká Tyśięcy, *in diversis materijs & varijs linguis*, iáko to OO. Świętych Doktorow, Expozytorow, Teologow, S. Tomaszá z Aquinu, S. Augustyná, rózných Tomistów, y rózných Sentencyi Autorow *in varijs Scientijs*, Jurydykow, Historykow, Káznodźciow, Ascetow, Artystow, Orátorow, rózne także ma Instrumentá do Mátematyki, Geometrii, y innych náuk należące. Tá Biblioteká przyozdobiona Obrázami tego Zakonu róznymi Świętymi, y sławnymi Mężámi. Przyozdobiona także Stołami, Chorowemi Xięgámi Párgáninowemi do Kościoła należącymi, których jest 26. Mánuscriptámi rózných starych Doktorow y Mężow pracowitych, ktore godne by *in Lucem publicam* wyszły, gdyby iákim Dobrodźciem Pan BOG opátrzył ten Kłasztor. Okien wspaniałych w tey Bibliotece jest 16. Ten Kłasztor jest szeroki, y dostátni w rezydencye. Ma ieden wielki Dormitarz, ná którym jest Cel 43. Ma Nowicyat wspaniało wymurowány, w którym Cel 26. Salę iedną wielką zá Káplićą S. Jácká, gdzie przedtym był Nowicyat stary z piętnástą okien, Dormitarzow czyli Kurytarzow pomniejszych 3. Wszystkich Cel z mieszkaniami y Officynámi, w tym Kłasztorze jest *numero* 128. Szkół wymurowanych 4. Refektarzow wielkich 2. Studzien 3. między ktoremi jest iedná, w ktorey Duszá pokutująca pokazała się B. Stánisławowi Kokosze, w proteli mniejszey. Jest trádycya o tey, iż zá czasow S. Jácká wystawiona, y przez przyczynę tegoż S. wiele ludzi piących wodę z tey Studni, doznało w chorobách pomocy, bo ten S. Wyznawcá Jácek Cudowny ná wodách,

gdy

gdy po nich suchemi nogámi chodził, y Bráći Zakonnych ná płaszczu przewoził. Dla tych ói Cudow czcząc Kościół Święty S. Cudotworce postánowił ná Uroczystość Jego, y pozwolił święcić wodę, y tá benedykcyá jest w starych Mszałách Dominikańskich. Tá wodá jest pomocna ná rózne áffekcyę, y była doświadczonym skurkiem zdrowym y zbawiennym. Krojąc polá gospodarze tá wodá, álbo polewając, obfity w Niwie mieli pożytek, ile że ten S. Zboża potłuczone grádem wielkim do pierwszey ^{Grodzie} ich ozdoby cudownie przywodził. Około ktorey jest Cudow ^{119 anV} S. Piufa, ná Introdukcyą Kánonizácyi málowanych ^{145 Hyo} num: 11. ^{acimbi} B. Cestáwá num: 4. Miał ten Kłasztor Przeorow *ab A 1509. Cap: 19 usq; ad presentem A. 1742. n. 97.* Ktorzy po 3. po 6. po 9 lat Przeorowali z pozwoleniem Stárszych, *per liberá Electioné vocalium* tegoż Kłasztoru. Teraz w tym Kłasztorze iuz po drugi raz, jest Przeorem Przew: X. Justyn Jákielski, S. T. Doctór, *Vir bene meritus* w tym Zakonie, máiacy pod sobą Zakonnikow num: 104. W tym Kłasztorze *ab Anno 1605. usq; ad Annum 1742.* było promowanych Subjektow ná Doktoryá n. 112. Zás Bákálarzow promowanych *ab Anno 1596. usq; ad Annum 1742.* było n. 240.

Kościół zaś Troyce Przenayświętszey rózne ma Nabożeństwá, y nádáne Odpusty. Ma Oktawę solemną *Sanctissimi Rosarij Dominica 1. Octobris*, iáko y inne Kościoły Dominikańskie z Odpustami od S. Stolice Apostolskiey, y przez tę Oktawę lub w sam dzień spowiadájący się y Kommunikuácy w tym Kościele dostępuie Odpustu zupełnego. W samo Święto zaś po obiedzie po Rożáncu prześpiewánym, bywa Prócessyá solenna po Ryńku Krak: z Cudownym Obrázem Nayśw: MARYI PANNY Rożáncowey, przy wielkim konkursie ludzi, dla niepogody zaś, álbo przeszkody w sam dzień, tá Proccessyá może bydz w ktorykolwiek dzień między Oktawa, czy ráno czy po obiedzie, álbo też w samę Oktawę odprawiona, według Przywileiu pozwolonego od S. Stolice Apostolskiey, Archikonfraternij Rożáncowey. Przez Oktawę zaś tę Rożáncowá ráno, co dzień bywa Wotywá solenna z Muzyką, z wystáwieniem Nayśw: SAKRAMENTU y

Kazaniem,

Kazaniem, po Rożńcu po szostey godzinie w Kaplicy przed tymże Obrazem Najsł. MARYI PANNY. Po obiedzie zaś, każdego dnia po czwartey godzinie, bywają Litanie o Najsł. MARYI P. śpiewane, z różnemi supplikacyami, z Expozycyą Najsł. SAKRAMENTU. Zaś w Oktawę solenna Rożńca S. Uroczystość Poświęcania tego Kościoła, zawsze się odprawuie. Po Oktawie zaś naza jutrz, albo w inny dzień (byleby niebyła przeszkodą) odprawia się Nabożeństwo z Wigiliami, y ze Mszami SS. za Braci y Siostry Rożńca S. rano o godzinie szostey po Rożńcu, na którym ktoby był Mszy S. słuchając, albo mając, dostępuie Odpustu zupełnego, y wybawia Duszę z Czyść. Także w tym Kościele, Archikonfraternia Rożńca Świętego Najsłodszego Imienia JEZUS, po Uroczystości Świętych Niewiniątek, przez trzy dni przed Nowym Rokiem, odprawia Wotywy z Kazaniami y Processyami, na co jest nędany Odpust *ad instar Jubilei*, po obiedzie zaś po *Salve Regina* Supplikacye odprawia, y w samo Nowe Lato Nabożeństwo cały dzień odprawia na honor Najsłodszego Imienia JEZUS, oraz z Processyą po Mieście z Obrazem Najsłodszego Imienia JEZUS, przy wielkim ludzi konkursie. W każdą Sobotę przez Rok, (wyjąwszy wielką Sobotę) po 7. godzinie odprawia się Wotywa *de Rosario B. M. V.* z expozycją Najsł. SAKRAMENTU y z Processyą, a to za Indultem ś. p. Papieża Klemensa XII. pozwolonym Roku 1736. dnia 21. Lipca. Toż Bractwo Rożńca S. odprawia Nowenne Najsł. M. PANNY, oczekiwania Narodzenia Syna Boskiego przez dni 9. przed Narodzeniem Pańskim; a to rano po Rożńcowym Nabożeństwie z Wotywą solenną y wystawieniem Przen. SAKRAMENTU, z Kazaniami y Processyami. Po obiedzie zaś, po *Salve Regina* Supplikacye, a to za Indultem Oycy S. Papieża Klemensa XII. pozwolonym temu Kościołowi *ad futuram rei memoriam* Roku 1739. dnia 25. Czerwca. Odprawia także Septennę w każdy Piątek, przed Świętem S. WINCENTEGO FERREYNSZA tegoż Zakonu, na ktore Nabożeństwo nadał Odpust wzwyż pomieniony Klemens XII. Roku 1739. dnia 25. Czerwca, y terażniey.

y terażnieyszy Benedykt XIV. dla większey Chwały Boskiej, S. Wincentego nadał na 7. Piątkow Odpust zupełny, do tego Kościoła uczęszczającym, y Uroczystość by była odprawiona w tym Kościele tegoż S. w Niedzielę 1. po Oktawie Wielkanoconey. Ten Święty sławny na cały prawie świat Cudotwórcą, y w Mieście Krakowie, różnie już wyświadczył łaski ludziom, w różnych zostającym paroxyzmach od wystawienia Obrazu swego. Ktorych łask jest wypisany Regestr, wyznających ludzi cudow doznanych *numero 28.*

W tym Kościele solenna odprawia się Oktawą Bożego Ciął; między Oktawą w Niedzielę, z tego Kościoła odprawia się Processya po Rynku Krak: rano po Kazaniu o godzinie 9. z Stacyjami y Ewangeliami 4. albo też y po południu gdy iaka przeszkodą. Także y w Oktawę tę po południu, po skończonych Farnych Processyach, odprawia się Processya po szerokiey ulicy, wstępuiac do Kościoła S. Jędrzeia Pánien Zakonnych S. Klary, y do Kościoła Kollegiaty Wszystkich Świętych, na czterech miejscach S. śpiewając Ewangelie. Do tego Kościoła przychodzą Processye z różnych Zakonow, y J. O. Kapituła Krak: dwa razy *Professionaliter* nawiedza ten Kościół, w Poniedziałek po Niedzieli Krzyżowey, w ktory bywa Oracya Łacińska przez tamtecznego Zakonnika, y w samę Uroczystość Jäcká S. (ktora bywa zawsze po skończoney Oktawie Wniebowzięcia Najsł. MARYI PANNY, w Niedzielę pierwszą przypadająca) albo w ktory dzień między Oktawą Jego solenna, albo też w samę Oktawę Toż czynią y inne Kościoły, Kollegiary, także y Zakony. Ołtarzow, y w Káplicach ráchuiac w tym Kościele jest *numero 40.* ktore z Indultu BENEDYKTA XIII. iako y po innych Dominikańskich Kościołach są uprzywileiowane. Który Káplán tamtecznego Zakonu Mszą S. odprawi za zmarłych przed ktorym z tychże, wybawia Duszę z Czyść. Oprócz tych jest Ołtarz na Dormitarzu czyli Kurytarzu Najsł. MARYI PANNY *sub titulo Assumptionis*, przed ktorym odprawuia Nabożeństwa swoje wieczornego czasu przez cały Rok Zakonnicy, y przez Oktawę Wniebowzięcia

P. MARYI. Konfesyonałow ten Kościół ma *num:* 26. ná wielki Jubileusz, w R. 1726. miał Spowiednikow *n:* 42. Bywał ten Kościół dawnych czasów náznáczony ná Obchody, ná Spowiedź y S. Kommuniá po Kościele Katedrálnym drugim, álbo trzecim, z łaskáwey dyspozycyi J. O. Biskupow Krák: Xiążąt Siewierskich, á to *propter Sanctuarium* Jácká S. y ták wielu Relikwij ktore są w tym Kościele, iáko zá czasów ś. p. J. W. JMci X. Marcina Szyszkowskiego Bisk: Krák: w Roku 1626. Ma ten Kościół w máłym Chorze Orgány mnieysze, á ná szrodku Kościoła wielkie, y w Káplicy Rozańcowey iedne. Dwzon ieden wielki, á 3. pomnieysze. Dzwonicę wspániáło wymurowaná, pokrytá bláchá. Okien, w Kościele y w Káplicách, wielkich y máłych iest *numero* 42. Przez cały Pošt codzién bywáią Pássye gráne po *Salve Regina*. W Niedziele zás po Niezporách y po Kazaniu bywa Pássya z Muzyká, ná ktorecy kilkádzieśiat par Bráci Rozańcowych odpráwuią swe dyscypliny w kápách czerwonych. Ciż Brácia Rozańcá S. po Szrodopostney Niedzieli lub przed nią odpráwuią Processyá czyli Obchody 7. Kościołow, zdawná náznáczonych od J. O. Biskupow, Krákowskich y w Wielki Piątek przed wieczorem kilkádzieśiat par w Kápách z Obrázami y Járzácemi pochodniámi obchodzą siedm Kościołow, náwiedzáiąc Groby Páńskie, y po Obchodách w wieczor bywa Exhortá do tychże Bráci. Stácyonálne Ołtatarze w tym Kościele są: TROYCE PP. Ołtarz Wielki, w Kruczganku Pássya, Grob S. Jácká, S. O. Dominiká Ołtarz, y w Káplicy Rozańcowey Nays: M. P. Przyozdobiony ten Kościół Obrázami wielkimi kosztownymi, ktore reprezentuią historye rózne Swiętych Zakonu tego, á te postáwione są w frámugách w gorze pod okny, ktorych iest *numero* 20.

Ołtarze zás porzádkiem idą w tym Kościele; A nayprzod Wielki Ołtarz TROYCE PP. cały pozłóciсты. Imienia JEZUS, y Imienia MARYI, po práwey stronie S. Máryi Mágdáleny nowo wystáwiony z wielkim porzádkiem y expensá ś. p. P. X. D. Apollinárego Bielowiczá Exprowincyała, iest ná tey stronie Oł-

tarz z Státuá S. Janá Nepomucená po boku, S. Tomaszá z Akwinu D. Anielskiego, Ołtarz Zwiástawiania Naysw: MARYI Pánni, z Zastóná Obrázem S. Agnieszki z Policyánu. S. Kátárzyny Męczenniczki. Ołtarz Páná JEZUSA y Nays: M. P. Bolciácych. Zdrugiey strony lewey odedrzwi iest Ołtarz B. Benedyktá XI. B. Cestáwá, z záłożeniem Náwrocenia Sw. Páwła, Páná JEZUSA upadáiacego pod Krzyżem, wielce miłosierneho, od ktorego, wiele łask y poćiech w frasunkách zostáiaci ludzie odbieráią, z zastóná Błogosłáwionego Jákuhá *de Mevania*. Swiętego Piotrá Pierwszego Męczenniká, Zakonu Káznodzieyckiego. Ná boku Boleiácey Nayswiętšzey MARYI PANNY. W Kruczganku, Ołtarz Swiętego Erázmá Męczenniká, przed ktorym bywa, Benedykcyá ludziom dáná, Przenayswiętšzym SAKRAMENTEM ná káždey Processyi.

Ma tákże ten Kościół Relikwij SS. Páńskich wielki dostátek. Dwie Pártykuły Drzewá Krzyzá S. osobliwie iedná znáczna od J. W. J. P. Alexándrá Wielopolskiego, Stárošty Opoczyńskiego. Roku 1705. według Autentyku osiárowána. Y trzy Tárnie z Korony Cierniowey Páná JEZUSA, Głowá S. Táršycego Męczenniká Akolity, ktorego Uróczyšćość bywa dnia 15. Sierpniá postána od O. S. URBANA VIII. przez W. X. Bzowiuszá Roku 1632. Ten S. zá Honor Przenayš: SAKRAMENTU od Pogánow kijámi y kámieniámi zábity. O tym *in Martyrolog: Rom: 15. Aug.* Są też Košteczy SS. Páńskich, SS. Apoštołow Jędrzeiá, Mácieiá, Filipá, Bárnáby, Márká, Máteuszá. Wáwrzyncá y Wincenrego Męczennikow Rámioná. Są tákże máte SS. Pánien, Bárbáry, Agnieszki, S. Kordule y S. Erázmá M. Pártykuły, Pálec z ręki S. Máryi Mágdáleny. Między ktoremi iest też y Głowá Jácká S. koránoši 4. Zakonnikow w Pluwiały przystroionych, po Rynku ná Processyi Solenny między Oktawá Bożego Ciáła. Tákte y Głowę Sw. Táršycego M. co rákże bywa ná Nowe Látó, ná Nayswiętšza Pánnę Rozańcowá, y ná Konkluzyi Bożego Ciáła, gdy Processya odprawia się po Szerokiey Ulicy.

Zeby zás Głowá S. Jácká miała swoie obserwáncyá, Klemens

Papież X. *ad futuram rei memoriam* za czasów Nayprzew: Janá Tomaszá *de Rotaberti*, Generałá całego Zakonu Kázno-dzieyskiego, nádał Przywilej áby nie tykáć tey Świętey Głowy, áni udzielać, y pozwoilił publiczney Expozycyi tey Głowie Roku. M. DC. L. XXI. Tákże iest inchiłicya *PAULI V.* áby nie tykáć tey Świętey Relikwij, do wydánia komu, iáko y ná inne Relikwie. Jest tákże Rámię tego Świętego, ktore. wystawia w tym Klasztorze ná Pierwszey Mszy, gdy się odprawia przed S. Jáckiem, y w káždy dzień Uroczysty pod czas Choru, tákże y w káżdą Srzodę ná Summie. Ktorem Relikwiom JAN III. wyiezdziájąc pod Widen przeciw Turczynowi, Wiáry Świętey Nieprzyacielowi uczynił weneracyą, wziáwszy Benedykcyą przed Grobem Jácká Świętego.

Wielce wstawił Bog Jácká S. Reliquie, gdy y Święci Boscy, ludzi odsyłałi do nich, iest álbowiem relacya o niektorey *Biadzi* *Grodzi* *tyglowie*, że głodem morząc dziećię swoie, pokármu nie dájąc; umorzyła, którą wziął žal frogi z owego grzechu, *um* *10* *Vita S.* rożnych SS. przyczyny zebrała, zwłaszcza u Jędrzeiá S. *Episc.* *Spain.* Ápostoła, w ktorego Święto złość popełniła, ktorey się potym pokazał z Krzyżem, te do niey mowiały słowá, niefráluj się Niewiásto, żeś mnie wzywála ná pomoc, dziećię twoie ożyje, tylko idź do Grobu Jácká S. do Kościoła TROYCE PP. gdzie Jego leżą SS. Relikwie, to powiedziawszy zniknał S. Ápostoł. Jáкке tylko ná perfwázyą tegoż Świętego Ápostoła, owá niewiásta poleciała Jáckowi Świętemu, dziećię zaráz ożyło, ktore przyniosła do Grobu Tego Świętego: ślub wypełniwszy. O iák cudowny Jácek S. w Relikwij swoiey, że y Ápostołowię odsyłałi do niego w utrapieniách. Pewnemu Indyánowi z Indyi Okcydentálnych czyli Zachodnich (ktore były ználezione oso- *Rusel* *Com: S.* *Hjac.* *fol: 67* bliwie pierwsze wyspy w dzień S. Dominiká R. 1492. ktore się też nazywáją do tych czasów Prowincyą Dominiká S) będącemu w Rzymie, y powiádájącemu o wielkich cudách Jácká S. w táktecznych podziemnych Kráiách, X. Páweł Ruszel Dominikan, májąc przy sobie nie wielką párttykułę Relikwij Jácká S. dárował

S. dárował iá temu Indyánowi Dominikánowi, którą on wziá- wwszy poklęknały całował iá, y do oczów swoich przykładał, mo- wiąc do owego Zakonniká: O! Oycze byś wiedziáł iáko będę wdzię- cznym gościem w táktych Kráinách, gdy się ták wrocę, dowie- dziawszy się o tey S. Relikwij, w wielkiey iá będą mieli uczeń- wości, y gdyby wiedziáł Biskup tego Miásta o przyieździe moim, z ták Relikwią, tedyby z Processyą wszystkiego Duchowieństwa y ludu onego Miásta, ku mnie ná uczczenie tey Świętey Re- likwij wyszedł, to tákí áffekt ku Relikwij Jácká Sw. Z wielkie- mi prágnieniami zádáły Klasztory rożne y Krolestwa Jácká S. Relikwij, y dostápiwszy; wielce się cieszyły y chwaliły Bogá w Jácku S. Y Narod Polski cudami Jácká S. y Relikwiámi iest swiá- tu wstawiony, łáskámi swoiemi świecac w Kráinách Południo- wych y Zachodnich, bárdziey podobno niżeli w ciemnych y o- ziębtych stronách Polskich. Ma Relikwią Jácká Świętego Rzym, ma y Nabożeństwo. Sławny ow cud ktorego doznał sławny Se- nator Rzymski, *Tiberius Calius* iuz práwie umierájący do zdro- wia przywrocony. Y ow wielki Doktor *Thomas Lemos*, który 21. lat pracował *in materia de auxilijs gratia*, dysputuiąc z przeci- wnemi dyscypułami w tey máteryi Świętemu Tomaszowi, w o- becności Naywyższego Pásterzá Papieżá, przy protekcyi Ká- tárzyny Świętey Męczenniczki zwycięstwo otrzymawszy. Cu- downy to był Teolog w swiátobliwości zá żywotá, y po śmier- ci. Náwiedził tego Mężá Bog w stárości ślepotá, iednák mu dał Pan BOG tę łáskę, że kiedy mu przyszło odprawić Mszá Świę- ták, tedy z áwzwe przeziął, poki Mszá Świętá odprawiał, á sko- ro skończył znowu się do niego ślepotá wracała, że potym nie widziáł. Protekcyi to y łáscie Jácká S. przyznáć, bo ten Teo- log náyczęściey u Oltarzá Jácká S. w Kościele Minerwitáńskim Mszá S. odprawiał, y wielkie miał Nabożeństwo do tego Sw. Wyznawcy, który Ołtarz, potym ná Honor S. Jácká, drogiemi przyozdobił mármurámi BENEDYKT XIII. Tákże w Rzymie wstawił się Jácek S. zá żywotá swego gdy w Klasztorze S. Sábiny zá- szczycił drzewo Pomaráńczowe gáłáská ná doł: z posłuszeń- N2 stwa

stwa S. Dominiká, tak się przyjęło to drzewo, że do tych czas jest urodzajne, y pomarańcze z tego drzewa, na różne są pomocne choroby, przez przyczynę S. Jácká. *O tym X. Frydrychowicz.* W Bononij sławny Jácek S. przez swoją Świętą Relikwią, na którego honor *Bzovius* widział cztery tysiące srebrnych y złotych wotow zawieszonych. W tamtym Mieście Jácek S. Janá Liwuszá Syná zmarłego, przez wypádnienie z okná wysokiego ożywił. W Florencyi mając honor od tamtychże Dewotow, przybył na pomoc, lecącemu z wieże wysokiey S. Márká Kościoła Strozowi, y utrzymał go na rękách swoich obecnym się stáwiwszy. Wenecya czcząc Relikwie S. Jácká, doznáła łaski jego, że Trewirzeński okręt ludźmi nápełniony y różnemi towárzami, od náwálności morskich uwolnił, y do szczęśliwego przyprowadził portu, za co choynemi, toż Miasto, bogáci jałmużnami Bráci S. Jácká, y bogáte tak srebrne iák y złote dáje wotá. W Włoskim Páństwie ma Kościołow na Honor swoy wystáwionych *n. 24.* Fráncya czci tego S. mając Relikwij párttykułkę. Tego Pátrońa za osobliwego Protektorá w wszelkich potrzebách, osobliwie w ogniistych pożárách, w chorobách, y inszych osobliwych przypadkach doznáie, y Na honor Jácká Świętego ma Kościołow wystáwionych *66.* Hiszpánia ma także Párttykułkę Relikwij Jácká Świętego, y gdy pewne Miasto Hispális fluktami swe mi zalać chciało morze burzliwe, odrobinę Relikwij Jácká Świętego w puścili Obywátele tamteczni z rewerencyą, y ledwo co się dotknęła Relikwia głębokiego Oceánu, swáwolnemu morzu Jácek Święty położył termin *posuit mari terminos, ne transiret fines suos,* że uspokojone w miejscu swym stało. Kościołow pod Tytułem Jácká S. w różnych tamtecznych Krájach y Indyách *n. 54* Także w Hiszpáńskim Królestwie rzadkie Miasto álbo Miasteczko, wieś, gdzieby ten Święty nie miał osobliwey Káplice, álbo przynajmniej Ołtarzá, tak wiele Wotami srebrnemi, y inszemi Kleynotami przyozdobionego, jest y wiele Lamp Srebrnych bárdzo wielkich od ludzi Nabożnych, na Chwałę temu S. offiarowáných, ktore we dnie y wno-

cy często

cy często przed Obrázem jego gorciá, mármurowe, srebrne, y z inszych metalow robione mistrzynie wystawiają Státuy. Sámo Imię Jácká S. jest u nich wdzięczne. Gdy w pewnym Mieście Hiszpáńskim, Zagna jedná Páni máiaca Nabożeństwo do S. Jácká, wszystkie dzieci swoje mianowała Imieniem Jácyntowym *s.* Corek máiac, nazywając Jácyntá, pierwsza Jácyntá, druga Jácyntá, trzecia &c. trąfiło się z woli Bożey, że Jácyntá pierwsza, w ktorey się naybárdziej kochála, y ktora iuz była záslubita pewnemu Káwálterowi, zachorowawszy umarła, co widząc wielce lámentowała, y niby się żaliła na S. Jácká, iż ia w tey Corce, ktora iuz na wydaniu była zásmucił, y szedłszy do Kościoła do Káplice Jácká S. upadłszy na twarz przed Obrázem jego, pocznie mówić: o! Oycze S. iam tobie wszystkie dziatki moje oddála w opiekę, á tyś mnie zásmucił, przywróć mi moję kochaná Corkę, swojá protekcyą, y na inne słowa gorące w Nabożeństwie zdobywała się, raz drugi, przyszedłszy z Nabożeństwá od Jácká S. zástaie Corkę zmarłą, trzeci raz powróciwszy do domu z wielką ufnością, zawołała na nią wstań Corko moiá, wstań, rozkazał ci Jácek S. ábys wstała, na ktore słowa pełne wiary wzbudził Bog onę Corkę od śmierci, y za Mąż temu, ktoremu była posłubiona, jest oddána. W Cefarskim Páństwie Niemieckim, Węgierskim y inszych Prowincyách ma Kościołow *n. 45.* Dość tych Cudow Jácká Świętego w obcych Narodách, z ktorych może każdy miarkowác, iák sławny u Bogá Święty Wyznawcá. W Polfczeze nászey, *num. 27.* Kościołow. (*Pisze Petrus Sos*) w ktorych Kościołách (osobliwie Dominikańskich, gdzie zostáia Relikwie S. Jácká) różnych łask y cudow doznáia ludzie. W Poznánium jest Relikwia Jácka S. są też y wielkie łaski tegoż S. gdy za dotknieniem chorzy, kálecy, przy wielkiej ufności dostępuia zdrowia. Máia Nabożeństwo tamteczni Obywátele Poznánscy do tego Świętego Pátrońa, y przez Oktawę tego Świętego w Káplicy przy Relikwij, w każdy wieczor odprawiają Zakonnicy Litanie, y inne Nabożeństwa do S. Jácká. Ten S. bronił tamtecznego Klasztoru y Miasta nie raz od wielkich powodzi, y od nieprzyjaćiel-

przyacielskich impetow, gdy albowiem Szwedzkie szylwachy na murach Klasztornych zostawały, y w samym Klasztorze Poznani-
skim, różne uciemiężenia y przeszkody czynili w Nabożeństwach,
y innych pobożnych uczynkach, przez różne wrzaski y kompá-
nie swawolne, widzieli ciż nieprzyjaciele Wiary S. Dominika na
w Hábiacie y płaszczu chodzącego, który im zawierał usta, że
niemogli mówić, y policzkował, y nieciednego uspił snem —
twardym, widząc nieposzánowanie Domu Bożego y Klaszto-
ru, y przyznawali to ciż nieprzyjaciele, że takię symetryj Mąż
był widziany, iako na Obrázie iest odmálowany Jácek S. w Ká-
plicy támczney, przyozdobiony srebrną sukienką, y różnemí
wotami. Doznał ten tám Klasztor osobliwszey providencyi nie
raz w potrzebách swoich od Jácká S. y doznáie, máiac liczbę zná-
czną Zakonników. Ma Wárszawki Kościół Dominikański,
jego S. Relikwią, Przemycki zaś Státuą alabástrową Nayśw. M.
PANNY różnemí Cudami wstawiona, która przyniosł Jácek Sw.
z Kijowá, y przy tey Státui iák y przy Relikwij Jácká S. różnych
łask ludzie doznáią. Ma Kościół Lubelski Relikwią S. Jácká
z wielką weneracyą wystawiając ją. Niedawnemí czasy y we Lwo-
wie, była solenna Introdukcyá Relikwij Jácká S. do Kościoła
Dominikańskiego z różnemí Processyami y Tryumfami, temu się
S. poleciwszy. Tego Klasztoru Prowincyá Ruska iest pod Tytu-
łem Jácká S. Ma Kościół Gdański Relikwią Jácká S. przy ktorey
Bráćia Jácka S. Zakonnicy doznáią obrony w różnych przeci-
wnościách y turbacyách, bo ten Klasztor y Miasto Jácek S. ma
w Opiece, gdy zaś czásow Jego ustąpiło morze na plác y mie-
szkanie Zakonnikom około iedney Wyspy, y Miasto tám obron-
ne Gdańsk, z portem wielkim y bogátym wystawione. Y to o-
sobliwie przyznać zasługom Jácká Świętego, żechoćiasz tám —
ten Klasztor Akátolicy kilkákroć nádhodzili y złupili,
przećie go iednak złość Heretycka wydrzeć nie mogła,
protekcyá to Jácká Świętego sprawiła. Tá iest osobli-
wsza y w naszym Krakowie że Klasztor y Kościół ten,
w którym drogi Jego Świętych Kości iest złożony depozyt —
broni

Domini
cum Fr
dribo-
wicz, in
Yrasat.

broni od przypadkow, y iczełic Naywyższy Pásterz G R Z E-
GORZ XIV. spoyżrzawszy na Portret Jácká Sw. offiarowany
od Krolá Polskiego przez Legatá na ten czás Bernardá Mácie-
iowskiego, Biskupá Łuckiego, na takie zdobył się pochwały,
*Verè Sancti hominis Fasies est, DEUS mihi hanc concedat gratiam —
ut hujus Beati Viri bonoribus serviamus.* Dopieroż na pochwałę
Relikwij Jácká S. wieleby trzeba pisać y mówić, áto dla szcu-
płósci kárty całym sercem y áffektem Polska Koroná, Kraków
Koronne Miasto, y nasz Klasztor to wyznáie, że przy tych Re-
likwiách SS. Jácká S. iák za murem bezpiecznie stoi, y fabrykę ná-
dżici swoicy, iako na iákim mocnym fundámencie y kámieniu
przed Bogiem przy Świętey Protekcyi pokłada, wielkiego iest wa-
loru przy drogim Hiácycie, wolna od iádowitych trucizn, przy
kořztownym tym Kleynocie. Za co niech będzie honor oddány
Jáckowi S. że *in brachio virtutis suae auxiliatur* temu Klasztorowi.
Insze ieszcze Relikwie znájdnią się w Kościele tym

Przybyła Relikwia S. O Dominiká pártikulá máła, ofiaro-
wana od Nayprzew: Fránciszki Tárlowney Abbárysy Klasztoru
Sándomirskiego S. Benedyktá Roku 1727. S. Piotrá Męczen-
niká z Werony z Głowy pártikulá Roku 1723. dnia 25. Listopá-
dá. Y S. Piusa pártikulá máła, przywieżiona przez W. X. Sewe-
ryná Oczká, S. T. D. R. 1727. dnia 9. Czerwca. Tegoż S. Papieżá
dawnieyszemi czasy iest Mszal w szkło opráwny, z ktorego od-
prawiał Msze S. łzami go polewáiac, dány z Autentykiem, *ab
Illstr. & Reves: D. D. Damasceno Zubieniecki, Episcopo Baccoviensi,
Ord: Præ: A. 1713* Jest y Korporał tegoż S. który przywiozł p.
X. Tomasz Ingwer z Kápituły powracáiac A. 1722. Jest y *Agnus*
tegoż S. Oycá. S. Tomaszá z Akwinu. Jest Relikwia, S. Kátáryzyny
Sencńskiey R. 1739. ofiarowana, która przybyła za stáranymí
Przew. Pánni Benedykty Chárskiey, Mátki wielkiego Klaszto-
ru, Pánien trzeciego Instytutu S. Dominiká. Tá Relikwia bywa
wstawiona w Uroczyść S. Mátki Kátáryzyny, która solennia
odprawia tenże Kościół, *Dom: immediatè post Fest: Inventionis S.
Crucis,* z Kazániami y Processyami, sumptem obudwoch Klaszto-
row

row Przew: Pánien. Tákże jest pártýkułá S. Wincentego Ferrery-
uszá. Pártýkułá B. Cestáwá W. ktorá przywiozł z Autentykiem
z Wrocławia X. Apollináry Bielowicz powracájący z Rzymu,
y tę potym opráwić kazał. Było y innych ták wiele Relikwij
osobnych, ále te są złożone w pospolitości w Tumbie. Jest ták
wiele y innych Kości w grobách Osob Swiątobliwych, ále nie-
má sz wiadomości pewney czyieby były.

Ma ten Kościół Przywilej od Jwoná Bisk: Krak: że uwalnia
od zapłaty czwartey części Fárze należácej, tych ktorzy grzebią
Ciáła zmártych tákże. X. Frydr: de Patr. S. Hyac: fol. 136. & f. 185.

Ná Promniku ná Folwárku należącym do tychże Oycow, jest
Káplícá pod Tytułem záłożeniá SS. Janow Chrzócieliá y Ewán-
gelisty, májaca w Oltarzu wielkim Nayśw: MARYI Pánny Łá-
skáwey Obraz, do ktorego co rok w dzień S. Janá Chrzócieliá
Archikonfraternia Rozáńcá S. solenną odprawia Processyá. Jest
tám nádány Odpust ná Swiętá SS. Janow, swięcho od BENEDYKTA
XIV. w ktorey odprawia się Nabożeństwo ná też Swiętá z Kázá-
niámi, y Processyámi. Tá Káplícá Poświęconá jest od J. W. X.
Tomaszá Oborskiego, Suffrágáná Krak: R. 1642. oprócz Wiel-
kiego Oltarzá. Nácyá Niemiecka z Nabożeństwá ku S. Woyócie-
chowi Biskupowi y M. wystáwiłá Oltarz tegoż Swiętego, do kto-
rego odprawia swoje Nabożeństwo w dzień Jego, y Kazánie-
ma Niemiecki Káznodziejá Dominikan, ustępując Nácyi Pol-
skiej w Koscielu Tegoż S. Drugi Oltarz S. Tomaszá z Akwinu.
Tám podczas powietrza w Krakowie, gdy Oycowie ták tego Kon-
wentu mieszkáli odprawiali rózne Supplikácye. Leży tam dosyć
Bráci Zakonnych tego Kłasztoru podczas powietrza zmártych.
Między ktoremi spoczywa Ciáło Brátá Alexego Konwersá; ten
Brát był pełen SS. uczynkow y ostrego życia. Kochał się w po-
korze, w miłości Boskiej y Bráterskiej, wielki *Silentarius* w Za-
konie, Obserwánt, mięsa nie iadał, włósiennicę raz ná siebie
włożywszy, więcey icy nie zdeymował. Powziawszy wiadomość
od P. Bogá, o dniu y godzinie smierci Brátu swemu Zakonnemu
trzy rázy opowiedziáł. Umárl R. 1623. w dzień Wszystkich SS.
Oym X. Michał sieykonski S. T. Doktor, Kościółá Katedralnego Káznodziejá,
w Kłasztory Kłasztory

KLASZTORY PRZEWIELEBNYCH PANIEN DO MINIKANEK Trzeciego Hábitu S. O. DOMINIKA.

Nie dáleko Kościółá PP. TROYCY, są dwa Kłasztory muro-
wáne Pánien Tercynek (tegoż Instytutu są Kłasztory w Po-
znaniu y Plocku Miástách Polskich) ná większá Chwałę BOGA
w TROYCY S. Jedyne fundowáne. Te Zakonne Pánny słu-
żą BOGU swiątobliwie, żyją z prowizyi y wyderkawow łobie
zápisanych od Rodzicow, Krewnych, y Dobrodzieiow ná do-
brách y Wsiách rózných Szlácheckich, y ná Kámienicách w Miá-
stách zostájących. Lubo z trudnościami od Ichmosciow Kredyto-
row y prawie po iedney części (ieden, drugi rok, á czásem y kil-
ká lát czekájąc) oddáne im bywáją. Niemájąc żadnych gruntow
áni dobr, doznáją Opátrznosci Boskiej nád sobá. Ziją z cięż-
kiej pracy rák swoich, rozmáite umiéc roboty. Prowadzą ży-
cie swoje w Obserwáncyi Zakonney, według Reguły Augusty-
ná Swiętego, Nabożeństwá swego w *Oratorium*, Paćierze czyli *Of-
ficium* o Nayśw: P. MARYI, o Męce Páńskiej, y ná Honor SS.
PP. odprawuá, Tákże co Piátek zá Zmártych Bráci, Siostry,
Krewnych, y Dobrodzieiow tegoż Zakonu, mowią zálobne *Vi-
gilie*, ná Jutrznia o pułnocy wstáją, y Páná BOGA wszystkie we-
społ chwala: Oprócz postow od Kościółá S. postanowionych,
záchowuá posty inne Zakonne, według praw nádanych, gdy od
Podwyżżeniá Krzyzá Swiętego, aż do Wielkicy nocy raz tylko ná
dzień (to jest w południe) iedzą; y dwa dni ostátne przed wstę-
pná Szrodá obserwuią z Postem. Máją inne swoje umartwienia-
iáko to dyscypliny, medytácye, w káždy rok Rekollekcye, czyli
modlitwy umyślowe, zwlászczá w Adwent, w Wielki Post *Qwá-
drágezýmálny* przed wielkim Tygodniem, ábo też ná Uroczy-
stóść PP. TROYCE, y Okrawę Bożego Ciáła, przez dzieśc dni
odprawuá, dla pożytku duszy y dostápienia Odpustow nádanych
od Oycow SS. Osobom, ná tych Swiętych zabáwách przestáją-
cym. Do Mátki swey S. Kátáryzyny Senekskiej obchodzą *Qyin-
quennę*, przed Uroczystościá tcy S. pięć Szrod poszcząc, y ná

kazdą z tych Szrod czyniac uwagi o iakiey cności S. Katarzyny, czcząc w tey Przecudowney Pannie y Matce, Zaslubienie z Chrystusem w Miesopustny Czwartek uczynicne, y Rany Zbawiciela P. Chrystusa JEZUSA, (ktore byly wyrzozone na Jey ciecie) wielbiac.

W tych obudwoch Klasztorach jest Klauzura Zakonna, iednak do Kosciola Przenaws: TROYCE blisko bedacego, codzien, y co Swieto, rano y po obiedzie na Nabozenstwo wychodza, y gdyby Ich Pan BOG Dobrodzieciem iakim znacznym opatrzył, ktoryby im Klasztor na Cmentarzu, (z tych Kamienic ktore teraz sa) albo ganki z ich Klasztorow do Kosciola tegoz wymurowac kazal, pewnieby nie wychodziły, y wielkaby tym Pobożnym Pannom, uczynil laskę taki Dobrodziey, boć nie raz tymze Zakonnicom stoty, deszcze, blotawiatry, daja się we znaki, czyniac niewygodę idacym do Kosciola, lubo to dla miłości P. Boga mile przyimuia, dla wiekszych zaslug na zbawienie. Solenne miewaią y publiczne w tymze Kosciocie Obłoczyny, czyli Postrzyżyny z wystawieniem Naysw: SAKRAMENTU, y ze Mszą graną od Kapeli, z Przemową Przew: X. Prceora tamtecznego Klasztoru, tychze Pánien Przełożonego. W wigilią Obłoczyn, bywa Msza S. czyli Wotywa o Duchu Przenaws: w Kaplicy Rozanicowey, zas po tey, w Klasztorze glosy czyli wota Zakonnic daja, na kazda Aspirantkę albo tez y Probantkę, tak przed Obłoczynami, iako y przed S. Profesją, do ktorey odprawia kazda dziešić dni Rekollekeyi z roznemi Medytacyami, wedlug ustaw tamtecznych Klasztorow. Przysięgaią na trzy Sluby Zakonne, to jest Postuszenstwo, dobrowolne Ubostwo, y Czystość Anielska: po Mszy S. odprawioney z Muzyką graiacą Litanią w Kaplicy S. O. Dominiká, przed Przew: X. Prceorem, lub Spowiednikiem. Pogrzeby swoje maią w Kosciocie PP. TROYCY, y w nim dwa Groby, ieden przed S. Matką Katarzyną, drugi pod Kaplicą S. Jáká, przy Oltarzu S. Piotra Męczenniká. Maią takze w obudwoch Klasztorach na ćwiczeniu Duchownym (roznych robot uczac,) Swieckie Panie y Panny. Obadwa Klasztory iednegoz maią swego iakiego

go iakiego godnego y mądrego Spowiedniká, czyli Oycá Duchownego, ktory ich wedlug náznaczonych czasow, y Praw Zakonnych powinien sluchac Spowiedzi. Z tych Pánien byla Imieniem y rzeczą sama Beata z wielkiej Familij Tęczyńskich, ktora przepędziwszy lata swoje na umartwieniach wielkich, polzla do Oblubienca swego. Cnotami przyozdobiona. Roku P. 1508. O tey, *Forteca Duchowna, na karcie, 198.* Od tychze Pánien y Siostr byla wychowana w nauce, y obyczajach, slynaca swiatobliwošcia, P. Anná Wierzbowska, ktora z temi Pannami w Sukniach Swieckich przestaiac y konwersuiac, nabyła wielkiej doskonałości. O tey swiatobliwey Pannie y Cudach Jey widziec *Fortece, na karcie, 237.*

Od tych Pánien Zakonnych Panny Drugiego Habitu S. O. Dominiká na Grodku wziety swoy poczatek. Pięc albowiem mądrych y rostopnych Zakonnic, ktorych Imiona sa te. Ludwiná Koperná, Teressa Bobowska, Domicellá Błazciowska, Benedyktá Lonatowska, Franciszka Morfztynowná, rezolwowaly się przed Nayprzewielebnieyszym X. Jerzym Trzebnicem, na ten czas Prowincyałem Polskim, przyiac Klauzurę scišsá na Grodku, do tey intencyi pomogla Im osobliwsza Dobrodzieyká Jásnie Wielm: Jeymošć P. Anná Graffowa Braniccka, potym Mažonka Jásnie O. X. Sebastyána Lubomirskiego, Kásztelána Woynickiego. Tá Pobożna Pani częste rozmowy z Ludwiną swoia Krewną, y Teressą zmarłego Mažonka swego Kolligatką miewaiac, z Ich swiatobliwey konwersacyi, wielce nabyła pobożności, y zakupila na Ich Klauzurę palac wielki názwaný Grodek, od Jásnie Wielm: Graffa z Tarnowá Gábryela, Gubernatora Miasta Krakowa, y wymurowawszy Klasztor wspanialy, z wszelkim porzadkiem, oddala Im go Roku 1635. Do ktorego byly wprowadzone w dzień S. Michala Archanioła, w Obecności y asystencyi Wielkich Panow y Senatorow. Po uczynioney na ten czas Konsekracyi Kosciola Naysw: MARYI P. Sniezney od Jásnie Wielm: y Nayprzew: Jegomošci X. Tomazá Oborskiego, Laodyceńskiego Biskupa, Suffragána Krakowskiego,

kowskiego, od ktorego była śpiewana Msza Wielka, polecając te pięć Pánien Oblubieńcowi JEZUSOWI. Te Panny, każda świecę w ręku trzymająca, były przywitane Kazaniem Pánegirycznym, na miejscu Grodeckie od Wielm: y Nayprzew: X. Jakubá Monstrowskiego, Kánoniká Krakowskiego, prosiące o Miłosierdzie Boskie y Zakonne, Przew: X. Erázmá Koniuszewiuszá na tenczas Przeorá Krakowskiego, ktorego gdy dosta piły, w wielkim umartwieniu y świątobliwosci życia, te przedtym Tercynki, a potym Drugiego Hábitu Zakonnice służyły BOGU. Tá relacya jest z monumentow Klastrotnych wypisana. To się námienia o tych Pánnách, z okazyi tych dwoch Klastrow, ktore máią Przywileie rozne od OO. SS. y od Stolice S. Apostolskiej nádane, tychże pártycypuiąc, co y Zakonnicy S. Dominiká, ile do Stanu swego y kondycyi należących. Wolne máią obieranie Przełożoney swoiey, według Kánonow Kościoła S. Przełożona u Tych Pánien nazywa się Przeoryszą czyli Mátká rzadzác, y zostając na Urzędzie trzechletnim na miejscu swoiey Mátki, Świętey Kátárzyny. Osobliwe są y oddzielone fundacye, tych dwoch Klastrow Pánieńskich.

Wielki Klastor jest z fundacyi od Jásnie Wielmożney Páni Kátárzyny Michałowskiej, Kásztelanki Krakowskiej, R. 1455. Wielki dla tego się nazywa, że ma obszerniejsze miejsce do mieszkania, y części więcey Zakonnice jest w nim, niżeli w mniejszym; iednak mniejszy Klastor pierwszey y dawniejszey jest fundacyi. Na tym miejscu gdzie Wielki Klastor, była Kámenicá Ich Mósćiow Xięży Kánonikow Regulárnych Grobu Pánńskiego do Klastoru S. Jádwiigi należąca, ale jey ci Kánonicy ustąpili, pewną summe wziąwszy, y z innych Kámenic przykupionych ten Klastor jest złożony, o tym Xięgi támtiecznego Klastoru świadczą: Tych Pánien, y Siostr, w tymże Klastorze Większym, w Xiędze Imioná y Przezwišká są zápisane, ktore wstąpiły támcze, albo poumieráły, zwlászczá poczawszy od Roku 1627. aż do Roku 1743. umárło z tych Pánien 87. W Refektarzu swoim máią Krucyfix wielki Páná JEZUSA koniającego, wielce miłego y łaskáwego, przed

przed ktorym Modlitwy swoie, po Stole skończonym, Różńce, także Wieczorne Nabożeństwo odprawuią, przed tą Pásyją lampá się co noc świeci. Jest tych Zakonnice 22. Przełożona tego Klastoru znowu na drugie trzy lata, przez obranie tychże Zakonnice jest, Przew: Pánná Siostrá Ozánná Jástrzębska.

Według zaś tradycyi Xiąg máłego Klastoru y X. Frydychowiczá w Księdze o S. Jácku twierdzącego. *Na kárście. 210.* na tym tam miejscu mieszkała w Kámenicy (ktora na tenczas była) Bábká S. Jácká, nazwana Przezwiškem Iwánia, tá widząc Cudá wielkie Jácká S. wzgárdziwszy swiátem, z Rak tegoż S. przyięła Hábit Siostr tychże od Pokuty, y Ich się stála Fundátorká, z tą także y Márká Jácká S. Imieniem Beata, pobożnie służyła BOGU, przez długi czas odprawuiąc swoie Nabożeństwa, poki Duchá Pánu BOGU obiedwie nie oddały. Tá Kámenicá dostała się tym Pobożnym Pánnom z rożnych Dobrodzieiow łask, ktorych Imioná są w Xięgách Klastrotnych zápisane. W tym Klastorze w Refektárzu jest Krucyfix záłośny na weyżrzeniu, do skruchy pobudzający, przed nim Zakonnice támteczne odprawiá swé Paćierze, y w ućiskách, czyli turbácyách y porrzebách swoich, Dobrodzieystw, łask, y poćiech doznáią. Zakonnice w tym Zgromádeniu jest 21. Przełożona w tym Klastorze mniejszym, jest Przew: Pánná Siostrá Mágdálená Woyciechowska. Niżeli były te dwa Klastory wystáwione, w Domách y Kámenicách (iák w Cudzych Kráich) te Zakonnice mieszkały. Máią Klastory Dominikáńskie wiele Świętych, y Sług Bożych Cudownych, osobliwie w kontemplacyi Męki JEZUSA, y w doskonałey wzgárdzie swiátá, iáko to S. Kátárzynę Seneńską, S. Rożá Lmáńską, S. Agnieszkę z Gory Policyánu, B. Joánnę Luytáńską, Ozánnę Mántuańską, B. Lucyá Nárnienńską, B. Kolumbę Reátyńską, B. Máłgorzátę z Sábaudyi, B. Stefaniá z Ovinzánu, y inne, ktorych Historyc życia y Cudow krotko zebrał z rożnych Autorow, ták Zakonnice drugiego, iáko y Trzeciego Hábitu liczbę 271 w Księdze *fol: 79.* wydáney R. 1743. pod Tytułem Swiátnicá Pánńska. X. MICHAŁ SIEYKOWSKI, S.T.D. Káznodzieiá Kościoła Kátedrálnego Krakowsk: wzwyż námieniony.

28. Kościół Świętego J O Z E F A.

Pod Tytułem Świętego JOZEF A Oblubieńcá Czystego PAN-ny Przenajświętszey. Jest ten Kościół prawie według wymiáru w puł Miasta Krakowá, od Nayprzewielebniejszego s. pamięci Xiędzákubá Zádżiká, Biskupá Krakowskiego fundowany. Przy tym Kościele jest Klasztor Pánien Zakonnych Świętego Fránciszká trzeci Reguły, ktore wprowadził Nayprzewiel: Jegomość X. Piotr Gębicki, Biskup ná ten czas Krakowski, wzięwszy te Zakonnice z Klasztoru S. Agnieszki, y postanowił zá Márkę y Przełożoną temu Klasztorowi, Pánnę Teresę Zádżikównę, Ródzoną Siostrę S. pamięci Jego Mości X. Jákubá Biskupá Krak:

29. Kościół álbo KáPELLÁ Świętego PIOTRA.

Ten ná Grodzkiej Ulicy jest, ma go Kápitułá Krakowska w swoim opátrzeniu, y w podawániu z funduszámi, ma swoje szczegulne Indulgencye y Relikwie Świętych.

30 Kościół SS. PIOTRA y PAWŁA Apostołów.

OD Zygmunta Trzeciego, Polskiego y Szwedzkiego Krolá, Páńską szczodroblivością ná cześć y chwałę Pánu BOGU wystáwiony, przy którym jest Collegium Societatis JESU. Pierwszy tego Kościołá Kámiień z Uroczystościá, po odprawieniu Ofiáry Świętey jest záłożony, od Naydosłowniejszego Jegomości Xiędzákárdynałá Jerzego Rádziwiłá, Biskupá Krakowskiego, dnia 23. Czerwca, Roku Páńskiego, 1597.

Mo ná sobie ten kámiień Inskrypcya taka.

Sigismundus Tertius, Polonia & Suecia Rex Potentissimus, me sua erga DEUM Religionis, erga Principes Apostolorum venerationis, erga Societatem JESU Liberalitatis, Firmum & constantem voluit esse testem. Et nunc, cum terrá obruor, cunctis testabor inferis: dum vero veniente CHRISTO, è tumulo prodibo meo, cunctis testabor Superis, Sigismundum Tertium, neque erga Deum Religione, neque erga Divos Veneratione; neq; erga Societatem JESU Liberalitate, cuiquam concedere voluisse.

Credent

Credent Superi, & Inferi, quia Saxum dicit.

Pod ten czas základania pierwizego Kámienia, z szczodroblivości J. K. M. rzucono pieniądze, złote y srebrne, ná ktorych taka była Inskrypcya:

DEUS Regi tribuat Regnum. Rex DEO statuit Templum.

Sic Dew in calis honorat Regem, Sic Rex in terris honorat Deum. Przy dokończeniu Kościoła, zá błogosłáwienstwem Jego Mości X. Tomaszá Oborskiego, Suffrágána ná ten czas Krakowskiego przy wystáwieniu Krzyżá ná Kopule Kościelney. przy Relikwiách Świętych, włożono Inskrypcya taka:

D. T. V. & omnes BB. Calites, Tuque imprimis Petre Calipotens, & Paule caelestis Theologe, benigni accipite, qua loquor.

Sigismundus Tertius, ille vester Clicns, Polonia Rex, Suecia Heres, qui vestro numini, sacrum primum ejus molis in solum decrevit lapidem, religionis sua in Vos inferis testem, ille ipse me aureum bonori vestro tanta molis, ne quidquam obstantibus inferis, animo Regio, avitá pietate, magnificentia tanto Principe digna, iterum exstructa alterum testem, superstare jussit. Quare ego priore splendidior, Calis usura felicior, perdius & pernox, astris omnibus, Caloq; toti, quin & mortalibus longè prospicientibus admirantibus pradicabo. In DEUM TRINUM UNUM avitam Religionem, in Calites venerationem probatissimam, in Societatem amorem constantissimum. Sigismundi Tertij Regis Polonia, Suecia Heredis, &c. &c. Quin, & exorabo supplex Regi Pijssimo incolumitatem, Augustissimo Sanguini Regio Immortalitatem, Regno Pacem, & tranquillitatem, Urbi huic amplissima splendorem perpetuum Hinc Saxum prohibet mala; quid noceant Inferi? hinc ego cuncta fortunata apprecor; quid negent Superi? Illi firmitatem, mihi splendorem, utriq; auctoritatem conciliat Regis Invidissimi Pietas. Illi spem victoria, consecratio Pontificia, mihi auctoritatem Sacri Beatorum Civium, in sinu inclusi Cineres; utriq; Dei Homini JESU triumphantis insigne Crux adoranda: utriq; Augustissima Petri & Pauli Apostolorum nomina inscripta promittunt. Votis addunt fiduciam.

Fave, ó DEUS, Regi. Favete Apostoli Principes, Magno Polonia Principi. Favete omnes Calites Civibus illius, & nobis omnibus.

Wspamiętałości Kościoła dodacie poważney ozdoby nowy Ołtarz Wielki, wielką częścią czerwonym marmurem gruntowny, częścią kłztałnym marmuryzowaniem y znamienitą Architekturą ozdobny. Po prawey ręce Wielkiego Ołtarza, jest Káplica, w ktorey jest Ołtarz pełen SS. Relikwiy, wniesionych z wielką Uroczystością wszystkiego Miasta z Tumskiego Kościoła, podczas wielkiego Jubileuszu, Roku Páńskiego 1626. dnia 10. Páździerniká, ktorých Imioná te są: Ciało S. Piotra Męczenniká, S. Alexándra M. S. Wiktorá M. S. Anástazyi Pánny y M. S. Albiny Pánny y M. Głową, á druga z Jedenástu tyśiac Dziewic, Roku zaś 1639. dnia 22. Máia, przy obecności Jegomości X. Erázmá Kretkowskiego, Officyála y Archidyakoná Krakowskiego, wzwyż pomienionych Świętych Męczennikow Ciála wespoł y z drugimi są do Káplice ná to zgotowány, przeniesione, ktorých te są Imioná: Ciało S. Pámphilá M. S. Wiktoryná, M. S. Jácká M. S. Theodulá M. S. Boná M. S. Fortunatá M. S. Serony Pánny y M. S. Cyryáki Pánny y *M. Velum S. Mágdáleny de Pazzii* Kármelitánki, y jey obrazki, ktore oná málowála *in exta* będąc. á szczegulnie Świętego Tomaszá z Aquinu Anielskiego Doktorá, Głowy zaś są tych Męczennikow Świętych Dezyderyuszá, Gaudencyuszá, Qwiryná, Márcellá, S. Seweryná M. S. Názaryuszá M. także Głową S. Stánisláwá Kostki, y żebro całe, niech będzie Pan JEZUS błogossáwiony ze Wszystkich y z tego Syná Korony Polskiej, cudownego przy grobie swym w Rzymie, y tu u nas w Polfcze. Są iefzcze y tych Pánien SSw. Głowy, SS. Márcelliny, Ermy, Semidy, y Rámioná zaś tych Świętych Rámie S. Páwła Apostoła, Rámie S. Sebástyaná M. S. Amáncyuszá, Andrzeiá, Eustáchiego, Firmiuszá, Innocentego Soterá, y Amántyuszá, S. Kátarzyny, Juliáná, Eufrázyi, Łucyi, Pánien y Męczenniczek, y B. Sálomei Xiężny Polskiej: z Goleni SS. Bożych, tych są Męczennikow Rzymskich, SS. Innocentego S. Abundyuszá, S. Albiniego, S. Apolloniego, S. Kássyaná, S. Krescentego, S. Dácyáná, S. Dyonizego, S. Domicyáná, S. Gábiniego, S. Maurycego, S. Máxymilláná, y S. Fortunatá, są y in-

nych

szych w cząstkách mniejszych wiele Świętych; iáko Janá S. Jeremiaśá Proroká, Drzewo Krzyżá S. y ziemiá Krwiá Páńską polana: te wszystkie Relikwije SS. Bożych są z wielką uczciwością w Relikwiarzu ábo w Ołtarzu ná to zrobionym zówarte, Roku pomienionego 22. Májá, od Przesacnych y Wielebnych Prábatow Kápituły Krakowskiej.

Przed ta Káplicą dáie się widzieć kosztowne y wspániálc aż pod gzems Kościelny wyniesione *Mausoleum* Jáśnie Wielmożnych Bránickich: ták robotą iáko przednimi marmurámi y Antenatow zmárłych portretámi znamienicie przyozdobione. Po lewey też ręce Ołtarzá Wielkiego jest tákze wspániálc *Mausoleum* Jáśnie Oświeconego Xiążęciá Jegomości Andrzeiá Trzebieckiego, Fundátorá *Collegium* ná wiekopomną sławę y wáżniejszą znamienita struktura z rożnych marmurow poważnie wystáwione. Widzieć y w Káplicy Świętego Borgiaszá Wielmożnym— Ich Mścióm Pánom Brzechśom mieyscá tego osobliwszym Dobrodzieiom wiekuiące ná ozdobę Kościoła y ich sławę nieśmiertelną wspániálc nadgrobki.

Są inne Káplice y Ołtarze osobliwszym rożnych ludzi Nabożeństwem uszánowane, iáko to Ukrzyżowanego Páná JEZUSA, Nayświętzey Pánny Niepokalanego Poczęcia, y Loretáńskiej, Świętych Ignácego, Xáwerego, Stánisláwá Kostki, . A osobliwie Ołtarz Opátrznosci Boskiej y Świętego Michála od szczęśliwie rządzącego Kościołem Bożym Benedyktá XIV. uprzywileiowany wybáwieniem Duszy z Czyfcá, zá ktorą Míza S. odpráwiona tákże będzie. Tu też ciało odpoczywa w grobie Oycow, Wielebnego, pracowitego, świątobliwie żyjącego, Oycá Piotra Skárgi, J. K. M. Zygmunta Trzeciego Káznodzieie, sławnego w Kazániách y pisaniu Ksiąg, á ten umárl. Roku 1521. dnia 22. Wrześniá, więcey czytay o tym Przesacnym Kápłanie Wielebnego X. Fábianá Bierkowskiego, Zakonu Świętego Dominiká, Káznodzieie J. K. M. Spoczywáią tu y inni znákomici Słudzy Boscy świątobliwością niemniejszy iáko y szczegulnemi y cudownemi íáskámi Boskiemi chwalebni, o ktorých *in manuscriptis Collegij.*

P

Máia

Máią przytym Kościele swoje Kongregácye ludzie nabożni. Jáko to iest Kongregácyá pod tytułem Niepokalanie Poczetey Mátki Boskiej, ktorey Uroczystość z ofobliwa Kościoła ozdoba y pospolitym Stołecznego Miastá tego Nabożeństwem corocznie się obchodzi. A *Officium Majus* Najswiętszey Pánny, co Niedziela y Święto, Przezacni *Sodales* śpiewać zwykli y gorące Nabożeństwa swoje Mszy Świętey słuchając przed Obrázem Mátki Boskiej odprawiać. Jest y Kongregácyá Najswiętszey Opátrznosci Boskiej, ktorey Uroczyste Nabożeństwo z Odpustami od S. Stolice Apostolskiej nádánemi, pięć rázy do Roku bywa. To iest w Niedzielę wtorą po trzech Krolách; w Niedzielę czwartą Postu, w Niedzielę Krzyżową, albo piątą po Wielkieynocy, w Niedzielę szóstą (kiedy y Processya Solenna bywa) y w Niedzielę dziewiętnastą po Świątkách. W każdy zaś Poniedziałek w Káplicy lub w *Oratorium* Kongregátyckim znaczny nabożnych ludzi do Spowiedzi y Kommunj Świętey bywa konkurs, y około dziewiętey Msza Święta lub Wotywa grána z Litániámi o Boskiej Opátrznosci.

Jest nádto Kongregácyá dobrej Smierci, ktorey Nabożeństwo z Odpustem Zupełnym w drugą Niedzielę káždego Miesiáca odprawiać się zwykło. Oprócz wżwyż námienionych. Szczegulne Uroczystości y Nabożeństwa Kościoła tego są: naprzod w Dzień Nowego Roku z Zupełnym dla wszystkich Wiernych Odpustem, Przez trzy dni zapustne, przez ktore czterdziestodniowe Nabożeństwo odprawiać się zwykło z Solenna przy dokonczeniu Processya, ktora się też y Oktawá Bożego Ciála kończy. W dzień SS. Apostołów Piórrá y Páwła, Świętego Ignácego, S. Stániśława Kostki, S. Xáwerego, S. Fránciszka Borgiasza, ktorego Uroczystość przypada w ten dzień, w ktory przy publicznych do Kościoła tego Processyách zá cudowne prawie nád Turkámi zwycięstwo, Naywyższemu BOGU Oyczyzná nášzą dziękować zwykła.

Dodáie Kościołowi niepospolitey ozdoby znacznym kósztem y szczodrobliwością Jánie Wielmożnych Andrzejá y Zofij Morfztynow,

sztynow, Kásztelánow Sadeckich, wystáwiony Chordla liczney przy tymże Kościele zostájącey Kápli, piękną robotą obszernością y kształtem widzacych kontentuiący.

Niemniey ozdoby jáko y wspaniałey powagi strukturze Bazyliki przyczyniáią Świętych dwunastu Apostołów Státuy, z ewárdego kámienia kształtnie wyrobione, ktore ná kámienny ch także proporcjonalnych postumentách zeláznemi kratámi rozdzielonych stojące, pierwzy y wspaniały ná Cmentarz Kościelny czynią przystęp.

STACYE RZYMSKIE.

W Tym tu Kościele odprawuią Stácye Siodmi Kościołow Rzymskich, u Ołtarzow ná to náznáczonych táblicámi Są y Odpusty insze, kiedy kto chce może otrzymać y ich záżyć, náwiedzając ten Kościół, y w nim się modląc.

31. Kościół Świętego ANDRZEJA.

PRzy tym Kościele Zakonnice Świętey Klary swe mieszkánie máią, Reguły pokornego y ubogiego Fránciszka Świętego, fundowála go y zmurowála S. Sálomea Krolewná Hálicka, á Krolowa Polska, opátrzywszy go osobliwie Kleynotámi y ápparatámi Kościelnemi. Máią Relikwie znaczne B. Sálomei Fundátorki swoiey. Pánnę Mátkę zá Stárszą sobie obieráją, z poyśzrzodká Siostr co trzy látá, ktore onę Xięniá nazywáią (co nie iest według Świętey y pokornej Reguły S. Fránciszka) Te w protekcyá wzięte od IchMM, Xięzy Biskupow Krakow skich, á naprzod od J.M.X. Jerżego Rádziwiła Kárdynała, y Biskupá Krakowskiego, y pod ich záwsze są władzá, &c. Máią swych Káplánow Swieckich do Służby Bożey, y do ádministrówania Sákrámentow. Odpoczywa tu w tym Kościele ciáło wielce świątobliwie żyjącego Rochá Boznánsyzá, Akádemij Professorá, Spowiedniká y Káznodzieie tutecznego, przed gradusámi, po ktorego grobie nigdy nie stápił, lubo ze Mszą y ode Mszy idąc, ś. pámieci Xiádz Adam *Opatovius*, Písiná Świętego

tego Doktor, Káplán *vita verè Sanctitatis*, to mowiac, niego-
dnym potym grobie tak Świętego Męża chodzić. Ma też y
Odpusty pewnych czasow tenze Kościoł.

32. Kościół Świętego M A R C I N A.

Zacney Fámilij Ostoiá z Domu Gryphow, wprzod ten Kościół
zbudował, lecz Roku 1618. dány jest Pánnom Zakonnym
Świętey Terešy Kármelitow Bosych, w pięć lat po przy-
prowadzeniu ich do Krakowá, Kościół tych Pánien y z Klaszto-
rem, z gruntu nowo wymurowány kształtem pięknym z Jál-
mużny, Roku 1638. Poświęcony zaś Roku 1644. 24. Májá,
w Niedzielę czwartą po Wielkieynocy, od Przewielebnego Je-
gomości Xiędzá Piotrá Gębickiego, Biskupá Krakowskiego.
Ja tu pioró swe powściągam, y rękę swa zadržmynam do opi-
sania życia tych Pánien: álbowiem żyją w wielkiej ostrości,
w zachowaniu Reguły, y ustaw Zakonnych, *silencium* ustawnie
pilnie zachowują, mortyfikácie ciała ostre y srogie czynią, owo
zgoła rozum moy ustáie, uważający żywot tych Aniołow w cie-
le ludzkim żyjących. Odpoczywają tu Ciála dotąd iczycze cá-
łe, iáko to Wielebney Konstáncyi z mirowá zmarłey R. 1627.
dnia 14. Májá, y Wielebney Chryštiny zmarłey Roku 1628. dnia
9. Wrześniá, tey ciála po śmierci iáko Alábástr białe było przez
czas długi, y Wielebney Kátárzyny zmarłey Roku 1629. dnia 2.
Wrześniá. Máiá Relikwij Świętych dostátek, y Odpusty ná pe-
wne czasy. Oycowie Kármelići Boši Msze SS. tu odprawują,
y Sákrámentá Święte im ádministrują.

33. Kościół albo oratorium dla Káplánow Stárych.

Przy tym *Oratorium* Káplánow Stárych, chorych, w Páráfi-
ách wypracowanych rezydencya jest, máiá tu swe pospolite
mieszkanie, zawiáduie temi Kápitulá Krakowska, ktora ich
prowiduje odzleżá, wiktem słufznym y pocziwym.

34. Kościół

34. Kościół Świętego IDZIEGO OPATA.

TEN ná Grodzkiej Ulicy jest pierwszy od Bramy Grodzkiej
w Miasto idac, zmurowány Roku 1082. od Władysławá y Ju-
dyty Małzonki jego, po otrzymaney w potomstwie poćiesze,
zá ofiarowaniem się temu Świętemu. Zakonnicy Dominiká S.
z Konwentu Krakowskiego, tam rezydencyą swa máiá y z fun-
dacyą, z przyległemi temu Kościołowi Domostwami y Dwor-
kiem od Wielmożnego Jegomości Páná Felixá Czerikiego Sę-
dziego Ziemskiego, y Janá Komeša z Tęczyná dánemi. Ci Do-
brodzieie do tego Kościoła ofiarowali dwie wsi, Gorkę y Sado-
wie, na Msze Święte, by zá ich dusze y Krewnych były odpra-
wiane, co umocnił Dekretem Oćiec S. Grzegorz Pápiez XIII.
Tákie te Wsi, iáko y inne dobrá Ziemskie, Sziácheckie, należa-
ce do Klasztoru Dominikáńskiego SS. TROYCY, Święta Kon-
gregacya Naydosłowniejszych Kárdynałow *Immunitatis Ecclesia-
stica*, zważywszy nieślusznie włożoną kontrybucyą hibernowá,
ná dobrá Tych Zakonnikow, uwolniłá od tak ciężkiej solucyi
y exákcyi ubogi Klasztor, przez Dekret dány Roku P. 1725. dnia
29. Grudniá, tak konkludowawszy. *Bona PP. Ord. Prad. de qui-
bus agitur, non teneri ad prestensam contributionem bybernalem.*
Tę tak spráwiedliwą rezolucyą y Dekret potwierdził Oćiec S.
Pápiez Benedykt XIII. przez *Breve* Apostolskie, *ad futuram rei
memoriam* 25. Stycznia. Roku P. 1726. Ktore się tak zácyna.
*Nuper à Congregatione VV. FF. Nostrorum S. R. E. Cardinalium Im-
munitatis Ecclesiastica, ex controversijs Jurisdictionalibus proposita
ad favorem Dilectorum Filiorum Fratrum Conventus Sanctissima TRI-
NITATIS, Ord: Prad: Civitatis Cracov: &c.* Támc w tym Kościele
káždego dnia ludzie nabożni schodzą się ná Rożániec chwaląc
Markę Nayświętszą, y Mszy S. słuchájąc, zá co otrzymują Zupełny
Odpust nádány od Naywyższego Pásterzá Kościoła S. Páwła III.
Ná tych Rożánicách, dáią zbáwienne náuki przcz Kazánia y E-
xorty w Świętá Uroczyste Oycowie Dominikáni, náuczając
Táicmnic Zywotá Páná JEZUSOWEGO, y Nayświętszey MA-
RY Pánny

RYI Panny ludzi słuchających, Dawnych czasów jeden z tych tam Xięży mieszkający przy Kościele, bywał Penitencyarzem w Kościele Katedrałnym Krakowskim. Ten Kościół dla Rozánca S. który się odprawia, ma też Odpusty, co y inne Kościoły Dominikańskie, y te, w których jest Rozániec S. oprócz tych Odpustów, ná S. Idzi pod ktorego Tytułem jest, odprawia się Uroczystość z Odpustem, pierwszego dnia Września. Zás Poświęcanie tego Kościoła, przypada w Niedzielę pierwszą po Uroczystości Náviedzenia Najswiętszey MARYI Panny. Ma y Obraz Mátki Najswiętszey Cudowney w Ołtarzu, od ktorey doznał pewny Mieszczánin Łáski; w taki sposób. Była białogłowa Imieniem Máryánná, ktora zwykła była chodzić ná to Święte Nabożeństwo Rozánca S. do S. Idziego w Krakowie, Mąż iey E-rázm gdy trochę omieszkała do domu, łájąc ją chciał ją siekierą dobrze wezbrąć, ále gdy rękę do uderzenia jey podniósł (oná serdecznie zawała, o Páanno Najswiętsza, Opiekunko Rozánca S. rácz bydz ze mną) zaráz mu tak zápamiętalemu ztrętwiała ręká, że iey z siekierą áni do gory, áni ná dol spuścić nie mógł, co on widząc, zawałał głosem, Páanno Najswiętsza Rozánca S. ráctuy mnie, y do Zony swoiey rzekł: służ Tey Pánnie, chodź do Kościoła szczęśliwie, y Rozániec Panny MARYI nabożnie odprawuy, y ia sam bez omieszkania do rego Sw. Arcybráctwá dam się wpisać; gdy to do Zony mówił, ręka oná zdrową zostála, á on y z Máłżonką swoią Pánu BOGU w Rozánca S. aż do śmierci nabożnie służyli, było to Roku Páńskiego 1632. dnia 4. Sierpnia; w sam dzień Świętego Dominika. O tym znajdziesz w Książce ktorey Tytuł *Morze Łáski Boskiej*, niedawno przedrukowaney, ná kárcie 30. Ma y Relikwij Świętych Páńskich doślátek, á osobliwie Świętych Męczenników, S. Jędrzeia Apostoła, Pávła, Justyná, Seweryná, Wálentego, Piotrá, Teodora, Gencyána, Antoniego, Lárگا, Relatá, Decyderyuszá, Felicyaná, Felicysymá, Cyryllá, Sulpicego, Mámiliáná, Pontyaná, Juliáná, Klemenfa, Hyppolitá, y dzieścięć Tyńięcy Męczenników Thebańskich. Pánien y Męczenniczek, Świętych Theodory,

dory, Justyny, Anteny, Konkordyi, Klaudyi Manswery, Prymitywy, zab cały S. Fortunacyi, y z Jedenaštu tyńięcy Dziewic, y inszych, wiele w mnieyszych częściách dostátnie z roznych mieysc Świętych, zá stárániem Wielebnego X. Ludwiká Kolankowicá, Zakonu Káznodzieykiego R.P. 1642. nábytych.

Wtora Część opisania Kościołów W Stradomiu y w Kaźmierzu

35. Kościół Świętego BERNARDYNA.

Pierwszy Kościół ná Stradomiu z Klasztorem Oycow Bernardynow, Reguły Świętego Fránciszka *de Observantia*, od S. Janá Kápistraná Towarzyszá S. Bernardyná záłożony, á wprowadzony do Polski ze trzynastá Bráci przez Kárdynała Zbigniewá Oleśnickiego, Roku 1452. tych Krol Kaźmierz III. y Krolowa Zofia Mátká jego, z Rycerstwem, Dworem, także z Duchowieństwem wdzięcznie bárdzo przyieli iáko Possáncow Chrystusowych. Zá tego Błogosłáwionego Janá Kápistraná przyśzciem, rák się ludzie do tego Zakonu obroćili, iż tenże Błogosłáwiony Jan Kápistran, z samey Akádemij Krakowskiej Doktorow, Mágistrow, Bákálarzow, Studentow ręká swá w Hábit Zakonny oblogł, y do Zakonu przyjął sto czterdzieści. Nápełniwszy tedy niemi Klasztor, y wyćwiczywizy w Zakonie, sam odchodząc: Klasztor im zostáwił. (o iáko płodna Mátká Akádemia Krakowska w Męże dobre, ktorých do roznych Zakonow posyłała y posyła) Zbigniew Biskup Krakowski, Kárdynał; tymże Oycóm ná plácu Brátá swego Janá Oleśnickiego, Woiewody Sandomirskiego, Klasztor z Kościołem zmurował. Roku Páńskiego 1454. gdyż przez dwá látá w drewnianym tylko mieszkałi Klasztorze. Jest w tym Kościele Obraz Panny Najswiętszey Cudowny: jest y grob Błogosłáwionego Szymoná z Lipnice, tegoż Zakonu Cudámi wśláwionego. Ten umárl Roku 1488. odpoczywa y inszych Ciał Błogosłáwionych przy tym Klaszto-

tym Klasztorze niemáło, á miánowicie Błogoss: Leonarda Gwárdyaná, B. Stánisláwá S.T.M. B. Andrzejá S.T. Bák: Błogossáwionych Antoniego z Rádómská, y Alexego Láiczká, o-
czym ich *manuscripta* świadczą. Nieustála w tym Zakonie Święta Obserwancya życia Zakonnego. Jest też Bráctwo S. Anny z swojá Káplicą, używa Kap płóciennych szárych w Processyách: ma to Bráctwo Odpusty wielkie. Ma ten Kościół Relikwij SS. wielki dostátek, á miánowicie Paćiorek S. Joánny, od samego Páná JEZUSA poświęcony, y wielá łask uprzywileiowány, iá-
ko Historya Zywotá Sw. Joánny świadczy. Jest y Pártykułá Drzewá S. Krzyżá, y jedná *Spina* z Korony ćierniowey, wielka kroplá Krwie Chrystusa Páná, Włos z Głowy Nayświętszey Pán-
ny, zupełná Ręká S. Roży, iednego z Apostołów znaczna Re-
likwia, á te dárowáne od Księżney Kurlándskiey temu Zakonowi. Ten Kościół Roku 1646. z gruntu zmurowány z Jáłmużny S. Sá w tym kosztowne Ołtarze, y *Tabernaculum* sumptem niemá-
łym z Hebánu zrobione. O tych Zakonách *dictum* piękne J.M.Ci. X. Piotrá Tylickiego Biskupá Krakówskego, Mężá mądrego y cnotámi wielkimi ozdobionego, przy Stole między Senato-
rámi, mawiał bowiem ten Pan że Bernárdyni przez pokorę, Dominikáni przez náukę, Polskę od herezy uwolnili.

STACYERZYMSKIE.

U Piáci Ołtarzow tu w tym Kościele, odprawuią się Stácyce Rzymskich Kościołów z Odpustámi, á te są náznáczone Tablicámi. Ma y inszych Odpustow niemáło, iáko to w Roku Páńskim 1734. iest wprowadzona Drogá Krzyżá JEZUSOWEGO ná czternaście Stácyi rozdzielona, ktorá obchodząc, ludzie, y dostępią Odpustow tych ktore są nádáne w Ziemi Świętey Jerozolimskiey.

Jest w tymże Kościele Bernárdyná S. Bráctwo Niepokalánego Poczęcia Bogá Rodzice Nayśw: MARYI Pánny, ktore zá pilnym stáraniem, y pobożną dewocyą Nayprzewielebniejszego O. Janá Kápistráná Połanicckiego, S.T. Lektorá Uprzywileiowá-
nego,

nego, ná ten czas Kustoszá, y Gwárdyaná Konwentu Stradom-
skiego, á potym Prowincyálá, Solennie iest wprowadzone z Kościo-
łá Archi-Presbyterálnego Pánny MARYI, do Kościołá S. Bernár-
dyná ná Stradom, *Pontificaliter* przez Jáśnie Wielmożnego JMCi
Xiędzá Micháłá Kunickiego, Biskupá Arsyoneńskiego, Suffrá-
gáná Krakówskego, Roku P. 1736. dnia 7. Grudniá. Tá In-
trodukcya Solenna, ozdobiona byłá Assystencyą znakomita, nie
tylko *Clerisacularis ac Regularis*, ále też wspániála Szláchetnego
Mágistratu Krakówskego przytomnością ze świecámi idącego
w Processyi; rożnych Bráctw znaczná, y liczná freqwencyą máiaca:
gdy álbowiem J. W. Solennizant z Kościołá P. MARYI w Bisku-
pim Appáracie wychodził, iuż do Kościołá S. Bernárdyná z wšel-
kim porzádkiem Processye Bráckie wchodziły. To Bráctwo ma
osobliwy Przywiley od Świętey Stolicy Apostolskiey; iż w ká-
żdą Sobotę przed Ołtarzem Niepokalánie Poczętey Nayświęt-
szey MARYI Pánny z wystáwieniem Nayświętszego SAKRA,
MENTU odprawowána bywa Solenna Wotywá ó Táiemnicy Nie-
pokalánego Poczęcia Nayśw: MARYI Pánny, ktora ma *Introis*
Egredimini. Tych Wotywnay pierwszym iest fundátorem Jáśnie
Wielmożny JMC Pan Piotr Konstánty Stádnicki, Kásztelan Woy-
nicki. Ma to Bráctwo Odpusty wielkie, á oprócz tych, pártycy-
puie Odpustow nádáných Bráctwom Różáncá, y Szkáplerzá Świę-
tego, wedłóg Bulli Benedykta XIII. Poczynájący się *Ex quo Se-*
des Apostolica. Pomienione Bráctwo ná Processyách Solemnych, u-
żywa Kap Szkotowych, lub płócienných koloru Niebieskiego
z znákámi Imię MARYA, dwánaštu Gwiazd, y Mieściácá.

Klasztor Wielebnych Pánien Koletek Zakonu Świętego Oycá FRANCISZKA.

Niedáleko Kościołá S. Bernárdyná, y Klasztoru Oycow Ob-
serwántow zostáie nád Starą Wisłá Klasztor Wielebnych
Pánien Trzeciey Reguły Oycá S. Fránciszká, od Imienia Świę-
tey Kolety Mátki swoiey, názwáných Koletki. Te Pobożne
Zakonnice

Zakonnice dawno przedtym swoy początek Zakonney Obserwancyi od Stolicy Apostolskiej máiac ápprobowany; w drewnianym mieszkaly Klasztorze. Potym za pobożną wolą W. JMCi Pána Zygmunta z *Dembian* Dębinińskiego, Stárościca Gostyńskiego, na placu ninieytmym wymurowany iest Klasztor dla tychże Pobożnych Zakonnice R. 1593. w ktorym do tych czas swiatobliwie rezyduia. Też Oblubienice Jezusowe lubo nie przysięgają na Klauzurę, iednak ia ściśle obserwuią. Akty Solenne Obłoczyn, Professyi Świętey, y Pogrzebu odprawuią w Kościele Oycow Obserwantow. Zostają pod zupełną Jurisdycyą Nayprzewielebnieyszego Oycá Prowincyała OO. Obserwantow Prowincyi Małopolskiej. Przy tym Klasztorze iest murowana Kaplica Roku P. 1739. za pilnym dozorem, y osobliwym stáranie Náprzew: Panny Máryanny Russockiey, (iuz po kilkárázy godney Mátki y Przełożoney támtiecznego Zgromádzienia) w krorey pomienione Zakonnice odprawuią według swey Reguły Nabozeństwa nocne o pułnocy, y inlze dzienne według ustaw swoich. Ná publiczne zaś Nabozeństwa tak ranne, iáko y Nielzporne chodzą codziennie do Kościoła S. Bernardyna przez Ganek na Filarach murowanych wystawiony R. P. 1728. za stáranie wzwyż pomienioney P. Máryanny Russockiey. Ma ten Klasztor w swey Kaplicy nieozłacowany Kleynot, to iest, Statuę Pána JEZUSA Łaskawego w Ołtarzu; przed ktorym, Nabozeństwa zwykłe tak nocne, iáko y dzienne odprawuią też pobożne Zakonnice. Jákie zaś Łaski, y Dobrodzieystwa odbierają uciekające się doteyże Pána JEZUSA Osoby, oprócz innych dokumentow, same świadczą ofiarowane Wortá.

36. Kościół Świętego PAWŁA NAWROCENIA.

A L B O K O L L E G I U M

Przewielebnych Káplánow Missyonarzow.

Kongregacya Przewielebnych Káplánow Missyonarzow wprowadzona iest do Krakowa na Stradom przez Jáśnie O. Xcia Náprzewielebnieyszego J. M. X. Janá Maláchowskiego, Biskupa Krakowskiego, Roku Páńskiego 1685. Powinność

Powinność tey przezacney y wielce w Kościele Bozym potrzebney Kongregacyi iest ta, náuczác ludzi mlodych, bioracych się do Stanu Duchownego, iákim sposobem mają się przygotowác do przyięcia Kápláńskiego Chárákturu, iáko nabożnie przez ośm dni powinni odprawiac medytacye, y rekolekcye, iáko swiatobliwie zostawszy Káplánami, mają życie swoje prowadzić, y swoim Owieczkom Święte Sákramentá administrowác, Spowiedzi sluchác, Przenayświętzy SAKRAMENT Ciáła y Krwie Páńskiej rozdawác, dzieci chrzcić, y cokolwiek należy do zbawienia wiecznego, z wielką ochotą, z przykładem y nabożeństwem wykonywác; á tak wielką pracą tey Przezacney Kongregacyi Kápláni, nie tylko pod czas Suchedni, gdy Poswięcenia Káplánskie, według ordynansu Kościoła Świętego następuia; ále ile rázy ktoregokolwiek czasu ktokolwiek do nich przydzie, lub to z ludzi świeckich (iákoż y Senatorskie Osoby bywają tam na rekolekcyách) lub do stanu Duchownego bioracych się, tedy tak około iednego, iáko y około wielu, nie záluią swoiey prace, duchowną podając instrukcyą.

Oprócz tey prace domowey, przykładem Apostolskim, iáko prawdziwi Missyonarze, álbo Postáncy, Legaći y Káznodzieie Ewángeliczni, kilká rázy przez rok, całe Dyecezyi Krakowskiej, nawiedzają wzystkie Miasta, Miasteczka, y Wioski, y w támtychże Kościołach, dawszy znać o sobie, lud zgromadzony od kilku mil, náuczają táiemnic Wiary Świętey, rano y w wieczór Kazanie miewają na każdy dzień: tak na iednym miycscu według wielkości liczby ludzi pracuiac, po cztery álbo po pięć, á czasem y po sześć Niedziel, Spowiedzi sluchają, iáko pożytecznie za grzechy żalowác y pokutowác náuczają, Odpusty Apostolskie z dozwoleń Stolicy Apostolskiej, y za konsensem J. O. Xiążęcia Biskupa Krakowskiego rozdają; á poniewaz Náprzewielebnieysi Pásterze, gdy się już Missya kończy, álbo nabozeństwo, przez tychże przezacnych Káplánow Missyonarzow záczone, że zwykli Święty Sákrament Świętego Bierzmowania Prawowiernym Owieczkom swoim rozdawác, lub to przez siebie samych,

bie samych, lub przez swoich Nayprzewielebniejszych Suffraganów, tedy dostatecznie o tym Sakramencie Bierzmowania świętego, dają naukę, aby się godnie do tego świętego Sakramentu przygotowywali. Te zaś wszystkie prace tak ciężkie, y pożyteczne dużom prawowiernym, odprawiają ciż Ewangelicznymi Misyjonarzami, swoimi nakładami y sumprami, nikomu się nie naprzykrzając o jałmużny na pożywienie, ani ciele nic nie biorąc, aby nayprzedniejszego Misyjonarza Chrystusowego Pawła Świętego, (ktory opowiadać Ewangelią, nic bynajmniej od nikogo nie brał) prawdziwymi stali się Synami Káznodzieicami, y Apostolskimi Misyjonarzami: w tey materii, tak pisze Paweł Święty 1. Corinth: cap: 9. *Nescitis, quoniam qui in Sacrario operantur, quae de sacrario sunt; edunt: & qui Altari deserviunt; cum Altari participant. Ita & Dominus ordinavit ijs, qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere. Ego autem nullò horum usus sum.* Wielka to doskonałość, miawszy, Ordynansy Dyspensę od Chrystusa Páná, s przeciwie o dynansu prowizyálnej ani Dyspensy ofiarowanej nie zażywać, heroicznym sercem mówiąc w rzeczy samey. *Ego autem nullò horum usus sum.*

W tym tedy Apostolskim Misyjonarskim Kollegium, zawsze przy doskonałych y starych w nauce, przykładach, w Kościelnych ceremoniach, znajdują się młodszego wieku Klerycy, Subdyakoni, Dyakoni, y Kápláni, ktorzy się uczą y ćwiczą w życiu Duchownym, w medytacyách, ceremoniach Kościelnych, w Kazaniách, y w Teologicznych sumnienie káżdego oświecających naukach. Ato z osobliwey Pasterskiej szczodroblivosti J. O. Xiążęcia Nayprzewielebniejszego J. M. X. Konstántyna Szaniáwskiego, Biskupa Krakowskiego, ktory własną spezą murować y wystawić kazał obzerniejsze Kollegium dla wygodnego pomieszkánia, a potym Roku 1732. wieczną uczynił fundacyą na Seminárium, dla piętnastu Kleryków Swieckich, wikt przewidując, także y na dwánastu Kleryków Kongregacyi *Missionis*, ktorzy po skończoney dwuletniej probie, albo po zakończonym Nowicyacie sposobiają się do Stanu Kápláńskiego, y do funkcyi

do funkcyi stanowi swemu przyzwoitych, odprawowania.

Przy tym Kollegium na Stradomiu wystawiony od fundamentow Kościoł wspaniały y piękny kosztem Nayprzewielebniejszego J. M. X. Michała Szembeká Suffragána Krakowskiego, ktory Kościół pod tytułem Nawrocenia S. Pawła Apostoła, Roku 1732. dnia 22. Czerwca Konsekrował Nayprzewielebniejszy J. M. X. Michał Kunicki, Biskup Arsyoneński, Suffragan Krakowski. W tymże Kościele Wielebnych Káplánow Misyjonarzew znajdują się Czastká Drzewá Krzyża Świętego, w Pacyfikał wprawiona, Relikwia Błogosławionego Iana Kántego, Świętego Wincentego *à Paulo*, Fundatora y Pátryarchy teyże Kongregacyi *Missionis*.

37. Kościół Świętey J A D W I G I.

Tego Kościoła pierwsze początki *Statum & originem* wielkiej sławy y świątobliwości Jan Długosz, Kronikarz Polski, y Kánonik Krakowski, a potym Nominat na Arcybiskupstwo Lwowski, na ktorym go śmierć nieużyta zastała, tak opisał: że jest założony na Stradomiu przez Kázimierza II. Wielkiego Monarchę Polskiego Roku 1351. za powstanie z grzechu Mężoboystwa y morderstwa, ktore był popełnił gdy *Martinum Baryczką, Virum de Vicarijs Basilice Cracoviensis, cum mandatis monitorijs Clementis Papa VI. jussu Bozenta Episcopi Cracoviensis, ad se missum*, aby wszystkie swoje Konkubiny wygnał, utopić w Wiśle kazał: ktorego Kościoła tylko fundamentá, wzwyż na dwa łokcia wymurowawszy, umarł nie skończywszy y żadnego funduszu nie uczyniwszy. Ten potym Roku 1360. Elżbietá Siostrá iego rodzena Krolowa Węgierska darowała Zakonnikom Klasztoru Michowskiego, ktorzy się zowią *Canonici Regulares, Custodes Sacrosancti Dominici Sepulchri Hierosolymitani*. A ci z Jerozolimy do Polski przez Jaxę Herbu Gryph Szlachcicá możnego Roku 1162. są wprowadzeni. Pierwsze postanowienie swoje prowadzą od S. Jakubá mniejszego Apostoła, naypierwszego Biskupa Jerolimskiego, y Jego za Fundatora y Pátryarchę Zakonu swego mają—

mają, pod Regułą zaś S. Augustyną zostają, nosząc na sukniach *Crucem de serico rubro conduplicatam, in sinistra parte è vestigio cordis, a to na tę pamiątkę;* (iako świadczy *Petrus Lull. in vita Venerabilis Alvera de Virmund Canonissa Regularis SS. Sepulchri Priorissa Conventus Juliacensis, parte zda cap: 16. ex Libro antiquissimo Catalogus Hierosolymitanus dicto:*) Gdy Chrystus Pan na Krzyżu dzieło zbawienia naszego zakończył, y z tegoż Krzyża był zdjęty, patrząc na niego krwawopłaczącymi oczyma Najświętsza MARYA Panna, przy obecności wielu Świętych, (iako to Janá, Jozefa z Arymathei, Nikodemá, trzech Máryi, między ktoremi był y Jákub Apostoł Spráwiedliwym nazwany, nád zwyczaj y bez porównania nád zmęczonym JEZUSEM płaczący) uznała iako Twarz Syná Jey przedtym podobna Twarzy S. Jáku-bá, po śmierci zaś dla ciężkich ran odmienna, co na ten czas nowy smutek y żal w sercu Jey spráwiło. Po którym smutku y żalu z náchnienia Duchá S. oznáymiá S. Jáku-bowi że on w Jerozolimie Strożem Grobu Syná Jey, y tãnze Náuczycielem y Biskupem prawowiernych bydź miał, y że przez niego rozgłoszona bydź miała Męka y Smierć Chrystusa Pána, co żeby w ustáwicznejy miał pamięci, zmaczała pálec swoy we Krwi Rány Boku JEZUSOWEGO y S. Jáku-bowi na sukni náprzeciwno sercá Krzyż uczyniá na tę formę, iakiey był ten, na którym Chrystus Pan—był ukrzyżowany, potym nád pierwszym Krzyżem drugi pomnieyszy przydala na pamiątkę inskrypcyi od Pilatá dáney mówiąc: Niech ói ten Krzyż Jáku-bie będzie wieczną pamięcią gorzkiej y niewinney Męki ukochanego Syná moiego.

Post aliquot autem suspiria ad se rediens nuntiavit Jacobo suo Cognato, ex instinctu Spiritus S. quod ille Hierosolymis Custos Sepulchri sui Filij, Pradicator & Episcopus Fidelium, Propagator Passionis & Mortis Christi esse debeat, ne autem bujus obliviscatur, sed semper in recenti memoria hac retineat, intinxit digitum suum in pretiosissimum Sanguinem, qui in ejus vestes dum Christus in Cruce penderet guttatim decidit vel potius defluxit, tum etiam in illud vulnus quod Christo ad Latus factum erat in veste alba ac linea ad pectus Jacobo Crucem expressit

*sem expressit juxta formam & figuram illius, in qua Christus affixus fuit. Postea verò ad huc alteram parvulam Crucem super primam signavit in memoriam illius Inscriptionis quam Pilatus super Crucem affigi jussit, qua fuit: JESUS NAZARENUS REX JUDÆORUM. Sit tibi etiam hac Crux (ajebat MARIA) Jacobe aeternum memoriale amare & innocentis mortis mei dilecti Filij. Te są słowá Petri Lull. o czym obszernieyszą czyni informacya W. X. Jákub Rádliński S. T. D. in Libro sub Titulo, Sepultura Viventium in Praefatione ad Lectorem, którą wydał. Roku 1734. będąc na ten czas Proboszczem Leżajskim, y Komissarzem WW. Pánien Zakonu S. Benedyktá Konwentu Járosławskiego. Ciż Kánonicy w Kościołach ták swoich iako też y innych, lub Swieckich lub Zakonnych na Processye, Kazania, lub na inrze funkcye Kościelne, ex vi Instituti sui, & Privilegiis Summerum Pontificum, zązywają Rokiet y Mucetow cum pradicta duplicata Cruce rubea. Maja tákże facultatem à Sacra Sede Apostolica sibi suoq. Ordini że im wolno Párochiálne Kościoły trzymać, y Sákramentá SS. administrować, dla tego w Koronie Polskiej Domos Conventuales ac Prapostu- rales, & Ecclesias Parochiales więccy nad trzydzieści in perpetuum sobie inkorporowane mają. Y tu na Stradomiu miał bydź Fárny Kościół, o czym wspomina *Joannes Dlugossius*, á przeto nie ma się urażać *Clerus Ecclesia Parochialis Omnium Sanctorum Urbis Cracoviensis*, że w pierwizey Kleynotu Stołecznego Miasta Kraków, przez Piotrá Hyácinthá Pruszcza Alumná Akadémij Krakówskiej edycyi, ob defectum plenaria informationis ten Párochiálnym Kościołem nazwany. Są iednak ói Zakonnicy wielcepomocni Wikaryom Wszystkich Świętych, á zwłazczá do chorych y dziełek nowo zrodzonych, podczas (mówię) zawarcia Bramy, y niepogod, lub też złey drogi. Pomienioni Kánonicy Zakonni, mając ex vi Instituti sui ofobliwą obligacyą y powinność rozszerzać Chwałę Przenaychwałebnieyszego Grobu y Zmartwychwstania CHRYSUSA Pána, zá usilnym stáraniem swoim przy promocyi y protekcyi Biskupow Polskich: otrzymáli teráznieyszemi czasy nowy Dekret u Stolicy Aposto-
fklej,*

skiey, aby wszystko Duchowieństwo tak Świeckie iako y Zakonne oboicy płci, w całym Królestwie Polskim, y Wielkim Xięstwie Litewskim, także we wszystkich Prowincyách do Królestwa Polskiego y Wielkiego Xięstwa Litewskiego należących, zostające, corocznie w Niedzielę drugą po Wielkiej Nocy, największą cześć y chwałę Grobu CHRYSZTUSOWEGO, odprawowało Paćierze Kápłáńskie y Msza Święta o Grobie CHRYSZTUSA Páná: Wczym dla zupełniejszycy Czytelniká informácii, kładę tu pomieniony Dekret Stolicy Apostolskiej.

Cum Sacra Rituum Congregatio sub Die 1ma Decembris 1742. concesserit Officium proprium cum Missa Sanctissimi Sepulchri Domini Nostri JESU CHRISTI Universo Ordini Canoniorum Regularium, Custodum ejusdem Sanctissimi Sepulchri; Cumq; ad magis promovendum illius cultum, ex parte Episcoporum Regni Polonia, necnon JACOBI RADLINSKI, electi Praepositi GENERALIS, VENCESLAI MURATOWICZ, dum vacaret Praepositura Custodis & Administratoris Generalis, ac FLORIANI BUYDECKI, Procuratoris Generalis, praefata Congregationis Canoniorum Regularium, Sacrorum Rituum Congregationi enixe supplicatum fuerit, quatenus extensionem praedicti Officij & Missae sub ritu duplici, ad Regnum Polonia, Magnum Ducatum Lithuania, adnexasq; Provincias, extendere dignaretur. Sacra eadem Congregatio ad relationem Eminentissimi & Reverendissimi Domini CARDINALIS, Sancti CLEMENTIS, attentis peculiaribus circumstantijs, petitum Officium cum Missa ab omnibus tam Sacularibus quam Regularibus utriusq; sexus, qui ad Horas Canonicas tenentur singulis Annis sub ritu duplici Dominica secunda post Pascha in praefato Regno Polonia, Magno Ducatu Lithuania, ac Provinciis annexis recitari ac respective celebrari posse censuit, si Sanctissimo Domino Nostro visum fuerit. Hac Die 1ma Februarij Anno 1744.

Factaq; deinde per me Secretarium de praedictis eidem Sanctissimo Domino Nostro relatione, Sanctitas sua benigne annuit. Die V. ejusdem Mensis & Anni 1744. F. J. A. CARDINALIS GVADAGNI, Propraefectus mpp. F. Patriaroba Hierosolymitanus Secretarius.

Tym tedy Zakonnikom od Elzbiety Krolowy Węgierskiej,

skiey, Siostry Kázimierzá II. Kościół pod Tytułem Świętey Jádwiigi oddány, potym *per incursonem Sveticam* (w ten czas kiedy y Zamek Krakowski) zburzony jest. Dopiero po zburzeniu pierwszego Kościoła, Wielebny Xiadz Augustyn Wolski, Świętey Th. Doktor, tegoż Zakonu Profes, y Proboszcz Konwentu Krakowskiego S. Jádwiigi, Kánonik Kámieniecki, Konwentu Miechowskiego Kustosz Generálny, zá przedziwną Opátrznosciá Boską przy swoim stáraníu nowy á *fundamentis* wystáwił, ktorego portret dla potomney pámięci w tymże Kościele w kompártymencie mármurowym nád drzwiami Zákrytyálnemi *cernitur*. Zá tegoż także stáraníem y pilnoscíá tenże Kościół Konsekrowány jest przez Jáśnie Wielm: IMCi Xiędzá Mikołáia Oborskiego, Biskupá Láodyceńského, Suffrágána—Scholástyká y Officyáá Generálnego Krakowskiego, o czym nád tablicy mármurowey nád drzwiami z Kościoła wychodząc do Konwentu informácia jest takowa: *Anno Domini MDC.L.XXIV. ipso Festo Divisionis Apostolorum Die 15. Julij. Ego Nicolaus Oborski, Dei & Apostolica Sedis Gratiá, Episcopus Laodicensis, Suffraganeus, Scholasticus, Vicarius in Spiritualibus & Officialis Generalis Cracoviensis, Consecravi Ecclesiam banc post ruinam Sveticam, nunc á fundamentis erectam, in Honorem S. Hedvigis. In ea Ecclesia tria altaria: Majus in ejusdem S. Hedvigis, Dextrum in B.M.V. Assumptae, SS. Catharina, Barbara & Agnetis VV.MM. Sinistrum in SS. Augustini, Matbia Apostoli & S. Stanislai Episcopi & Martyris Honorem, Reliquiasq; in eis SS. Clementis, Justi & Maximi Mart: inclusi. Diem Anniversariam Dedicacionis Festi SS. Divisionis Apostolorum quotannis celebrandam assignavi. Procurante eandem consecrationem Illustri & Admodum Reverendó Dominó Augustinó Wolski, Canonico Camenecensi, Praeposito S. Hedvigis Cracovia, Canoniorum Regularium SS. Sepulchri Christi Domini Conventus Miechoviensis Generali Custode, cujus impensis & curá hac Ecclesia stetit. Odprawuią w tym Kościele tak iako w inszych Kurs o Pánnie Najświętszeczy. Do tego Kościoła w dzień Rozestáńcow 15. Julija ze wszystkich Kościołow Krakowskich przychodzą Processy—
cum debitis*

sum debitis Ceremonijs & Indulgentijs, dziękując P. BOGU za Zwycięstwo od Władysława Jagelli otrzymywane nad Prusakami. Jest przy tym Kościele Kleynot starodawny, misterney roboty sklenicá S. Jádwiigi, z ktorey oná napoiu zázywáá podczas postow: dáá z niey nabożnym ludziom w chorobách pić, á ci do zdrowia przychodzá, ták iáko y Święta Jádwiigá czyniá. Więcey o tym w Historji W. X. Sámuelá Nakielskiego, Pismá S. Doktorá, *circa Annum 1634*. Proboszczá tegoż Kościoła znajdziesz. Ma tenże Kościół y insze Relikwie znaczne SS. Bożych, iáko to: cząstkę Sukienki Páná JEZUSOWEY, Relikwiá znaczną S. Jádwiigi Krolowy Polskiej, S. Urbáná Męczenniká dwie pártýkuly znaczne, S. Bonifacego, S. Leoná Męczenniká, B. Julity, cząstkę Cylicium S. Fránciszka Seráfickiego, S. Wenuty M. S. Plácydá M. S. *Victoris* M. y inszych wiele: Ma tákże y Indulgencye ná pewne Świętá. Jest w tymże Kościele Obraz Pánny Przenajświętszey wielce dziwney wspaniáłości, y piéknosci, przy ktorym Pan BOG zá przyczyná Mátki Swey, wielu w roznych frásunkách y w boleściách pocieszá. Przy tym Kościele jest Konwent wyżey námienionych Kánonikow Grobu Chrystusowego, ktorzy tu máá Studium ták Teologiczne iáko téz Filozoficzne niedawnemi czasy ná tym miejscu erygowáne y záczęte przez IMCi Xiędzá Iákubá Rádlińskiego, S. T. Doktorá, terážniejszego tychże Kánonikow Grobu Chrystusowego Proboszczá Generálnego Miechowskiego Intułatá. Temu Kościołowi przybylá temi czasy aukcyá fundacyl ná Kurs y Mszá *de B. M. V.* uczyniona przez W. X. Wálentego Jozefa Wsćisłowskiego, S. T. D. terážniejszego tegoż Kościoła Proboszczá, Professa pomienionych Kánonikow, á przedtym Kánoniká Zamoyckiego, Akádemii Zamoyckey kilká rázy Rektorá, Trybunału Ordynacyi Zamoyckey pierwszego Assésorá, Proboszczá Tomaszowskiego. Przy tymże Kościele jest Szpital podczłých w lećie y wyprácowáných w Koronie Polskiej Szláchty, ktorzy swoje osobliwe od Konwentckich máá fundacye. Swoie zá Nabożeństwá y obligacye zá Fundátorow y Benefaktorow swoich ták w Kościele pomienionym iáko téz y w Szpitalu codziennie odprawuiá.

38 Kościół Świętych AGNIESZKI y LVCYI.

Przy tym Kościele jest Klasztor Pánien Zakonnych S. Klary pod obserwancyą Reguły S. Fránciszka, trzećiey Reguły. Do tego Klasztoru wiele Domow zacnych Famiłij, Corki swe do ćwiczenia w boiáźni Bożey dáá, z ktorych się wiele ná świat nie wraca. Fundowány y zmurowány ten Klasztor ieszcze zá Zywoťá Błogosławionego Jáná Kápistráná, po pogorzeniu náprawiony od Xiędzá Janá Korsbáchá, Kánoniká Krakowskiego Ma swe Odpusty y Świętych Bożych Relikwij niemáło.

39. Kościół Świętych KATARZINY
Y MAŁGORZATY.

Ten Kościół ná Kázimierzu záłożony Roku Pánskiego 1342. y wystáwiony Architekturá Stároswiecká, w ozdóbę y inwencyá zrzadká widziáná, od Krolá Kázimierzá Wielkiego, á osadzony Zakonnikami Świętego Augustyná Eremitow, ktorzy są przyprowadzeni z Prági do Polski od tegoż Krolá. Do budowánia Klasztorneho przyłożył się Pan Melsztyński, Kásztelan Krakowski, á potym inši wízelkich Stanow Fundátorowic. Ten Kościół jest poświęcony Roku Pánskiego 1378. od JMCi Xiędzá Jána Biskupá Botyńskiego, zdozwoleniem—Florianá Morskiego, Biskupá Krakowskiego, był ten Kościół dostátnie ozdobiony y obdárzony, od swoich Fundátorow, práwie nád podziwienie máá w sobie Ołtarzow 24. z przystöynymi y kosztownymi appáratami, ále to wszystko pogorzáło požárem Roku 1556. dnia 3. Májá, w ktory czas y skłépienie—wszystko upáđło, co się téz było zstáło Roku P. 1443. przez trzęsienie ziemie. Jest w tym Kościele wiele znacznych Relikwij, między ktoremi znacznieysze, znaczną sztuká drzewá—Krzyżá S. Czáská z Głowy S. Ambrożego, Doktorá Kościelnego, tákże Czáská z Głowy S. Rochá, Czáská z Głowy Sw. Konstántego, Ręká S. Szczepáná Męczenniká, Ręká S. Tomásyá Kánturyjskiego, znaczną Relikwia S. Janá Chrzćicielá, y

część odzienia jego, palec S. Andrzeja Apostoła, S. Filipa Apostoła, Krople mleką y krwie y znaczna Reliquia Świętey Katarzyny M. Ręka S. Prymeniusza, te Relikwie są oprawne we srebro, także osobnych jest y innych wiele Relikwii w różnych Pacyfikach srebrnych. Jest w tym Kościele kilka Kąpic Nayprzed pierwsza w Krucganku tego Kościoła w samym wchodzeniu nad drzwiami. Jest Obraz na murze wymalowany Miłosiernego PANA JEZUSA. Za Pánowania Władysława Jagieły, Monarchy Polskiego, stáranie B. Ezaiaszá Bonerá, tegoż Zakonu Przeora Pisma S. Doktorá. Ten zaś Obraz iák wielkimi y dotąd slynie Cudami, same to Wota około niego wiszące wyświadczyć mogą. Do tego bowiem Obrazu pięciu kulmi śmiertelnie na woynie postrzelony Towarzysz ód światowych Medykow odstąpiony, o własnym życiu zwątpiwszy. Ják się tylko do tego w tym Kościele będącego Miłosiernego udał, z ufnością Lekárzá, tego dnia do zdrowia pierwszego przywrocony został. Swiádkiem są tego te same kule przy tym Obrazie zawieszone. Ale to jeszcze mnieysza. W Wielicce Gornik mając wielką do tego Obrazu dewocyą, osobliwie w tym że ile razy do Krakowa przez Kazimierz przechodził, tyle razy zawsze przed ten Obraz wstępując na modlitwę parę świec łoiowych oddawał, y iáką mógł z pracy swoiey jałmużną ubogiego przed tym Obrazem udárował, niešťczęściem, czyli też żeby lepiej w tym Obrazie moc swoię PAN JEZUS wstawił. Trafiło się: że ten Gornik w dole od soli zawałony został pobożna zoná lubo iuż o życiu zawałonego meżá zwątpiona, pámiętając iednak dewocyą Meżá swego, tę samę część przez cały rok temu Obrazowi przy jałmużnie dla ubogiego czyniła, w rok gdy znowu w tym miejscu gdzie on zawałony zostawał, gdy sol inśi kopác poczéli. Ten uslyszawszy głos kopiacyh wołać począł, aby mu bez náruszenia y szkody pomoc do wyścia dáli, ztrwożeni, niewiedząc coby było, wezwawszy W.O. Bernardyná na ten czas támtęyszego Rezydentá na poradę, gdy za zdaniem jego kopác poczéli, żywego bez żadnego náruszenia zdrowia człowiczą.

wiczą dobyli, który zaraz to nietylko przed całym Miastem, ale też y tu przed tym Obrazem, przy Procesyonálnym tego Miasta ludzi konkursie w Klasztorze pod przyścięga zcznał. Ze zawsze przez cały Rok ten Obraz Miłosiernego PANA JEZUSA przed sobą widział, y przed nim dla lepszeý wygody jego parę świec łoiowych ustawnie palących się. A zaś na posiłek zawsze z przed tego Obrazu który przed sobą widział codziennie bułkę chlebá odbierał: Jest dowodem jego przyścięga, y inśzych Cudow tak wiela.

Idąc dáley ku Kościołowi wielkiemu od Ganku Miłosiernego PANA JEZUSA, po prawey ręce tego Ambitu jest Kąpicá Nayświétszeý PANNY MARYI pod Tytułem Poćieszenia. Stáranie tegoż B. Ezaiaszá, także na murze odmálowány Roku 1463. ktorego Obrazu Cudow gdyby ráchować przyziło, pewnieby się przedzy nie iednemu sprzykrzyło záczymby ich z komputował. Ledwie co tylko bowiem ten się Obraz Poćieszenia Nayświétszeý MARYI PANNY ziáwił, zaraz przed nim naypierwśy Cud się pokazał. Kiedy za uczynioną B. Ezaiaszá modlitwą, w ten czas *Monstra te esse Virgo Maria Matrem*. Imieniem Stanisław Mieszczańin Kazimierski drugiego dnia po śmierci, do pierwszego życia przywrocony został. *Item* przed tym Obrazem dwoie Bliźniat nie żywo na świat wydane przez Mátkę, tey Mátkce Poćieszenia osiárowane, do życia są przywroczone. Podczas ognia pożaru kiedy od Stradomia y Kazimierz gorzał Ten Obraz tylko sam bez náruszenia choć na przepalonych murách na poćiechę wszystkim został, Przed tym Obrazem z swiádecktwa nie tylko Zakonnikow tego Zakonu ale też Swięckich ludzi po kilka kroć Anielskie koncenty podczas nocnych Wigilij slytżane bywały. Osobliwie raz gdy dla iákiegoś zátrodnienia przed tym Obrazem zwyczáynego Hymnu *aliás* Prozy *Ave Regina Calorum* spiewać zániedbáli Zakonnicy, sami Aniołowie Swięci przy ognisteý w około zorzy tę ich powinność codziennego spiewania puty wypeñniali, poki się znowu z wiékszą y gorętszą dewocyą do zwyczáynego spiewania teyże prozy nie przywrocili pomieni Zakonu Brácia. Tu

Tu przy tym Obrázie Najswiętszey MARYI PANNY ślepi wzrok, kulawi y paralizem zaráżeni, powietrzem ruszeni, kóniacy życie, tonący wybawienie, w niebezpieczeństwie bezpieczeńność, iák wiele odbieráli, świádectwo samych Wotow wydáie: to y *manuscripta* tego Zakonu konfirmuią. Tu przed tym Obrázem Roku 1621. dnia 7. Listopáda Andrzej Wáwrzeniec Száfráński Wielgopolánin paralizem zaráżony ták ciężko, że iuż tylko ostatniego śmierci punktu sam słabym się widząc oczekiwał. Przecięż zá rádá przyiaćioł przed ten Obraz przyniesiony, iák tylko Krzyżem z wielką ufnością pocieszenia prosząc upadł, tey godziny zaráz o swoiey mocy zdrowy powstał y odszedł. Gdzie dla lepszey wiary ná boku teyże Cudownego Obrázu Kaplice, jáko tu zdrowie odebrał z własnym podpisem y zeznáním Wotum ná tábláturze málowane zostáwił. Roku 1722. Kázimierz Mieszczánin dla ciężkiey choroby wzrok stráćiwszy, przed tym Obrázem przeżyřzał. Kupiec pewny z Towárem iádąc od zboycow obkoczony, iák tylko Pocieszenia Najswiętszey PANNY MARYI ná pomoc y obronę wezwał, dziwnym sposobem ich rąk uszedł, bo ci sami ktorzy mu życie odebrać usiłowáli, sami się pozábili. To sam zeznał tenże.

Nowszy Cud przed tym stał się Obrázem Pocieszenia Najswiętszey PANNY MARYI Roku 1719. Tomaszá Donicá, Prezydentá Kázimierskiego, sześćioletni Syn Imieniem Antoni, dla wielkiey puchliny wzrok utráćiwszy, y práwie zá smiertelnego miány od Rodzicow przed ten Obraz z ufnością przyniesiony, nietylko wzrok utrácony, ále życie odebrał sam tego świádkiem. Tákże Roku 1734. Szláchćie pewny podczas Zimowey rewolucyi, jádąc przez most Wilicki ná Kázimierz, gdy lodu sztuká w most uderzełá, koń pod nim przestrářzywszy się, rázem y z Pánem z mostu w Wisse między fale y płynące sztuki lodu skoczył, gdy przez niemáły czas ták się y z koniem narzał, á od nikogo rátowny bydz niemogł. Ják tylko ná pomoc y ráunek Najswiętszey PANNY MARYI Pocieszenia wezwał, zá-

raz—

raz z naywiększey od mostu tonie falá y z koniem do brzegu wyniesiony, bez szwánku żadnego wyszedł, y teyże łamecy godziny tu ná podziękowanie MARCE Pocieszenia MARYI ták ieszcze zmaczány przyszedł. Świádectwo tego Cudu iest ieszcze tu dotąd mieszkájących niektorych tego Zakonu Bráci y inszych niezliczonych Cudow ták wiele ktorých niepodobno wypisáć.

Od tey Káplice wracáiac się ná zad, iest znowu druga od Zakrytyi ná boku Káplicá Brácka pod Tytułem Najswiętszey PANNY MARYI, Bráctwá Pocieszenia Paská Rzemiennego, w tey Káplicy leży Ciáło Błogosławionego Marciná Barycki Polaká, Pismá Świętego Doktorá, Wikáryego y Káznodzie Kościóła Kátedrálnego Krakowskiego, który iák niewinnie od Kázimierzá wtorego Krolá Polskiego o prawdę y nápomnienie zámordowany został. O tym Kroniki álbo Fortecę Duchowná czytay.

Dáley ku Gánkowi Miłosiernego PANA JEZUSA o ktorým wyżey. Jest ná boku Káplicá czyli Kápitulatz.

RELIQUIE WOETARZU S. JANA JAŁMUZNIKA.

Świętego Jędrzeiá Apostoła, S. Hiláryáná Męczenniká, Sw. Spántáleoná Męcz: S. Chrystoporá M. S. Szczepáná. S. Máryi Mágdáleny, S. Łucyi Pánni, SS. Dziesięć Tysięcy Zołnierzow Męczennikow. SS. Jedenaście Tysięcy Pánien Męczenniczek, S. Woyćiechá Znáczna kość y część Dálmátyki w ktorey był pogrzebiony. Te zás Relikwie rázem z Ołtarzem zprowadził Wielmożny Pan Woyćiech Lánckoroński y z Autentykámii swoiemi.

W Wielkim Ołtarzu. S. Lucyulzá Męczenniká, S. Anástazyi Pánni y Męczenniczki, S. Innocentego Papieżá y Męczenniká, S. Peregryná Męczen. S. Felicyty Pánni. W Káplicy S. Doroty Trunienká, w ktorey są Relikwie Błogosławionego Ezáiasza Bonerá. Y inszych ták wielá Relikwuij znáyduią się przy tym Kościele w srebro opráwnych.

Przy tym Kościele odpráwuia nabożeństwo swoie Zakonnicę Reguły Świętego Augustyna, z prace rak swoich żyjąc, w Kłástorze swym pod posłuszeństwem Przewielebnego Prowincyałá teyże Reguły mieszkáiac.

40 Kościół Świętej ZOFII.

Tym Kościołem zawiadują Oycowie z Skalki, który Faraż zowią, przy tym Parafianowie swoje pogrzeby mają, a zbudowany nad Sádzawką, w którą był wpadł palec Świętego Stanisława Biskupa Krakowskiego.

41. Kościół SS. MICHAŁA y STANISŁAWA.

NA Skale fczerym kamieniu ten Kościół zmurowany Roku Pańskiego 1472. po zabiściu y Kanonizacyi S. Stanisława, tym Imieniem nazwany, a bowiem była przedtym Kąplićą pod Imieniem S. Michała Archanioła. Mieszkała tu Zakonnicy S. Pawła pierwszego Pustelnika, żyją pod Regułą S. Augustyna, IMC X. Jan Długosz Kanonik Krakowski do Polski, y na Skalkę wprowadził, y Klasztor przy tym Kościele założył: bywa tu ludzi konkurs bardzo wielki dla Odpułtow y Nabożeństw, które się odprawuie na dzień S. Stanisława, y na każdy Piątek nadany od Stolicy Apostolskiej miejscu temu, na którym Święty Stanisław Koronę Męczennką podiał, gdy go w siedm dziesiąt y dwie sztuce rozsiekano. Leżało tu tego Świętego Ciało przez lat dziesięć, a potym do Zamku jest przeniesione, y na tym miejscu gdzie Ciało odpoczywało Świętego Wacława, jest położone, w tym Kościele jest grob kratą żelazną zawarty, gdzie Ciało S. Stanisława przedtym leżało: w tym tu Kościele jest Ręka lewa tego Świętego, którą ludziom do pocałowania dają, wodę z tej Sádzawki, w którą był wpadł palec S. Stanisława, ludzie nabożni biorą, y poćiech przez przyczynę tego Świętego nabywają. Leży także Ciało Świętosławy Mieczki Kązimierskiej, nabożney do S. Stanisława. Jest y Ołtarz PANNY Przenajświętszey, na podobieństwo Częstochowskiego, przy którym Obrazie pokazuie Pan BOG dobrodziejstw różne, o czym Wota zawieszzone świadczą. Jest y Bractwo Anioła Stozą z Odpułtami wielkimi, które to kap białych używają, a Zakonni Kąplani Parafianom w administrowaniu Najświętszych SAKRAMENTOW pilnie wysługują. Ma ten Kościół Relikwii Świętych dostatek, ochędostwo piękne bardzo, y Odpułty

y Odpułty bardzo częste. Także y onego wielkiego sławnego Pisarza Kronik Polskich, niegdy Inspektora Kązimierza Świętego, Janá Długosza, umarłego Roku Pańskiego 1480. tego dnia właśnie gdy był zabity jego Patron Święty Stanisław.

To jest starych Kościołow Skalecznych opisanie, które dla niebezpieczeństwa wielkiego ludziom, to jest zaważenia się podniebienia ze wszystkim rozebrane y rozburzone, a nowe *à fundamentis* wspaniało wystawione które wolno będzie każdemu swego czasu; iak ich dokończą, obaczyć.

42. Kościół Świętego JAKUBA ná Kązimierzu.

FARNY to jest Kościół fundacyi Szremieniorum, iako o tym wspomina Okolski *in suo Opere sub titulo Orbis Poloni Tomo 3.* także y Páprocki *in suo Opere*, gdzie dwa Kościoły razem były, których y teraz wielkie jest podobieństwo; ieden pod Tytułem S. Jakubá Apostoła Większego, drugi S. Krzysztofa Męczennika, y dwoch także Plebanow, czego dokumentem jest Erekcya tegoż Kościoła R. P. 1462. reformowana, gdy ze dwoch Kościołow na ieden pod tytułem S. Jakubá Apostoła, iako teraz jest, obrocono, y pod iednego Proboszcza dyrekcyą z Mąnsyonarzami *officiosę* oddano. Tenże Kościół X. Proboszcz nieiaki Gładysz dał zasklepić. połowę zaś Cmentarz W. J. X. Franciszek Skártek Borowski, Kanonik Katedralny Krakowski, na ten czas Proboszcz tegoż Kościoła S. Jakubá de novo murem obwiodł. Przy tymże Kościele jest Mąnsyonarzow 4. do spiewania Kurłu. Prebendarz ieden, który ma Ołtarz swoy PANA JEZUSA Ukrzyżowanego *Tituli S. Christophori*, przy wielkim Ołtarzu od południowey strony, do ktorego ludzie mają wielką dewocyą, czego dokumentem są wota zawieszzone, iako Łasky Dobrodziejstw Boskich doznawają. Kąpelan także albo Promotor Archikonfraternij Niepokálanego Poczęcia Najświętszey MARYI PANNY, która to Archikonfraternia za konsensem Rzymskiej, przy Kościele S. Wawrzyńca *in Damaso* założoney, na ułilne stáranie W. X. Janá Olchawskiego, Kanoniká Opátowskiego,

rowskiego, na ten czas Probołczą tegoż Kościoła S. Jakubá, przez Jásnie Oświeconego Synowcá Papieżá s. pámiećci Grzegorzá XV., Ludowiká Ludowiuszá *Tituli S. Laurentij* támże in *Damaso* Kárdynała y Podkánclerzego S. Kościoła Powszecznego, oraz tegoż Bráctwá Protektorá, ze wszytkiemi Łáskámi y Odpustámi oboiey płci nádánemi w Roku P. 1630. Kościołowi S. Jakubá ná Kázimierzu udzielona, że od tegoż Arcybráctwá przy Kościele S. Jakubá będącego, z temiż Łáskámi y Odpustámi inszym Kościołom komunikowána byđź może, iáko ták wiele rázy *practicatum* iuż iest. Potym w rok do tegoż Kościoła Sw. Jakubá ná Kázimierz Solenniedniá 23. Listopádá introdukowána, y przy tymże Kościele lokowána, gdzie záraz y Cudem nowym potwierdzona, iáko o tym są trádycye: Iż ieden wielki káliká ná nogi, offiárujac się z wielką ufnością Niepokalanie... Poczętey Nayświętszey MARYI PANNIE, gdy sam o fwey mocy nie mógł iść, podczas teyże Solenney Introdukcyi przyniesiony był, gdzie osobliwszey przez przyczynę Niepokalanie Poczętey Nayświętszey MARYI PANNY w ciężkim kálićtwie swoim doznawšy pomocy, y doskonałe uzdrowiony zostawšy, wszedł z Processyá do Kościoła ná podziękowanie zá odebráne dobrodziejstwo Niepokalanie Poczętey MARYI PANNIE. Raz tákże w rok bywa Processyá z tym Obrázem PANNY Przenayświętszey *Solenniter* po Rynku Kázimierskim z wielkim Nabożeństwem y konkursem ludu roznego. Táž Archikonfráternia ma Káplicę z funduszem wszedłszy do Kościoła po lewey ręce, á przy niey záraz Ołtarz Brácki, w którym iest Obráz Nayświętszey MARYI PANNY Niepokalanie Poczętey piástuiacey ná Ręce lewey PANA JEZUSA wielce Cudowny, do ktorego ludzie osobliwsze máią Nabożeństwo, wielkich łask y dobrodziejstw doznájąc zá wezwániem Niepokalanie Poczętey Nayświętszey MARYI PANNY iáko to w kłopotách y frásunkách poćiechy, w przygodách y niebezpieczeństwach ráunek, w chorobie y rożnych pároxymách zdrowie, świádećtwem są tego liczne wotá przy tym záwieszzone Obrázie, ná znák Łask y Dobrodziejstw Nayświętszey MARYI

szey MARYI PANNY Niepokalanie Poczętey odebránych, z ktorých tu przypomináią się niektóre (iáko to :)

Roku Páńskiego 1692. dniá 7. Grudniá Jakub Donicz Rádczá Kázimierski, który ná Uroczystość Nayświętszey MARYI PANNY Niepokalánego Poczęcia zdobiąc Kościół, przypadkiem pod nim w drábinie złamał się szczebel, y spadł, gdzie z owego ciężkiego upádnienia wielka bolączká w iunkturách mu się uczyniła, ktorey Doktorowie porádzić niemogli. Więcgdy iuż od Medykow był opuszczony, iedyną tylko polBOGU w Mátce Miłosierdzia máiąc nádzieję, która iest uzdrowieniem chorych, kazał się w krzesle zanieść do Kościoła S. Jakubá przed Obráz—Nayświętszey MARYI PANNY Niepokalanie Poczętey, ktorey się z wielką ufnością oddájąc, y o ráunek w ták ciężkim pároxyzmie supplikując, nie záwiódł się ná swoiey nádziei, bo záraz potym do kámienice będąc przyniesiony, cudem wielkim owáž bolączká, w ktorey iuż piekielny pokázował się ogień, samá się rozefszła, y zdrow został. A gdy ták wielkiey od Nayświętszey MARYI PANNY Niepokalanie Poczętey doznał Łáski, Synom y Corkom swoim z obligacyá Oycowską do Jey Niepokalánego Poczęcia zálecił Nabożeństwo, á osobliwie mowienia Godzinek, iáko się drugim pokázuie Cudem.

Roku Páńskiego 1714. Tomasz Donicz Rádczá Kázimierski, wzwyż wspomnionego Jakubá Doniczá Syn stárszy, po swoim postánowieniu zániedbawšy Oycowskiey obligacyi, to iest Nabożeństwą do Nayświętszey MARYI PANNY Niepokalanie Poczętey; śmiertelnie się rozchorowawšy w ciężką wpadł máalignę, ták dálece, iż się ná Xiędzá do siebie z Nayświętszym SAKRAMENTEM przychodzącego porywał, y o to tylko prosił, áby wschod y zachod widział, á choć mu pokázowano rozeznąć niemógł, gdzie potym uspokoiwšy się záśnał, y weśnie pokazála mu się Osobá w białym odzieniu mowiac do niego, áby się offiárował do Kościoła S. Jakubá przed Obráz Mátki Boskiey Niepokalanie Poczętey, w tym ocknáwšy się, to

zione swoiey opowiedział, która niemiezkając poszła y ofiarowała go przed tymże Najsświętszey MARYI PANNY Niepokalanie Poczętey Obrazem, y zaraz potym ową ciężka máligná, á prawie szaleństwo wielkie ustąpiło, y názáiutrz zdrow został y do tego czasu życie. Co że tak jest; sam wszystko wyznał y prawdziwie zeznał.

Jest także Ołtarz po prawey ręce idąc ku wielkiemu Ołtarzowi, á w nim Obraz S. Já kubá Apostoła Większego bárdzo piękney á prawie żywey ekspresyi, pod którego Tytułem tenże Kościół fundowany, gdzie także niemáło ludzi w swoich do niego udáających się potrzebách; wiele Łask y Dobrodziejstw Boskich doznawáią, sami tego przy iego rezydenciacy Kościele wyznáią Kápłani, á osobliwie: Roku Páńskiego 1731. W sam dzień Solenney Já kubá S. Uroczystości z zupełnym odprawuájący się Odpustem, z Zycwá dwoie ludzi przyszło ná dziękczynienie zá odebrane w osobliwey przygodzie swoiey od BOGA Dobrodziejstwa przez przyczynę S. Já kubá w tymże Obrazie Cudownego, iáko óż sami ludzie dobrowolnie wyználi przed Kápłanem, ná ten czas przy tymże Kościele S. Já kubá ná Kázimierz zостаíającym, iż máiąc nápomnienie we śnie, áby się w przypadku swoim do S. Já kubá ná Kázimierz ofiarowali y Jego náwiedzili Kościół, co iák tylko samym wypełnili skutkiem osobliwszego zaraz S. Já kobá doználi ratunku y pomocy. Swiádectwo prawdziwe tegoż samego Kápłaná przed którym wyználi to wszystko, náwiedzáiąc tenże Kościół S. Já kubá. Przy tymże Kościele oprócz inszych są Odpusty zupełne dwa rázy do roku; ná dzień Najswiętszey MARYI PANNY Niepokalánego Poczęcia, y ná dzień S. Já kubá Apostoła Większego przy wielkim konkursie ludu. Jest także Relikwij SS. Bożych niemáło, á osobliwie Relikwia S. Já kubá Apostoła Autentyczna w Relikwiarzu srebrnym czteremá pieczęciami J. Wielmożnego JMCi X. Officyála Krakowskiego zápięczętowána, przez W. J. X. Fránciszka Skárbká Borowskiego, Kánoniká Kátedrálnego Krakowskiego, y ná ten czas Probošzczá tegoż Kościoła Sw.

ła Sw. Já kubá z Rzymu prokurowána, ktorey w Solennieysze Swiętá, á osobliwie w S. Já kub publiczna bywa expozycya.

43. Kościół Świętego WAWRZYNCA Y BARTŁOMIEIA.

Jeszcze od Wielmożnego Hrabie Herbu Łąbęciów, Piotrá Duniná z Skrzynná, był ten Kościół zbudowany z drzewá, wedle ktorego, záśiedli miejsce dawno od Páná BOGA przekłéci Zydzi, lecz J. M. X. Marcin Kłoczyński, Probošzcz Bożego Ciála, w ktorego rezydencyi był ten Kościół, dał murem od Zydow przemurować, áby Nabożeństwu Chrześcíańskiemu swym Czártowskim wraskiem nie przeszkadzáli, dał także y Kościół zgruntu pięknie wymurować, ochędostwo wszelkie, Apparámentá Kościelne dostátnie spráwił, bywa tu Odpust Zpełny ná Święto tego Świętego, są y insze Odpusty rózne. Ma y Relikwie SS. Bożych. Roku Páńskiego 1624. ledwie był ten Kościół ratowany, gdy Zydowskie Miásto gorzáło, Pan BOG ábowiem karze y nas dla złości Zydowskiey, ktorzy po powietrzu tegoż Roku ze wsiow z sobą náwiedzili Chrześcíańek ná grzech nieczysty, z tych iedná dziecic swoie Zydow przedála, ná zábićie y czary, lecz Urząd Kázimierski tę złość z Miásta wykorzenił: zá to im Pan BOG niech pláci.

44. Kościół BOZEGO CIAŁA y Niepokalánego Poczęcia Najswiętszey MARYI PANNY.

Ten Kościół jest pryncypálná Fára Miásta Kázimierzá, jest záłożony z tey przyczyny: Złodzieie Pufzkę z Najswiętszym SAKRAMENTEM ukrádlu byli w Kościele Wszystkich Świętych, między Oktawá Bożego Ciála, y onę miásto srebrney Zydow chcieli przedać: lecz gdy obaczyi, łotrowie że nie srebrna, w bágńiste błoto onę wrzucili, wespoł z Najswiętszym SAKRAMENTEM: tę cudownie potym znaleźli Chrześcíanie, ábowiem swiáćłość z Niebá ná tym miejscu widziana była, nákształt iásnego słupá, ná którym miejscu Przenajswiętszey

świętszy SAKRAMENT był. Nakazał tedy Biskup Duchowienstwu wszystkiemu poſt dni trzech, po tych znalazłszy Nayświętszy SAKRAMENT JMC. X. Biskup, on wziął y do Fary Wszystkich Świętych zanioſt, *magna cum Solemnitate*, z Proceſyą Duchowienstwa y gminu poſpolitego ludzi, &c. Te Cudá widząc Krol Kázmierz Wielki, ná tym mieyſcu gdzie znaleźiono Przenayświętszy SAKRAMENT, Koſcioł dał zbudować, fundacyą opátrzywszy, Roku P. 1347. przy tym Koſciele był Pleban niemal 58. lat (ná ten czas tam wieſ była názwana Bawoł) Ale Krol Jágiello Roku 1405. rezygnacyą Plebanowi uczyniwszy, (według woli Krolá Kázmierzá Wielkiego) z Kłocká Zakonnikow, názwaných *Canonicos Regulares* Świętego Augustyná,, zá pozwoleniem JMC X. Piotrá Wyżſzá Biskupá Krakowskiego, ktorých y prowizyą dobrą opátrzył, przez Pánná Ligęzę Woiewodę Łęczyckiego, *honorifice* 6. w Piśmie Świętym Doktorow przyprowadził. Z tych był pierwszym Proboszczem *Conradus I. V. D. & Theologia* po Plebanie. Pilni ſą ci Zakonnicy nabożeńſtwá y powołánia ſwego, wygadziąc Świętymi Sákrámentámi Páráſiánom ſwoim. Ma ten Koſcioł Káplíc niemáło, między inſzemi tá jedná, w ktorey Obraz PANNY Przenayświętszey Cudowny, y srebrnemi wotámi ozdobiony. Poświęcona tá Káplícá ná chwałę PANNY Nayświętszey Wniebowzięcia, y Trzech Krolow, Roku 1470. tę ubogáćili Odpuſtámi Naywyżſi Páſterze Koſciołá S. Paweł II. Papież Roku 1470. Alexander VI. Roku 1496. wielkie tu Odpuſty, niemniejszy Cudá BOG Wſzechmogący przy tym Obrázie PANNY Nayświętszey pokázuie. Jeſt y w Káplicy tuteczney Obraz PANNY Nayświętszey Loretáńſkiej piękny.

W Chorze máłym ieſt Ołtarz, Formy y ſtruktury pozorney y piękney, pobok Ołtarzá wielkiego po lewey ręce przy Zákryſty ieſt Cymboryum ſzczerosrebrne, koſztem wielkim y kſtałtem pięknym ſpráwione. W ziemi pod Koſciołem wzyſtkim ſą groby murowáne, w ktorých umárłych chowáią.

Nie dáleko drzwi pobocznych od wſchodu Słońcá, leży
Ciáło

Ciáło Błogostáwionego Stániſławá Kázmierczyká tegoż Zákonu, zmárłego Roku 1389. Cudámi wielkimi y częſtmi (bo ich ráchuie *Baronius 170. sub Anno 1400.*) wſławionego. Temu ſ.p. X. Marcin Kłoczyński Proboszcz tuteczny, grob zacny zbudował, y ciáło z choru máłego do niego przenioſt: ieſt y inſzych wiele Błogostáwionych, y Cudámi przed ſmierciá y po ſmierci wſławionych, iáko ich *manu scripta* ſwiadczá. Czytay więcey o tym Zakonie, przy Zywoćie Błog: Stániſławá, wydánym ná ſwiát Roku P. 1617. przez Xiędzá Krzyſtofa Łoniewſkiego tegoż Zakonu, *ex oppoſito* tego grobu wzgorę ieſt *Oratorium*, w ktorým Kápláni *Horas Canonicas* odpráwuia. Ma też y te Świętych Bożych Relikwie, Pálec S. Janá Chrzćcielá, ktorým ukázował Chryſtufa Pánná, zacna Relikwia S. Stániſławá Biskupá Krakowskiego z Węgier przynieſiona, Głowy; S. Maurycyego, S. Wáwrzyńcá, S. Wiktoryi, S. Pryſcyle, Głowá S. Mauryoniuſzá Meczenniká Rotmiſtrzá, Tebáńczykow SS. znaczna kość S. Tymotheuſzá Meczenniká y Biskupá, S. Fláwiáná Meczenniká y Zołnierzá, cztery sztuki Drzewá S. Krzyżá, Zuchwá ſpodnia S. Eufemij, dwa Zęby S. Apoloniey, y inſzych Relikwij Świętych w inſzych pártykułách niemáły doſtátek. Kwitnie tu Bráctwo Nayświętszego CIAŁA Páńſkiego, ktore ieſt wielkimi Odpuſtámi uprzywileiowáne, dla tego Bráctwá bywa Kazánie co Piátek o Męce Páńſkiej, to Bráctwo używa w Proceſsyách kap od ſpodu białyh, zwierzchu czerwonyh kápturow. Koſcioł to bárdzo weſoły, piękny, ozdobny, *patet videntibus*. Ma przy ſobie kruchty trzy, w tcy od Szkoły ieſt ſzycerská robotá Hiſtorya Męki Páńſkiej, przy ktorey ludzie nabożeńſtwá ſwego zázywáią. Koſcioł ten y Kłaſtor *de novo* reſtaurowany, zá ſtáraniem Xiędzá Proboszczá wyżey miánowanego, ieſt tu Szkołá przy tym Koſciele, Mágister, Kántor, Studentci, y Młodzieńcy do ſpiewánia: Ci wſzyſcy z Prowizyi Kłaſztorney żyią, á przed temi w Proceſsyách we dni Niedzielne—Zydzi powinni by (iáko przed láty było) Proceſſyonał noſić, y inſze Kſięgi ná pulpit wykłádać, tákże ſtársi wſzyſcy Zydzi we dni Święte Kazánia ſłucháć.

45. KOSCIÓŁ SS. TROYCE,

Oycow *Redemptionis* na Kázimierzu.

Roku Páńskiego 1683. Zakon Przewielebnych Oycow Boskich *Sanctissima TRINITATIS*, według Pospolstwa Trynitarzami názwaných, przysłány jest do Polski od Oycá S. Innocencyusza XI. Nayprzed tedy po oddaniu Listow Papieskich Nayiásnieyszemu Krolowi Polskiemu Janowi III. za promocyą Krolewską we Lwowie, mieysce otrzymáli: á potym do Krakowá Roku Páńskiego 1688. szczęśliwie zawiáli; naprzod od Oycow Dominikanow Krakowskich SS. TROYCE przyięci, u których przez kilká Niedziel pomieszkawszy, wybráli się do Kielc, w których na ten czas mieszkał J. O. X. Biskup Krakowski J. M. X. Málachowski. Ten Przeswiętny Pásterz z póciecżą wielką przyiął Oycow Trynitarzow, uważiájąc ich swiátobliwość przykłádną, y bárdzo wielce potrzebnych Krolestwu Polskiemu, dla wykupowánia Więzniow zostájących w niewoli Pogáńskiey: zaráz tedy Władzą swą Pásterską, pozwolił się im fundowác na Kázimierzu. Tákowa fundácyá działa się z osobliwey Boskiej woli y promocyi, gdyż ubodzy Bosacy, żadnych nie mieli pieniędzy na kupienie plácu álbo Kámienice dla chwały Bożey, y swoiego Zakonnego pomieszkánia, ále BOG, który pátrzy na sercá násze, w nimże samym przez státeczną nádzicieę ugruntowáne, wprzod nim przyszli na Kázimierz, zgotowál dla nich mieszkanie J. M. P. Jozef Lubowiecki, Kásztelan Oświęcimski, miał tam na Kázimierzu swoię Kámienicę, nád ktorey wrotámi te były wyrysowáne słowá: *Benedic Domine Domum istam, & omnes habitantes in illa: sitq; in illa Sanctitas, Humilitas, Castitas, Virtus, Victoria, Fides, Spes, & Charitas, Benignitas, Temperantia, Patientia.* To jest: Błogossław Pánie ten Dom, y wwszystkich w nich mieszkájących: Niech tu będzie Swiátobliwość, Pokorá, Czystość, Cnotá, Zwycięstwo, Wiárá, Nádzicieá, Miłość, Láskáwość, Wstrzemięźliwość, Cierpliwość.

Te słowá na Kámienicy bárdzo dawno od zázłożenia zaraz wypisane,

wypisane, prorokowály y znác dawály, co zá obywátele mieli tam mieszkać, iż tylko Swięci, Pokorni, Czystościa, Męstwem, Zwycięstwem ciáła, y innemi doskonáłościami przyozdobieni. Widziál te cnoty Apostolskie Wielmożny J. M. P. Jozef Lubowiecki w Przewielebnych Oycách Trynitarzách, y z Duchá S. nátniony, oddał im tę swoię Kámienicę na Kosciól y na Kłáztor, ktorą oni z rák dobroczynnych odebrawszy, według Prává y Kánonow, státeczną támże zázłożyli rezydencyą, wprzod wystáwiwszy Ołtarz wielki, y *Tabernaculum* dla Przenayświętszego SAKRAMENTU, Roku Páńskiego 1690 w samęž noc, álbo w pułnocy samego Bożego Národzenia, witiájąc swoim Zakonnym Nabożeństwem Nowonárodzonego Zbáwiicielá, od ktorego nazywáią się Zbáwiicielámi, *Patres Redemptionis*, dla tego, że Więzniow w niewolá Pogáńską zázbránnych, wykupuiá iáłmużnámi, o ktore się z wielką pracą stáráią: á gdy pieniędzy nie máią na wykupno więzniow, tedy siebie samych dobrowolnie dáią w ręce Pogáńskie, y tym sposobem—więzniow od ciężkiey niewoli wybawiáia.

Powinność tedy tych Przewacnych Zakonnikow, tá jest: áby Więzniow wykupowáli. Ták zbáwienney usługi doznáie Krolestwo Polskie, gdyż dopiero będąc w Polszcze lat 27. czásow ták skąpych y niebezpiecznych á zaráz w Roku pierwszym swoiego przysćia do Polski, wykupili w Kámieńcu więzniow ośmi. w Roku 1690. czterdziestu piáci, w Roku 1694. trzynaście, w Roku tymże powtore czterdziestu piáci. w Roku 1695. dwádziesćciá y jeden w Roku 1699. na Budziakách, czterdziestu trzech. w Roku 1706. nád Dunáiem w Kilij trzydziestu sześci. Wwszystkich wykupionych liczbá, jest dwiesćcie dziewięć Osob: zá káżdą záś Osobę nowy targ y summa nie iednáka idzie: czásem dwiesćcie, czásem sto, naytániey pięćdziesiat złotych dáć zá iedną Osobę.

A kroźby ták zbáwiennych nie kochał Zakonnych Dobrodzieiowst któžby im miał zázłowác swoiey substáncyi, iáłmużny, y szczodrobliwości, na ták swięte y zbáwienne dzieło, przykłádem Zbáwiicielá nászego, który áby nas wykupił z więzienia

piekielnego, dobrowolnie dla naszego zbawienia, dał niebie samego nam wszystkim na okup nieofszacowany. Przykładem Páná JEZUSA naszego Redemptora postępują sobie *Patres Redemptionis*. Jeżeli iśmużny ná Klasztor uproszą, náprzykład złotych trzy: to ná Klasztor y ná Kościół obracáią się złotych dwa, á trzeci złoty chowáią ná wykupienie więźniow: jeżeli zaś w żywnościách co uproszą, náprzykład trzy bochenki chleba, to dwa ná Refektarz, á trzeci przedáią zá pieniadze dla wykupienia więźniá, ráczey wolá sobie od gęby odiać, y zimná, y innych niewczásow wyćierpieć po dostátku, byle jedno więźniom w niewoli ięcującym, zbawienny iák náprzedzey gotowali ráunek. Gdy zaś kto z Dobrodźciow znaczných, odda im summę ná wykupowanie Więźniow, ábo ráż intencyą uczyni fundacyą, tedy tákie summy cále oddáią ná wykupienie więźniow, jednego naymniejszego kwartniká ztąd nie obracáiąc ani ná Klasztor, ani Kościół.

Aby tedy ten zbawienny okup w Koronie Polskiej przez tych Przewielebnych *Redemptionis Patres* był ugruntowany, Nayiśniejszy Krol Polski Jan III. ná fundacyą ofiarował y oddał dwádźiesią tysięcy. Jáśnie Wielmożny J.M.P. Stefan Biedziński, Woiewodá Sędomirski, testámentem legował sto tysięcy; ále ieszcze w samey rzeczy nie przyszło do exekucyi ták szczerobliwego testámentu. Day Boże ábyśmy okup oddáli, jeżeli w więzieniu wiecznym nie zyczymy sobie ciężkiego ięczenia. Przeświętna y Nayprzewielebniejsza Kápitułá Krakowska, po kilká rázy znaczne summy ofiarowali ná wykupienie niewolniká, w samey rzeczy wyświadczáiąc, iż są y będą ná zázwsze, *Amplissimi Redemptionis conscripti Patres ac Senatores*. BOG miłosierny, niech poda innym Dobrodźciom do serca, zeby swoje substáncye y máiętności ná okup Chrześciáńskich ludzi ofiarowali, á onychże ná pompy y zbytki niepotrzebne nie zázywáli.

Mowić zaś o swiátobliwosci tego Przewacnego Zakonu *Sanctissima TRINITATIS Redemptionis*, nie jest tego mieyscá, y tych kilku liter szczupłych: á to przypominamy z Historyi, iż zá wiárę Świętą

rę Świętą Zakonnikow umęczonych, máią dwa tysiącá siedmdzieciát: Świętych znaczných Wyznawcow, máią 86. Doktorow znaczných 36. Pátryarchow, y S. Kościółá Kárdynałow bárdzo wiele; iák świadczą ichże Historye? náwet Pánien Świętych—Męczenniczek, trzydźiesią cztery: y innych bárdzo wiele, ktorých iuż Niebo ukoronowało wiecznym błogofáwieństwem A.

Już z łáski Bożey ten przewacny y zbawienny Zakon fundowany jest náprzed we Lwowie, przez Wielmożná JeyMość—Pániá Annę Wielochurská, Kásztelanowá Wołyńską, ktorey Syn Roku 1703. dnia 7. Wrześniá, pod czás záłożenia pierwszego kámieniá fundámentalnego Kościelnego, Hábit Święty Zakonny, tychże Przewielebnych Oycow *Sanctissima TRINITATIS Redemptionis* przyiáł, y Świętą Professyą w rok uczynił, oddawszy siebie samego ná okupienie więźniow.

Drugi Konwent tegoż Zakonu jest ná Kázimierzu przy Krakowie, znájąc zé Fundátorá náprzedniejszego samę Opátrznosc Boská, á przed Boskim Máiestátem modlájąc się, zá W.I.M.P. Jozefa Adámá Lubowieckiego, Stárostę Oświęcimskiego, że swoje Kámienicę dárował ná wymurowanie y miejskanie Klasztorne.

Trzeci Konwent jest ná Wołyniu w Bereścyczku, fundowany od Wielmożnego J.M.P. Tomaszá Kárczewskiego, Kásztelaná Hálickiego.

Czwarty w Wárszawie, fundowany od Jáśnie Wielmożnego J.M.P. Fryderyká Felkierzamb, Woiewody Liwońskiego.

Piáty w Stánisławowiczách ná Pokuciu, fundowany od W.J.M.P. Mikołájá Strzátkowski, Stolniká Zydakowskiego.

Siodmy w Wilnie, fundowany od Jáśnie Wielmożnego Jegomości Páná Janá Kázimierzá Sápiechy, Wielkiego Hetmána Litewskiego.

Osmy w Trynopolu pod Werki, fundowany od J. O. y Nayprzewielebn: J.M.X. Biskupá Wileńskiego terázniejszego.

Dziewiáty w Kámiencu ná Podolu, temi czásy fundue samá Opátrznosc Boská nád więźniámi miłosierna. Dayże Boże,

aby innych Dobrodzieciow sercá skłonne były, ná tak zbawienne fundacye tegoż Przewacnego y zbawiennego Zakonu.

W każdym Kościele tegoż Zakonu, jest bárdzo wiele Odpustow, o których wyraźnie mówią Oycowie Święci w dawnych Przywileiách. Sámých zaś Zakonnikow, fundátorowie są—
dwá: Pierwszy Sw. Jan *de Mattha*, Doktor Páryski, ktorego Święto jest dnia 8. Lutego. Drugi, S. Felix *de Valois*, z Krolow Fráncuskich idący, ktorego Święto odpráwuie się d. 20. Wrześ.

Temi zaś czasy nowy zaczynáją ciż Oycowie murować *à fundamentis* Kościół, który swego czasu przy dokończeniu iego, każdy żyjący obaczy sobie.

46. Kościół Świętego L E N A R T A.

Szpitalny to Kościół jest, do Fáry Kázimierskiej należy, ma Subogich dosyć, pćci Męski y Białogłowskiej, w izbách rozdzielonych mieszkaia: ten był fundowány dla trędowátých—, zmuromány od Mieszczan Kázimierskich, z porády Zbigniewá Kárdynała y Biskupa Krákovskiego. Miał ná czasy pewne Odpusty, y Proboszczá. Ten tedy Kościół lubo Wissá zdezolowá—
łá ze wszystkím, iednákze czasu swego ma bydź ná inšzym miejscu wystáwiony.

47. Kościół Świętego B E N E D Y K T A.

N A gorze jest przed Miástem, odpráwuia Mŕze Święte w Piątki, *de Saxia* Xięża od Świętego DUCHA, jest tu nie dáleko grob Krákufa Xiążęciá co Krákov záłożył, nazwany Rękawká, dla tego iż ludzie z nabożeństwá Pogáńskiego rękawami nánie—
śli ziemie ná ciáło iego, y tak wyśoko usypáli, iáko teraz widzieć.

Trzecia Część opisanía Kościołow

Ktore są w Kleparzu y po Przedmieściách.

48. Kościół Świętego S E B A S T Y A N A.

N A Stáwie jest wyspá, ná ktorej jest zbudowány ten Ko—
ściół między rzekámi Wisła y Rudáwą, (Staw ten jest ná
tych—

tych glinkách, gdzie glinę ná cegłę brano, gdy Kościół w Rynku PANNY Nayświętŕzey murowano (przy tym jest Szpital z izbámi dla zaráżonych zła chorobá. Ma ten Kościół swego Proboszczá, Mieszczanie tego Szpitalá są Prowizorámi, y czynia opátrzenie tym chorym, żywnościá, Apteká, Cyrulikiem, y wszelká wczesnościá, tak y zápowietrzonych: ztad idac ku Świętey Gertrudzie, jest izbá álbo kłozá dla szalonych, których Mieszczanie Krákovscy opátruiá bédących tám. Ma ten wzwyż miánowány Kościół Relikwie SS. y Odpusty ná pewne dni, jest y Proboszcz, ná ktorego prowent jest.

49. Kościół Świętey G E R T R U D Y.

J Est ten Kościół ná wále zbudowány, przy którym bywa pogrzeb ludzi ściętych, jest Kościółek piękny choć málý, przyozdobiony Obrázem PANNY MARYI bárdzo ślicznym, záwarty kratá żelázna. Ma swego Proboszczá, Odpusty, y Relikwie Świętych Bożych.

50. Kościół Świętego M I K O Ł A I A.

K Ościół ten ná przedmieściu Fárny fundowány od Krolow y Xiáżat Polskich oddány potym Zakonnikom S. Benedyktá, tym co ná Tyńcu od Kázimierzá pierwszego Monárchy Polskiego, á zaś od Máćicia Niemierzy człowieká cnot wielkich obdárzony. Dány ten Kościół potym Akadémij Krákovskiej Roku P. 1400. który po dziśdzień trzymáia, y przy nim záwsze bywáia, Proboszczowie Pisma S. Doktorowie, ábo też w Kánonách á w Práwie Duchownym bieglí Professorowie z teyże Akadémij, między temi ma wielkie zálecenie X. Adam Stężycá, Renovator tegoż Kościoła, Pisma Świętego Doktor. Było przy tym Kościele siedm Mánŕyonarzow, których Swiátobliwa Zofia z Tárnowá Janá Amorá *de Taruw* Kásztelaná Krákovskiego Corká fundowáła, ále że fundacye iedne nie dochodzą, drugie tylko *per medium* oddáia, więc teraz czterech Káplánow ma ten—
Kościół, to jest X. Proboszczá iáko Rządzcę, y trzech Wiká—
ryow

ryow, którzy mają swoje mieszkania. Obligacya pomienionych Wikaryow Sakramentá Święte chorym y zdrowym administrować, Kazania porządkiem w Niedziele, y we Świętá miewać, codziennie Prymarią czytana odprawiać, po ktorey zaraz spiewają *Officium* o Najswiętszey Pannie, a potym Wotywę. Maten Kościoł Relikwie rożnych SS. Páńskich, iáko to S. Mikołáá Biskupá Mireńského Záb, ktory trzyma Státuá tegoż Sw. Mikołáá srebrna. Jest y druga Relikwia tegoż S. Pátroná świeżo bo dopiero *in Anna 1741.* exportowaná y w Konfysistorzu Krakowskim ápprowaná, lokowaná w Pácyfikale srebrnym. Relikwie S. Amáty Męczenniká, S. Piusa Męczenniká. Relikwie SS. Kántego y Mákárego Męczennikow. SS. Kolumby, Honoratá, Fábíaná, Benedyktá, Felixá, Wiktoryná, Krescentego, y Anániaszá, Męczennikow.

Ołtarzow w tym Kościele jest dzieścić, Ołtarz Wielki Stároświecká sztuka wszvstek wyzłocony, ma Obraz wspániáły Najswiętszey MARYI PANNY, w ktorym po práwey stronie S. Mikołay, po lewey S. Stánisław Biskup Krakowski, między Kolumnámi tego Ołtarza y między murem są Osoby dwie wspániáły Sznicerska robota, to jest SS. Piotrá po práwey á Páwłá po lewey stronie Apostołow. Nie dáleko Wielkiego Ołtarzá po práwey stronie jest Ołtarz pod tytułem S. Janá Nepomucená, w wierzchownym zaś kompertymencie jest Sw. Máciey Apostoł. Po lewey stronie jest Ołtarzyk Stároświecki z rożnemi Osobámi. W tym Ołtarzu jest *Effigies* Miłosierznego Páná JEZUSA z Najswiętszá Panna y z S. Janem Ewángelistá. Idąc dálej do Choru wielkiego po lewey ręce jest Ołtarz Przenajswiętszey MARYI PANNY, w ktorym jest Obraz *MARIÆ Majoris* spráwiony zá stáraniem Wielebnego Xiędzá Bálcerá Sturmicitzá Zákrystyaná tutecznego dziwney wspániáłości y piękności, koło tego Obrázu w rámach znáydują się Relikwie te, SS. Innocentego Artemiuszá Męczennikow, SS. Aurelij, Dáryi, Kátárzyny, Dygny Pánien y Męczenniczek, SS. Gaudencyuszá, Plácydá Męczennikow, SS. Pryski, Wálentyny, Pánien y Męczenniczek,

Witalisa

Witalisa, Stánisławá Biskupá Krakowskiego Męczennikow Eufemij, Urszule, y Tówárzyzek SS. Pánien y Męczenniczek. Ma ná sobie wotá rożne srebrne od ludzi záwieszane, którzy łalki Boskiey przez przyczynę Najswiętszey Panny doználi. Po práwey stronie jest Ołtarz S. Mikołáá, w nim Obraz tegoż S. Pátroná godnie przyozdobiony w ramách koło tego Obrázu są Relikwie SS. Páńskich, iáko to SS. Mikołáá y Jácká Wyznawcow, SS. Floryáná y Zygmuntá Krolá Męczennikow. SS. Benedyktá, Bernárdá Opátow, SS. Wálentego y Wincentego Męczennikow. SS. Stefaná, Wáwrzyńcá Męczennikow, SS. Agnelzki, Bibiány, Pánien y Męczen: SS. Piotrá Márcellego Woyciechá Arcybiskupá Gnieźnińskiego, Stánisławá Biskupá Krakowskiego Męczen. Doznawáją tu ludzie wielkiey poćiechy w rożnych kłopotách, frásunkách, przygodách, niebezpieczeństwach świadectwem tego są rożne wotá ná znak odwdzięczenia zá odebráne łalki záwieszane. Rodzice nabożni osáruią tu mále Dziećki swoje áby się chowały áby zá błogostáwienstwem S. Mikołáá rosły, nie tylko w látá, ále też w rozum, y boiáźń Bożą. Gospodarze zaś z wielką ufnością temuż S. Pátronowi oddáia bydło y wszelkie dobytki swoje w opiekę, áby wolne były od chorob y od zwierzow drapieżnych. Ma Odpuśty wielkie, iáko ná Solenna Uroczystość S. Pátroná y ná Szrodę po Wielkiey nocy y po Swiatkách pierwsza. Szosty Ołtarz ten Kościoł ma wspániáły Ukrzyżowánego Pana JEZUSA z Osobámi pod Krzyżem stoiącemi, y z Aniołámi *Insignia* Męki Páńskiej trzymájącemi. Siódmy Ołtarz pod Chorem jest Najswiętszey PANNY z Osobámi SS. Sebástyaná y Rochá. Inne trzy w Káplicy Bráckiey.

Bráctwo Świętey ANNY sámotrzediey jest w tymże Kościele, gdzie ma swoię Káplicę, y Kápellaná álbo Promotorá iednego z Xięży Wikaryow. W tey Káplicy jest Ołtarz wielki powáżny z Osobámi SS. JOACHIMA y JOZEFA po bokách. W tym Ołtarzu jest Obraz S. ANNY Sámotrzediey Rzymiská sztuka málowány. Ma też tá Konfráternia zá osobliwzy zaszczyt y ozdobę Relikwiá teyże S. Patryárchini dopiero w Roku 1741. exportowaná

portowana z Rzymu z Autentykiem, aprobowana w Konfysztorzu Krakowskim, która lokowana w srebrnym Pacyfikale, Pilne to Bractwo y czuyne w promowowaniu Nabozeństwa ku S. ANNIE, y zachowaniu wszelkich powinności y obligacyi. Albowiem w każde Święto y w Niedzielę odwieczora schodzą się Bracia y Siostry pomienionej Konfraternij, y śpiewają o teyże S. Pátryarchini Koronkę. We Wtorki zawsze Wotywa bywa w Káplicy śpiewana. Zás podczas S. Quadragezimy w każdą Niedzielę Nieszpor Solenny z wystawieniem Najswiętszego SAKRAMENTU, po którym Kazanie, y Passya y z dyscypliną.

Ma Odpusty Solenne y zupełne, kilká rázy od OO. SS. Papięzow nádane y pozwolone, iáko ná Solenna Uroczystość tey S. Pátryarchini, ná Wtorki Wielkonocny y Święteczny, y pierwsze po Suchychdniách następujące. Niezániedbywa swoiey obligacyi zá Dobrodzieiow zmárłych, álbowiem ná każde Suchedni bywają Msze SS. Requialne zá tych wzystkich którzy tu żyjac dobrodzieystwem y iáłmużną opátrzyli tę Konfraternią, po których bywa Exhortá, gdzie X. Promotor wylicza wzystkich Dobrodzieiow, zalecájąc nabożnym modlitwom y pámięci.

Przy tym Kościele jest Szkoła od Mácieiá Miechowity przed tym fundowana, teraz nowo repárowana, gdzie we troistym mieszkaniu Studenti mieszkają, w wielkiej zá Izbie Dzieci się nie tylko początkow do náuki należących, ále też co się tyka skromności, pobożności y Kościelney usługi uczą.

Przez drogę przeszedłszy jest Szpital murowany z dolną y górną kontygnacją, w którym Szpitalu są Ubodzy, nie ták — z funduszu bo máły, iáko z iáłmużny násládowncow Świętego Mikołáiá żyjący: Máją swego Proboszczá Szpitalnego iednego z Xięży Wikáryow.

51. Kościół Poczęcia Najswiętszey MARYI PANNY ná Strzelnicy.

Kościół ten Oycow Kármelitow Boskich, przeniesiony jest z bliskowidocznego sadu z wilgotnego mieyscá, záłożony Roku

Roku 1534. J. M. X. Tomászá Oborskiego, Suffragána Krakowskiego, Biskupa Láodyckiego, który narozny kámię temu Kościołowi poświęcił, zmurowany jest z iáłmużny świętey, w tymże stárym Kościołku odpoczywają ciała Oycow pierwszych świątobliwie żyjących, którzy też prędko umieráli dla wilgotności wielkiej. Z tey okázy ci Oycowie zostáli się w Krakowie, iż Oćiec Święty Naywyższy KLEMENS VIII. posłał ich do Persyi ná opowiadanie Ewángelij S, ále dla niebezpieczney drogi ná ten czas dla woyny Moskiewskiey, musieli nieco pomieszkać w Krakowie. Gdzie J. M. X. Biskup Krakowski y Kárdynał Bernat Mácieiowski, z Przełożonemi ták duchownymi iáko y Swieckimi, widzac ich bydź pożytecznymi, y życia świątobliwego, y przykładnego, zá próbą tychże Przełożonych ná mieyscu w tym Roku 1605. dnia 18. *Septembr.* osadził. (gdzie były cháłupy Heretyckie, co swe Kazania w nich odgádywali) Przemieszkáli tu Oycowie Miesięcy sześć. Potym im zbudował Kościołek ten, ieden zacny, godny y pobożny człowiek Justymonty, pod tytułem Najswiętszey PANNY Niepokalanego Poczęcia, poświęcony w dzień Świętych Apostołów Szymoná y Judy, przez Jego Mości X. Mácieiá Pstrokońskiego, Biskupa ná ten czas Przemyckiego, Podkánclerzego Koronnego, przy obecności J. K. M. Zygmunta III. Krolá Polskiego, tákże Biskupa Krakowskiego y wielu inszego różnego stanu ludzi, gdzie też w nim pierwszą Mszą przerzeczony J. M. X. Máciey Pstrokon-ski *solemniter* odprawiał Roku 1606. Teraz Nowicyat przy tym Kościele Oycowie przerzeczeni máją, gdzie Młodz im powierzona ćwiczenie swoje ma w obserwancyi Zakonney y zachowaniu Reguły, pierwotni Zakonu Najswiętszey Panny z Gory Kármelu Tuteczny Kościół ma swoje Relikwie y Odpusty częste.

52. Kościół S. Mátki TERESSY y S. IANA Od Krzyzá ná Wesoły.

Roku Páńskiego 1719. Był záłożony pierwszy kámię tegoż Kościoła Dnia 23. Lipcá, przez J. W. Jego MSCi Xiędzá Krzy-

dzá Krzystofa ná Słupowie Szembeká, Biskupá ná ten czas Przemyskiego, Rodzonego Brátá J. W. JegomSci Páná Janá Szembeká, Kánclerzá W. K. Fundátorá tego Kościoła y Klasztoru, ná którym Akcie był przytomny tenże J. W. Fundátor z J. W. JeyMSCią swoią Ewą, z Domu Leszczyńska, Woiewodziánka — Kálišká. Tá Ceremonia odpráwiła się bárdzo Solemnie z znaczną pompą, przy wielkim konkursie Zacnych Ichmościow y roznego Stanu ludzi pobożnych. Ná tenże Akt był zprowadzony Obraz S. Mátki Terešsy z Rzymu, przez Jáśnie Wielmožnego Jegomości Fundátorá, y ten Obraz iest w wielkim Ołtarzu tegoż Kościoła.

Roku záš 1725. Dniá 26. Lipcá, odpráwiła się Solenna Introdukcyá z Klasztoru Świętego Marciná do tego Klasztoru, gdzie wprowadził Jáśnie Wielmožny Xiádz Michał Szembek, Suffrágan Krákoviki (ktory y w Wigiliá tego dniá wiele pracował, święcąc Dzwony do nowego Klasztoru, iáko y Appáraty Kościelne, od Jáśnie Wielmožney Jeymości Fundátorki dáne, Cztery Zakonnice, między ktoremi zá Przełożoną pierwszą ná tym mieyscu, náznáczona była W. Mátká Anná od Páná JEZUSA, z swiátá Konstáncyá Rupniowska, Rodzona Ciotká Jáśnie Wielmožnego Jegomości Fundátorá wieku swego ná ten czas 70. lat, Zakonnica wielkich cnot y swiátobliwości, ktora w obudwu Klasztorách znaczne przykłády zostáwiła dokonálego życia swojego, lecz w tym Klasztorze nowym, żyła tylko trzy látá y cztery Miesiace W Roku 1730. dniá 15. Kwietniá w Niedzielę Przewodniá, był poświęcony ten Kościół przez J. O. Xiáżcią Jegomości Biskupá Wármińskiego Krzystofá Szembeká, ktory teź był záłożył kámiéń pierwszy ná tenże Kościół, w którym Ołtarz wielki mármurowy, Cymborium, ganeczki y posádkę wystáwił s. p. J. O. Xiáżę Jegomość Felicyan Szániáwski, Biskup Krákowski, z szczodroblivey swoiey Pánškiey łáski.

Ołtarz wielki uprzywileiowany Indultámi Rzymškieimi zá duže w czyšcu. Mamy Relikwie SS. Rožnych od godnych Prálatow, osobliwie teź cáłą Głowę S. Máxymianá Męczenniká, ktora—

ktorą Oćiec Święty KLEMENS XI. przy Błogosławieństwie swoim ná tę fundácyá offiarował ná prožbę Fundátorá, temu Kościołowi. Jest tákże Relikwia z całego Ciála Kostki S. Fausty — ná Męczenniká, od Jegomości Xiádzá Nuncyuszá Fundátorowi offiarowána. Odpusty mamy ná pewne czasy, Regułę tę trzy — mamy co y u S. Marciná y zostáiemy pod posłuszeństwem Wielbnych Oycow Kármelitow Bosých.

53. Kościół Świętego FLORYANA.

Sławnie wieczney pámiéci Krol Jágieło, Teologom Akadémij Krákovškiey ten Kościół podał, z Káncelláryámi Poznáńšká, Łeczycka, y Sierádzká: do tego Kościoła Krol Stefan Proboštwo inkorporował, y naprzod ie podał onemu w pracách sławnemu, w Teologij Świętey biegłemu, w językách uczonemu Professorowi Akadémij Krákovškiey, X. Stánisławowi Sokółowskiemu Káznodžici swemu: Jest przy tym Kościele Prálatow 4. Probošzcz, Dziekan, Kustosz, y Kántor, Kánonikow 8. Wikáryow tákże. Ma y Relikwie SS. Božych, iáko to Drzewo Krzyžá S. w Krzyžu srebrnym pozłócišty, sifułá od rámieniá z ręki práwy S. Floryáná Zołnierzá y Męczenniká, Pátroná Polskiego, uczóiwie w srebro opráwna, á tę w káždy Poniedziátek wystáwiá ná Ołtarz wielki przez rok, gdy się odpráwié Wotyvá o tym Świętym, iest iestcze y druga Relikwia okazála tegoż Świętego Pátroná, álbo ráczyey rámie w Pácyfikale srebrnym, á tá záwárta przez W. X. Woyćiechá Borowiuszá w Pišmie S. Doktorá, Probošzczá tutecznego, sa y w Krzyžách 16. srebrnych y pozłócištych, wiele inšnych rozmáitych Świętych Relikwij, oprócz tych ktore we dwuch osobnych tekách sa záwárte, á Imioná sa ich te:

Pálec cáły S. Andrzejá Apostoła, tegoż Pátrykuły dwie znaczne Krzyžá łztuká ná którym ten Święty umárl. S. Janá Chrzóci — cielá. S. Filipá Apostoła. S. Já kubá wiékszého Apostoła S. Já — kubá mnievizého Apostoła. S. Bártłomiejá Apostoła. S. Máte — ušá Apostoła. S. Wáwrzyńcá Męczenniká, S. Chryštophorá

Męczenniká. S. Grzegorzá Męczenniká. S. Mikołaiá oleiek z kości płynący. S. Kátarzyny mleko z gory Synái. S. Málgorzaty Panny M. S. Cecylij P.M. S. Urszule P.M. S. Máryi Mágdáleny. S. Elżbiety Wdowy. SS. z Jedenastu tysięcy cząstki z Głow.

Są y Obrázy stároświeckiego málowánia PANNY Przenayświétszey bárdzo cudowne, koło tych w ramách są te Relikwie Świętych Bożych.

Świętych Szymoná y Judy.

Świętego Benedykta Opátá:

Świętego Augustyná Biskupá,

Świętego Łázarzá Biskupá.

Świętego Remigiáná Biskupá.

Świętego Alexándrá Biskupá,

Świętego Mikołaiá Biskupá.

Świętego Sylwestrá Biskupá:

Świętego Stánisławá Biskupá,

Świętego Woyciechá Biskupá

Świętego Wáwrzyńcá Męczenniká.

Świętego Wácławá Męczenniká.

Świętego Wálentego Męczenniká.

Świętego Eustáchiuszá Męczenniká.

Świętego Maurycego Męczenniká.

Świętych Młodzieniatkow albo niewinniżtek część I.

Świętych Kosmy y Dámiáná.

Świętego Zygmunta Krolá.

Z Obrusa Wieczerzy Pániskiej.

Z Jásłeczek Paná JESUSOWYCH

Z słupá biczowánia Paná JEZUSA.

Z zawicia Nayświétszey PANNY MARYI.

Y inszych wielu w pártikulách mniejszych, y to tu w tym Kościele wiadomości godna rzecz, jest iedná świeccá z wosku gruba nákształt słupá, ná siedm łokci zrobiona, y pod Krucyfiksem zdawná wsrzod Kościoła postáwiona, którą tylko raz do roku palą przy Mszy Świętej, która się odprawuie o TROYCY SS. w Poniedziałek z NayświétszymSAKRAMENTEM przywodny, á to ná pámiątkę ognia zbyt wielkiego, który był Roku 2528. w dzień S. Márká. Gdy ten pożar poczawszy od S. Gertrudy ná wále, S. Mikołaiá Kościoł, y okoliczne Przedmieście, Podwále, Kleparz, Biskupie, część Gárbárzow, w Krakowie zás nowá Bramę, y S. Mikołaiá Ulicę, y aż do rynku, y insze aż do świeckiej Bramy, wszystko w perzynę obrocił; tegoz Roku w tymże pożarze był widziany S. Floryan ná powietrzu z naczyniem wody, zálewaiąc Kościoł pod iego Tytułem zmurowány: potym widzeniu on pożar ogniowy zaráz ugásił, zá co Pánu BOGU y po dziś dzień w Poniedziałek Przywodny przy Mszy Świętej Obywá-

tey Obywátele z postronnymi ludźmi y Świętemu Floryánowi dziękuią; osiáruie się tu wiele ludzi w tych podobnych niešťczęściach, y uciekaią się do S. Floryáná, á bywaią poćieszeni, iáko wielkie wotá albo Regestrá Kościelne dáiá znáć. Ma Bráctwo pod Imieniem Ubostwa Pána JEZUSA, Ołtarzem y Obrázem PANNY Nayświétszey, bárdzo pięknym ozdobione. To Bráctwo uprzywileiowane jest od Naywyższych Pásterzow Odpustami wielkimi, Dyrektorem tego Bráctwá Káznodzieciá tuteczny. Powinność tego Bráctwá, ubogich zmárłych darmo grześć (miánowicie Bráciá tego Bráctwá, y ceremoniá Chrześciáńská ciáłu powinna oddáć: uzywa to Bráctwo kap zielonych w swych Processyach: Kościoł to jest piękny, ma swoje wielkie y częste Odpusty, zmurowány Roku 1185. *teste Miechobio*. Odpoczywaią tu wiele ciáł starych pracowitych Doktorow, Profesorow Akadémij Krakowkiej, o którychby wiele pisać trzeba.

54. Kościoł Świętych SZYMONA y JVDY.

OD Pobożnych był ludzi zbudowany, zgorzał po dwa rázy, teraz *de novo* z gruntu wymurowány, przez Prowizorow z uproszenia jáłmużny Roku 1639. Dla zápowietrzonych był to pierwszy Szpital: teraz ma dosyć ubogich Mieszczan Kleparskich, których, opátruia ciż Mieszczanie zczyńszow. Małwe Odpusty, y Xiędzá Probošzczá.

55. Świętych FILIPA y JAKVBA.

TEN Kościoł należy do Probostwa Wlzyftkich Świętych po kilká rázy pogorzał, teraz jest restaurowany przez Xiędzá niektorego Wikáryego Świętego Floryáná, który go kosztem swoim własnym máiac podány z rąk Kolegiáckich restaurował.

56. Kościoł Świętego WALENTEGO.

PRZY tym jest Szpital dla białychgłow, ná ten czas trédowátych zbudowany, ma ten Kościoł ochędostwo piękne zá stárániem

stáraniem pobożnego, wielkiej uczciwości XiędzÁ Adámá Má-
lągá Proboszczá tego Kościoła, Káznodzieie S. Floryáná: ma-
Odpusty kilkákroć do roku zupełne, ma y Relikwie S. Wálente-
go Prześcierádo, y Welum Nayświętszey Pánny, restaurowány
de novo zá stáraniem wyżej miánowaného Oycá, ktoremu niech
bédzie Pan BOG zapláta.

57. Kościół Świętego KRZYŻA ná Kleparzu. niegdy Słowácki zwány.

TEN Kościół był z fundámentow erygowány od S. Jádwi-
gi Nayiásnieyszego Władysławá Jágelloná Krolá Polskiego,
Małzonki dla Słowakow, ktorzy w tym Kościele swoim Sło-
wiańskim ięzykiem nabożeństwo odprawiali; lecz nie zewsz-
ytkim ieszcze skéńczony bédąc, w krotce potym zgorzał, y wię-
cey iák przez pułtorásta lat w ruderách swoich leżał. Potym-
láskáwych Dobrodzieiow iáłmużny ná tych rozwálinácg Kápli-
Káplięc drzewiána wystáwiły, ktora Xiędzom Wikáryom Świę-
tego Floryáná, rázem przy Inkorporácii Kollácii Kościoła S.
Floryáná Prześwétney Kápitule támechney przez Nayiásniey-
szego Alexándrá Krolá Polskiego jest dárowána, *Tandem* w Ro-
ku Páńskim 1584. wzbudził Pan BOG nowego Dobrodzieciá Szlá-
chetnego Jego Mości Páná Janá Sroczyńskiego, Łáwniká Wyż-
szego Práwá Mágdeburskiego, Zamku Krakowskiego, ktory z-
Małzonką swoią Agnieszká nie tylko ten Kościół wymurował,
y Prowizyá opátrzył, ále też w Roku 1686. od Nayiásnieysze-
go Janá III. Krolá Polskiego pensyá pewną z Zup Wielickich
(áby wiecznemi czasy Chwałá Páná BOGA w tym Kościele od-
prawiała, y Kápellan przy tym Kościele swoię mógł mieć sub-
systencyá) wyiednał, y Przywilej ná tę pensyá otrzymał; *Jus-*
patronatus tego Kościoła wymurowánego przy Kápitule Świę-
tego Floryáná ná iednego Xiędzá z Xięzy Wikáryow zostáwi-
wizy. W tym Kościele dwa rázy w rok Odpust bywa, raz ná-
Ználeżenie Świętego Krzyżá w Máju, drugi raz ná Podwyższe-
nie S. Krzyżá w Wrześniu. W tymże także Kościele jest Ołtarz
pod tytu-

pod tytułem Nayświętszey MARYI PANNY zá Dusze zmártłych
w Szrody, y przez całą Okawę zaduszną uprzywileiowány, przed
ktorym gdy Káptan Mszá S. odpráwi, duszę z mak czyscowych
uwolniona. Tákte w Advent ná dziewięć dni przed Bożym-
Národzeniem, odpráwiue się Nowenná *Expectationis Partus B.*
V. MARIE Odpustámi od S. Stolicy Apostolskiej uprzywileio-
wána. Tákte w tym Kościele znáyduie się znáczna Pártykuła
Drzewá Krzyżá Świętego Autentykowána, w Relikwiarz sre-
brny pozłóciłsy wfadzona, z drugiey strony Relikwia S. *Modesta*
Mart. máiaca, ktora pártykułę Xiádz Krzyzecki, Pleban w pá-
roxyzmie swoim do tego Kościoła ofiarowány ná záwdzięcze
nie łask od Páná BOGA odebránych, *proprio sumptu* prokurował
y do tego Kościoła Roku Páńskiego 1730. oddał. Przy tym
Kościele rezyduie záwzwe Xiádz Prebendarz.

58. Kościół Pánien Zakonnych, Wizytek názwánych przy Kleparzu Krakowskim.

KLasztor Pánien Zakonnych od Náwiedzenia PANNY Prze-
nayswiętszey názwánych przy Kleparzu Krakowskim fun-
dowány jest od Jáśnie Oświeconego Xiążęciá Nayprzewiele-
bnieyszego J. M. X. Janá Máłáchowskiego, Biskupa Krakow-
skiego, wielkim bárdzo á práwie Krolewskim sumptem wystá-
wiony, oraz y z Kościołem, pod tytułem S. Fránciszká Sále-
zyuszá, przez samegoż Xiążęciá J. M. Roku Páńskiego 1695.
dnia 24. Czerwca, z nádaniem czterdziestodniowych Odpustow
poświęcony, ktorego Poświęcenia Uroczystość dorocznie od-
práwiue się w Niedzielę pierwszá po Ołtawie Náwiedzenia Pán-
ny Przenayswiętszey. Przy Ołtarzu wielkim są Odpusty wká-
ždy Poniedziałek, dla wybáwienia dusz z ognia czyscowego.
Jest w tymże Kościele Bráctwo Sercá Páná JEZUSA Chrystusa,
ktore ma osobliwe Odpusty sobie pozwolone w Piątek po Okra-
wie Ciála Bożego. Przy tym Kościele Pánny Zakonne, żyjá
tu práwie po Anielsku, wedlug Reguły Apostolskiej, nabożeń-
stwá y bogomyślności we dnie y w nocy odpráwiua w Chorze
y w Celách:

y w Celách: iest tu wiele Pánien Szlachetnie wysoce zrodzonych ná Duchowne dánych wyćwiczenie, przy ktorym uczą się oraz ięzyká Francuskiego: więcey iednak czasu trawiac ná modlitwie, á niżeli przy Grámmátyce Fráncuskiej. Między Pánnámi Zakonnemi, Possuszeństwo, Czystość Anielská, Ubostwo Apostolskie, kwitnie y kwitnąć będzie ná wieki. Amen.

59. Kościół Świętego PIOTRA ná Gárbárzách.

POd władza Fáry Świętego Szczepaná zmurowány ten Kościół od M. Janá Melsa Medycyny Doktorá, y fundacyą opátrzony Roku Páńskiego 1498. tam w progu tego Kościoła leży człowiek w wielkie cnoty ubrány, Powinien tu Xiádz Niemiecki miezkác dla Gárbárzow: lecz teraz swe Nabożeństwo Niemcy odpráwuią w Kościele Świętego Woyciechá, (iákom tam przy tym Kościele wspomniá,) teraz tedy iest w podawániu Akádemijskrárowskiej. Ma fundacyą dobrá, Relikwie Świętych Bożych, y Odpusty swoje, ma y Cmyntarz wielki dla zmárłych grzebienia: Ná tym Cmyntarzu, ná zachod letny Słóhca, od Kościoła, ná niektóre czasy, widuią swiátłość ná kształt swiec piáci, ludzie nabożni, co to znaczy, BOG sam wie.

60. Kościół Nayświętszey MARYI PANNY Náwiedzenia ná Piasku.

Władysław drugi Monárchá Polski rzeczony *Hermanus* Kościół ná tym mieyscu zaczął fundowác Roku P. 1087. á to zá doznániem tákiego cudu. Miał ten Monárchá chorobę w nosie nieuleczoná, w ktorým się záległo było robáctwo, á ták y fektor przykry, y boleść niecznośna Monárchę dręczyła. Gdy ludzkie nie pomagály lekárstwá, do Boskiej udáie się pomocy. A myślac o tym, snem zmorzony, zásnął. W tym pokaże mu się Nayświętsza MARYA PANNA, y pokázuie to mieysce, gdzie teraz Kościół y Klasztor stoi, mowiac áżeby tam szedł, á gdy obaczy siáki, pod niemi żeby kazał kopác y szukác piasku. Tym piaskiem (mowilá Lekárká chorych MARYA) nos potrasnąwszy

trząsnąwszy uzdrowiony zostániesz. Co gdy przy obecności Lambertá Biskupa Krárowskiego, y wielu Duchownych, czynił, ná tych miast cudownie został uleczony. Więc ná záwdzięczenie Pánu BOGU ták wielkiego dobrodziestwá Kościół ná tym mieyscu fundowác zaczął, ále mu ledwo chor máły y Zákrystyá wystáwić, á dla większego choru tylko fundámentá záłożyć przyšlo dla woyny postronney, domowych rozruchow, y śmierci. Po nim Piotrowi Duninowi Hrábi ná Skrzynnic Stároście Wrocławskiemu ledwie ściány choru wielkiego śmierć záskoczywszy wywieść dopuścił. Áż dopiero Roku Chrystusowego 1390. świętey pámiéci Władysław Jagello Krol Polski, z Jádwigá Krolowá Máłżonká swoiá, dzielá niezupełnego szczęśliwie dokończył, y Klasztor przy Kościele wystáwił, do ktorego Roku P. 1397. Oycow Kármelitow wprowadził z Prági, y Kościół im do rządu podał.

Ten Kościół poświęcony iest pod záłożeniem Świętá Náwiedzenia Náyswiętszey MARYI PANNY, ktore swieço od URBANA Szostego Papieżá pochwalone, y postánowione było. Odpust ná to Święto, y przez całą Oktawę od Stolicy S. Apostolskiej pozwolony iest zupełny. Ktory się podziś dzień odpráwuię przy ták licznym ludzi konkurcie, iż w Święto samo y przez Oktawę, więcey, mniey, nád sto dwádziesciá, álibo trzydziesci tysięcy ludzi, BOGU przez Sákrámentálná Spowiedz uspráwiedliwionych w tym Kościele Ciáło Páńskie przyimuią, y z poćiechá duchowná do domow swoich wracáią się.

Ma ten Kościół Káplicę wspániáta ku południowi położoną, w ktorey iest Obraz MATKI Nayświętszey piástuiácej Syná swojego, á ten Obraz nie iest málowány penzlem málárskim, ále od iednego swiátobliwego tegoż Zakonu Kápłáná, ocyrkłowány niby do málowánie ná murze, sam cudownie zá spráwá Boskiej Wszehmocności wyniknął. Przy tym Obrázie wiele ludzi siedm swiec gorájących, y swiátłość z Niebá widywáli, y spiewánie Anielskie slyszeli. Co gdy się doniosło do Zwierzchności Duchowney Miásta Krárowá, náznaczyli nocná stráž ieze-

li to nie dzieje się przez takich ludzi lekkomyślnych. Sam także Szlachetny Magistrat Krakowski naznaczył Mężow znacznych y wiary godnych, ktorzy tego doświadczyli, y prawdę tę rzetelnie wyznali. *Ex Speculo Carmelitae edito Antverpia Anno Domini 1680. pag: 662.* Cudá także niezliczone działy się, ále ich dokumenta przy deflagracyi Kościoła y Klasztorá w Roku P. 1587. w wielkiej liczbie pogorzały. Więc dopiero od Roku 1520. opisuje ich dość znaczną liczbę Przewielebny J. Xiądz Mikołaj Grodziński, Sekretarz J. K. M. w Książce nazwanej: *Diva Virgo Cracoviensis Carmelitana.* Która to Książka ná Polski język przetłómaczona, y z druku wydána jest od Zakonników tegoż Klasztoru.

Wszystkie w tej Książce wypisane Łáski, Cudowney w Obrazie swoim Mátki Nayśw: ludziom w różnych przygodách y nieszczęściách zostającym świadczone ogłaszaia, niezmierną Jey dobroć, á do nabozeństwa y dziękczynienia sercá czytających zápaláia. R. P. 1634. d. 15. Pázdź: tak się był ten Obraz zmienił, y on śliczny Xiężyc *Pulchra ut Luna Cant: 6. v. 9.* tak się zácmił, że Twarz Święta Obrázu tego stála się bárdzo bláda niby smutek iáki pokázuia. Zbiegáli się ná ten cud Obywátele Miasta Krakowa, y inni z poblížszych Wsi y Miasteczek. Rokowali wszyscy nieszczęśliwe przygody ná Oycyznę: A przestraszeni będącá taką Obrázu odmiáną, znaczną pokutę y poprawę czynili, ile że Káznodzieie przeraźliwym głosem po Ambonách wołali. *Sol factus est niger sicut saccus cilicinus Apoc: 6. v. 12.* Wybrána iáko Słońce Piaskowa MARYA, stála się czarna, iáko zálobna włośniennicá. Trwała tá, sercá ludzkie przerażáia Obrázu odmiáná dni dwánaście, aż dopiero w trzynastym dniu w dzień SS. Apóstólow Szymoná y Judy do pierwszej ozdoby y wdzięczności Obraz przywrocił się. Potym w lat 21. Roku 1655. pocił się ten Obraz potem nádprzyrodzonym, krople potu były iáko orzech láskowy, ktore, częścią że ná czole Obrázu S. stały, częścią że ná podłożoną tuwálnią spływały y spadały, wiele ludzi Duchownych y Swieckich widziało. Trwał ten cudowny pot godzin dwie. Krotko potym nastąpiła inkurfya Szwedzka do Krakowa, pamięt-

tna całej

tna całej Polscze wielką srogosćią, á względem tego S. mieysca, obmierzliwością y spustoszeniem bárdzo záłośna. Albowiem heretycka złość Obrázom Świętym nieprzyiázna, zá powodem Wiertczá Generála woyská Szwedzkiego, ktore się było w Krakowie zámkneło, z okázyi zábitego od naszych przekłętego Obrázoborcę (ktory szpada uderzył w Nayświętszą Twarz Cudowney ná Piasku MARYI, bluźniersko mowiać: *Doswiadcze teżeli wószá MARTA cudá ieszcze czyni*) Umyśliła tedy przekłęta złość heretycka Kościoł y Káplícę, oraz y Klasztor zruinowác, y dziedziczną Obrázowi z káwałkiem muru, wydrzeć possessyá ná Piasku, w proch mur rozsypawszy. Wykonáli to wszystko z wielkim gniewem, á niemniejszy zalem pátrzących. Zrownáli z ziemią mury wszystkie wspaniała robotą y kosztem wielkim stawiane, iedney tylko sztuki, ná ktorey jest Obraz, z dáru Bożego áni ármatą skruszyć, áni minami wysadzić nie mogli. Więc nayprzed z rumow wysypáli mogilę wysoką nád Obrázem, á potym ná wieczną wzgárdę, zdechłych szkap swoich ścierwy z Miasta wywłoczyli, y ná tym mieyscu, gdzie cudowny Obraz zágrzebli, zdechłe ścierwy grzebli. Już káždy rozumiał, że Obraz ná wieki zginął, á pátrzac zdáléká plákáli ludzie wielkim płaczem, wołáiac z lámentuiącym Prorokiem: *Cecidit Corona capitis nostri Thr. 5.* upadła ozdoba głowy nászey. Aż też P. Bog dał, że Szwedzkie woysko R. P. 1656. różnemi krwawemi potyczkami niszczyć znacznie poczęło, y strwożeni Szwedzi odmiáną szczęścia, ustąpić z Krakowá ze wstydem musieli. Więc gdy trochę wytrchnął sobie Krakow od iármá nieprzyiacielskiego uwolniony, schodzili się gromádnie ná to Święte mieysce obywátele tuteczni y postronni, rzewliwemi głósy plącąc y nárzekáiac że ich pościehá zginęła. Y z nabozeństwa á zárlivosti poczęli odrzuć rupy, ścierwy smierdzace wywłoczyć, chcący szukać zágrzebanego w záłośney mogile Obrázu. Aż nád spodziewanie, gdy onę wázięcną Bogu, y Mátkce iego Nayśw: czynia robotę, cudownie bez wszelkiej ludzkiej pomocy odstąpiły rupy, pokazał się Obraz wdzięczny y nienaruszony, iedną tylko

Wa

dnę tylko

dnę tylko w twarzy swoiey zostawiwszy ranę, zadaną od szpady niezbożnego heretyka. Więz wielkim nabożeństwem powitawszy Krolową swoię, a kamienie y rupy lepicy uprzatnawszy, na przedce Kápliczkę drewnianą postawiono, w ktorey pierwszą Mszą S. miał J. W. J. X. Mikołaj Oborski, Biskup Laodycki, Suffragan, Archidyakon, y Offycyal Krakowski. Z iádmużn zaś nabożnych Pánow Duchownych y Swieckich, y innych ludzi, stanął ten, który teraz jest Kościół, Klasztor, y Káplića. O tym wszystkim czytać może iáskawy Czytelnik szerzey w Książkách wzwyż pomienionych.

Ze zaś te Książki ledne dawnością czasu są sterane, infze poinęły, y máłoco się ich znáyduie, a coraz to więcej przybywa cudow, iásk świadczonych od Krolowy Niebieskiej, ktore prágna wynisć z pod prásy Drukárskiej ná widok światu Polkiemu, a są konserwowane *in Archivo* tegoż Klasztoru; dla tego Oycowie támteczni proszą codziennie Páná Bogá, áżeby iákiego Dobrodziecia náchnął Duchem Świętym, któryby szczodrobliwością swoią dopomógł do przedrukowania dawnych, y wydrukowania świeższych, ku więkšej czczci y chwale Páná Bogá, y Mátki iego Najswiętszey.

Jest także przy tym Kościele Káplića Brácka, Arcybráctwá Szkáplerzá S. ktore w wielkiej nabożności przedziwnie kwitnie. Ludzie do tego Bráctwá S. zewsząd rłumami się schodzą, osobliwie podczas Odpustow, y Szkáplerz S. nabożnie przyimuiá. A tym ktorzy się wpisuiá, y Szkáplerz S. przyimuiá, o powinnościách do tego Bráctwá należących, Xiádz Promotor, który przyimuié, informáciá dáie. Ma to Bráctwo osobliwsze swoje Przywileie, ktore samá Nayśw: PANNA uprosiła, y nádała. Między ktorými są te nayznáczniejszye. Pierwszy, że kto w pisany w to Bráctwo, Szkáplerz S. ná sobie nosi, a pilnie y nabożnie zachowuie powinności Bráckie, uydzie potępienia wiecznego, álbowiem Nayśw: PANNA szczegulne iemu u Syná swoiego iedná iáski, áżeby w grzechu śmiertelnym nie umárł. Który to Szkáplerz MATKA Boska oddáiac Św. Szymonowi Stokcyuszowi ná

ten czas

ten czas Generałowi całego Zakonu Kármelitáńskiego, mowiła *Accipe Fili dilectissime hoc tui Ordinis Scapulare... In quo moriens aeternum non patietur incendium.* Drugi: że Najswiętsza PANNA káżdey Soboty zstępuie do czyscá, y z támtąd dutze Bráci y Siostr Szkáplerzá Świętego ktorekolwiek znáyduie, miłościwie wybawia, a do Krolestwá Niebieskiego doprowadza. Jáko o tym świadczy *Bulla Sabbatina JOANNIS XXII. Pontif. Max.* potwierdzona od ALEXANDRA V. KLEMENSA VII. GRZEGORZA XIII. y infzych Oycow SS. Papieżow. Ma y Odpusty wielkie od Stolice S. nádańe. Y absolucyá, álbó rozgrzeszenie od winy y káry w godzinę śmierci, ktore ma byđń dáne tym, co Szkáplerz noszą w to Bráctwo wpisani, przez Kapłana ná to władzá máiącego od Przełożonych Zakonu Kármelitáńskiego. Jest ubogácony Kościół ten y w Święte Relikwie. Jáko to: Jest cząstká drzewá Krzyżá S. pártykułá z kości S. Mácieiá Apostoła. Głowá S. Klemensa Męcz: Świętych, Anioła Kármelity, Konkordyusza, Wiktorá, Plácydá, Tranquilla, Gaudentego, Konkordyusza, Bonáwentury, Fortunatá, Cyryáká, Błáżeiá, Kalixta Papieżá, Tytusa Dyakoná, Tarsycyusza, Seweryna, Urbana, Witaliá, Felixá &c: Doroty S. Pánny y Męcz: Ręká. SS. Urszule, Angele, Klemencyány, Mátgorzary, Lucyi, &c. SSw. Jędrzeiá Korfyná Biskupa Fesuláńskiego, Świętego Woyciechá Wyznawcow, Świętey Máryi Magdáleny, Zakonu Kármelitáńskiego, y infzych wielu Świętych Páńskich.

Ma Odpusty Stácyi Rzymjskich. We wszystkie także Świętá wielkie ktore się zowiá *Domini Sabaoth*, iáko to Národzenie Páńskie, Obrzezanie, &c. y w Świętá Najswiętszey PANNY, także w Niedziele Bráckie, to jest w Niedzielę drugá káżdego Miesiacá, Odpust zupełny. Y w infsze dni całego roku, a osobliwie przez cały Post wielki w káždy dzień modlącym się w tym Kościele zá podwyższenie Kościoła S. Kátolickiego, zá wykorzenie heretykow, zá zgodę Pánow Chreściáńskich, są wielkie Odpusty od Stolice Świętey nádańe, byle tylko modlący się w M. sce Boskiej byli, do ktorey codzienne przygotowanie jest, wzbudzenie w sobie żalu serdecznego zá grzechy. A osobliwie są dni

dwádziesciá

dwadzieścia siedm, w ktore Stolicá Święta Apostolska modlącym się w tymże Kościele (iako też y w inszych Karmelitańskich) uwolnienie dusze z czyścá pozwala. Są zaś te dni. Dzień Popielcu, Wtorek y Szrodá po Niedzieli pierwszej postu. Szrodá po Niedzieli drugiej postu. Niedziela trzecia postu. Szrodá po teyże Niedzieli. Niedziela czwarta postu. Pomiedziatek y Szrodá po tey Niedzieli. Szrodá, Czwartek, Piątek Sobotá po Niedzieli piątey postu, Szrodá y Czwartek, po Niedzieli Kwietney, Szrodá po Niedzieli Wielkonocney. Szrodá Krzyżowa przed w Niebo-wstąpieniem Páńskim. Szrodá, Czwartek, Piątek, Sobotá po Świętách Zesłania Duchá Świętego. Dzień Przenayśw: TROYCE. Dzień Bożego Ciáła. Dzień S. Janá w Oleiu szofsty Májá. Szrodá, Piątek, Sobotá Suchych dni w Wrześniu. *Ex Bullario Carmelitarum.*

61. Kościół Najswiętszey PANNY MARYI Zwiá- stowania OO. Kápucynow ná Ogrodnikach.

Roku Páńskiego 1695. wdzień Dominiká Świętego przyszło do Krakowá trzech Oycow Kápucynow Zakonnikow Frán-
ciszka S. Przewielebny Jan Fránciszek Komisarz, *ab Arreti*: Ociec Bernardyn *á Semis* Káznodzieia: y Brát Károl *ab Uzzano*. Tych trzech Oycow przyjął w dom do siebie J.M.P. Dyonizy Mecotti, Prefekt Poczty J.K.M. y Rzeczypospolitey, á dnia trzeciego prezentował ich J.O. Xciu J.M. Janowi Máláchowskiemu, Biskupowi Krakowskiemu, od ktorego wdzięcznie przyięci, otrzymáli zaraz konsens, áby się mogli fundowác przy Krakowie: y gdy długo szukáli mieyscá sposobnego, upátrzyli sobie Ogród wielki J.M.P. Kántellego Ráyce Krakowskiego, ten zaraz, y drugie przy nim zá znaczne pieniądze Dobrodzieiow swoich zakupieli: máiąc tedy plác gotowy y przesfrony, dał im BOG zá Fundátorá Kościoła y Kłasztoru, Wielmożnego J.M.P. Albrychtá Dębińskiego, Chorążego Zatorskiego. Ten Pan pobożny z własney swoiey substancyi, bárdzo prędko Kościół im wystáwił y Kłasztor, y Roku Páńskiego 1699. gdy Oycowic Kápucyni z máley swoiey Kápliczki, czyniąc Processyá z Przenay-

z Przenayświetszym SAKRAMENTEM przyszli przed nowy Kościół, czekał ich przyscía przy drzwiách Kościelnych pobożny Fundátor J.M.P. Albrycht Dębiński, pospołu z swoiá Małżonką Jey Mością Pániá Zuzánná Doliwá Zydowską, wonnieiącą Cnot doskonálych Rożá. Witáiąc tedy nowych gości, naprzod przed przenayświetszym SAKRAMENTEM oboie pokłękáli, y czołem o ziemię uderzyli: potym sam J.M.P. Fundátor obfzerną, nabożną y wyborną Orácyą po łácinie iáko do Włoskich Zakonnikow, ktorzy po Polsku nie rozumieli, onychże witał, z rąk swoich klucze Kościelne, y Kłasztorne onymże oddał, y wiecznemi ich Kościołá swoiego postánowił y deklárował Dziedzicámi. Odpowiedział zátym z podziękowániami przemowá po łácinie, z wielką żarliwością y pláczem Ociec Komisarz, przed Processyá Krzyż niosący. Wprowadzeni w Kościół Oycowic *Te Deum laudamus* śpiewáli y solenne nabożeństwo odpráwili, ktore niech kwitnie aż ná wieki, ná większą chwałę Boską. Amen.

W tym Kościele iest osobliwszy specyál, to iest w Ołtarzu wielkim, Obraz Panny Przenayświetszey MARYI Zwiástowania, (gdyż y Kościół iest pod tytułem tymże) doskonale odmálowány, z Obrázem tego, ktory iest w Florencyi Mieście głównym, Jáśnie Oświeconego Wielkiego Xiążęciá Hetruryey, w Kościele Zakonnych Oycow Serwitow, przedziwnie cudámi stynący, ręká y penzlem S. Łukaszá málowány. Z tego tedy Prototypu od S. Łukaszá wystáwionego, rozkazał Nayaśnieyszy Xiążę Hetruryjskie *Kosmus III. Medices* názwany, Obraz doskonale podobny, swojemu nayprzednieyszemu Málárczowi odmálowác, y zá osobliwy podárunek do Polskiey, ná instáncyá J.M.P. Antoniego Bruni Bároná, dla Kápucyńskiego Krakowskiego Kościoła odestác.

Tenże Święty Kościół, máiąc inż Ołtarze wíszystkie, ozdobnie przez wielkich Dobrodzieiow wystáwione, ná instáncyá Wielmożnego J.M.P. Fundátorá, z wielką Uroczyśtością poświęcony iest, przez Jáśnie Oświecone Xiążę, Jego Mości Xiędz:

Xieźdzá Kázimierzá Łubieńskiego, Biskupá Krakowskiego. Roku Páńskiego 1730.

Między inšzemi Ołtarzami Kościoła tego, jest w Ołtarzu iednym Státuá Cudowna Świętego Felixá z *Kantalicum*, Kápu-cyná w rożnych potrzebách doświadczonego Pátroná, zá k-torego przyczyná wšyscy do niego ućiekájąc się szczerze, wiele łask y Dobrodzieystw z rąk Boskich odbieráją, ták dálece; że ká-ždy od Felixá uszczęśliwiony y poćielzony odchodzi. Święty ten po rożnych mieyscách y kráiách wielkimi cudámi od Páná Bogá wstawiony, w Roku 1712. dnia 19. Májá od Klemenfa XI. Pápiezjá szczęśliwie ná ten czas pánującego w poczet Świętych Páńskich policzony jest, ku ktoremu wiele potym ludzi do oso-bliwšzy wenerácy y nabożeństvá záchęćilo się.

Y tu w Krakowie ná prágnienie wielu osob godnych po-mieniona Státua jego w tymże roku dnia 18. Páździerniká z Ko-ścioła Archipresbiterálnego Nayświętszey PANNY MARYI *in* *Circulo* zostájącego do Oycow Kápucynow z wielkim y nabożeń-stwem *Solemnissime* wprowadzona. Pod czas tey Introdukcyi *splendidissimo apparatu* odprawioney, osobliwšze ku temu Świę-temu pokazało się nabżeństwo y áffekt J. O. Xiążęćią JMści Sie-wierskiego, Kázimierzá Łubińskiego, Biskupá Krakowskiego, kiedy nietylko ákt ten, wspaniáją przyozdobił áppárencyá, Konwent wielką opátrzył iáłmużną, ále y sam nie záłuiąc fa-tygi swoiey ták ná początku solennizácyi tey, iáko y ná kon-kluzyi Oktawy Pontyfikálnie Celebrował, wšytskich wiernych do gorácego nabożeństvá záchęćiać.

Jákoż świątobliwym nieśmiertelney godnego pámięci Páná tego przykładem pobudzeni, wiele Ichmościow Pánow Obywá-telow Prześwíetnego Woiewodztvá Krakowskiego, ták też y samego Miastá Stołeczneho Krakowá, honor Świętemu Feli-xowi, y wielkie czynili przysługi, Konwentowi záś niemniej-sze świadczyli dobrodzieystvá: w ten czas bowiem od rożnych Dobrodzieiow ták dostátnia doszła iáłmużná, że dla sufficyencyi iey Solennizácyá májąca trwáć przez 3. dni, przeciągnęła się
przez

przez całą, Oktawę. Ten Kościół pod tytułem Nayświętszey PANNY MARYI Zwiástowania, wiele Duchownemi Skárbámi Odpuštow Zupełnych, od Oycow SS. Pápiezow ubogácony; bo oprócz Świętá Niepokalánego Poczęćia Tytulárneho, y Świę-tego Felixá, pomienionych Błogosławionych tákże, y oprócz inšzych Uroczystości, Świętych y Błogosławionych trzech Za-konow Seráficznego Oycá y Pátryárchy Fránciszká Świętego, w káżdą Niedzielę trzecią káżdego Mieścá bywa Odpušt Zu-pełny, z Kommuniá Gónerálná, zá dufce zmárte, y w też Nie-dziele ták z ráná, iáko y po południu odpráwuie się Nabo-żeństwo zwyštáwieniem Przenayświętszego SAKRAMENTU- z Kazániámi ráno Polskim, po Nieszporách Niemieckim, dla pożytku y zbáwienia dušz naydroższá Krwia Chrystufa Páná odkupionych.

Nádto ieszcze we wšytskie Świętá przez cały Rok przypa-dájące, iáko też y w Niedzielne, po Nieszporách Kazaniu Nie-mieckim, Litániách Loretáńskich Nayświętszey PANNY MA-RYI dáie się wieczorem Benedykcyá, dla tego iedynie (co po wšytskich Kościołách nášzych záchowuie się) że iáko ói Oy-cowie Miast tego, od Prześwíetnych Woiewodztw, y całej Nay-iáśnieyszey Rzeczypospolitey Polskiey, nieprzeliczone odbie-ráją dobrodzieystvá, tak w rekompensę łask dobroczynnych Nay-iáśnieyszey Rzeczypospolitey, wšytskim Obywátelom Ko-rony Polskiey á swoim Dobrodzieiom wieczne od Máještátu Bo-skiego przez tę benedykcyá ziednáć prágná błogosławieństwo.

Od rożnych CHRYSZTUSOWYCH Namieštnikow Kościoł ten Oycow Kápucynow wielu Przywileiámi y Odpuštámi udárowány, wielkimi Łáskámi ozdobiony ypoświęcony jest, kiedy w nim nie tylko Felix S. ustáwicznymi słyne Cudámi, nie tylko Kájetán S. ućiekájącym się do protekcyi swoiey osobliwie tym, ktorzy się przez niego Opatrzności Boskiey zupełnie polecáją, wielkie fawo-ry y dobrodzieystvá świadczy, ále y samá Nayświętsza MARYA PANNA LORETANSKA, Mátká Boska nikomu do siebie szczerym
X ućiekájącemu.

uickáią temu się sercem łask y dobrodzieystw swoich nieodmawia. Uroczystość Świętego Káictáná odprawia się co rok z Odpustem Zupełnym 7má Augusti.

Káplicá zaś Nayświętszey PANNY MARYI Loretáńskiey *in contiguitate* z Kościołem będąca, *ad normam* prawdziwego Domku Loretáńskiego, we Włoszech w Prowincyi Márchyi, w Páństwie Papieskim, wystáwiona jest sumptem znacznym, z szczerobliwością Wielmożnego Jegomości Páná Albrychtá Dębinskiego Konwentu oraz Krák: OO. Kápucynow Fundátorá.

Tenże nieśmiertelney pamięci Fundátor pomieniony Loretáński Domek tak *ab extra* Osobámi, iáko też *ab intra* znacznym nakładem, *in ambitu* także ozdobną pikturą y kilka Ołtarzami przyozdobił.

A iáko w sercu tego Páná większe co raz ku Márcie Boskiey pomnażało się nabożeństwo y áffekt, tak też co raz większey Domkowi Jey przyczyniał ozdoby y Fábryki: wytáwiwszy przystoyną *cum omni supellectis* Zákrystýą á co większa o poświęcenie iedno usilnie się stárał, ktore *Solemni ritu* odprawiło się w Niedziele piątą po Wielkánocy. Státua zaś Nayświętszey PANNY MARYI Loretáńskiey, w prowadzona jest solemną y dosyć piękną ákkomodowána Proceßya, z Kościołá Świętey ANNY, Przesławney Akádemij Krák: wiele dla Mátki Boskiey z wrodzoney miłości ku Krolowy swoiey Polskiey ná ten czas czyniącey.

Nieprzestáie y teraz ráż Polskie Syny pielęgniaca Mátká Przesławna Akádemjá Krakowska czcić y wenerowác Mátki Boskiey Nayświętszey PANNY MARYI Loretáńskiey, nieustájącym Nabożeństwem kiedy Uroczystość Konsekracyi Domku iey coroczne *Solemnissime & devotissime* z całą frekwencyą swoią przy Kazaniu ránniejszym y Panegiryczney poobiedniey Oracyi: *favent ssimo utrisq; ab exedris ore* celebrowác y enkomizowác godnemí zwykłá tytułámi. *Postremo* w teyże Káplicy Nayświętszey PANNY MARYI Loretáńskiey w każdá Sobotę *ad intentionem* Wielmożnych IchMćiow Panow Fundatorow Msza Święta Wotywá z ráná, wieczorem zaś Litánie Loretáńskie z wystá.

skie z wystáwieniem Przenayświętszego SAKRAMENTU y Supplikacyámi odpráwuie się ná wiekuißtá cześć y chwałę BOGA w TROYCY Świętey Jedynego y Przenayświętszey PANNY MARYI, Krolowey Polskiey.

62. Kościół BOZEGO MIŁOSIERDZIA.

Kościół pod tytułem Miłosierdzia Bożego przy Krakowie ná Smoleńsku, między Wisłá y Rudáwą zdawná jest zmurowány, o którym że żaden nie pisał, ktoby tego Pátronem y Fundátorem był: przeto iá taká o nim pewná dáie relacyą. Zmurowány jest sto lat przeszło, á nie máiąc ktoby o nim záwiádomwał, przyszedł do wielkiego spustoszenia: Pobożny iednak Obywátel mieyscá támtiecznego, nieiáki JákuB Smukálá Cieślá záwiádomwał o nim y poprawiał, á gdy miał umierác, żony swoiey prosił, żeby go w tym Kościele pochowác kazálá, tę máiąc nádzicie, że tego mieyscá Pan BOG nie zápomni. Uczyniłá to oná, y nád to w káždy Poniedziátek Mszá S. zá te dusze, ktorych tám ciáhlá leżą, odprawiác kazálá, o nim aż do samey smierci miałá staránie. Potym przed lat dwudziestá kilka, ieden Káplan z liczby Spowiednikow Zamkowych, máiąc swoje nabożeństwo do tego mieyscá, á widzac Kościół spustoszony, poczł myślić o murowániu nowego, iákoż co z większego jest iuż wymurowány z iáłmużny ludzi pobożnych. Kiedy zaś tenże y o budowániu Szpitálá zámyslá á mieyscá náń nieznáyduie, wtenże czas (dziwná rzecz) ieden Jurystá Jan Dłuski z Grodu Krakowskiego oddáie mu pewne Práwá, w Księgách Ziemskich y Grodzkich Krakowskich ználezione, ktore dáią znác, że Jan Zukowski z Bystrzyce, Roku 1543. u Janá Myszkowskiego z Mirowá, w Krakowie náSeymie, kupiwszy Dwor Smoleńsk názwány (od ktorego názwiská, tám to Przedmieście Smoleńskiem się y teraz zowie) kazał przed nim Kościół zbudowác, dáiąc mu tytuł Miłosierdzia Bożego, á Dwor ná Szpital obroćić, czego że po iego smierci powinni nie uczynili, y owszem

fobie go przywłaszczyli, tenże Káptan za dozwoleńiem y rozkazaniem J. M. X. Piotra Gębickiego szczęśliwie panującego, posesorsy mieyscá tego pozwał, y dekret w Trybunale Lubelskim otrzymał Roku 1646. Czytając tę fundacyą pilnie uważałem, że ten pobożny fundátor, swemu Kościołowi y Szpitalowi, dawa za Pátrony Osoby pierwsze Miasta tego Stołecznego, á osobliwie za naywyższego obrońcę J. M. X. Biskupa Krakowskiego, ná ten czas będącego, *Sede vacante* Kápitułę Krakowską, Rektorá Akadémii Krakowskiej Burmistrzá, y Rádcę Krak: y Páterzá ich X. Plebaná PANNY MARYI w Rynku. Inaczej ja rozumieć nie mogę, tylko, że Miastu temu y jego Obywátelom, dáie za Pátroná Miłosierdzie Boże: za co Páná BOGA chwalać, melibyśmy prosić, áby modlitwy nászey y Miłosierdzia swego od nas nie oddalał ná wieki. Ma też ten Kościół Świętych Relikwie z Rzymu za pewnym świadectwem, y za pozwoleniem Oycá Świętego Urbáná VIII. ze Cmentarzá Kálixtego wzięte, á przez Páná Hiácyntá Wáxmáná Stárostę Lipowieckiego temuż Kościołowi dárowáne: ktorých Świętych są te Imiona: Theodorá, Gencyáná, Justey, Antoniney, Lárgá, Relátá, Dezyderego, Felicyáná, Felicyýmá, Konkordego, Klaudyi, y Mánswecyi: ktorých modlitwom żeby się ludzie Chrześciańscy zálecáli, y one czcili, Oćiec Święty pozwala. Ma też Odpusty zupełne ná S. Krzyż w Máiu, od Oycá S. nádánc. Przy tym Kościele ludzi w powietrze zmarłych, y ubogich sumptu ná pogrzeb niemájących, bárdzo wiele leży: za ktorých Msza S. w káždy tydzień, iedná pobożna Wdowá, wiecznemi czasy fundowála. Za co Pan BOG w TROYCY Świętey iedyny, niechay będzie pochwalony ná wieki, á da zapłatę miłosierdzie czyniącym.

63. Kościół Świętego AVGVSTYNA.

TEN ná Zwierzyńcu przez Jáxę z Domu Gryphow Roku 1162. zmurowány, á potym przez Gedeoná z tegoż Domu Biskupa Krakowskiego prowentem Kościoła S. Sálwátora opátrzony, przy tym

przy tym jest Zakon Pánieński S. Norbertá Pátryárchy Premonstrátensov, pod Regułą S. Augustyná żyjących. Teraz ten Kościół *de novo* jest kształtem pięknym y wesołym wymurowány, za stáranie Pánny Doroty Káckiey Księżni tuteczney, dawno zmarley: Ma ten Kościół ápparámentá piękne y kosztowne; ma y Bráćwo Nayswiętzey Pánny Rożáncá S. jest y drugie S. Anny, y trzećie w tym Kościele stáre Przenayswiętzey TROYCE z Odpustámi wielkimi, wlystkie uprzywileiowánye ubogácone. Leży tu óiało B. Bronisławy, Pánny tegoż Zakonu, o ktorey Historye wspominała, iż widziála dużę S. Jácká do Niebá prowadzoná od Aniołow: także y B. Judythy Krakowiánki, wielkiey świątobliwosci Pánny, wstáwioney cudámi, ktora umárlá Roku 1255. dnia 9. Márcá. Ma ten Kościół Relikwií Świętych Bożych niemáło, á miánowicie w srebrney ná też zrobioney skrzyńce, ktorých tám niemáło jest, znapisem imion, Zakon ten kwitniewobserwányi Reguły w nabożeństwie w czuyności wielkiey, za stáranie Pánien Przełożonych. Ma też swego Proboszczá teyże Reguły co y Pánny.

64. Kościół Świętego SALWATORA. PRZEMIENIENIA PANSKIEGO.

FARNY to Kościół przedtym był, ále przeniesiony do Klasztoru: iednak odprawuią tu swoje pogrzeby Párafianie. Kościół ten nayprzod był zbudowány od Piotra Duniná z Skrzynná, człowieká cnot wielkich y świątobliwosci. Ten B. Piotr *Comes de Skrzynno* zbudowál ná cześć y chwałę Bożą Kościołow 77. po rózných mieyscách w Krolestwie, ktoremu *Una Regina sum pessima* oczy wyłupić y ięzyk urznać bez przyczyny kazála: iednak potym przez pięć lat z láski Pániskiey dobrze widziál y mowił o tym Pietrze szerzey Kronikarze piszą, iego cnoty święte wychwálać. O tym Kościele niektorzy mowią że był przedtym Pogańskim, á teraz z gruntu za stáranie Pánny Xiężni Doroty Káckiey wymurowány. Przed láty miał ten Kościół Kru-

cyfix wielce Cudowny, o którym tá jest Historia, że jest Przysła-
ny z Morawy pierwszemu w Polsce Chrześciańskiemu Xiążę-
ciu. To Xiążę tenże Krucyfix ná tym miejscu z wielkiego na-
bożeństwą w szatę kosztowną, koronę złota, y w trzewiki per-
łami háftowane ubrawszy, zostawił. do którego skrzypek gráć
piośniki swoje nabożnie chadzał: temu skrzypkowi ten Krucyfix
trzewik drogo zrobiony ze swey nogi spuścił, y dał ná poráto-
wanie uboóstwa iego: o czym potym frásunek miał, lecz Pan
BOG niewinnego prędko wybawił, bowiem mu ten trzewik
wzięto, y Krucyfixowi oddano: Skrzypek pod Krucyfixem po-
wtore grájąc nabożnie, który przy wielu ludziách od Ukrzyżo-
wanego powtore trzewik otrzymał, o którym trádycya jest, że
ten wzwyż miánowany Krucyfix, wzięty jest do Włoch do Sy-
rolu milá od Loretu. przy którym wiele cudow Pan Bog lu-
dziom od niego łaski y miłosierdzia żebrzącym pokázuie, jest
tu tego wizerunek.

65. Kościół Świętej MAŁGORZATY y JVDYTHY.

TEN zbudowany ná págorku pięknym, odprawuia tu nabo-
żeństwą iáko y winszych, zawiáduie nim tákże Pánná Xie-
ni Zwierzyniecka, ma swoje Odpusty.

Czwarta Część opifania Kościołów.
przyłączonych do Krákowskiach od J. M. Xiąży Bi-
skupow Krákowskiach od lat kilkudziesiat.

66. Kościół Świętych Apostołów PIOTRA y PA- WŁA ná Tyńcu.

Gdzie Zamek był przedtym ná gorze piękney skálistey, pod
ktorą Wilłá płynie, teraz jest Klasztor wielkiego Pátryár-
chy y Oycá

chy y Oycá wielu Zakonow Benedyktá S. który Kázimierz Pier-
wszy Krol Polski fundował. Ten álbowiem w Zakonie tegoż
wielkiego Pátryárchy Benedyktá S. w Klasztorze Kluniáceńskim
we Fráncyi leżącym, Professem y Dyákonem będąc, potym dia
wielkich ućiskow y naiázdow nieprzyiaćielskich, ktore ná Ko-
ronę Polską przez siedm lat podczas *Interregnum* przypádły, za
uproszeniem y otrzymaniem od Benedyktá IX. Stolice Apo-
stolskiej ná ten czas rządzącego dyspensy, wzięty był z Klaszto-
ru tegoż ná Krolestwo Polskie, y Roku 1041. pomászczony; dla
czego chcąc się wdzięcznym pokazać dobrodzieystw wziętych
od Máieştátu Boskiego, umyślił Klasztor záłożyć Bráći Bene-
dyktá S. (iáko o tym wspomina Długosz Kronikarz Polski) że
*Satagens crebra revolutione mentis Creatori & propitiatori suo, pro
susceptis beneficijs aliqua facere responsura, Religionis quondam suae
& Professionis Sacratum D. Benedicti Ordinem, qui eum in lege Di-
vina erudierat, Monasterium decrevit fundandum.* Jákoż zá uspo-
koieniem Páństwą swego, we dwie lećie ná znak wychowania
swego, przyzwawszy ich dwunastu z Kluniaku, w którym sam
był Zakonnikiem, miejsce im to podał, y ná nim Klasztor zbu-
dował, áby się w nim Służbá y Chwałá Boża we dnie y wnocy,
ná wieczne czasy nie ustájąc, odprawowála. Między którymi
przybył on wielki w światobliwosci Zakonny Brát Aáron
Fráncuz, á ten naysierwszym Opátem będąc, potym wzięty jest
ná Arcybiskupstwo Krárowskie, ktore szczęśliwie przez lat 13.
rządzac ná teyże godności żywotá swego w wielkiej światobli-
wosci dokonał. Roku 1071. pochowany jest w Kátedrálnym
Kościelie Krárowskim. Tenże Klasztor Krol Kázimierz I. wiel-
kiemi dochodami y máietnościami nádał y ubogácił, ktorych
teraz bárdzo wiele odpádo, (iáko pisze Długosz.) *Et licet Mona-
sterium Tynecense centum Villis à Casim ro I Rege Polonia fuerit do-
tatum, nequitia tamen & avaritia humana, insuper negligentia Pra-
sidum diminutum fuit, iákoż do tych czas się to pokázuie, gdy
ex possessione secularium, bona Deo & Ecclesia consecrata, ac pijs
manibus Benefactorum dedicata, dotąd windykuie.* Przy tymże
Kościelie

Kościele miezka niemają poczet Zakonników, pod tegoż Regułą wielkiego Pátryárchy Benedyktá Świętego hołdując, we dnie y w nocy nabożeństwá pilnując, ustawy Zakonne we wszyskim obserwując, y miłosierne uczynki ziednoczone z ludzkością y skromnością, według Reguły rożnym Peregrynom przychodzącym czyniąc. Kościół ten niedawnemi czasy wespół y z Klasztorem, renowacyą á práwie z gruntu reformacyą od ś. pamięci J. M. X. Stánisławá Łubińskiego, Biskupa Łuckiego, Podkánclerzego Koronnego, Administrátora Opáctwá Tynieckiego, brąc począł; ktoremu nie przestáją ozdobney struktury dodawác IchMM. XX. Administrátorowie z szczodrobliwości swoiey, á zwlászczá dawniejszymi czasy Administrátor tegoż Opáctwa, Przewielebny J. M. X. Stánisław z Bużeniná Pstrokoński, Biskup Chełmski, ktoremu, nietylko Ołtarzem nowym wielkim dekoru przydawszy, ále y innemi mnicyjszymi pięknie przyozdobiwszy; lecz y w Zákrytyi ornámentu przyczyniwszy, Kielichem szczerozłotym bárdzo kosztowney roboty onęz ubogácił; Fábryki Klasztorney Dormitarzami y strukturą kończyć nie zaniechał. Relikwij Świętych w tym Kościele jest bárdzo wiele od Stolicy Apostolskiej nádanych, y zá dozwoleńiem iey z Rzymu wywiezionych, á nie dawnemi czasy od J. M. X. Mikołáia Mieleckiego, Professá tegoż Zakonu á Opátá Tynieckiego, w Rzymie uproszonych, ktoremi bárdzo jest ubogácony, á miánowicie Drzewem Krzyżá S. sztuką suknie nie lzytey Chrystusa Páná, kámiem z Kolumny, u ktorey był biczowany, ieszcze y ze Krwiá Zbáwiicielá nášzego; znáczne tákże Relikwie wielkich Apostołów Piotrá y Páwłá S. y włosy z głowy Xiążęciá Apostolskiego, &c. &c. y innych bárdzo wiele, ktorych by tu długo opisowác. W tym Kościele jest Káplicá PANNY Najsów: w ktorey Ołtarzu jest Obraz teyże PANNY Najswiętszey dziwney piękności, u ktorego doznáją ludzie łask y dobrodzieystw, co same tabliczki y wotá srebrne wyświadczáją. Tenże Obraz jest uprzywileiowany zá dusze zmarłe od Stolicy Apostolskiej. Przy tym Kościele ná rożnych mieyscách leżą ciáłá wielu pobożnych

bożnych y świątobliwych Zakonników, lecz ofobliwie w Kápitułarzu ná Ambicie, między ktoremi jest wiele w świątobliwości znácznych, miánowicie Jędrzeiá Opátá, Mćisławá y Grzegorzá Kápłánow, y innych wiele. Z tych ciáł y innych częstkóć wielka wonia wychodzić zwykłá, á zwlászczá *in Augusto*, iáko się tráfio w Roku 1636. gdy ciż Zakonnicy posłuszeństwo S. oddawali Nayaśniejszemu Krolowi Ferdynándowi, Polskie-skemu y Szwedzkemu Kroléwiczowi, ná ten czas Administrátora Opáctwá tegoż przy bytności Wielebnych IchMSCiow Prálatow Kápituły Krakowskiej. Zyiá ci Zakonnicy w wielkiej pobożności, pokorze, y zobopolney miłości, wiedząc, iż *humilitas est mater omnium virtutum*; á wedle Apostoła: *Finis praecepti Caritas est*. Dla tegoż z miłości przeciw Fundátorom swoim y Dobrodzieiom, pámiatkę ich ná káždy dzień czynią. Kázimierzá Krolá y Judythy, y innych Dobrodzieiow swoich, według rejestru codziennego przypadájących, zá ktorych co dzień Mszá S. przed wielkim Ołtarzem odprawuują. W tymże Klasztorze ná dzień y Święto Apostołów Piotrá y Páwłá Świętych (29. Junij) rozdáją gościom przychodzącym chleb nowy, ná ktorych Święto zewszáđ wielki konkurs ludzi bywa.

67. Kościół Najswiętszey Panny Wniebowzięcia ná Gorze Srebrney, áłbo Bielány rzeczony.

Milá od Krakowá ten Kościół jest pospołu z Klasztorem, Zakonników áłbo raczey Pustelników Kámáldulensow nádzwanych, ci są Synowie Oycá Świętego Romualdá pod Regułą Świętego Benedyktá żyją: kwitnie w wielkiej obserwancyi Zakonney, mięsa nie iadáją, w ofobnych Cellách obmurowanych miezkaią iáko Pustelnicy, pewnych czasow milczenie podług swoich ustaw zachowuują. Pielgrzymy przyimuują, y inszych potrzebnych z wielkim poszánowaniem ludzko podeymuują, ubogáćeni Odpustami y Relikwiámi Świętych Bożych, ofobliwie

ná Koronkę Páná JEZUSA máią od rożnych Oycow Świętych nádáne Indulgencye: to iest, Drzewem Krzyża S. Páwła Apo-
stoła, Świętego Stefána, Świętego Stánisláwá, Świętego Wá-
wrzyńcá, Świętego Sebástyána, Świętego Máxymiliána, Świę-
tego Kándydá, Świętego Kornelego, Świętego Anicetá, Świę-
tych Kosmy y Dámiána, Seweryná, Świętey Krystyny Pánny,
Świętey Máryi Mágdáleny, Relikwiámi, y inszych w pártý-
kułách mnieyszých niemáło. Tego Zakonu byli oni Święci
Męczennicy, ktorých ciáłá odpoczywáią w Kázimierzu Miá-
steczku w wielkiej Polszcze w Kościele Oycow Bernardynow,
tych Imioná są te: Święty Benedykt Jan, Máteusz, Izáák,
Chrystinus Męczennicy, y Święty Bárnabasz Wyznawcá, Świę-
to ich obchodzą 12. Listopádá, z tegoż Zakonu y on Świę-
ty Apostól y Męczennik Ruski był Bonifacyusz, który táż
Krolá Ruskiego do wiary Kátolickiey przywiódł, y z nim wielu
inszych, tám téż koronę Męczeńską wzięłá zapłatę od Páná
BOGA. Przy tym iest téż *Altare privilegiatum perpetuum* ná wybá-
wienie Dusz z czyscá ná każdy dzień. Ten Kościół y Klasztor fun-
dowany iest od Páná Wolkiego, Márszáłká niegdy Koronne-
go, człowieká wielkiej pobożności Roku 1610. Poświęcony
Roku 1642. dnia 14. Wrześniá. Płci białogłowskiey do Kościo-
łá nie puszczáią, tylko trzy rázy w rok. Są téż táż y Stácy
Rzymkie Ołtarzow siedmi z Odpustámi.

68. Kościół Świętego W A C Ł A W A w Mogile.

Klasztor iest przy tym Kościele, nazywa się właśnie *Clara*
Tumba, Zakonnikow Cysterceńsow: ci każdy dzień nie-
mal w káżdą godzinę Páná BOGA prosząc. żyją w wielkiej czuy-
ności y Obserwancyi Zakonney, są prawnymi násládownicámi Oy-
cá swojego Bernardá Świętego. Máią w swym Kościele Obraz
CHRYSTUSA PANA, álbo Pássyá sławná wszystkimu Krako-
kowowi, y inízym postronnym ludziom, dla Cudow, ktore przy

tym

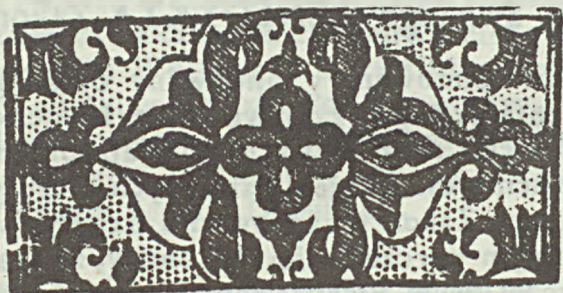
tym Obrazie Pan BOG czynić raczy. Máią przezacne Relikwie
Świętych Pániskich, to iest, Głowę Świętego Donatá y Erázma
Biskupow y Męczennikow, y Theodorá Zołnierzá y Męczenni-
ká, Świętego Wáwrzyńcá niemal ręká cála, kości nápalone, znak
wielkiego męczeństwa, táż y Świętey Agnieszki Pánny y
Męczenniczki dobrze znáczna Relikwia, y inszych Świę-
tych Relikwií bárdzo wiele zacnych iest, iáko goleni, rámioná,
pálce, ziebrá, grzbiety, zęby, y inszych wiele członkow, ktorých
poważna stárożytność imion nie wyráziłá. Jest y Kościół Fár-
ny Świętego Bártłomiejá, który táż ma swe Odpusty y Reli-
kwie Świętych Bożych.

69. Kościół Najswiętszey MARYI PANNY Ná- wiedzenia y Świętego WOYCIECHA Arcy- biskupá Gnieźnińskiego w Stániatkách, przedtym Reguły Świętego BENEDYKTA Zakonniká.

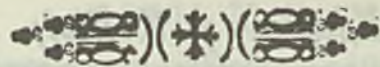
Ten Kościół zbudowany y fundowany od Błogosławione-
go Klemenfa *de Rusca*, z dozwołeniem INNOCENTEGO Papie-
żá, Roku Pániskiego 1253. przy ktorym Klasztor fundowany iest
od tegoż Klemenfa dla Pánien Zakonnych Reguły S. Benedy-
ktá. Kwitnie ten Zakon w zachowaniu Reguły swoiey, w na-
bożeństwie pilnym y wczuyności Zakonney, zá rzádem y sprá-
wowaniem szczęśliwym Przewielebney Jeymości Pánny Anny
Cecylii Trzcłúskiey, Xięni ná ten czas Stániáteckiey, á zá po-
mocá y pracá powierzzonego sobie urzędu száfarskiego Jeymo-
ści Pánny Kátáryzyny Agnieszki Swichowskiey, tegoż Klaszto-
ru pracowitey Ekonomki, táż y inszych wielu Pánien tegoż
Zakonu rożnych Oficýatek, ále miánowicie Jeymości Pánny
Xięniey wyżey miánowanej, zá ktorey stáranie ten Klasztor
práwie z gruntu wymurowány, y Kościół wszystek reformowá-
ny. Jest przy tym Kościele Brástwo Rożáncá Świętego Naj-
świętszey PANNY. W nimże odpoczywáią ciáłá Fundátorow
Świętych

Y2

Świętych, to jest: Błogosławionego Klemensa, Hrabie z Rusce, Kásztellána Krakowskiego, y Błogosławioney Recláwey Małzonki jego, w Roku Páńskim 1269. pogrzebione: byli to Rodzicy Błogosławioney Wisennei Xięni pierwszej Stániateckiej, która umarła Roku Páńskiego 1289. y w grobie wybudowanym z Kościoła do Zakrytyi przez mur przechodzącym, wespół z rodzonym Brátem swoim Doittrkiem názwanym, ieszcze niemowlárkiem, z wielką czcią pochowana przy ciá-
łach Rodzicow swoich, gdzie widywána iásność wielka bywała nád grobem ich niektórych czáłow. *Cromer. lib: 4.*
Ma te Relikwie Świętych Bożych znaczne: Świętego Maurycego, Świętego Plácydá Wyznawce, y innych w mnieyszich pártykułách, także y zná-
czną pártykułę Krzyża Świętego, ma y
Odpusty pewne dni pewnych.

EBRYS

ABRYS

Teráznieyszego Kościoła.

Kollegiaty S. ANNY w Krakowie do Przesławney
Akadémij tuteyszey należącego.

Nie málarскими kolorámi

ODMALOWANY.

Lecz Historycznym piorem stosuiac się do delineacyi nie-
gdys IMC X M. ANDRZEIA BVCHOWSKIEGO, Fi-
lozofii DOKTORA, Mátemátyki PROFESSORA, Kolle-
gi Większego, y teyże Kollegiaty KANONIKA,
szczupleyfa iednak nárrátywa krotko

ADUMBROWANY.

Roku Páńskiego 1744.

Rzed strukturą teráznieyszego znáydował się (a)
przedtym Akadémicki Kościół pod tytułem także
S. ANNY wystáwiony stározytnością swoią, w pro-
wádeniem do niego Akadémii, wiela ciáł Sług
Bożych *in opinione Sanctitatis* zeszlých tu pogrze-
bionych, iáskámi S. ANNY Sámotrzećiey stynący. Nayaśniey-
szego Krolá Pólskiego JANA III. z tąd pod Widcń dla uwol-
nienia Państw Niemieckich od Tureckiey potenciey ciágnącego
pobożną wizytą *ex voto* do grobu Błogosławionego JANA
KANTEGO, przy którym ná tę woienną expedycyą brał Bło-
(a) Dawny Kościół S. Anny. gosławieć-

gossławieństwo, wstawiony: (które rące niektórych Akademi-
kowi tamowały *vota* do erekcyi nowego Kościoła, rączy kon-
serwacyi starożytności żądających) lecz daleko szczupleyszy,
(b) który licznych na ow czas konkursow ludzi na zawdzięcze-
nie odebranych dobrodziejstw przez przyczynę Błogosławio-
nego JANA KANTEGO, albo o otrzymanie takich nowych tu
się do Jego Grobu udających, obiać nie mogli; iako też wiel-
kiej Studentow liczby, którzy do tutejszey Akademii po nau-
ki y dobre obyczajie, nie tylko z Polskich, ale też z pobliz-
szych Prowincyi, iako to z Węgier, z Śląská, z Moráwy, z Lu-
facyi, z Prus, w znaczney frekwencyi w ten czas gromadzili się,
a według dawnego zwyczajiu który dotąd trwa, na Kazania,
Kwartuálne Nabozeństwa, iakie czterykroć do roku, general-
nie za wszystkich Fundatorów, Dobrodziejow, y Protektorow
żywych y umarłych, za szczęśliwe sukcessá Nayiásnieyszych
Krolow, Xiaząt, Senatorow Duchownych y Swieckich Stanu
Rycerskiego, y za całosc Naywyższej Rzeczy Pospolitey zwy-
kły się odprawiać, tu się schodzić powinni. A więc te y tym
podobne przyczyny do murowania terażnieyszey Bazyliki na
iaka się zapatrujemy Stany Akademickie *motivum* podaly, na
co po długich kontrowersyách, po wielu konsultách, stał się
jednostáynny konsens do podania nowej Plány Ichnografi-
ckiej na przyszłą strukturę.

(c) Ponieważ zaś znaydował się na ow czas w Polsce u
Dworu. Jásnie Oświeconego Xiazęciá S.R.J. STANISŁAWA
LUBOMIRSKIEGO, MARSZAŁKA W. K. zawołany w Ma-
lárskiej nauce, y w Architekturze zálecony, nieiáki Szlá-
chetnie urodzony Tylman, tylá dowodami swey nauki wsta-
wiony, który podał Máppę z obiemá facyatami reprezentuiá-
cá Kościół w Rzymie Świętego Károlá Boromeuszá, Nacyi
Hiszpáńskiej, na ktorey Máppie ponieważ niektórych ánimád-
werlyi nie dostawało. Záczy deputowani na to niektorzy
biegli y na Architeknonii dobrze się znájący tutejszey Aká-

(b) Przyczyny wystáwienia nowego Kościoła.

(c) Autor Plány terażnieyszego Kościoła. demii

demii Professorowie, to wykorrygowáli, y przydáli co było
potrzebá, y tak wystáwili pierwszą Plántę w Krzyż terażniey-
szey Bazyliki, na wzor Bazyliki Rzymskiej S. *Andrae de Val-
le*, która od całej Akademii ákceptowana y ápprobowana.

(d) A przeto Roku P, 1689. Dnia 22. Májá za Rządow
w Kościele Kátolickim Oycá Sw. INNOCENTEGO XI. za
pánowania w Krolestwie Polskim Nayiásnieyszego y Niezwy-
cięzonego JANA III. Biskupią Ręká J.O. J.W. J.M. X. JA-
NA MAŁACHOWSKIEGO, Biskupá Krakowskiego, Xiazę-
ciá Siewierskiego, Kánclerzá y Protektorá Akademii przy wiel-
kiej znacznych Gości frekwencyi, przy Kazaniu y wydánym
in lucem Pánegiryku według dyspozycyi ápprobowaney Máppy,
pierwszy Węgielny kámién z niewypowiedziánym káždego u-
kontentowaniem, z wszelkim ferc rozweseleniem poświęcony,
y na tę którą widziemy cudną Strukturę, szczęśliwie záłożony.

(e) Po záłożeniu Węgielnego kámiénia według Ichnogra-
ficzney Plány, záraz kładziono fundáment wysokość májący
na łokci 14. szerokosć na łokci sześć, do czego wezwáno pe-
wnego Lucemburskiego Architektá, przy ktorego dyspozycyi,
gdy się pewne pokazały mankámentá y niepowetowana wynika-
jąca szkoda, te rące wyperśwadowały Stanám Akademii, do
obránia iednego z między siebie Dyrektorá do záczynájącey się
Fabryki. Záraz tedy obrano z zupełną władzą Wielmożnego
(f) IMC. X. SEBASTYANA PISKORSKIEGO, Oboygá Práwá
DOCTORA y PROFESSORA, KANONIKA Kátedralnego Krakowskie-
go do rey funkcyi zdánien wszystkich naysposobnieyszego,
zárliwego chwały Boskiej Promotora, w káždey akcyi, w ká-
żdey dyspozycyi Mężá doskonálego, do wybornych Struktur
Praktyká y madrego Architektá. Na którym w niczym niezá-
wiedzione całej Akademii intencye y prognostryki: álbowiem
przyiáwwszy z prawdziwą chęciá pomienioná nowey Fábryki
Dyrekcya, wszelkiey rády y rostopnosći, całego zdrowia y

(d) Czas záłożenia Węgielnego kámiénia. (e) Położenie Fundámentu

(f) Dyrektor Fábryki Jego rostopnosć, y inše pochwały.

życia.

życia przykładą, wszystkę żądował fortunę, żeby dzieło nieśmiertelney chwały tak, iako należy, następniacym wiekom wystawił. Do czego wszystkie swoje obrocił myśli, zabiegi, y stárania, dobrawszy sobie według upodobanego geniuszu swego zachwalonego Architektá Szláchetnie urodzonego FRANCISZKA SALAREGO, który wzwyż námienione errory, szczęśliwie wykorrygował, lubo z niemálą opóźnienia czasu, y ná to żożonych expens szkoda.

Prętko iednak przy nieustánney Wiel. IMć X. Dyrektorá Fábryki attendencyi zewsząd w górę wyniesione mury, lecz Skarb y pobożne *legata* od dawnych składane Akadémikow w całe zmálály, ponieważ ie częścią demolicya stárego Kościoła, częścią tak głębokie y szerokie fundáméntá, częścią korektura błędow pierwszego Architektá wyniszczyła, ledwo iuz do odwleczenia kontynuacyi zaczętey Fábryki nie przyszło. Świątobliwy zaś Dyrektor zupełną w Prowidencyi Pána BOGA Wszechmogącego pokładał nádzieję, ná ktorey się nie zawiódł;

(g) Albowiem przykładem pobożnego życia swego tak zachęcił rożnych Dobrodzieiow sercá, y to *aktivitate* y powagą swoją u wielu wyrobił, że znaczne lárגיעye piniężne pomocy y obfite iáłmużny z pobożności swoiey nád spodziewanie złożyli; tak dálece: że pryncypálnieysze potrzeby (co było w wielkim u wszystkich podziwieniu) były doskonałe ułatwione. A w szczególności mówiąc te łáskawe beneficencye czynili Nayaśnniejszy y Niezwyciężony JAN III. KROL Polski, Jáśnie Oświeconi, Jáśnie Wielmożni JMć X. STANISŁAW SZEMBEK Prymás y Arcybiskup Gnieźniński, JAKUB ZADZIK, który ná to znaczna legował sumęcę, JAN MAŁACHOWSKI, KAZIMIERZ ŁUBINSKI, Biskupi Krákovscy, Xiażę HIERONIM LUBOMIRSKI, Kásztelan Krákowski, Hetman W.K. JOZEF MYSZKOWSKI Márgrabiá Pinczowski, Kásztelan Sandomirski, Fundátor Akadémii Pinczowskiey, FRANCISZEK SZEMBEK Kásztelan Kámieniecki, JAN WODZICKI, Podczáły Wárszawski; Jáśnie Oświecone, Jáśnie

(g) Pobożne Kontrybucye y rożni Dobrodzieie. Wielmo-

Wielmożne ANNA POTOCKA, Kásztelanowa Krákovska, Hetmanowa K. TEOFILA LUBOMIRSKA, Márzálkowa Nadworna K. ANNA MAŁACHOWSKA, Woiewodzina Poznánska, ELZBIETA SIENIAWSKA, Woiewodzina Bełska, Hetmánowa Koronna. A zaś z Przeświętney Kápituły Krákovskiey Dobroczyńnością swoją ná wieczną zasłużyli pámięć tey Bazylice wyświadczoną. Jáśnie Wielmożni, Wielmożni JMć X. GASPAR CIENSKI, Dziekan, JAN POKRYWNICKI Probošzcz y Refer: WŁADYSŁAW OPAČKI, Archidyákon, JERZY MORSKI, Dziekan Włocławski, Kánonik Krákowski, WŁADYSŁAW Przerebmski, JAN KOMECKI, ŁANCUCKI, MARCIN WINKLER, PIOTR PRACLEWICZ Kákoniey Krákovscy, WŁADYSŁAW PRZEREMBSKI, JAN KOMECKI. Dla skrocenia zaś terážnieyszey nárrátywy nie wspomina się szczodrobliewey munificencyi wielu rożnych Ichmościow Duchownych y Swieckich. Dam y Panow, o których dosyć obszernie *nominatim* wspomina ná końcu w swoich Kazaniách W. JMć X. SOBESTYAN PISKORSKI, Dyrektor terážnieyszey Fábryki, y między inszemi osobliwszy Dobrodzi, który własną fortuną Rzemieślniká podeymował. Y o tym się tu także milczy, co wyłożyła Akadémia Krákovska ze Skárbu swego przez czas długi zgromádzoného, iako z Dobr kilkoletne dochody ná to odłożyła, iako pártikulárnie wszystkie Kollegia y wielu Doktorow y Professorow *de privato peculio* ochotnie potrzeby budownicze supplementowali. (b) Gdy tedy przy tak obfitych Kollektách to chwalebne dzieło szło pięknie w górę, y pomieniony Fábryki Dyrektor wszelkiey przy ustáwicznym dozorze przykładą pilności, do czego taką miał we wszelkich dyspozycyách rozeznáną rostopność, że mu to káždy przyznawał, iż co czynił, to według rády samego Pána BOGA czynił.

(1) Był także oto wielce stárájący się, żeby wcześniej do-
(b) Około Fábryki Dyrektorá rostopność. (i) Zkad przysposobienie Marmurow álbo inszych Materjałow.

Státek Máteryálów przysposabiáć. Dla tego z pobliskości wiela cegieł, piasku, wapna dobrze utemperowánego, kwádratowych kámieni do proporcji kolumn wyrobionych do Kápitelów y do inszych ozdób, z gor Myślenickich więcey iák o cztery mile ná Ambity u Kolumn y facyaty Kościołá, ná filary, ná cáła Kopułę, á drugie niezwyčajney wielkości z stáwnych Gor Pinczowskich, z Márchionatu Pinczowskiego o mil dzieięć od Kráková sprowadzono. Gipssem w ten sam czas z Opátrznosci Boskiej znalezionym, gdy go do Sztukáteryi potrzebá było, Dobrá Tonie y Koniusza suplementowały. Mármur biały y rumiány w gruntách Wielebnych Pánien Zakonnych S. JEDRZEIA, Reguły S. KLARY, umyślnie przez W. JMć. X. Dyrektora szukáne y znalezione, tám ten gory Miástecká skály, ten zás gory Regulickie subministrowály, á zás czerwone z Chęćin, á czarne z Czerny zwożono: insze zás ktore się tu widzieć dáją, umysł Szláchetnego Bálcerá Fontány Sztukátora eláborował.

(k) Tákowych zás Máteryálów táka się znáydowná obfitość, że pátrzájącym ná nie zdawáło się, iákby to nie ieden Kościół, lecz cáłe iákies Święte Miásto BOGU Naywyższemu ná ziemi wystawiáć zámyślano. A przytym koło wyrabiania ták przysposobionych Máteryálów, áni młoty, áni kielnie, áni windy, áni kluby, áni trági, áni klámry, áni topory, áni insze instruméntá rzemieśnicze bynaimnicy nieproznowały, lecz káżde z osobná tygodniowá miáło wyznaczoną robotę; ták rostroponie to *negotium* ákkomodowáne do práktyki Robotnikow.

(l) Wydawáła się zás wielka pilność W. JMć X. Dyrektora Fábrycz około sporządzenia wyrabiánia pomienionych Máteryálów. Dla tego szukáć go było álbó w Domu czyniácego dyspozycye Fábryczne, álbó przy kámieniarczách uwážájacego, áżeby według wyznáczoney formy, wielkość, długość, áplikacyą miáry pilnie uwážáli y záchowáli, áżeby dlotá ták iák należy áplikowáli, áżeby linie áni zbyt głęboke, áni zbyt

(k) *Obfitość Materjałów.* (l) *Dozor y pilność Dyrektora Fábryki.*
płytkie

płytkie wydrażali, álbó przy wożących Furmánách upátruájacego, áżeby kámienie przez zániedbánie iákie nie były wylupione, ná wozách należyćie ukłádáne, y iákby miáły bydź zložone; álbó przy Mulárzách pilnuájacego, áżeby ná swoich mieyscách, w anguľách, koáptacya kámieni według reguľ y węgielnic stáła się. Pryncypálnie zás to stáranie zmierzáło naybárdziej do wystáwienia przyszłej kopuły dla umocnienia ták angulátnych Filarow, ktore miáły utrzymowáć cáłey nástępuácej kopuły Máchinę, iákó srzednich stron w Kościele, áżeby były gruntownie spaiáne. Dla tego pomienione Filary pod kopułą z kwádratowych kámieni pod ieden ksztaľt ćiofanych ná wzor pláskátych kolumn są erygowáne, iákó teź y insze poboczne filary przy Káplicach w ten sam sposob y tákże kwádratowym kámieniem ćiofanym są wiázáne. Co wśzystko generálnie do nieustánnego dozoru W. JMć. X. Dyrektora Fábryki z wielkim umysłu rostárgnieniem prowadziło, do czego nie excypuiáe swoiey Osoby, rády, rák y oká y rozumney dyspozycyi nie záłował.

(m) Tá dozorna áttendencya tym się bárdziej wydawáła przy stawiániu więkzsey Kopuły, ktore dzieło (zá Architektoniá Szláchenie urodzonego BALCERA FONTANY stánęło) u cálego swiátá nieśmiertelney godne chwały, ná czterech z ćiofanego kámieniá Pilástrách, ná nie cáłych álbó nieiáko obćiętych, wspierájące się Cyrkuľách. Arcypiękna máchiná wielkiey cáłemu Kościołowi powagi, wspaniáłości, illuminacyi, szácunku, iák naydroższy dyament szczerozłotemu Sygnetowi przydájaca, á tę práwie proporcya z cáła Bazyliká iáká ma głowá w symmetryi Człowieká reprezentuiáca, wspaniáłe to *Opus*, ktore tym sposobem potráfiłá ugruntowáć rzemieślnicza ręká, ktoremu wielkie zálecenie y estymacyą samá nieprzyázna potencya Szwedzka, gdy ie z swoim Krolem ćiekáwie lustrowáła, przyznáć muszáła. Prawdá że stárodawne wieki z roźnych Nácyi gromádziły się do Rzymu dla obaczenia owego Pánte-

(m) *Wielkiey Kopuły opisanie à dextra*

onu w cyrkulárną figurę Bożkom swoim od Agryppy tãżmę wystãwionego, ktoremu się wydziwić nie mogły, lecz gdyby teraz dokument podobney inwencyi nád Wãtykãńskã Świętych Xiãżãt Apostolskich PIOTRA y PAWŁA Bãzylikã, teyże wielkości, tãk wspaniãłe, tãk gruntowne, obaczyły dzieło, nie inrzeby podãły zdãnia swoje, tylko to, że ludzkie dowcipy, co raz lepiej á lepiej hãbilituiã się do wiãkszey doskonałości, y bãrdziej się w mãnufakturãch swoich poleruiã. Wãtykãńskie podobnã w kształcie y w postãci lubo nie w obizerności reprezentuie magnificencyã Kopułã ná Kościele Świętey ANNY erygowãna, á tã wkoło ná bokãch figurę osmãzgulãrnã gładko wyrażã, do ktorey wierzch okrãgły podługowãły wedlug proporcyi y potrzeby iest ákkomodowãny, ná wierzchu wystãwiona lucernã, albo druga mãła kopułkã przezroczysta w tãkowãż dãna figurę, y tãkowym cyrkulãrnym zãsklepiona wierzchem, y Koronã przyzwoicie obtoczona. Ná samym wierzchu położony okrãg, czyli iãk poospolicie mowiã bãniã miedziãna suto wyzłocona, w ktorey znãyduie się puł tãlentu przedney miedzi, albo *avis attici* mãiãca Krzyż wyzłocony, Świętemi przeciwo nãiãzdom ciemności piekielnych Relikwiãmi Drzewã Krzyżã Nãyswiãtszego, Świętego JOACHIMA oraz *Agm DEI INNOCENTEGO XI.* zmocniony. Te zãs Święte Relikwie J.W. IMć X. KAZIMIERZ z ŁUBNA ŁUBINSKI, Biskup Herãkliteñski, Suffrãgan y Administrãtor Biskupstwã Krãkowskiego, á potymże Dyecezyi Orãdnãryiny Pãsterz w sam Fest Wniebozstãpienia Chrystusowego, ktory był dzieñ 17. Mãiã tãm wãlnemi rãkãmi inkludowãł y zãpieczëtowãł. Stãnãłã zãs szczeniwiwie tã bãniã ná dokoñczoney Kopule Dniã 11. Lipcã, Roku od stworzenia swiãtã 5652. Od Nãrodzenia CHRYSZTUSOWEGO 1703. od pierwzhey Nãyiãsnieyzege KAZIMIERZA Wielkiego ná Kãzimierzu Erekyi Akãdemii Roku 342. á przez Niezwycięzonego WŁADYSŁAWA JAGELONA do Krãkowã z wielkimi Przywilegiãmi wprowadzoney R. 303 Ná ten czãs gdy rzãdził Kościołem Bożym CLEMENS Pãpież XI. zã Pãnowãnia

nowãnia w Polskim nãszym Krolestwie Nãyiãsnieyzege AUGUSTA II. Roku owego gdy w Polsce czerwony zloty tãkã mãiãcy wagę, iãkã ma pieniãdz zloty w Holãndyi, w Cesarfkim Pãñstwie, y w Wenecyi Cekin miãł poospolitã kurrencyã zlotych 15, tãlar bity zlotych siedm, groszy sześć, tyñf zloty groszy 6. Co wszystko y z inszym przydatkiem z inkskrypcyã tãżmę dla potomnych wiekow inkludowano.

(n) Gdy iuz z temi okolicznosciãmi cãła zãkoñczona Kopułã, y cãły zãsklepiony Kościół, zãraz konsultowãno o dãchu albo nãkryciu iego. Byli tãkowi, ktorzy rãdzili áżeby wedlug zwyczãiu w Grecyi y we Włoszech praktykowãnego nie pokrywãć Kościółã, ilc tãk gruntownie wystãwionego, tãk mocno zãtklepionego, co się zdawãło bydż ná długie przyszłe wieki, zepsowãniu nie podległe. Przeciẽż iednãk ptzewyciężyłã umysl IMX. Dyrektora *Fabrica*, krãiu tuteyszego gruba y wilgotna konstytucyã, iãko też przez tylã wiekow wszãdzie wyprobowãna praktykã, áżeby było przydãne pokrycie Kościołowi.

Minãwzsy tedy figurę od Krzyżakow w prowadzonã, lubo tã iest mocna, y skãzytelności nie tãcwo podległa, upodobał się kszãłt mody terãżnieyzege w Figurę tryãngulãrnã, nie wysokã, lecz przytępionã, albo iãk iã nãzywa *Euclides Isoscelicam obtusangulam.* A wiẽc zãraz sprowadzono bãłki, pãtwy, koczły, krokwy, áżeby ná Kościół wciãgãne y tãm rãkã iãk nãleży, przy pilnym ná to dozorze IMć. X. Dyrektora *Fabrica* áplikowãne były. Co gdy się doskonale stãło, zãraz ná ow czãs gliniãnã w kãrpiowã łuszczkę dãchowkã, lubo teraz przy obfitey Wielmożnych s p. IMć. X. KRUPECKIEGO, tãkże IMć X. MARCINA WALESZYNSKIEGO, Świętey Theologii Doktorow y Professorow. Kãnonikã Krãkowskiego, miedziãnã blãchã zostãł pokryty.

(o) Gdy iuz tãk wspaniãłe BOGU wystãwione dzieło, potrzeba było pomyslić o wewnãtrzney iego á niepoospolitey ozdobic, ktora im udãtnieyza bywa, tym bãrdziej sercã ludzkie

(n) *Konsultacye o nãkryciu Kościółã* (o) *Rãdã około wewnãtrzney Kosciółã ozdoby.* do pobo-

do pobożności zachęca. Więc po różnych rozmyślach, po często czynionych radach rezolwowany IMC X. Dyrektor *Ea-brice* iak naywymieniciey gipsowemi celaturami całe *Basilicum opus* doskonale adornować. Minawszy tedy wielu zaleconych zdąło się do tej poważney zabawy zaprosić nieiakięgo Szlachetnie urodzonego Báltázará Fontány, dla ostrego dowcipu S.R.I. Xiążęciu LICHTENSTEINOWI, Biskupowi Ołomuckiemu wielce upodobanego, y wiela dowodami osobliwszych w Sztukaterii rarytec zachwalonego. O czym listownemi rekwiizycyami upewniony, wziął sobie za punkt całej chwały swojej, áżeby w tym Stołecznym Mieście, dawnością swoją Krolow Koronacyą, sławną Náukami y światobliwością Wielkich Mężow y Doktorow Akadémia, częstą Xiążąt, Senatorow y innych Pánow, iako też z różnych Państw y Prowincyi Osob frekwencya, wypolerowaną Obywátelow Policyą zawsze sławnym y u wszystkich Nácyi zaleconym, iako ná oku całego Polskiego światá, nieśmiertelność swojego dowcipu potomnym wiekow do zachwalenia y do náśladowania mógł zostawić. Dobrawszy tedy sobie do swego geniuszu Brátá rodzonego Fránciszka za koadiutorá z inszemi Sztukáterami do Kráková ziachał intencye, miejsce pracy swojej zlustrowawszy, zrozumiał, y zaraz o inwencyą álbo dyspozycyą przyszley ozdoby, ktoraby według sposobności miejsca *accomode* aplikowana bydz mogła, upraźzał.

(p) Stofuiąc się iego myśli IMC X. Dyrektor *Fabrice* ná szczupłym prawdá exemplarzu, lecz wielce przyzwoita podał inwencyą. Tá zaś inwencya była ANNA Święta (pod ktorey tytułem iak dawny Kościół zostawał, tak y terażniejszy Jey Świętey dedykowany Protekcyi) Gospodyni Nayświętszey Corze-MARYI, z swym y Oycá Przedwiecznego Synem w Domu swoim goszczącey, tájemnice zbawienia ludzkiego, od wzięcia natury człowieka aż do chwalebneho Zmartychwstania znakami Apokályptycznymi adumbrowáne prezentuie, á oraz ná Oł-

(p) *Inwencya do wewnetrzney ozdoby podóna tu się wyraża.*

tarzu

tarzu JEZUSA Wnuczka swego, Syná Naygodnieyszey Jey Corry MARYI pokornie adornue, ktorego całą Genealogią według Ewángeliczney Máteuszá Świętego Kroniki Geniusze Niebieskie ná zaforze całego Kościoła pátrzącym oczom wystawiają, oraz różne piktury, cudne cefatury, Chwałę Páná BOGA z ostatnich trzech Psalmow Dawidowych Symbolicznie wyrażają, insze zaś exornácie, ktore się nie kładą, nizey wspomniane będą.

(q) Tę odebrawszy dyspozycyą J. Pan FONTANA, do iey wykonania zaraz pracy y umysłu rozsądnego przyłożył, zacząwszy Dzieło swoje od exornacyi Choru mniejszego. Do czego pierwszy wstęp uczynił od ściány, ktora obádwa boki tegoż choru węgielną złącza linią, gdzie około srzedniego okná pátrzącego ku pułnocy, wielce miłą uformował cyrcumferencyą, iakie się znáyduia około wżyskch całego Kościoła okien Ná wierzchu tej cyrcumferencyi ryty Obraz OYCA Przedwiecznego, w pośrzodku Geniuszow Niebieskich wesołowdźięczną Symmetryą náklonionych, á ná práwey stronie Státuę PANNY Nayświętszey w Kontemplacyách do głębokiey náchyłoną adoracyi, á zaś po lewey Archánioła Gábryelá pozdrawiającego Imieniem TROYCE Przenayświętszey MARYA przyszłą Mátkę Boską. Co wżysko bárdzo dobra proporcya, kształtem y przenikającym áffektem, tájemnicę Zwiástowania reprezentuie. A ponieważ całe tegoż choru podniebienie ná trzy superficyálne arkusy iest podzielone. Więc ná pierwszym od Angulárney ściány iest wyrażenie poprzedzenie DUCHA Przenayświętszego, do MARYI przy líczney Świętych assystencyi, ná trzecim Národzenie SYNA Bożego, od Pásterzow adorowane ná frzednim zaś pokázuie wyborna pikturá Wniebowzięcie-MARYI PANNY przez żywą expresyą Aniołow. Te wżyskie Arkusy, kwiatami, owocami są w koło przyozdobione, osobliwie cyrcumferencye nád oknami, między ktoremi ná czterech superficyálnych częściách, do pobożności, do adoracyi są ákkomodowane, wyborne málowania, dwie zaś zostálące gi-

(q) *Choru mniejszego wewnetrzna ozdoba y całego zosiru.*

psem—

psiem inkrustowane. Przy fundamencie podniebienia na oknach wspierającego się tabulatury wyzłocone, czterech Krolestw Polskiego Patronow przez tylą Geniuszow gipsowych, iako też nad cyrcumferencyami czterech okien, a na superficiálnych częściach; pod cyrcumferencyami dwoch tak, że wszystkich wyzłoconych tabulatur dziesięć, reprezentują. Przydani są do tego Aniołowie mistrzynie wyrobieni na zoforze siedzący, ktorzy Antenatow CHRYSZTUSOWYCH według ciął pokazują tym porządkiem, że od rogu, gdzie Epistołę przy Mszy Świętey spiewają, zaczyna się pomieniona Genealogia y tak się nierozdzielnie ciągnie przez zupełny ambit, albo zofor całego Kościoła y Kąplic poprzecznych aż do Wielkiego Ołtarza na drugą stronę, gdzie Dyakoni Ewangeliją czytać zwykli, z piękną korespondencyą, y miłym na to weyżrzeniem, ile że cały zofor kunsztownie nie tylko gipsowemi inkrustacyami, lecz oraz różnemi kunsztownie pikturami exornowany. A to wszystko Geniusze Niebieskie na Schedach zawieszistych przez inskrypcye z Świętey Ewangelii arcywesoło reprezentują, kończy się zaś też Genealogia na pomienionym miejscu, na owych Ewangelicznych słowach *De qua Natus est JESUS*.

(r) Zaczynam teraz opisanie wszystkich Ołtarzow, a na pierwszym froncie Ołtarz wielki fundacyi IMC. X. KRZYSZTOFA SOWINSKIEGO, Świętey Theologii Doktorá y Professorá, Dziekaná Świętego FLORYANA, Meżá wielkich zasług, rozrych kwálitet w Akademii, ktorego chwalebna struktura y w tutejszych kráiach rzadki exemplarz. Ten na sześć marmurowych Gradusach ulokowany, a zaś na obuch rogach cztery postumentá, a na nich cztery mistrzynie inwencyi spirálne, albo toczone Kolumny, z pięknie udátnymi kápitelami. Między pomienionemi Kolumnami Obraz ANNY Świętey Samotrzcéciey ręką Krolewskiego, a wysmienitego Málárzá IMC Páná JERZEGO ELEUTERA Stanu Rycerskiego, málowany iák drogi dyáment w złotym Sygnecie wydáie się. Dwoch Serafinow widzieć na Kápitelách kolumn, iako też na wierzchu

(r) *Wielki Ołtarz.*

Ołtarzá sutorozłożyte wyzłocone promienie, Cherubinami arcykształtnie ozdobione. Między ktoremi Xięgá otwártá początek Ewangelii Świętego Máteuszá zaczynająca na owych słowach *Liber Generationis JESU Christi*. Na bokách zaś Ołtarzá dwoch Cherubinow ádoracyą czyniących, a inszych dwoch na murze inkrustowanych y oraz odmálowanych niebieskiey hármonii *insignia* przedziwnie wyrażają, co wszystko wielkiey powagi y niemnieyszey ozdoby przydáie Ołtarzowi. Przy samych rogách Ołtarzá, dwa erygowáne Kolosy, na ktorych dwie Státuy gipsowe, pierwsza Świętego WOYCIECHA, druga Świętego STANISŁAWA Biskupow Polskich, Męczennikow y Patronow całego Krolestwa z piękną bárdzo prawie iák żywą wyrobione expressya, y ustáwione tak, że na ich proporcyonálną wpátrując się Symetryą, káždy do uwagi dálszych ozdób zachęca się.

(s) Idziemy ztąd do Káplicy Błogostáwionego JANA KANTEGO: a tam jest nowe iákiego dotad cała Polská w swym Páństwie nie widziála Dzieło, y oczy do pátrzenia, y umysły do podziwienią, y sercá ukochánia zachęcające. Na ktorego ozdobe, J. W. IMC. X. KAZIMIERZ z ŁUBNA ŁUBIENSKI, Biskup Heráklecński, Suffrágan y Administrátor Biskupstwa Krakowskiego, a potym *Loci* Ordynaryusz, Wielkich w Kościele Bożym y w Oyczyźnie Zasług, a niemnieyszy w pobożności Klient y Kultor Błogostáwionego JANA KANTEGO, ze Skárbu swego bárdzo obfite żożył expensy, á żeby Grob tego Cudotwornego w Krolestwie naszym Patroná, iákby tylko bydz mogło naylepiey przyozdobił. A poniewaz IMC X. Dyrektor *Fabrica* na ten sam czas zaczętey struktury, co Cudowney Prowidencyi Páná BOGA przypisać potrzebá biały znalazł mármur, tego tedy samego na ozdobe záżyć prágnał, chcąc Grobowi Cudownemu czteremá Kolumnami na wzor tych, ktore na Rzymskim Wátykanie Grob Xiążęciá Apostołow PIORRA zdobią, Máléstatu przydáó

(s) *Kápluá Błogostáwionego JANA KANTEGO y Grob Jego.*

(t) *Relacya o Kolumnách u Grobu.*

Aa dobywa-

dobywano sztuk, i takich na Menfy do Ołtarzow, na różne tabulatury, albo na odrzwia używają, przeto potąd takie głębokości fosy szukane y z wielką expensą dobywane, pokąd miara y wysokością swoją nie wystarczyły wysokości mierze y terażniejszych Kolumn, co przy łasce Boskiej stało się: albowiem owe niezmierney wielkości z skały wykowane, żelaznemi wycięte klinami, przedziwnym wydzielone sposobem marmurowe sztuki; tę figurę, wspaniałość, y cały kształt, iaki teraz widzimy, odebrały. Każda z tych kolumn zamyka w sobie łokci 14. na wznwyż, które z miejscą gdzie są rzemieślniczą wyrabiane ręką do Krakow, nie przez bramy, lecz przez Miejskie mury sprowadzone, a potem na gruntownym fundamencie, na postumentach mozaiką miłym wzorem ufloryzowanych w czterech rogach Ołtarza nie bez wielkiego podziwienia ulokowane. Na kolumnach Kápitele, Ambity, Zafory czerwonym marmurem ozdobione, na samych zaś Kápitelach cztery Státuy gipfowe, do proporcji takiego Májestatu, a te reprezentują czterech JANOW Świętych: JANA Chrzęćciela JANA Ewángelistę, JANA Chryzostomá, y JANA Dámáscená. Mágnicencya tych kolumn y wysokość w nálních kráiach nie widziana, rozumne oko, które się w cudzych Narodach podobnych mogło nápatrzyć struktur do podziwienia pociąga, gdy uważa pilnie, że tak wysoko, a bárdzo gruntownie wyniesione, tak wspaniale na wzór stárodawnych Kolosfow y Piramidow, bez żadnych ligátur ustáwiono, w czym Architektonicznej inwencyi Cud się wydáie.

(u) Z takiegoż białego marmuru który od tylá wiekow przed okiem ludzkim był utáiony, dopiero na tę samę potrzebę odkryty, nazywajúcy się marmurem Świętey SALOMEI, od pustyni tey Świętey Dziewice. Ołtarz na czterech gradufach między pomienionemi Kolumnami wystáwiony z tą ostrożnością áżeby dogadzając pobożności rożnych Osob, wygodnie wkoło Ołtarza przechodzenie zostáło. Jest zaś wystáwiony na

(u) Ołtarz u Błogostáwionego JANA KANTEGO.

tym sa.

tym samym miejscu, na którym z niewymowną całej Akademij radością znaleziono cynową trunę, a w niej tę samę ziemię, w której Święte Kości od pozwolenia pierwszey elewacyi były zachowane. Na rogach Menfy Ołtarza cztery Státuy Doktorckie cztery przednieysze Scyencye symbolizujące w Akademickich Togach powaznym wyrobione kształtem na swoich ramionach trunę marmurową brzegi Mozaiką, a szrodki florelami adornowane mającą, reprezentują. W tej trunie inszaznáyduie się Cynowa, a w tej trzecia bławatna w obudwu Skarb nad Skárby tego Kościoła, to jest nieofszacowany Depozyt Reliquij Świętego Pátryarchy tam złożony, zamknięty y Biskupią obwárowany pieczęcią. Nad truną Cherubinowie w obłokach skrzydlami pokryci, promienie kształtnie rozrzucone, y suto wyzłocone utrzymują: sam szrodek tego światła Apokaliptyczny osiadł Bóránek, którego Státua Świętego JANA Chrzęćciela z kolumny pálcem pokázuie, a Cherubin z pod promieni na Schedzie owe słowá: *Et Lucerna ejus est Agnus*. Wczym álluzya do życia Świętego Pátryarchy, Niebieskiemu Bóránkowi samemu CHRYSZTUSOWI poświęconego y od tegoż samego swoje w Duchu oświecenia odbierajúcego. Antependium Ołtarzowe z Mozaiki tak żywa mające kwiátow expressyá, że częstokroć dziatki málińkie z taką chęcią ich dotykać prágna, y tego płaczem wymagają.

(w) Podniebienie tej Káplicy zdobia pikтуры, także fruktá, kwiáty między Cherubinami, w większe y mnieysze cyrcumferencye ułożone. Na większey superficyálney obszerności bárdzo dowcipnie y wybornie jest odmálowáne miłosierdzie Pána BOGA, której Sw: DOKTORA KANTEGO do widzenia Błogostáwionych nieco odchyliwszy zaclony Niebieskiej, przy atlystencyi Duchow Anielskich z pompa wprowadza, a ztąd y z owad między mnieyszemi cyrcumferencyami, wyrobieni Cherubinowie, wyzłoceni, albo penzlem odmálowáni, insignia prac Akademickich, odzienie iakiego Professorowie

(w) Podniebienie Błogostáwionego JANA KANTEGO.

Aaz

záywają

zżywają, pilną czułość, y w powierzonych sobie funkcjach, Jego attendencyą symbolicznie wyrażają. Część poboczna superficyjalna z prawey ręki, palmami laurami przy Architektonicznej ozdobie wielce okazała, cudowne wody w mleko przemienienie z Historji Życia wyjęte, z tym napisem *qui fecerit* reprezentuje. Podobnym sposobem jest exornowana druga lewa strona, która na przeciwko pokazuje komentaryusz na Ewangeliję Świętego Mateusza z Ewangeliczną inskrypcją *docuerit*. Nad gzemfami przy fundamencie podniebienia, znajduje się czterech Łacińskiego Kościoła Doktorow z prawey strony dwoch, z lewey dwoch. (x) Na ścianie zaś poprzeczney wielkiej temu miejscu przydają powagi Historje z Dzieiow Apostolskich, pierwsza Wizji Xiążęcia Apostołow PIOTRA, druga Nawrocenia Świętego PAWŁA, obiedwie cudną w Sztukaterji expressyą wydane. Na teyże samey ścianie pod gzemfem y zoforem są na wierzchu z gipsu kształtnie akkomodowani Cherubinowie, a pod nimi poważna cyrkumferencya udątnym marmurem czarnym obwiedziona, także laurami, koronami, różnemi gałazkami przyozdobiona, mająca w szrodku konkameracyję Montego ręką sławnego Málárzá odmálowana.

(y) Parastady albo filary w tey Kąplicy różnemi exornowane piktur farbami między ktoremi na lewey ścianie ow miłości ku nędzy blizniego w Błogosławionym JANIE KANTYM jest odmálowany dokument, gdzie zdjęta z siebie samego suknią, ubożego dla nagości drżącego od mrozu okrywa, a na prawey tę samę suknią z rąk Nayświętszey MARYI PANNY odbiera. Záfór zaś tym sposobem iák y w mnieyszym chorze ozdobiony.

(z) Na przeciwko Grobu Błogosławionego JANA KANTEGO jest Kąplicą Świętego KRZYŻA tak ustáwiona, áżeby te dwie Kąplice iák mocnymi barkami całemu Kościołowi były, á będąc z nim jedney szerokości y wysokości, długość iego obie-

(x) *Poprzeczna ścianá w tey Kąplicy. (y) Filary ściany poboczne. (z) Kąplicá Krzyża Świętego.*

dwie dzielą między ktoremi trzyma sam szrodek wielka kopuła. Tá Kąplicą prawą stronę iákó teź druga Błogosławionego JANA KANTEGO lewą utrzymuje. A przy tych pryncypalnych z obudwu stron po trzy Kąplice z kopułami mnieyszymi, na bokách Kościelnych na wzór Pádewskiego Kościoła Świętey JUSTYNY z osobliwym pátrzącym ukontentowaniem znajduje się. Przeszedłszy tedy na tę prawą stronę Kąplice S. Krzyża, na ktorey fundacyję pobożni Dobrodzicie łożyli expensa, (aa) uważam w niej cały Ołtarz na czterech marmurowych gradufach na samey poprzeczney ścianie ustáwiony jest gipsowy, tajemnice złożenia z Krzyża Ciála JEZUSOWEGO do ządziwienia pociągającymi Státuami ozdobiona, árcypowaznie reprezentuje. w poszrodku Ołtarzá z iedney strony Przenaydosłowniejsza MARYA PANNA omdlewajúca excess miłości Syná swego ku Narodowi ludzkiemu z boleścią uważajúca, łzami zalana, z Krzyża złożone Syná swego Nayświętsze utrzymuje Ciało, a z drugiey Święty JAN Ewangelistá dla żalow serdecznych niby w zachwyceniu dziwiąc się stoi, ztąd Cherubinowie wszyscy w smutku CHRYSOSOWE całują y ádorują Rány; z owąd inni tryumfalny Znak Krzyża Świętego ku Niebu wynoszą y do kompásyi nad śmiercią Zbawiciela umysły na tak żywą zápatrujących się expressyą skutecznie pobudzają. Na boku od Ewangelii Státua Świętey WERONIKI, a na drugim od Epistoły, Błogosławionego LONGINA, bárdzo misterną wyrażone symmetryą są wystáwione: na brzegách zaś Ołtarzowych Cherubinowie Wszehmocność Boską zdádzą się opowiadác. Na wierzchu Ołtarzá są promienie na dłuż y na szerokość poważnie rozrucone Obraz OYCA Przedwiecznego litujúcego się nad okrutną Smiercią Syná Jednorodzonego od Hieroglifiku DUCHA Przenayświętszego. Między Cherubinami co wszystko jest suto wyzłocono nad gzem Kościelny wyniesione. Na pobocznych zaś stronách od okná kształtni Cherubinowie całą Męki Syná Bożego trágedyą w zalách reprezentują.

(aa) *Ołtarz w tey Kąplicy.*

(bb) *Na*

(bb) Na podniebieniu tej Kąplicy chwalebna Wniebowstąpienia CHRYSZTUSOWEGO tajemnicą, bardzo kunsztownym odmålowana penzlem: a zaś przy fundamencie jego dwie figury Męki JEZUSOWEY w Księgách stárego Testamentu znáydujące się. Pierwsza gdzie Abráchám Izááká Jedyneká swego BOGU ná ofiarę oddáie. Druga gdzie Moyżesz ludowi ná puštyni od iádu grzechowego zaráżonemu węzám miedzianego ná drzewie wywyższonego pokázuie, ná ktorego kto weyżrzał, ten uzdrowiony od zarázy został. Cyrkumferencye koło tych piktur Geniusze Niebieskie sztukáterską dyspozycyą bardzo dobrze są ákkomodowane. Pod gzemlem zaś y zoforem dwie także historye ná dwóch ściánách są wyrázone Pierwsza Znalezienia Krzyżá Świętego przez Świętá HELENE Cesarzową. Druga podwyższenia przez Herákliuszá Cesarzá.

(cc) Wedle tej Świętego Krzyżá Kąplicy jest insza hoynym sumptem JMc: X. PIOTRA ORŁOWSKIEGO, oboygá Práwá Doktorá y Professorá, Protonotaryuszá Apostolskiego, Kánoniká Kátedrálnego Krákowskiego, Infulatá Tárnowskiego, o chwałę Páná BOGA wielkiego Zelátorá, Honorowi Xiążęciá Apostołów Świętego PIOTRA a swego ná Chrzcie Świętym—Pátroná dedykowana.

(dd) Ołtarz w tej Kąplicy ofobliwszym wystáwiony kształtem, y dosyć piękná Architektoniczná zálecony dyspozycyá, májący w frzodku Obraz cudnie odmålowany, ná którym znáyduie się Historya o S. PIOTRZE w więzieniu Jerozolimskim, z ktorego przez Aniołá od Páná BOGA zesłanego otworzywszy mu więzienie y ze snu obudziwszy, przez warty wyprowadzony został. Ná bokách Obrázu dwáy Cherubinowie nád rák cudowná Páná BOGA spráwá, ktorá z Xiążęciem Apostolskim uczynił, dziwuią się. Nád Obrázem Niebieski Geniusz Naywyższej w Kościele Chrystusowym władzy PIOTROWI powierzoney *Insignia* pokázuie z podpisem słow Pánńskich: *quodcumq; solveris erit solutum.*

(bb) Podniebienie w tej Kąplicy y ściány poboczne. (cc) Kąplićá Świętego PIOTRA. (dd) Ołtarz w tej Kąplicy. (ee) Podnie-

(ee) Podniebienie nie pospolitym jest ádornowane modełuszem, álbowiem wyzłoconych Cherubinow y insze celatury, iáko to znáki Kościołá Chrystusowego, Symbolá, Męczenstwa y powclánia Piotrowego, to jest sieć, klucze, Krzyż w ángulárnych árkádách reprezentuie. Pierwszá ściánę piękna skulpturá z expressyá oddáney Pitrowi od Zbáwiciela władzy nád Uniwersalnym Kościołem swoim przez podanie kluczy: drugá zaś máiąc pierwszy cud PIOTRA Świętego z Dzieiow Apostolskich wyięty uzdrowienia ułomnego káliki przy Kościele Sálomonowym leżácego, powáżnie zdobi. Między árkufami Filarow, Geniusze Niebieskie zwyczajne Piotrowi przystowia: iáko to *amo te kocham Cie Pánie; peccator sum*, jestem grzesznikiem, *non sum dignus*, nie jestem godzien, opowiadá iá, przy wielce piękney, okrętow, y siatek do samego fundametu wyrobionych symmetryi. Ná ostátek Antependium marmurowe mozáiká w kształtne kwiaty wybornie ozdobione.

(ff) Zá tą zaráz znáyduie się Kąplićá Honorowi Świętey KATARZYNY Pánny y Męczenniczki, iáko *Aatra* Filozofow y wzyśtkich uczących się Pátronki dedykowana, a nakładem JMc X. REMIGIUSZA SUSZYCKIEGO, Oboygá Práwá Doktorá, Archidykoná Kátedrálnego Krákowskiego, Scholástyká Łęczyckiego, wielkiego ludzi uczonych Estymátorá, w náukách wypolerowanego Meżá, a w nich niegdys Nawiáśniejzych Polskich Krolewiczow ALEXANDRA y KONSTANTYNA Dyrektorá. W tej Kąplicy jest wspárty ná gradusách z czerwonego marmuru postáwiony Ołtarz, wiecznyu opátrzony funduszem Státuę Świętey KATARZYNY w cyrkumferencyi Architektonicznej misternie wyrobioná májący. Ná bokách dwie porfirowe iákyby rozdwojone kolumny z rzadką inwencyá, a ná nich miłego kształtu są lokowani Cherubinowie.

(gg) Podniebienie tej Kąplicy rozłóżyfte Pálmy, przy koncentách Anielskich Duszę tej Świętey Pánny do Niebá w prowadzájących, splendor Chwały Niebieskiej od lucerny wyni-
(ee) Podniebienie w Kaplicy y ściány. (ff) Kąplićá Świętey KATARZYNY (gg) Podniebienie y ściány. kájący

kłaiący przy pikturách y celaturách wielce exornuia. Ná prawey ściánie chwalebne pod Máxyminem Świętey Panny Męczeństwo, á ná lewey Jey záslubienie z JEZUSEM przy ássystencyi Chorow Anielskich, są farbámi wyrázone.

Wewnętrznie ná filárách dwie Státuy gipsowe, pierwsza Świętey BARBARY, druga Świętey AGNISZKI Pánien y Męczeniczek wielkiey powagi cáley Káplicy przydájące. Arkusy zaś między filarámi inkrustácyámi, piktura, wyzłoceniem modnie y wesoło ádumbrowáne. Antependium mozáiká zdo- bi, májące w szrodku cyrkuł z udánego mármuru żelámi srebrnemi nárzucány. (bb) Pomknąwszy się dáley ku drzwiom, iest trzecia Káplícá ktorá honorowi Pátroná swiego Świętego SEBASTYANA JMé X. DYREKTOR *Fabrica* wprzod niż insze, wystáwił wláfná dobrocynnoścíá, á tá bylá pochopem kształtu terážnieyszego Kościoła, inszych Káplíc. (ii) Wystáwiony w tey Káplicy Ołtarz w cyrkuł nákształt wieńcá z obłokow Niebieskich aż pod samo okno wyniesionego Cherubinámi y inwencyá sztukáterská ozdobionego. Ná bokách są dwáy Cherubini w zdáziwieniu y w žalách zostájący nád okrucieństwem Świętego Męczeniká w ręku trzymájący Obraz Jego, á nád Obrazem Aniołowie, zwycięskie *Insignia* Swietego SEBASTYANA z áplikácyá do Chwały Jego wynoszá. (kk) Cále podniebienie Cherubin wyzłocony z rozłóżyta pálmá powážnie nápełnia. Práwa ściáná Historyá Świętego ALEXEGO Rzymiániná, lewa Świętego ROCHA wyborná skulpturá wyrażá. Ná Filarách y Arkusách znáki Męczeńskie z życia Jego wyięte, piękna inwencyá odmálowáne powagi cáley przydáia Káplicy.

(ll) Ztąd przenosi się oko ná druga stronę do trzech Káplíc wedle Grobu Błogostáwionego JANA KANTEGO erygowáných proporcyá swojá pierwším trzemá we wszystkim kórresponduiących. A nayprzod zápátruie się ná Káplícę Świętego JANA CHRZCÍCIELA obfita munificencyá J. W. JMé X. PRZE- (bb) Káplícá Swietego SEBASTYANA. (ii) Ołtarz w tey Káplicy. (kk) Ściánny y podniebienie (ll) Káplícá Swietego JANA CHRZCICIELA. Ołtarz w tey Káplicy.

REMBSKIE-

REMBSKIEGO Referendarzá Koronnego, Scholástyká Gnieźnińskiego, Kánoniká Krákowskiego, prawdziwego w promocyi Chwały Boskiej Zelántá fundowána.

(mm) Ołtarz w tey Káplicy ma Obraz gdzie JAN S. chrzci CHRYSTUSA ná kwádratowey obdłużney tábulaturze, w niczym nie májący nagány, y od káždego ile znáiacego się ná tym— dziwnie záchwalony, Obraz cály obtacza piękna cyrkumferencya z udánego mármuru do wszelkiey proporcyi ákkomodowána. (nn) A ná bokách dwóch stoi bárdzo wyborných Cherubinow do modlitwy ułózonych. Podniebienie, Filary, Arkusy Geniusze Niebieskie częścíá gipsiem inkrustowáne, częścíá kolorámi odmálowáne z niektolemi słowy, iákie Święty Márszátek Chrystusow mawiał: iáko to: *non Elias*, nie iestem Eliaszem—, *non Propheta* nie iestem Prorokiem: *ego vox clamantis*: ia głósem wołáiącego, przy expressyi różnych kwiatow leśnych wesoło obiáśniáią. W pierwszey cyrkumferencyi ná ściánie Káplicznej iest wyrázone tránsákcyá okrutnego ścięcia Świętego JANA, ktorego krwi niewinney prágnáca Herodias podáie ścinájącemu kátu miednicę pod Świętá głowę: czego ták iest żywa expressya, że uważájących sercá wíkroś žalem przenika: á oraz wyborná w skulpturze biegłóść wydáie, w drugiey zaś ná przeciwko, tenże JAN nád rzeká Jordanem pokutę, y przez práwego Messyaszá pewne zbáwienie opowáda.

(oo) Przy tey znáyduie się druga Káplícá ná ufzánowanie táciemnicy Niepokalánego Poczęcia MARYI PANNY z pobożney Dobrocynności niektozych Dobrodziciow wystáwiona.

Sam szrodek Ołtarzá utrzymuie Státuę wyborczney piękności NIEPOKALANIE Poczętey MARYI PANNY, pod ktorey nogámi Mieśiác między máleńkimi obłoczkiámi ulokowány. Nád głowá iest ná murze wydrożona Koroná, ktora przez szkło swiátlá ná wzor promieni málowáných ná głowę tey Státuy dosyc rzadká inwencyá kómmunikuie. Ná bokách są erygo- (mm) Ołtarz tey Káplicy. (nn) Podniebienie y ściány. (oo) Káplícá Niepokalánego Poczęcia MARTI. (pp) Ołtarz tey Káplicy.

Bb

wáne—

wáne dwie wielkieu godne uwagi kolumny ná wyfokofć łokci fzeć máiace, koloru przyzielonego, błękitnemi żelkami y niegdzie białemi powleczone, u niektórych zá mármurowe, u innych zá porfirowe, u drugich zá iáspiszowe ofádzone, dla wybornego kunsztu nie mogáce bydź doftátecznie wychwalone, ktore znáczney nie tylko powagi, ále y száacunku przydáia Ołtarzowi ná gradufach z czerwonego mármuru poftáwionemu. Podniebienie tey Káplicy Aniołowie hármóniá Niebieská wyrażáiający z przydániem niektórych infkrypcyi iáko to: *ut Sol, ut Luna, qua est Ifta?* iáko teź ángulárne Arkufy wyźłoceni Cherubinowie wielce exornuá.

Ná pierwfzey ściánie po práwey ftronie iefť figurá zwycięftwo MARYI z szátaná, w pierwfzym punkcie Jey Poczęcia fymbolizuiáca w Judyćie Holofernetowi głowę ućináiaucey cudnie odmálowána z takim napilem: *una mulier fecit*. Ná lewey záś Hefter wyrażáia ca extráordynáryiny przywiley famey iedney MARYI PANNIE z przyźrzáných Zaftug CHRYSZTUSOWYCH iáko przyfzły MATCE Boskiej od Wfzechmocnofć Páná BOGA dárowány, przez ktory od pofpolitey pierworodnego grzechu niewoli iefť uwolniona, z tą infkrypcyá: *non pro te, fed pro omnibus bac lex*. Między filárámi ná fronćie Káplicy dwie gipfowe Státuty, Świętych JOACHIMA y ANNY Rodzicow Nayświętfzey MARYI PANNY, z ofobliwfzym pátrzących ukontentowánim prezentuá, y do głębfzey uwagi caley Káplicy záchęcáia. Antependium Ołtarzá tym infze celuie że iefť roźnemi ozdobiene kwiátámi, á w poftrzodku wydáie fię Obraz Mátki Boskiej, kíztałť zwierćiádłá máiający.

(99) Ná przeciwkó Ołtarzá Świętego SEBASTYANA ma fwoie pofózenie Káplicá Świętego Pátryárchy JOZEEA Oblubieńcá Nayświętfzey MARYI PANNY munificencya JMć Páná ALEXANDRA MYŠKOWSKIEGO, Skárbniká Sadeckiego, dofkónáley w rzeczách experyencyi y Architektonicznych Mánu-faktur, wyfokiego przy biegley roftropnofćie w obyczáiaćh po-

(99) Káplicá Świętego JOZEEA.

loru

loru Káwálerá exornowána; áżeby przy Szkolnych monuméntách, nieśmiertelna fławá Jego záwfsze wiekowáłá.

(rr) Ołtarz w tey Káplicy korrefponduie Ołtarzowi Świętego SEBASTYANA podobná iaki támten cyrkumferencyá w obłoki z niektórymi Cherubinámi wyrobioná á w poftrzoku Obraz Świętego JOZEEA piáftuiácego y ádoruiácego Málińkiego JEZUSA utrzymuáca, ná bokách dwóch Cherubinow wielkim táiemnicom fię dziwuájących.

Podniebienie w Kopule roźnemi pikturámi y futo wyźłoconemi ná tábuláturách ádornowáne fkulpturámi, ná filarách hieroglifiki przez Arkę Noego, przez Chleb w Egipćie konferwowány, umyfty y oczy pátrzących kontentuá. Ná práwey ściánie iefť fkulprurá ućieczkę do Egipću MARYI z JEZUSEM przy áffyftencyi Świętego JOZEEA przed prześládowánim Herodowym pokázuiáca z tą exprefyá, boiáźni upátrowánia drog y wfzelkieu oftroźnofći, ktora ná ow czás Nayświętfza Panna MARYA pilnie záchowáłá. Czego árcy piękny y famę náśláduiający náture iefť wizerunek, do ktorego przydána Geniuſzá Niebieskiego, iákby w obłokách do Świętego Pátryárchy mowiácego infkrypcyá: *fuge*. Ná lewey záś ściánie podobnáź ákkomodácyá Anioł Świętego JOZEEA o weyściu przez fen informuie, á Geniuſz Niebieski iákby to ze fnu budzi JOZEEA owym Ewángelicznym fłowem *surge*. Antependium Mozáikowe páciorkámi y roźnemi florefami ozdobiene.

Zá temi Káplicámi pod Chorem dla Kápeli wyftáwionym, ták ákkomodowáne podniebienie, áżeby wchodzący do Kościołá záchęcáli fię do uwagi Boskich táiemnic, á z tych káźda dla exornácyi ma fwego Geniuſzá ná superficyálney cyrkumferencyi pierwfzy z tym napilem. *Quám dilecťta tabernacula tua Domine*, drugi z tákowym *concupifcit & defecit anima mea in Atria Domini*; obádwá z Pfalmu Dawidowego 83. wyięte ná pobocznych ściánách fą dwá Mauzolea z czarnego mármuru á pod káżdym drzewi z káđ iefť wchod ná wieźe y ná cáły Kościoł.

(rr) Ołtarz w tey Káplicy.

Bb2

Wyfzedłszy

(ss) Wyszędłszy od dolnych Káplic, proszę ciekawe rzucić oko w górę, dla uważenia Choru większego, który się zwyczajnie nazywa *Navis Major*: á temu nie tylko z wysmienitych farb y miniatur, lecz y z okien wynikájące Słoneczne światło, tákíey przydáie okazáłości y splendoru, że wizytuiący tę Bazylikę, do nabożeństvá, do uszánowania tego mieyscá Świętego, do serdeczney rádości, oraz do zádziwienia się pobudzáią, zápátruiąc się ná ow kształt y niepospolitą ápparencyą ná tak wyborne dzieło, w którym nic zawistna censurá nie upátrzy coby záchwalenia godne nie było, coby należytey proporcyi, do całej struktury nie miáło: czy to w gipsach, czy w pikturách, czyli też w mozáikách.

(tt) Ná samym froncie nád Arkusami Kolumnárnemi ná wzáiemnym z Kopułą wielką fundámenćie nie ná bálce, álbo ná Tęczy według stárodawnego zwyczáiu naypryncypálnieyszey Wiáry Świętey Kátolickiey zaszczyt, stódka duszy człowieká grzesznego y spráwiedliwego poćiechá, Xięgá wiecznego żywotá otwárta, przedziwna y wielce piękna skulpturá Ukrzyżowanego CHRYSZTUSA, iákby Nayswiętszą Twárzą ná cały Kościół obroconego y spuszczonego dla łatwieyszego ná siebie wpátrzenia się, przyzwoićie prezentuie się oczom ludzkim do pobożney ádorácii; á ten Cherubinowie w kompássyi, w płáczu y w zálach zostáiący w gorze utrzymuá, z tákim Májestátem, z ták żywym wyrázeniem, że się wydáie, iákoby sam Obraz cierpiącego Páná, z Niebá z politowaniem swoim dla wspomózenia stábości nászey ku nam laskáwie się náklániał, y rościágnionemi Nayswiętšemi Rękámi człowieká przyjmował. Głowá ubostwiona, okrutnie cierniową zrániona Koroną, cáła zás CHRYSZTUSOWEGO Ciáła symmetrya wyćieńczona, w ktorey pięć Ran w Rękách, w Nogách y w Boku iákoby świeżo zádáne krwią záfárowáne wydáią się, gdzie JMć X. Dyrektor *Fabrica*, w Ránie Boku Nayswiętšego w samym Sercu JEZUSOWYM tę inkludował inskrypcyá stylem fácińskim, ktorą tu po polsku (ss) *Cbor wiekšy álbo Navis Major*. (tt) *Krucyfix pryncypálna tego Cboru ozdoba*.

kładę. Gdzie jest skarb twoy tam niech będzie y serce twoie. *Nie daj mi BOZE kad inad šukáć chváty, tylko w samym Krzyżu Páná Nászego JEZUSA CHRYSZTUSA, Niegodny grzesznik S.K. SEBA STYAN PISKORSKI, Oboygá Prává Doktor y Professor, Kánonik Krakowski, Akadémij Podkáncierz y Rektor, tej Fábriky Kościółá Prowizor y Dyrektor, przy pomocy N. Bálcerá Fontány Sztukáterá Roku Pánškiego 1698. Dniá 17. Sierpniá włożył.*

(uu) Cálá *Navis Majoris* álbo Choru większego cyrkumferencya ná cztery mnieysze jest podzielona, ktore dystyngwuią Arkusy, rózne skulptury, fruktá, kwiaty, ták wesołe y piękne, iákbyś weyźrał ná iákie ziemskie Niebo. Ná pierwšzey reprezentuie się Moc, Władza, Honor, y Boštwo Mistycznego w Niebie Báránká, co wszystko Aniołowie przez znáki Zmartwychwstánia y Uwielbienia wyrażáią. Ná drugiey tegož Niebieskiego Báránká 24. Stárcow sędziwych powážnie ádoruią. Ná trzećiey Seráfinowie siedzácemu ná Tronie *trifagium* swoje wyspiewuá. Ná czwartey są rewelácye álbo táiemnice, ktore były JANOWI Świętemu Ewángeliście ná gorze Pátmeyskiey ná wygnániu zostájącemu obiáwione. Co wszystko w swoiey sztuce, w piękności, y w wesołey ná weyźrzeniu powadze doskonale nie może byđ opifane y wychwalone. Máią zás swoie sytuácii álbo położenie pomienione cztery cyrkumferencye między superficyálnemi Kościelných Filarow Arkusami ápparycyą Geniuszow Niebieskich obłoczkw obfície przyozdobionemi, przy ktorych fundámenćie ná samym ścian Kościelných wierzchu jest ósmiu znáczney wielkości skrzydlástych Cherubinow, á káždy suto wyžłocony. Dwá pierwszy z tey y z tey strony Krucyfixowi ádorácye czynią: inszych sześci, Symbolá táiemnic Niepokalánego Poćećiá MARYI prezentuá, trzeci Zwierćiáďło polerowne z napisem *sine macula*, czwarty Słóńce w promieništych splendorách z tą inskrypcyą *Aurora*. piąty Gołębciá z roszczka oliwną z przydánym *epigraphe Una*. Szóšty Jutrzenkę wšchodzácą z napisem *Consurgens*. Siódmy Miešiac w peł-

(uu) *Podniebienie Choru Wiekšzego.*

ni z tym

ni z tym słowem *electa*: Osmi puklerz albo tarczą z takim przydaniem lemma *mille*. Owe zaś cyrkumferencye które są nad oknami wesoło zdobią, Osm Niebieskie błogosławieństwów z przydaniem do nich Symbolami, co wszystko wybornemi wyrażono kolorami. Na wierzchu każdej z tych cyrkumferencyi są lokowani Geniusze nad wyłożonych tabulatach do porporcyi pomienionych błogosławieństw Niebieskich akkomodowani. (ww) Oprócz tego nad bokami średniego okna tym sposobem iak insze exornowanego nad przeciwko angulárnej ściány choru mniejszego widzieć dwie skulptury Świętego JOACHIMA y ANNY nad ktoremi dwóch Cherubinow (co temu miejscu piękney przydają powagi) iakies tajemnice imoznającymuiących.

(xx) Regulárność gzemfow, marginesow linii różnych dyspozycya w koło całego Kościoła wielkiego tej strukturze dodacie zalecenia. Nad zaforze jest kontynuacya Genealogii Chrystusowej tym sposobem iak się wyżej powiedziało. W wszystkich filarow Kápitele do terażniejszego akkomodowane zwyczajnie, ktorých eláboracya z swoją ozdobą do głębszey pociąga uwagi. Nad filarami wydają się Arkusy, w ktorých dwanaście odmalowane Sybillow, y ich Proroctwa o Chrystusie. A same filary zdobią 12. Apostołow nad dwunastu Świętego Miasta kámieniach ulokowani tym porządkiem, że Geniusz po prawey stronie Wielkiego Ołtarza od figury drogiego kámienia pogląda nad Obraz Zbawiciela swiatá, trzymając nad schedzie owe Psalmisty słowa, *Psal: 117. Lapidem quem reprobaverunt, hic factus est*, ktore pod samym Ołtarzem jego konczy się, *Caput Angeli*. Nad lewey stronie tegoż Ołtarza podobnyż geniusz, nad takowey Schedzie pokazuje owo pismo *Gen: 28. & lapis iste Jacob vocabitur* Konczące się pod Obrazem Mátki Boskiej MARYI Panny *Domus DEI*, y takowym porządkiem po obudwu stronach Kościoła Święci Apostołowie, nad filarach dobrze dysponowani, imionami różnych utytułowani kámieni, ktore

(ww) *Sciáná nad Chorem dla Kápetli*. (xx) *Gzemfny, Kapitele, y niżej insza ozdoba.*

podpisy tłumaczą. Pomienione zaś kámienie drogie wyrażają się prawie *adivum* kolorami, a są Krzyżami do Konsekracyi sposobnemi náznaczone, y nie tylko Bazylice wspanialosci przydają, nie tylko do radości pociągają, lecz oraz pierwiastki Kościoła Chrystusowego nauką y krwią Świętych Apostołow ugruntowanego pobożnym Kátolikom nad świeżą pamięć przyprowadzają. Chor dla Kápetli, Orgánami, pikturami, złotemi żelkami niegdzie przyozdobiony.

(yy) Obaczywszy choru mniejszego y większego oraz całego Kościoła wewnętrzną ozdobę, proszę teraz przypatrzeć się podobney w Kopule ápparencyi, która wielce jest chwalebna y do podziwienia oczy patrzących mile pociągająca. Albowiem do niej od samego wierzchu przez okna dosyć obfite słoneczne wpada światło, y onę dostatecznie illuminuje, a Ołtarz do Ofiar przygotowany w górę wynoszą Cherubinowie, złote z pod zaciłony Chwały Niebieskiej wynikają promienie, Przy Tronie TROYCY Przenajświętszey niby wspartym nad Cherubinach stojąca w złotogłowym odzieniu, Krolowa Nieba MARYJA z Narodem ludzkim nieustannie wnośi instancye. Ztąd Święty JAN Chrzęciel z licznym Świętych Prorokow orszakiem BOGA chwałą, z owad Święci Apostołowie ukłony czynią, tu Męczennicy Znaki Zwycięstwa swojego tryumfalnie prezentują, tu Biskupi y Doktorowie swoich prac Katedry, Wyznawcy, niewinne Dziewice swoich cnot hieroglifiki pokazują: nad ostátek Báránkowi nad Ołtarzu złożonemu wielka niewinniátek od Cherodá zamordowanych liczbą, różami, palmami, wieńcami náznaczone asystunc, poniżej zaś y powyżej niepoliczone Chory Anielskie, aż pod sam fundament Kopuły wysmienitą wszystkie miejsca nápełniają dyspozycją. Pod tą tak przyjemną ápparencyą stoja párástády czyli kolumn szesnaście różności kwiatow, tak iako należy ufloryzowane, a znayduie się ich po dwa przy każdym osm graniástej Kopuły boku, a same boki dyttingwuią cztery okna w żelaznych ramach dla mocy u-

(yy) *Wewnętrzna wielkiej Kopuły ozdoba.*

stawione,

święcone, także cztery konkameracje, alternatę między sobą w położeniu zachowujące. W pomienionych czterech konkameracjach wyrażają Anielskie postaci, cztery generalne albo powszechne Kościoła Chrystusowego Concilia. Gzems Kopuły, gzemfowi całego Kościoła korresponduje, y taką maobszerność, áżeby ją, iák y Kościół mógł wkoło, gdy tego potrzebá, wygodnie obchodzić; pod ktorym ná fundamentách ángulárnych są wydáne wesołemi kolorámi cztery kárdynálne cnoty, wielkiey temu mieyscu przydájące mágnificencyi, ná którą zápatrzywšy, oczy się do uwagi, umyśły do wystawiania Wielmożności BOGA Wszchemogącego záchęcáją.

(zz) Przypátrzywšy się nie bez ukontentowania serc, całej tey Bazyliki, wewnętrzney áppárencyi, wyszedłszy przed Kościół, kto pilnie uważa prospekt, álbó powierzchowná iego Facyatę, łatwo mu domyślić się potrzebá, że to jest wspaniały samemu BOGU wystawiony Ołtarz, w ktorey wszystkich części symmetrya tak jest ákkomodowana, że najmniejszy kámién ma powinna sobie proporcyą.

(aaa) Weyżrzawšy ná bramę w pierwszym prospekcie Facyaty, álbó pierwszey kontygnácii, jest się nád czym zádziwić, bo jest nowey inwencyi dzieło z białego mármutu bárdzo poważne, y wielkie rzemieślniczego geniuszu zálecenie. Potym cztery wyfokością y wielkością wspaniałe z ćiosanego kámiénia kolumny z swymi postumentámi, y kápitelámi iákoby przed facyatą wystawione zdádzą się. Z takiegoż kámiénia pilástry y páraštády, álbó filary z swymi ámbitámi y kápitelámi dobrym porzadkiem ná swych mieyscách ustáwione, facyatę Kościelná do pobocznych dwoch bram pomnieyszych zgodnie regulują. Obádwa ángulárne mury łączą dwie wieże, zewsząd ozdobnie filárami umocnione. W konkameracjach są wystawione dwie wyborney robory Státuy, pierwsza Świętego BERNARDA Klárewáleńskiego Opátá, ná znak wdzięczności ku Nayprzewielebnieyszemu Konwentowi Mogielskiemu, Zakonu Cysterceyńskiego, zá cessyá Práwá kollácii z inskrypcyą *mel mirificum*;

(aaa) Facyatá Kościelna Pierwszy prospekt álbó kontygnacja Facyaty.
druga-

druga Błogosławionego JANA KANTEGO, z tym napisem *dulce canticum*: Nád pobocznemi bramámi skulptury wysmiente dwoch Cherubinow znáydują się, á záś nád srzednia wielką bramą, ná táblaturze z czarnego mármuru należytym kształtem wyrobioney, JMé X. Dyrektor *Fabrica* taką położył inskrypcyą.

D. O. M.

ANNA DEI Matris Mater Mattertia, Templum
Hoc, summæ Triadi fac anathema Sacrum.

Si præsens Hera Tu, si Tecum CANTIVS illi
Ædilis! quid eo Sanctius orbis habet.

Divina Providentia fecit,
Encænna operatus est.

Illustrissimus ac Reverendissimus Dominus

D. CASIMIRUS aŁVBNA ŁUBINSKI,
DEI & Apostolicæ Sedis Gratiá Episcopus Hieracle-
censis, Suffraganeus & Administrator Cracov:

Annò 1703.

Albo to samo po Polsku

O Mátko Mátki Boskiey, ten Kościół wspaniały
BOGV w TROYCY Nayświętszezy, zá nas odday cały.
W ktorym Ty Gospodynia, JAN KANTY Kościelnym;
Cała tu światobliwość zwiaskiem nierozdzielnym.

Boska Opátrznóść wystawiła.

Poświęcony uczynił

Jasnie Wielmożny y Nayprzewielebniejszy JMł X.
KAZIMIERZ z ŁVBNA ŁUBINSKI,
 z Bożey y Apostolskiej łaski BISKVP Herakleński, SVF-
 FRAGAN y ADMINISTRATOR Krakowski.

Roku 1703.

(bbb) Drugi prospekt tey Facyaty albo wyższa kontygnacya podobnemi pilastrami, filarami, kápitelami należyćie przyozdobiony. W samym szrodku jest okno, a przy nim w konkameracyách dwie Státuy Świętych KAZIMIERZA y FLORYANA Krolestwa Polskiego y całej Akadémii Patronow, a między Státuami pięknie ákkomodowane y przyozdobione *Vasa* iákoby tryumfalne ognie wydawające. Szrednią nád oknem konkameracyą skulpturá Nayświętszey MARYI Panny zastępuie. Resztá tey kontygnacyi aż pod gzems według rowney odległości, niższey swoią ozdobą korresponduie, która figurá tryángulárna pod ściany wierzch konkludue, gdzie w szrodku jest wyráżony hieroglifik Prowidencyi Boskiej, ná znak wdzięczności zá odebrane dobrodzieystwá, bo tey szczegulnie samey konsummacya tak wspániáley, okazáley, y podziwienia godney, u tych co się ná tym dobrze znáią Bazyliki, cała Akadémia jednostáynym zdániem y sercem przyznáie, ktorey niech będzie część y wieczna chwála, BOGU w TROYCY Jedynemu nieustáiyacy honor: MATCE Boskiej Niepokalanie poczętey PANNIE pierwsza po BOGU ofiárá, ANNY Świętey z JOACHIMEM, Błogosławionego JANA KANTEGO y inszych mieyscá tego Patronow, oraz wszystkich Mieszkańcow Niebieskich, niech się tu pobożna weneracya bez przestánku rozmnaża; a wszyscy mieyscu temu dobrze zyczący, iáko też tu się po łaski w potrzebách wszelkich z żywą wiarą udáiyacy, niechay skuteczne przez przyczynę Cudotwornego Patryárchy JANA KANTEGO poćiechy odbieráią—.

S T A C Y E.

Siedmi Kościołow Krakowskich, y Ołtarze w nich Tablicámi znaczone, Odupustámi siedmi Kościołow Miasta Rzymskiego uprzywileiowane.

Naprzod w Kosćiele Katedrálnym ná Zamku, te sa.

Pierwszy Ołtarz Nayśw: SAKRAMENTU, 2. u Grobu S. Stánisława y Floryána, 2. Ołtarz Krucyfiká przy Zákrystyi.

W Kosćiele Świętego FRANCISZKA.

1. Ołtarz Wielki, 2. S. Antoniego z Pádwi, 3. Nayśw: PANNY przy Chorze, 4. w Káplicy Bráctwá *Compassionis*, 5. Krucyfiká przy ścienie, y P. MARYI, 6. w Kroczganku Ołtarz Miłosierdzia, 7. w Káplicy Nayśw: PANNY przed smutkiem názwaney.

W Kosćiele Świętey ANNT.

1. Ołtarz Wielki, 2. u Grobu Błogosławionego JANA KANTEGO, 3. z Kzyżá zdiećia Pána JEZUSA.

W Kosćiele Przenajświętszey TROYCY.

1. Ołtarz Wielki, 2. w Káplicy Rożáncowey Nayśw: P. MARYI, który przyozdobiony roznemi Relikwiámi SS. Páńskich, miánowicie jest Ciał SS. Bożych pięć, támże złożonych, ktore uprosił u Oycá S. URBANA osmego P.X. Abráham Bzowiusz sławny Kronikarz Kościoła Bożego w Rzymie będący, y te máią swoię weneracyą ná tymże mieyscu. 3. Támże w tey Káplicy Ołtarz Wielkiego Wyznawcy y Cudotworcey S. WINCENTEGO, o Sadách Boskich sławnego Káznodzieie. 4. w Káplicy z fundacyi Jasnie WW. IchMCiow PP. Myszkowskich, S. Oycá DOMINIKA Patryárchy y Fundátorá Zakonu Káznodzieyskiego. 5. U Grobu Sw. JACKA, przedtym Kánoniká Krak: a teraz Dominikána, Syná Przysposobionego MARYI PANNY, niespracowanego po rożnych zwlászczá w Septemtryonálnych Kráicach Apostoła, Gromicielá y Zwycięzce Czártow, Obrońce y Opiekuná w rożnych przypadkach grzesznikow, Patroná ofobliwszego Korony Polskiej. 6. w Káplicy | W. IMCiow PP. Ligęzow przy schodách S Jacká, Ukrzyżowanego P. JEZUSA Łaskawego y poćiechę dáiycego w utrápieniách zostáiyacym ludziom. 7. W Káplicy Seráfekiey Mátki y Fundátorki Zakonnych Pánien trzećiego Chabitu od Pokuty S. názwaney, to jest S. Panny Kátarzyny Seneńkiey. Zás podezas Wielkiego y Uniwersálnego Jubileusz, od Jasnie Oświeconych y Jasnie Wielmożnych Pasterzow Biskupów Krakowskich, trzy Ołtarze

Miasto Krakowa.

w tym Kościele bywały nąznączone ną Stącye czyli obchody. To iest: Wielki Ołtarz. W Kruczganku Ukrzyżowanego Paną JEZUSA u Grobu S. Jácká.

W Kościele Swiętych Apostołów PIOTRA y PAWŁA.

1. Ołtarz Wielki, 2. Nayśw. Pąnny Niepokalanego Poczęcia 3. Swiętego Stánisława Kostki, 4. S. Fránciszka Xąwierá. 5. Sw. Micháśa Archániośa. 6. Páná JEZUSA Ukrzyżowanego. 7 Swiętego Ignácego.

W Kościele w Rynku Pąnny MARTI.

1. Ołtarz Wielki, 2. Nayświétszego SAKRAMENTU, 3. Páná JEZUSA Ukrzyżowanego. 4. Zwiáśtowánia Nayśw: P. MARYI, 5. S. Sebástyáná, 6. SS. Třzech Krolow, 7. Nayśw: Pąnny MARYI Lorec nązwáney.

W Kościele Oycow Bernárdynow ną Stradomiu.

1. Ołtarz Pąnny MARYI cudámi znący, 2. Wieczerzy Pániskiey, 3. przy Grobie S. Fránciszka, Błogosławionego Szymona z Lipnice 4. Swiętego Bernárdyná, 5. Swiętey Anny samotrzeciéy.

N A P O M N I E.

WTych Kościołách, Stącye, przy Ołtarzách nąznączone obchodząc, to trzeba záchowác; nayprzod wyspowiádác się y kómmunikowác, lubo przed tym, lubo potym, w ktorymkolwiek Kościele: Kościoły y Ołtarze wzwyż miánowane obchodzić, a to w ieden dzień ma bydź czyniono, lubo to zráná, lub też po obiedzie, może też rozdziólić na poránek y ną odwieczerze, dla słábszych y strudzonych. Wolno też ną wozie, álbo ną koniu: wolno też y Pacierze mówić ktore kto chce, lubo to Rożaniec, álbo też Koronkę lub *Officium* ktorekolwiek, siedm Pfalmow Pokutoych, álbo y stopniow y wiele chce, od którego zechce Kościoła począc wolno, y od ktorego chce Ołtarzá. Wchodząc do Kościoła, álbo y Kościoły obchodząc, rozmyśláć sobie Mękę Pániská, nád którą nie máśz nic miłszego y pożytecznieyizego duszy. Powinnosć w tych Kościołách tá iest: prośić Pana Boga o zgodę Chrześciániská, o wykorzenienie Heretykow, y o wywyższenie Kościoła Chrześciániskiego: może też to lubo słowem, albo pomysleniem dobrá intencya swą dyrygowác, o co choeśz Stworce swego prośić, w chodząc do Kościoła, by tylko to było nie ze szkodą bliźniego y lumnienia swego. Jesliby się też blisko nie mogło do Ołtarza przystąpić, w tym skrupuśu nie trzeba mieć żadnego (co y w inszych spráwach bydź się rozumie) álbowiem może się modlić tak z dáleká iáko y z bliská człowiek Pánu Bogu; Jáśmużnę też iesli może dáć, niech da wedłóg przepomożenia: ktorzykolwiek tedy obchodzą te Kościoły, á w nich Ołtarze. otrzymuią zupełny Odpust, nádány od Stolicy Apostolskiey, y zá uprośzeniem Biskupow Krakowskich.

K O N I E C.

Reprodukcja techniką fotooffsetową
z oryginału stanowiącego własność
Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie

Wykonana przez Drukarnię Narodową w Krakowie
Zam. nr 114/83

Wydano w nakładzie 1200+50 egz. numerowanych
Projekt oprawy — Aleksander Kornijasz
Redaktor wydania — Lidia Solska

Krajowa Agencja Wydawnicza
Kraków, 1983

Nr 161

F Nf 315922

